

วารสาร

ปราชญ์ ประชาคม

Journal of Scholar Community

วัดมหาธาตุวชิราวุฒาราม จังหวัดนครปฐม

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน 2568

E-ISSN : 2822-1052 (Online)

วารสารปราชญ์ประชาคม

Journal of Scholar Community

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน 2568

E-ISSN: 2822-1052 (Online)

ที่ปรึกษา

พระพรหมศากยวงศ์วิสุทธิ์, ดร.

พระมหาวีจิตร กลยานจิตโต, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

บรรณาธิการบริหาร

รองศาสตราจารย์ ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ

บรรณาธิการเล่ม

พระมหาอรุณ ปญฺญารุโณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิรพัฒน์ พันศิริ

อาจารย์ไชยยา เรืองดี

อาจารย์สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

นางสาวภาวพรรณ กิจประเสริฐ

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

พระครูสุนทรธรรมโสภณ, รองศาสตราจารย์ ดร.

พระมงคลธรรมวิธาน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ดุลยเกษม

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรณรงค์ สกุลศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.สถาพร เจริญธรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวุฒิ สมยานะ

รองศาสตราจารย์ ดร.อุสา สุทธิสาคร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลรัตน์ ศิริรินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี ขุนทองจันทร์

รองศาสตราจารย์เจษฎา บุญมาโฮม

รองศาสตราจารย์ประจวบ ประเสริฐสังข์

รองศาสตราจารย์ พล.ต.ต.ดร.กิตติ์ธนต์ เลอวงศ์รัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ภูตระกูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวินท์ ศาสนพิทักษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินิตา ภักดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แมชีบุญช่วย ศรีเปรม

ดร.รัตน์ชีวดี แซ่ตัน

ดร.นรา ชำคม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดเสนาหา นครปฐม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

มหาวิทยาลัยมหิดล

บทบรรณาธิการ

เราสร้างอนาคตของเราเอง แต่ไปเรียกมันว่า “โชคชะตา”

-Benjamin Disraeli-

วารสารประชาคมฉบับนี้ เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน) เหตุการณ์บ้านเมืองไทย เมื่อย้อนไปในเวลาบ่ายโมงเศษของวันศุกร์ที่ 28 มีนาคม ที่ผ่านมา ภัยพิบัติธรรมชาติจากแผ่นดินไหวโดยจุดศูนย์กลางที่เมืองมัตเซเลย์ ประเทศเมียนมาร์ ส่งผลกระทบต่ออาคารราชการสูง 30 ชั้น แห่งหนึ่งที่กำลังก่อสร้างด้วยงบประมาณมูลค่า 2,136 ล้านบาท ได้พังถล่มจมเป็นกองดินเพราะมาตรฐานการสร้างไร้มาตรการที่โปร่งใส พสุธาัมปนาทในวันนั้นทำให้เกิดหายนะมหาศาลต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษยชาติในวงกว้าง เป็นภัยจากธรรมชาติที่เกินกว่ามนุษย์จะคาดการณ์รับรู้ล่วงหน้าและยากต่อการตัดทานแรงสั่นสะท้านที่ปานประหนึ่งว่าจอมเทพให้ในมหาปฐพีคงพิโรธเกรี้ยวกราด จึงได้พิฆาตลงทัณฑ์ส่งสารพิภพคำรามมาเพื่อสยบความไร้ศีลธรรมของมนุษย์ หรือเพื่อเป็นสัญญาณที่จะยับยั้งการขจัดกังฉินให้ราบณาสุร

“สังคมใดคอร์รัปชัน สังคมนั้นยากพัฒนา ไกลแท้ชาติอารยะ”

โบราณกาลมีความเชื่อเรื่องโลกมนุษย์มีสัณฐานทรงแบน มิใช่ทรงกลมดังเข้าใจเฉกเช่นทุกวันนี้ หรือตำนานความเชื่อว่ามีกระต่ายบนดวงจันทร์ ก่อนยุคที่จะมีการส่งยานอวกาศของ NASA ไปสำรวจดวงจันทร์ การไหว้พระจันทร์จึงเป็นสิ่งสำคัญ “จันทร์เอยจันทร์เจ้า ขอข้าวขอแกง ขอแหวนทองทองแดงผูกมือน้องข้า...” ลักษณะนี้ก็เคยมีมา หรือยุคก่อนมีกรรมอุตุนิยมวิทยา ก็เคยเชื่อว่าลมฝนเกิดพายุฟ้าแลบ เป็นเพราะนางเมฆเมขลาถือแก้ววิเศษแกว่งไปมาอยู่บนก้อนเมฆ และฟ้าร้องฟ้าผ่านั้นเป็นเพราะเสียงของขวานเพชรที่ยักษ์รามสูรขว้างออกไปหวังประหารนางเมขลาเพราะความอยากได้แก้วในมือของนางมาครอบครอง ความเชื่อแบบนี้ก็คงมีอยู่ หรือความเชื่อในปรากฏการณ์สุริยุปราคาและจันทรุปราคาด้วยการตีเกราะเคาะไม้ หรือยิงปืนขึ้นฟ้าเพื่อขับไล่ราหูให้หลุดพ้นจากดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ที่ถือว่าเป็นเทพเจ้าอันมีคุณูปการแก่ชาวโลกด้วยการให้แสงสว่าง ซึ่งความเชื่อเช่นนี้ก็คงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ฉนั้นใด การเกิดแผ่นดินไหวครั้งนี้ก็ฉนั้นนั่น สังคมยุคโบราณเชื่อว่ามาจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพไท้ผู้สร้างโลกบันดาลให้เกิดมีขึ้น โดยเฉพาะสังคมไทยเคยเชื่อว่า “ปลาอานนท์” เมื่อตัวเพราะต้องแบกโลกเป็นเวลานาน ครั้นเมื่อขยับตัว จึงเกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหวตามมา ถือว่าเป็นหนึ่งในความเชื่อของสังคมไทยโบราณ ล้วนแล้วเป็นสีสันแห่งโลกทัศน์ที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย ใ้มนุษย์ได้จินตนาการตามอัธยาศัย แต่ทว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์ปัจจุบันได้ชี้ชัดว่าแผ่นดินไหวเกิดจากการเคลื่อนตัวของแผ่นเปลือกโลก เพื่อปล่อยความเครียดที่สะสมไว้ออกมาอย่างฉับพลันนั่นเอง

ความเชื่อแนวคติโบราณตามตำนานได้ถูกหักล้าง พิสูจน์แจ้งชัดด้วยหลักวิทยาศาสตร์ นวัตกรรมทางสังคม พัฒนาเป็นเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดที่ชื่อปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI (Artificial Intelligence) เป็นศาสตร์แห่งการสร้างเครื่องจักรให้มีความสามารถในการคิด เรียนรู้ และแก้ปัญหาเทียมเท่ามนุษย์ อีกทั้งวิถีปัจจุบันได้มีการขัดเกลาทางสังคมอย่างเป็นเหตุเป็นผลพร้อมหลักฐานเชิงประจักษ์ (มนุษยนิยม เหตุผลนิยม

และประจักษ์นิยม) เข้ามาแทนที่ความเชื่อแบบดั้งเดิม ตลอดถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อ้างความเชื่อแบบเชื่อง ๆ เช่น คนที่รวย/จน คนที่รุ่มรวย/อับลัษณ์ คนที่อายุยืน/สั้น สุขภาพที่แข็งแรง/เจ็บป่วย เนื่อคู่ที่มั่นคง/หย่าร้าง ยศศักดิ์ที่สูง/ต่ำ เป็นต้น เป็นไปตามบุญกรรมที่สั่งสมจากชาติปางก่อน แต่ในทางกลับกันโลกทัศน์ของสังคมสมัยปัจจุบันพบว่าความพรั่งพร้อมอุดมสมบูรณ์ของมนุษย์ย่อมเกิดจากพฤติกรรมเฉพาะตนภายใต้การบ่มเพาะจากการพัฒนาของโครงสร้างทางสังคมอย่างรอบด้านทั้งครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา โภชนาการ สาธารณสุข กฎหมาย และศิลปวัฒนธรรม ด้วยวิธีการส่งเสริมให้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จากฐานสู่ฐานเพื่อให้เป็นสังคมแห่งความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามผังฝันปณิธานของประเทศไทย

“มีคนมากมายที่คิดจะเปลี่ยนแปลงโลกใบนี้ แต่มีเพียงไม่กี่คนที่คิดจะเปลี่ยนแปลงตนเอง”

-Leo Tolstoy-

ในห้วงเวลาแห่งโลกที่เปลี่ยนแปลงแปรผันด้วยอุณหภูมิต่ำที่ร้อนอบอ้าวของเดือนเมษายน วันสงกรานต์ เชื่อว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ทางจันทรคติของเมืองไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นประเพณีเก่าแก่ที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีเอกลักษณ์อันงดงาม อ่อนโยน เอื้ออาทร และเต็มไปด้วยบรรยากาศของความกตัญญู กตเวทิตา ความอบอุ่น ความสนุกสนาน และการให้เกียรติเคารพซึ่งกัน โดยใช้ “น้ำ” เป็นสื่อในการสร้างสัมพันธ์ไมตรีตามคติโบราณที่สืบทอดกันมาจากโบราณกาลจวบจนถึงวันนี้ ซึ่งประเทศไทยก็ได้เชิดชูประเพณีสงกรานต์ให้เป็นหนึ่งใน Soft Power ที่มีชื่อเสียงระดับโลก ทำให้มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นจำนวนมาก ปักหมุดเดินทางมาท่องเที่ยวและเล่นสาดน้ำในประเพณีสงกรานต์ของเมืองไทยในทุก ๆ ปี และเมื่อปลายปี 2566 องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ หรือ “ยูเนสโก” (UNESCO) ประกาศขึ้นทะเบียนประเพณีสงกรานต์ของไทย (Songkran in Thailand, traditional Thai New Year festival) เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

*ท่านมาจากฟ้าไกล อยู่เมืองไทยไร้กังวล
เทคโนโลยีน้อยหน้า แต่ข้าวปลาไม่ขัดสน
สินทรัพย์อาจอับจน แต่ใจคนไม่จวนใจ
บ้านเรือนไม่หุรหุรา แต่สูงค่าปัญญาไทย
หนทางอาจห่างไกล แต่หัวใจใกล้ชิดกัน*

วโรกาสวันสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ของไทย พุทธศักราช 2568 วารสารปราชญ์ประชาคม ขอภาวนา ให้พันธมิตรทางวิชาการทุกท่านมีความตระหนัก รัก และห่วงใยในสิ่งที่ได้กระทำ ให้มีความเชื่ออย่างมุ่งมั่น มีพลังใจให้ตนเอง แล้วก้าวเดินด้วยจิตที่มั่นคงเพื่อธำรงไว้ซึ่งอรรถศาสตร์ของชุมชนปัญญาชน เพราะการนำพาตนเองไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีงามคือปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชีวิตของมนุษย์นั้นมีคุณภาพ トラバニรันดร์

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย	
รูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ โซลาร์เซลล์ในประเทศไทย	1-14
กนกวรรณ นราแหวน, สุชาติ ปรัชยานนท์, บุรพร กำบุญ และทิพย์ลาวัลย์ แก้วนิล	
รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบริตามหลักพระธรรมห้าสำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏ	15-32
จิตติวิทย์ สุขป้อม	
การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัย วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี	33-49
เชมจิรา จิตตะยโสธร และธัญนันท์ ทองบุญตา	
การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	50-62
อภิชัย คุณิพงษ์ และศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด	
การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความเห็นของผู้บริหารและครูใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2	63-75
ปาณิสรา แร่นาค, ภูวดล จุลสุคนธ์ และเนติ เฉลยวาเรศ	
การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอก ระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย	76-91
ศุภฤกษ์ งามแสง	
การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านออก เสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	92-106
ฐานันดร กันธวงค์ และเกสร กอทอง	
รูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ	107-123
ณัฐกรรณ์ ปะพาน	
รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเติบโตของผู้ประกอบการตลาด ออนไลน์ในประเทศไทย	124-135
กิตติ โฉมฉาย, สุชาติ ปรัชยานนท์, บุรพร กำบุญ และทิพย์ลาวัลย์ แก้วนิล	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

กลุ่มเคลื่อนไหวกทางการเมืองในบริบทของการพัฒนากระบวนการและสถาบันประชาธิปไตย กรณีศึกษากลุ่ม ปาตานี บารู	136-150
ยามารุดดิน ทรงศิริ	
บทความวิชาการ	
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	151-162
ทัชชัย ผ่องสวัสดิ์ และคมกริช อันทรง	
กระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน	163-176
ศรัณย์ ขนอม และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย	
มโนทัศน์และการรักษาพระวินัย อาบัติ กับบริบทแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	177-188
วรเชษฐ์ ไทอิน, พระมหาวิรุฑ วิโรจน์ (นิลเพ็ชร) และอรรถชัย สุตบนิต	
แนวคิดธรรมาภิบาลและผลกระทบต่อการท่องเที่ยว (ภาษาอังกฤษ)	189-201
พงศธร แก้วมณี	
กระบวนการพิจารณาบทความ	202

รูปแบบ

ความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพล ต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ในประเทศไทย

กนกวรรณ นราแห้ว^{1*}

สุชาติ ปรัชยานนท์²

บุรพร กำบุญ³

ทิพย์ลาวัลย์ แก้วนิล⁴

รับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ: 20 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 22 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ และ 3) พัฒนารูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 460 ราย วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยโปรแกรมลิสเรล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเติบโตของธุรกิจโซลาร์เซลล์ในประเทศไทย ได้แก่ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความรู้ การจัดการนวัตกรรม คุณภาพการขายและการบริการ และความได้เปรียบในการแข่งขัน 2) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความรู้ การจัดการนวัตกรรม คุณภาพการขายและการบริการ และความได้เปรียบในการแข่งขัน มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อการเติบโตของธุรกิจโซลาร์เซลล์ในประเทศไทย ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของโมเดลผลการวิเคราะห์มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) รูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ในประเทศไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของการปรับโมเดล

คำสำคัญ: การเติบโตของธุรกิจ ผลการดำเนินธุรกิจ ธุรกิจโซลาร์เซลล์

¹⁻⁴ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

* อีเมล: kanokwan_narawaew@hotmail.com

Model of Competitive Advantage Influencing Performance of Solar Cell Business Groups in Thailand

Kanokwan narawaew ^{1*}

Suchart Prakthayanon ²

Buraporn Kumboon ³

Tiplawan Kaewnin ⁴

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the direct, indirect, and total influences of factors influencing solar cell business growth, 2) to analyze variables influencing the growth of solar cell business market players, and 3) to develop causal relationships between factors influencing the growth of solar cell business players in Thailand. This research methodology was quantitative using a stratified sampling method from a population of 460 respondents. Data collection tools are questionnaires. The statistics used in this study are average percentages. Standard deviation and structural equation model analysis by Lisrel program

Research shows that 1) factors influencing the growth of solar cell business in Thailand include human resource management, knowledge management, innovation, sales and service quality, and competitive advantages. 2) Human resource management, knowledge management, innovation, sales and service quality, and competitive advantages have direct influence, indirect influence and total influence on the growth of the solar cell business in Thailand. The analysis results are consistent with empirical data. 3) Competitive advantage models that influence the performance of solar cell businesses in Thailand, are related when considering the correlation between the variables of model adjustment.

Keywords: Competitive Advantage, Business Performance, Solar Cell Business

¹⁻⁴ Bangkok Thonburi University

* Email: kanokwan_narawaew@hotmail.com

บทนำ

โซลาร์เซลล์มีความสำคัญอย่างมากต่อประเทศไทยเนื่องจากสามารถลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิล ลดมลพิษ และช่วยสร้างความยั่งยืนในด้านพลังงาน นอกจากนี้ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในระยะยาวและเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ โซลาร์เซลล์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความยั่งยืนทางพลังงาน ลดมลพิษ และเพิ่มความมั่นคงทางพลังงาน ประเทศไทยควรเพิ่มการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อสร้างความมั่นคงทางพลังงานในอนาคต ปัญหาของธุรกิจโซลาร์เซลล์ในประเทศไทย คือ การขาดการสนับสนุนที่เพียงพอจากรัฐบาล แม้ว่าจะมีนโยบายและโครงการสนับสนุน แต่บางครั้งการดำเนินการยังไม่เพียงพอและขาดความต่อเนื่อง ทำให้การลงทุนในโซลาร์เซลล์ยังไม่เป็นที่น่าสนใจเท่าที่ควร ต้นทุนการติดตั้งสูงแม้ว่าเทคโนโลยีโซลาร์เซลล์จะพัฒนาและมีราคาถูกลง แต่ต้นทุนในการติดตั้งยังคงสูง โดยเฉพาะสำหรับครัวเรือนและธุรกิจขนาดเล็ก ขาดการสนับสนุนทางการเงิน การเข้าถึงเงินทุนสำหรับการลงทุนในโซลาร์เซลล์ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ โดยเฉพาะสำหรับประชาชนทั่วไปและผู้ประกอบการรายย่อย การขาดความรู้และความเข้าใจ ประชาชนและผู้ประกอบการบางกลุ่มยังขาดความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และวิธีการใช้โซลาร์เซลล์ ทำให้การนำมาใช้งานยังไม่แพร่หลาย ปัญหาด้านการอนุญาตและกฎระเบียบ การขออนุญาตติดตั้งโซลาร์เซลล์ยังมีขั้นตอนที่ซับซ้อนและใช้เวลานาน เกิดความล่าช้า ปัญหาด้านเทคโนโลยีการบำรุงรักษาและการซ่อมแซมแผงโซลาร์เซลล์ยังคงเป็นเรื่องท้าทาย เนื่องจากขาดผู้เชี่ยวชาญและทรัพยากรในการดูแลรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ บางพื้นที่ในประเทศไทยอาจไม่เหมาะสมกับการติดตั้งโซลาร์เซลล์ เนื่องจากมีแสงแดดไม่เพียงพอหรือมีสภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและใช้งานโซลาร์เซลล์อย่างยั่งยืนในประเทศไทย (Gedamu, H. & Tafere, Y. 2019)

นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมโซลาร์เซลล์ของประเทศไทยนั้น การสนับสนุนอุตสาหกรรมโซลาร์เซลล์ในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิล นโยบายสนับสนุนจากรัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการเร่งการพัฒนาและใช้งานพลังงานแสงอาทิตย์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนโยบายและโครงการจากรัฐบาล แผนพัฒนาพลังงานทดแทน (AEDP) รัฐบาลไทยได้จัดทำแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (Alternative Energy Development Plan) เพื่อกำหนดเป้าหมายการใช้พลังงานทดแทนให้เพิ่มขึ้น โดยมีการสนับสนุนการติดตั้งโซลาร์เซลล์ในภาคครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรม โครงการสนับสนุนการติดตั้งโซลาร์รูฟท็อป โครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนและธุรกิจขนาดเล็กสามารถติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์บนหลังคาได้โดยง่าย โดยมีการให้เงินสนับสนุนและสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การประกันราคาพลังงาน (Feed-in Tariff - FIT) รัฐบาลได้กำหนดระบบประกันราคาพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตจากพลังงานแสงอาทิตย์ โดยการรับซื้อไฟฟ้าที่ผลิตได้จากโซลาร์เซลล์ในราคาที่คงที่และแน่นอน ทำให้ผู้ลงทุนมั่นใจได้ในการขายไฟฟ้า มาตรการลดภาษีและสิทธิประโยชน์ทางภาษี รัฐบาลได้มีการลดภาษีนำเข้าแผงโซลาร์เซลล์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับ

ผู้ลงทุนในโครงการพลังงานแสงอาทิตย์ การสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนา การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีโซลาร์เซลล์ รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ได้ให้การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีโซลาร์เซลล์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการผลิต ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและภาคเอกชน การร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย รวมถึงภาคเอกชน เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการผลิตและการจัดการพลังงานแสงอาทิตย์ การส่งเสริมการรับรู้และการศึกษา การให้ความรู้และการฝึกอบรม การจัดโปรแกรมฝึกอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการติดตั้ง การบำรุงรักษา และการใช้งานแผงโซลาร์เซลล์ให้กับประชาชนและผู้ประกอบการ การส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับพลังงานทดแทน การสร้างความตระหนักรู้และการสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงประโยชน์และความสำคัญของพลังงานแสงอาทิตย์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาโครงข่ายไฟฟ้า การพัฒนาและปรับปรุงโครงข่ายไฟฟ้าให้สามารถรองรับการเชื่อมต่อและการกระจายพลังงานที่ผลิตจากโซลาร์เซลล์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2567)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงนำมาสู่ความสนใจของผู้วิจัยที่จะศึกษารูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ในประเทศไทย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์
2. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ผ่านคุณภาพของการขายและการบริการ
3. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน
4. การจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์
5. การจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ผ่านคุณภาพของการขายและการบริการ

6. การจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน
7. การจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์
8. การจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ผ่านคุณภาพของการขายและการบริการ
9. การจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของความได้เปรียบในการแข่งขัน

เชมมารี รัชชูชีพ (2551) กล่าวว่า ความได้เปรียบในการแข่งขัน คือ กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Level Strategy) ซึ่งเป็นแผนการปฏิบัติงานที่นำมาใช้ในบริษัท โดยการนำทรัพยากรและสมรรถนะของบริษัทมาพัฒนา เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

Porter (1980) กล่าวว่า ความได้เปรียบในการแข่งขัน คือ การรวมกันระหว่างเป้าหมายและนโยบายขององค์กรที่มีความมุ่งมั่น จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยแต่ละองค์กรจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความสามารถและปัจจัยที่แตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุป ความได้เปรียบในการแข่งขัน คือ คุณลักษณะของธุรกิจที่ดึงดูดและเข้าถึงลูกค้าได้มากกว่าคู่แข่ง ทำให้ธุรกิจมีความได้เปรียบในการแข่งขันมากกว่า และสามารถตอบสนองความต้องการบางอย่างให้แก่ลูกค้าโดยที่คู่แข่งไม่มีหรือไม่สามารถเสนอได้

กลยุทธ์ความได้เปรียบในการแข่งขัน

กลยุทธ์ที่สร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันเกิดจากการดำเนินงานที่ทำให้บริษัทมีโอกาสสร้างกำไรได้มากกว่าคู่แข่ง โดยอาศัยการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบ พร้อมทั้งประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร

Porter และ Millar (1985) แบ่งกลยุทธ์ความได้เปรียบทางการแข่งขันออกเป็น 3 ประเภท

1. กลยุทธ์ความแตกต่าง (Differentiation) - การสร้างจุดเด่นในสินค้าหรือบริการให้แตกต่างจากคู่แข่งในอุตสาหกรรมเดียวกัน โดยอาจใช้ความแตกต่างในด้านรูปแบบสินค้า เทคโนโลยี หรือการบริการลูกค้า
2. กลยุทธ์ความเป็นผู้นำด้านต้นทุน (Cost Leadership) - การมุ่งเน้นสร้างความได้เปรียบจาก Economies of Scope (การใช้ทรัพยากรร่วมกันภายในธุรกิจเพื่อลดต้นทุน) และ Economies of Scale (การผลิตในปริมาณมากเพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย)
3. กลยุทธ์มุ่งตลาดเฉพาะส่วน (Focus) - การกำหนดกลุ่มลูกค้าเฉพาะเพื่อทำความเข้าใจและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพสูงสุด

พิบูล ทิปะปาล (2559) ระบุว่า กลยุทธ์ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ประกอบด้วย

1. กลยุทธ์ความเป็นผู้นำด้านต้นทุน (Cost Leadership Strategy) คือ การผลิตสินค้าและบริการด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่ง ทำให้บริษัทสามารถขายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่า หรือขายในราคาเท่ากันแต่ได้กำไรมากกว่า

2. กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง (Differentiation Strategy) คือ การพัฒนาสินค้าและบริการให้มีความพิเศษ (Uniqueness) และคุณค่า (Value) ที่โดดเด่นกว่าคู่แข่ง โดยอาศัยการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อออกแบบสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

3. กลยุทธ์เน้นกลุ่มลูกค้าเฉพาะ (Focus หรือ Market Niche Strategy) คือ การผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเฉพาะ โดยใช้หลักการแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์ความได้เปรียบในการแข่งขัน หมายถึงแนวทางการดำเนินงานที่องค์กรใช้สร้างความเหนือกว่าทางธุรกิจ โดยอาศัยการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประเมินศักยภาพภายในและสร้างโอกาสในการทำกำไรที่สูงกว่าคู่แข่ง ตามแนวคิดของนักวิชาการพบว่ามีกลยุทธ์หลัก 3 ประการ ได้แก่ กลยุทธ์ความเป็นผู้นำด้านต้นทุนที่เน้นการผลิตด้วยต้นทุนต่ำ กลยุทธ์สร้างความแตกต่างโดยพัฒนาสินค้าและบริการให้มีเอกลักษณ์โดดเด่น และกลยุทธ์เน้นกลุ่มลูกค้าเฉพาะที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่มอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังต้องผนวกกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความรู้ และการจัดการนวัตกรรมเพื่อสร้างความได้เปรียบที่ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการของสถานประกอบการธุรกิจโซลาร์เซลล์ ในประเทศไทย ที่ขึ้นทะเบียนการค้า (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2566) โดยจดทะเบียนในรูปแบบนิติบุคคล จำนวนทั้งสิ้น 2,762 แห่ง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจนของ (Hair, et al, 2010) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 460 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ผ่าน Google form

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 6 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ตอนที่ 2 การจัดการความรู้ ตอนที่ 3 การจัดการนวัตกรรม ตอนที่ 4 คุณภาพของการขายและการบริการ ตอนที่ 5 ความได้เปรียบในการแข่งขัน และตอนที่ 6 ผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ

3. การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามด้วยค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารธุรกิจ จำนวน 3 ท่าน ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.91 สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจโซลาร์เซลล์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ของประเด็นคำถามที่ใช้ในการวิจัยจากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ในประเทศไทย ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ซึ่งถือว่าสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เกี่ยวกับผู้ประกอบการ กลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ในประเทศไทย จำนวน 460 แห่ง โดยประสานงานเพื่อขอข้อมูลผู้ประกอบการที่จดทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ หลังจากนั้นได้ส่งเอกสารแนะนำตัว และแบบสอบถามผ่านทางอีเมลของผู้ประกอบการ และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม LISREL โดยใช้สถิติการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สถิติวิเคราะห์ความเที่ยงของตัวแปรแฝงและค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกต้องได้ และสถิติการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา พบว่า บริษัทโซลาร์เซลล์ ส่วนใหญ่จัดตั้งบริษัทในรูปแบบนิติบุคคล จำนวน 285 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.96 และบุคคลธรรมดา/คณะบุคคล 175 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.04

ด้านขนาดของกิจการที่แบ่งตามจำนวนลูกค้า พบว่า เป็นขนาดกลาง (31-100 ราย) จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 46.52 ขนาดใหญ่ (มากกว่า 100 ราย) จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 ขนาดเล็ก (11 – 30 ราย) จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 16.09 และขนาดเล็กมาก (ไม่เกิน 10 ราย) จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 13.70 ตามลำดับ

ด้านระยะเวลาในการให้บริการขาย ติดตั้ง และบริการหลังการขาย ส่วนใหญ่มีระยะเวลาดำเนินงาน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีจำนวน 266 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.83 ที่เหลือมากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 มีจำนวน 121 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.30 และน้อยที่สุดไม่เกิน 5 ปี มีจำนวน 93 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.22 ตามลำดับ

ด้านจำนวนช่างเทคนิค ส่วนใหญ่มีจำนวนมากกว่า 5 คน ขึ้นไป มีจำนวน 205 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.57 รองลงมา มีมากกว่า 2 คน แต่ไม่เกิน 5 คน จำนวน 139 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.22 ที่เหลือมีไม่เกิน 2 คน จำนวน 69 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.00 และน้อยที่สุดไม่มี มีจำนวน 47 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.22 ตามลำดับ

ด้านทุนจดทะเบียนของบริษัท ส่วนใหญ่ 5 ล้านบาท มีจำนวน 229 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.78 มากกว่า 5 ล้านบาท มีจำนวน 117 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.43 และต่ำกว่า 5 ล้านบาท มีจำนวน 114 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.78 ตามลำดับ

ด้านคุณวุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คุณวุฒิปริญญาตรี มีจำนวน 279 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.65 รองลงมา ต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 104 คิดเป็นร้อยละ 22.61 และสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.74 ตามลำดับ

ด้านคุณวุฒิการศึกษาในสาขาไฟฟ้า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีจำนวน 197 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.83 รองลงมาได้แก่ ระดับปริญญาตรี มีจำนวน 160 คิดเป็นร้อยละ 34.78 ไม่มีวุฒิการศึกษา มีจำนวน 49 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.65 ปริญญาโท จำนวน 47 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.22 และน้อยที่สุดระดับปริญญาเอก มีจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.52

ด้านลักษณะการปฏิบัติงานของผู้บริหาร พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานเต็มเวลา มีจำนวน 336 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.04 ที่เหลือปฏิบัติงานไม่เต็มเวลามีจำนวน 124 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.96 ตามลำดับ

ด้านประสบการณ์การบริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การบริหารไม่เกิน 5 ปี จำนวน 269 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.48 รองลงมา มากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี มีจำนวน 142 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.87 และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีจำนวน 49 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.65 ตามลำดับ

2. การสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยโดยเรียงตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัยที่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ในประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวม พบว่า ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความรู้ คุณภาพของการขายและการบริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.63) นวัตกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.67) ความได้เปรียบทางการแข่งขันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = 0.65) และผลการดำเนินงานของบริษัท อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.24, S.D. = 0.62)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ในประเทศไทย

ผลการวิจัย พบว่า โมเดลเชิงสาเหตุความได้เปรียบในการแข่งขันที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับโมเดลเชิงประจักษ์โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 733.53 ที่องศาอิสระ (df) 212 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.00000 ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 3.4 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.87 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.84 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.040 ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.073

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทโซลาร์เซลล์ พบว่า ตัวแปรคุณภาพการขายและการบริการของกลุ่มธุรกิจบริษัทโซลาร์เซลล์ ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรคุณภาพการขายและการบริการมากที่สุด แสดงว่า เมื่อบริษัทโซลาร์เซลล์มีคุณภาพการขายและการบริการระบบใหม่ที่ดี กระบวนการ บริหารจัดการมากขึ้น เป็นสาเหตุให้มีผลการดำเนินงานของบริษัทโซลาร์เซลล์ ที่ดีขึ้น เมื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรการจัดการความรู้ พบว่ามีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อผลการดำเนินงานของบริษัทโซลาร์เซลล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เมื่อบริษัทโซลาร์เซลล์มีความรู้และทักษะ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ มีการให้รางวัล มีวัฒนธรรมและการสื่อสารเกี่ยวกับการจัดการความรู้และการสนับสนุนของฝ่ายบริหาร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้มากขึ้น เป็นสาเหตุให้มันได้เปรียบในการแข่งขันสูงขึ้น ส่วนตัวแปรการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางลบต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน อย่างไม่มีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทโซลาร์เซลล์ พบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความรู้ และการจัดการนวัตกรรม ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทโซลาร์เซลล์ ผ่านคุณภาพของการขายและการบริการ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อตัวแปรการดำเนินงานของบริษัท ผ่านตัวแปรความสามารถในการแข่งขัน พบว่า ตัวแปรการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจบริษัทโซลาร์เซลล์ ผ่านตัวแปรความสามารถในการแข่งขันและตัวแปรคุณภาพของการขายและการบริการ ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เมื่อมีการจัดการทรัพยากรมนุษย์สูงขึ้น เป็นสาเหตุให้ความได้เปรียบในการแข่งขันลดลง และส่งผลให้การดำเนินงานของบริษัทลดลงตามไปด้วย และพบว่าการจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมต่อตัวแปรการดำเนินงานของบริษัท ผ่านตัวแปรความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เมื่อมีการจัดการความรู้มากขึ้น ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น และส่งผลให้การดำเนินงานสูงขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรการจัดการนวัตกรรม พบว่า มีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมต่อตัวแปรการดำเนินงานของสำนักงาน ผ่านตัวแปรความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า เมื่อมีการจัดการนวัตกรรมมากขึ้น เป็นสาเหตุให้ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของบริษัทสูงขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจโซลาร์เซลล์ ในประเทศไทย พบว่า ได้พัฒนารูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจบริษัทโซลาร์เซลล์ ในประเทศไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการและโอกาสทางการค้า จะทำให้ลักษณะที่ผลิตและการบริการมากขึ้น ต้นทุนต่ำลงย่อมมีโอกาสมากขึ้น ตลอดทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของธุรกิจและอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการแข่งขันและเพื่อพัฒนาปรับปรุงองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการค้าการลงทุน ด้านวิชาชีพ ให้มีความทันสมัย มีความเป็นสากล และมีความพร้อมเพื่อสร้างประโยชน์ในวงการศึกษาของไทยในอนาคต

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล โดยแบ่งหัวข้อการอภิปรายผลการวิจัยเป็น 5 กลุ่มคือ 1) ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ 2) ด้านการจัดการความรู้ 3) ด้านการจัดการนวัตกรรม 4) ด้านคุณภาพของการขายและการบริการ และ 5) ด้านความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของบริษัท

1. ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปร สอดคล้องกับผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงบูรณาการของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งนี้ เมื่อบริษัทโซลาร์เซลล์มีการพัฒนาทักษะความรู้ให้คนในบริษัทโซลาร์เซลล์ตามหุ่นและยอมรับการเปลี่ยนแปลง และทำงานตามเกณฑ์และวิธีทำใหม่กัน มีความผูกพันกับงานที่ทำการจัดการทรัพยากรมนุษย์เริ่มจากการคัดเลือกคนดี คนเก่ง เข้าทำงาน บริษัทให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมพนักงาน มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการปรับปรุงการออกแบบงาน และกำหนดหน้าที่การปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ ให้ชัดเจน รวมทั้งมีการจ่ายค่าตอบแทนเพื่อจูงใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ Barney and Tyler (1991) ที่กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์การให้มีความรู้ ความสามารถมีประสิทธิภาพและรอบรู้ เป็นปัจจัยในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ได้รับการจัดการเรียนรู้

2. ด้านการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปร สอดคล้องกับการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความได้เปรียบในการแข่งขันผ่านคุณภาพของการขายและการบริการอย่างไม่มีนัยสำคัญ

3. ด้านคุณภาพของการขายและการบริการ มีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปร สอดคล้องกับคุณภาพของการขายและการบริการ มีอิทธิพลทางบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างต่อคุณภาพของการขายและการบริการ เมื่อพิจารณาคุณภาพของการขายและ

การบริการ พบว่า เมื่อบริษัทโซลาร์เซลล์ดำเนินงานกิจกรรมภายในและภายนอกกิจการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ด้านการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งภายในองค์กรหรือภายนอกองค์กร ในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างยั่งยืนปกติสุข โดยคำนึงถึงจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

4. ด้านการจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน

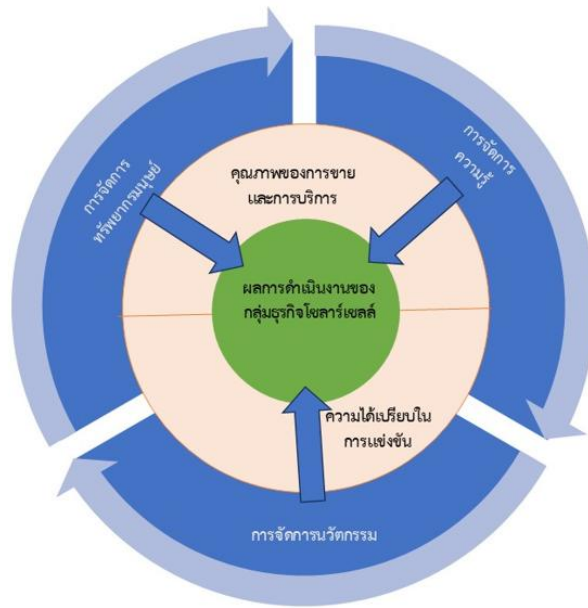
ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปร ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงบูรณาการของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวว่า การจัดการนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน กล่าวคือความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดนวัตกรรม และนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขัน Drucker and Maciariello (2004, pp. 240-251) Barney and Tyler (1991) กล่าวว่า การสร้างนวัตกรรมเป็นที่มาของความสามารถในการแข่งขัน กล่าวคือ องค์กรสามารถสร้างความได้เปรียบ โดยครอบครองความสามารถและทรัพยากรที่ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ ไม่สามารถทดแทนได้หายาก และมีคุณค่า นวัตกรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของการขายและการบริการ

5. ด้านความได้เปรียบในการแข่งขันมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปร ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันของ Porter (1998) และทฤษฎีนวัตกรรม ซึ่งเน้นถึงการพัฒนาบริหารจัดการและพัฒนาบริการใหม่ ๆ ของ Drucker (1995) ดังนั้น บริษัทโซลาร์เซลล์ควรมองหาช่องทางการสร้างเครือข่าย และการรวมกลุ่ม ตลอดจนบริษัทโซลาร์เซลล์ควรติดตามความก้าวหน้าของนวัตกรรมของวิชาชีพด้านบัญชีและสอบบัญชี เพื่อช่วยการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและรวดเร็ว

องค์ความรู้ใหม่

ผู้บริหารบริษัทโซลาร์เซลล์ขนาดกลางและขนาดย่อม จะต้องเน้นการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของลูกค้า การยอมรับซึ่งกันและกัน การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างองค์การที่มีการสื่อสารวัฒนธรรมองค์กรจากฐานสู่ฐานที่ยั่งยืน และเน้นการทำงานแบบบูรณาการ สำหรับด้านคุณภาพของการขายและการบริการ ต้องยึดความถูกต้องและยุติธรรมในการปฏิบัติงาน ดูแลคุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงานของพนักงาน ให้สังคมรับรู้ถึงสิ่งที่ต้องปฏิบัติ หรือระมัดระวังสิ่งที่มีความเสี่ยงได้ ทั้งด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านการจัดการความรู้ การจัดการนวัตกรรม และด้านคุณภาพของการขายและการบริการ เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจบริษัทโซลาร์เซลล์ ในประเทศไทยได้ ดังแสดงตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจบริษัทโซลาร์เซลล์ ในประเทศไทย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าการพัฒนาบริษัทโซลาร์เซลล์ที่สามารถพัฒนาอย่างบูรณาการทางภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน ในการกำหนดกลยุทธ์ศาสตร์ที่จะต้องร่วมกลุ่มเป็นคัสเตอร์เพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองของวิศวกร ภาครัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ในการพัฒนาบุคลากรทั้งในภาคการศึกษาและปฏิบัติให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดการนวัตกรรมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการจัดการนวัตกรรม จากการศึกษา พบว่า ตัวแปรความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจบริษัทโซลาร์เซลล์ ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรนวัตกรรมมากที่สุด โดยมีอิทธิพลทางบวกในระดับนัยสำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยขอให้ผู้บริหารบริษัทโซลาร์เซลล์ให้ความสำคัญกับปัจจัยนวัตกรรมให้มากที่สุด
2. ด้านการจัดการความรู้ จากการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรการจัดการความรู้ พบว่ามีบริษัทโซลาร์เซลล์ไทยมีความรู้และทักษะที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การให้รางวัล มีวัฒนธรรมการสื่อสารที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้และมีการสนับสนุนของฝ่ายบริหารที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้มากขึ้น จะเป็นสาเหตุให้มี

ความสามารถในการแข่งขันของบริษัทโซลาร์เซลล์ไทยสูงขึ้น ดังนั้น การจัดการความรู้น่าจะเป็นตัวแปรที่สามารถนำบริษัทโซลาร์เซลล์เข้าสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันเช่นเดียวกัน

3. ด้านความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน จากการศึกษา พบว่า ความสามารถในการแข่งขันของบริษัทโซลาร์เซลล์ มีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อตัวแปรการดำเนินงานของบริษัทโซลาร์เซลล์ไทย เมื่อบริษัทโซลาร์เซลล์ไทย มีความสามารถในการแข่งขันในด้านความได้เปรียบด้านต้นทุน และมีการสร้างความแตกต่างสูง ก็จะเป็นสาเหตุให้การดำเนินงานของบริษัทโซลาร์เซลล์ไทยสูงขึ้นด้วย

ดังนั้น ปัจจัยชี้วัดความสามารถในการแข่งขันซึ่งประกอบด้วย การมีความได้เปรียบด้านต้นทุนและการมีบริการที่แตกต่างจากบริษัทอื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กรอบแนวคิดนี้ เพื่อศึกษาถึงความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อวัดผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจบริษัทโซลาร์เซลล์ไทยให้ชัดเจน

2. ควรมีการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมจากกรอบแนวคิดในงานวิจัย อาทิเช่น นอกจากคุณภาพของการขายและการบริการ แล้วควรนำปัจจัยเรื่องการสร้างมูลค่าร่วม หรือ Crating Shared Value หรือ CSV มาศึกษาเพิ่มเติมด้วย เพื่อขยายขอบเขตของการศึกษา

บรรณานุกรม

เขมมารี รักชูชีพ. (2551). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. ธนาเพรส.

พิบูล ทิปะปาล. (2559). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ (ปรับปรุงใหม่)*. อมรรการพิมพ์

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2567). *ภาวะอุตสาหกรรมรายไตรมาสและรายปี 2567*.

<https://www.oie.go.th>

สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (2566). *บริการด้านทะเบียนธุรกิจ*. สำนักงาน.

<https://datawarehouse.dbd.go.th/index>

Barney, J. B., & Tyler, B. (1991). The prescriptive limits and potential for applying strategic management theory. *Managerial and Decision Economics*, 17(1), 99-120.

Drucker, P. F. (1995). *People and performance: The best of peter drucker on management*. Routledge.

Drucker, P. F. & Maciariello, J. A. (2004). *The Daily Drucker: 366 Days of Insight and Motivation for Getting the Right Things Done*. Elsevier

Gedamu, H. & Tafere, Y. (2019). Assessment of knowledge, attitude, and practice of sunlight exposure of infants among mothers attending in governmental health facilities in

farta district, South Gondar Zone, Northwest Ethiopia, 2018.

International Journal of Reproductive Medicine Articles, 2019(1), 1-7.

Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Prentice-Hall.

Porter, M. E. (1980). *Competitive strategy: techniques for analyzing industries and competitors*. Free Press.

_____. (1998) The Competitive Advantage of Nations. *Macmillan Business*, 33, 1-21.

_____, and Millar, V.E. (1985) How information gives you competitive advantage. *Harvard Business Review*, 63, 149-160.

รูปแบบ

ภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรมห้า สำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ฐิติวัสส์ สุขป้อม^{1*}

รับบทความ: 13 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ: 21 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 22 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3) ทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรม และ 4) ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรม การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก 15 คน และการสนทนากลุ่ม 9 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง เกณฑ์การคัดเลือกคือ 1) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 2) เป็นผู้มีความรู้ทางพุทธศาสนา และ 3) ดำรงตำแหน่งทางการบริหารอย่างน้อย 3 ปี สังกะระห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า และนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ระดับมาก 2) รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรม มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล 3) การทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) การประเมินรูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมี หลักพละธรรมห้า ผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏ

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย พระนครศรีอยุธยา

* อีเมล: thitiwas.s@chandra.ac.th

Faith-Based Leadership Model According to The Five Bala Dharma Principle for Executives of Rajabhat Universities

Thitiwas Sukpom^{1*}

Abstract

This research aims to: 1) study the state of faith and influence leadership for executives of Rajabhat universities, 2) develop a leadership model based on faith and influence according to the principles of Phala (The Five Bala) Dharma for executives of Rajabhat universities, 3) test the leadership model based on faith and influence according to the principles of Phala Dharma for executives of Rajabhat universities, and 4) evaluate the leadership model based on faith and influence according to the principles of Phala Dharma for executives of Rajabhat universities. This research is a mixed-methods study, combining both quantitative and qualitative approaches. The quantitative research tools used include a questionnaire, with a sample size of 335 individuals. The statistical methods employed in the research are the mean and standard deviation. For the qualitative research, in-depth interviews were conducted with 24 informants, including 15 in-depth interviews and 9 focus group discussions. The sampling was purposive, with selection criteria including: 1) expertise in education, 2) experience in Buddhist teachings, and 3) holding an administrative position for at least 3 years. The tool used was an interview guide, and the data were synthesized using content analysis, validated through the triangulation technique, and presented descriptively. The research findings revealed that: 1) the state of faith and influence leadership for executives of Rajabhat universities was generally at a high level. 2) the leadership model based on faith and influence according to the principles of Phala Dharma consists of five components: principles, objectives, implementation, media/tools, and evaluation. 3) the trial use of the leadership model based on faith and influence according to the principles of Phala Dharma showed that, overall, it was at a high level. 4) the evaluation of the leadership model based on faith and influence according to the principles of Phala Dharma for executives of Rajabhat universities indicated that, overall, it was at a high level.

Keywords: Faith-Based Leadership, Bala (the Five Bala) Principle, Executives, Rajabhat Universities

¹ Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Wang Noi, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

* Email: thitiwas.s@chandra.ac.th

บทนำ

การบริหารงานในมหาวิทยาลัย เป็นงานที่มีความสำคัญและท้าทายอย่างมาก เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้ ดังนั้นการมีภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหาร เพื่อให้สามารถนำพามหาวิทยาลัยไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำ (Leadership) ในบริบทของการบริหารมหาวิทยาลัย ไม่เพียงแต่เป็นการบริหารงานในระดับการจัดการเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการสร้างแรงบันดาลใจและความมั่นใจให้กับบุคลากรด้วย เช่น คณาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันไปในทิศทางเดียวกัน การที่ผู้บริหารสามารถสร้างความเชื่อมั่นและการสนับสนุนจากผู้ตามได้ ถือว่าเป็นสัญญาณของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำในมหาวิทยาลัย จึงไม่ได้จำกัดอยู่แค่การให้คำสั่งหรือการมอบหมายงาน แต่ยังเกี่ยวข้องกับการมีทักษะในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำเป็นต้องมีทักษะและความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับค่านิยม ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ รวมถึงการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม การพัฒนาภาวะผู้นำ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในผู้บริหาร โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและไม่สามารถคาดเดาได้ เช่น การระบาดของโรค การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจ การพัฒนาของเทคโนโลยี หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการศึกษา ดังนั้น การมีภาวะผู้นำที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ มหาวิทยาลัย สามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่า ภาวะผู้นำในการศึกษามีผลอย่างมากต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน และความสำเร็จของนักศึกษา การวิจัยของ Leithwood & Jantzi (2005) ได้ชี้ให้เห็นว่าการเป็นผู้นำที่มีคุณสมบัติของการเปลี่ยนแปลงและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับคณาจารย์และนักศึกษา มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมาก นอกจากนี้ Northouse (2018) ยังกล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพและการสนับสนุนการพัฒนาของสมาชิกในองค์กร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งพัฒนาท้องถิ่นโดยเน้นการเสริมสร้างปัญญาและฟื้นฟูการเรียนรู้ รวมถึงการเทิดทูนภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้างสรรค์ศิลปวิทยาเพื่อความเจริญรุ่งเรืองและยั่งยืนของชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อความสมดุลและยั่งยืนก็เป็นภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยด้วย มหาวิทยาลัยมีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษา โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การทำการสอน การวิจัย และการให้บริการวิชาการแก่สังคม (เฉลิมชัย สุขไพบูลย์, 2556) นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี รวมถึงการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม การผลิตครูที่มีคุณภาพและการส่งเสริมวิทยฐานะครู ตามแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ได้วางยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาไว้ 4 ด้านหลัก คือ 1) การพัฒนาท้องถิ่น 2) การผลิตและพัฒนาครู 3) การยกคุณภาพการศึกษา และ 4) การพัฒนาองค์กร (อรินทรศักดิ์ รัตนวงษ์ และอัจฉรา วัฒนานรงค์, 2566) โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาผู้นำหรือ

ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่มีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ในการถ่ายทอดความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการพัฒนาองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล และคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พร้อมทั้งส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยให้เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และทันสถานการณ์ในปัจจุบัน

ดังกล่าวมาแล้วนั้น ในยุคที่การศึกษาและการบริหารจัดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัวอย่างเหมาะสม การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักพระธรรม มาเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมและสมรรถนะของผู้บริหารให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การศึกษาค้นคว้า มุ่งเน้นการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบริตามหลักพระธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงในวงการอุดมศึกษา และสามารถประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการ การสร้างผู้นำที่มีคุณธรรม รวมถึงการส่งเสริมความสามารถขององค์กรในการเติบโตและตอบสนองต่อสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบริสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบริตามหลักพระธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. ทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบริตามหลักพระธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
4. ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบริตามหลักพระธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาบริ เป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่เน้นการใช้อิทธิพลส่วนบุคคลและเสน่ห์เฉพาะตัวในการจูงใจผู้ตาม โดยคำว่า “Charisma” มาจากภาษากรีก แปลว่า “พรสวรรค์จากพระเจ้า” ผู้นำประเภทนี้มักสามารถสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นความทุ่มเท และทำให้ผู้ตามเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์กรอย่างลึกซึ้ง ลักษณะเด่นของผู้นำเชิงศรัทธาบาบริคือการใช้อำนาจส่วนบุคคลมากกว่าตำแหน่งทางการบริหาร ซึ่งต่างจากผู้นำในระบบราชการทั่วไป ผู้นำลักษณะนี้มีความใกล้เคียงกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่เน้นการสร้างวิสัยทัศน์ การเปลี่ยนแปลงเชิงบวกและแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตาม แม้บางแนวคิดจะเห็นว่าทั้งสองแบบคือสิ่งเดียวกันแต่หลายแนวคิดก็ชี้ให้เห็นความแตกต่างในรายละเอียดและจุดเน้นในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม (พระครูเหมเจติยาภิบาล (โสฬิทธิ อินทโสภิตโด/ แซ่ภู) และสุธาสินี แสงมุกดา, 2564) ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาบริมีกลายเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำยุคใหม่ควบคู่กับรูปแบบอื่น เช่น ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ผู้นำเชิงสร้างแรงบันดาลใจ และผู้นำแบบโค้ชชีวิต (ญูเบศร์ ชื่นชม, เสาวณี สิริสุขศิลป์ และปารย์พิชชา ก้านจักร, 2567) อย่างไรก็ตาม

ภาวะผู้นำลักษณะนี้ก็มีข้อควรระวัง เช่น การพึ่งผู้นำมากเกินไปจนผู้ตามขาดความคิดริเริ่มการที่ผู้นำหลงตัวเอง และการเกิดความขัดแย้งในองค์กรหากมีความเห็นต่างจากแนวทางของผู้นำ โดยสรุป ภาวะผู้นำเชิงศรัทธา บารมีเป็นภาวะผู้นำที่ทรงพลังและมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในโลกยุคใหม่ แต่ต้องใช้อย่างสมดุลและตระหนักถึงผลกระทบทั้งบวกและลบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรและผู้ตาม

การบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน ไม่สามารถพึ่งพาเพียงความรู้ทางวิชาการหรือทักษะในการจัดการเท่านั้น แต่จำเป็นต้องมี “ธรรม” เป็นพื้นฐานของการดำเนินงาน โดยเฉพาะในตำแหน่งผู้นำ ผู้ที่ต้องทำงานผ่านคนอื่น และสร้างแรงจูงใจให้ทีมงานร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ “พละ 5” หรือพลัง 5 ประการทางธรรม จึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานอย่างมีคุณธรรม และคุณภาพ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2251; สุภีร์ ทุมทอง, 2559) ประกอบด้วย **ประการแรก** คือ ปัญญาพละ หมายถึง พลังแห่งปัญญา ความสามารถในการรู้จักตนเอง รู้จักคน และรู้จักงานอย่างรอบด้าน ผู้นำที่มีปัญญจะสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ไม่ตัดสินใจด้วยอารมณ์หรืออคติ แต่ใช้เหตุผลและความรู้เป็นหลัก **ประการที่สอง** คือ วิทยพละ หรือพลังแห่งความเพียร ความขยันหมั่นเพียรเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของนักบริหาร เพราะการดำเนินงานด้านการศึกษาย่อมต้องเผชิญกับอุปสรรคมากมาย ผู้นำจึงต้องมีความมุ่งมั่น เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่อปัญหา และสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นลุกขึ้นมาทำงานด้วยความกระตือรือร้น **ประการที่สาม** คือ อนุวัชพละ พลังแห่งความสุจริต ผู้นำที่ดีต้องมีความโปร่งใสและเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรม ไม่เอื้อประโยชน์ให้ตนเองหรือพวกพ้อง และไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขหรือการกระทำที่บั่นทอนศรัทธาของผู้ร่วมงาน ความสุจริตคือรากฐานของความน่าเชื่อถือ ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือและความไว้วางใจจากคนรอบข้าง **ประการที่สี่** คือ สังคหพละ หรือพลังแห่งมนุษยสัมพันธ์ การทำงานร่วมกับคนจำนวนมากในสถานศึกษา ต้องอาศัยทักษะในการเข้าถึง เข้าใจ และประสานประโยชน์อย่างลงตัว ผู้นำที่รู้จักพูดจาไพเราะ วางตนอย่างพอเหมาะ และมีใจช่วยเหลือผู้อื่น ย่อมสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นสุข และเกิดความร่วมมืออย่างเต็มใจจากทุกฝ่าย สุดท้ายคือ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งแม้จะไม่อยู่ใน “พละ 4” อย่างเป็นทางการ แต่ถือเป็น “พละเสริม” ที่จำเป็นอย่างยิ่งในยุคที่การศึกษาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำที่กล้าคิด กล้าทำสิ่งใหม่ มีแผนงานที่ชัดเจน และก้าวทันสถานการณ์ ย่อมสามารถพัฒนาองค์กรให้เติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2540) ดังกล่าวนั้นแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า พละ 5 ประการนี้ไม่เพียงแต่เป็นพลังของการบริหารที่ดีเท่านั้น แต่ยังเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่พึงอยู่ในหัวใจของคนร่วมงานอย่างแท้จริง เพราะเมื่อใดที่ธรรมะอยู่ในใจ ผู้นำก็สามารถขับเคลื่อนงานไปสู่เป้าหมายได้อย่างมั่นคง พร้อมทั้งสร้างความสุข ความเชื่อมั่น และความไว้วางใจให้เกิดขึ้นในองค์กรอย่างแท้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมและศึกษาเชิงเอกสาร เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบรรณมี และการพัฒนารูปแบบ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสาร (Documentary Research) จากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) รวมถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จากข้อมูลทุติภูมิ (Secondary Source) ในหนังสือวิทยานิพนธ์บทความทางวิชาการและงานวิจัยอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้องค์ประกอบการวิจัยและได้กรอบแนวคิดการวิจัย ทั้งนี้เพื่อเป็นกรอบของการศึกษาครั้งนี้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือ นำองค์ประกอบและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อสร้างร่างเครื่องมือการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถามตามเนื้อหาแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบรรณมีตามหลักพลธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ และตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบรรณมีตามหลักพลธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และการวัดผลและการประเมินผลของรูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบรรณมีตามหลักพลธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อตรวจสอบประเมินเพื่อหาคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence Index) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหามากกว่า 0.80 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามลำดับ คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบรรณมีตามหลักพลธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ได้จากขั้นตอนการศึกษาวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และ 2 มากำหนดเป็นเนื้อหาและแนวคำถาม จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ประเมิน เพื่อหาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้ คือ 1) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 2) เป็นผู้มีความรู้ทางพุทธศาสนา และ 3) ดำรงตำแหน่งทางการบริหารอย่างน้อย 3 ปี ซึ่งได้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตลอดจนตรวจสอบเช็คความครอบคลุมของคำถาม และความชัดเจนของการใช้ภาษา การตรวจสอบพิจารณาตามแบบประเมินดัชนี ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตัดสินว่าประเด็นต่าง ๆ

ที่พิจารณาความเหมาะสม ไม่แน่ใจ หรือไม่เหมาะสม และใช้สูตรการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence Index: IOC) ตามวิธีการของ โรบินเนลลี (Rovinelli) และแฮมเบลตัน (Humberton) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหาสูงกว่า 0.80 ขึ้นไป ซึ่งผลการทดสอบเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 นำเครื่องมือที่ผ่านการ IOC หาคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach, L. J., 1990) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยข้อคำถามที่จะนำไปใช้จะต้องมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้เท่ากับ 0.89 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์และนำแบบสอบถามมาทำสำเนาเท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่เตรียมเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำหนังสือขอความร่วมมือไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 ฉบับด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้
2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม แล้วส่งคืนผู้วิจัยในเวลากำหนด ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบสอบถามคืนจำนวน 335 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนพบว่ามีความสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วดำเนินการจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2 วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบน เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานค่า 5 และแปลผลเพื่อนำเสนอตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้

ขั้นตอนที่ 6 การศึกษาเชิงคุณภาพ การศึกษาเชิงคุณภาพเริ่มต้นด้วยการพัฒนาแบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีการปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ การเก็บข้อมูลจะใช้ การสนทนากลุ่มซึ่งเป็นเทคนิคที่ช่วยให้สามารถสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เข้าร่วมที่มีประสบการณ์หรือมุมมองที่คล้ายคลึงกัน ตามประเด็นที่ศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง และหลากหลาย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยใช้เทคนิคสามเส้า ซึ่งช่วยในการตรวจสอบความ น่าเชื่อถือ ของข้อมูล โดยการตรวจสอบความสอดคล้องของ

ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เช่น การนำเสนอข้อมูลให้กับผู้เข้าร่วมตรวจสอบ หรือการใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อยืนยันความถูกต้อง (ชาย โพธิ์สีดา, 2559) และเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา ที่เน้นการบรรยายและ ตีความ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

ผลรูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพลธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีดังนี้
วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปรากฏผลการศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวม และรายย่อย ดังนี้

ลำดับ	สภาพภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล	4.07	0.85	มาก	2
2	ด้านความกล้าเสี่ยงสูงอย่างมุ่งมั่น	4.01	0.52	มาก	5
3	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.11	0.84	มาก	1
4	ด้านเป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีคุณธรรมจริยธรรมสูง	4.03	0.75	มาก	4
5	ด้านคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.06	0.81	มาก	3
	รวม	4.06	0.75	มาก	

จากตาราง 1 พบว่าความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.75) สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.84) ด้านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.85) ด้านคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.82) ด้านเป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีคุณธรรมจริยธรรมสูง ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.75) และด้านความกล้าเสี่ยงสูงอย่างมุ่งมั่น ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาธรรมมีตามหลักพระธรรม มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล จากสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 หลักการ เป็นแนวทางที่กำหนดกรอบในการดำเนินการที่ผู้บริหารจะต้องยึดมั่น ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้การตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีจริยธรรมและตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น การยึดมั่นในความจริง ความซื่อสัตย์ และการเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น การใช้หลักการนี้ช่วยให้ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับและสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรได้อย่างยั่งยืน

2.2 วัตถุประสงค์ คือเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ซึ่งในกรณีของภาวะผู้นำแบบศรัทธาธรรม จะมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารองค์กรด้วยคุณธรรม และสามารถส่งเสริมความร่วมมือในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์นี้จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระยะยาวได้

2.3 การดำเนินการ คือกระบวนการในการนำหลักการและวัตถุประสงค์ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันของผู้บริหาร ซึ่งอาจรวมถึงการฝึกอบรม การสร้างกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรม และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร เช่น การเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง การสร้างความกล้าเสี่ยง และการกระตุ้นให้เกิดการคิดเชิงบวก

2.4 สื่อ/อุปกรณ์ เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้และการพัฒนาผู้นำ เช่น เทคโนโลยีการศึกษา เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง สื่อเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้นำ

2.5 การประเมินผล การประเมินผลช่วยให้สามารถตรวจสอบความสำเร็จในการพัฒนาผู้นำตามหลักพระธรรม โดยการประเมินจะดูจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เช่น ความสามารถในการตัดสินใจที่มีคุณธรรม การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร และความสามารถในการขับเคลื่อนองค์กรไปข้างหน้า การประเมินผลนี้ช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำได้อย่างต่อเนื่อง

กล่าวได้ว่า ผลการศึกษาให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทั้ง 5 เป็นหลักการทำงานร่วมกันในการสร้างผู้นำที่มีศรัทธาธรรม โดยไม่เพียงแต่จะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ แต่ยังช่วยให้ผู้นำสามารถยืนหยัดในค่านิยมและหลักการที่มีคุณธรรม ควบคู่ไปกับการตอบสนองต่อความท้าทายต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรม ดังนี้
ตารางที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรม

รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตาม หลักพละธรรมสำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏ	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็น ประโยชน์		ระดับ เฉลี่ย รวม
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	
1. หลักการ	4.05	0.61	3.30	0.88	4.22	0.52	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.18	0.56	4.01	0.32	4.26	0.42	มาก
3. ระบบ กลไกและกิจกรรม	4.12	0.62	4.64	0.23	4.04	0.49	มาก
4. วิธีการดำเนินงาน	4.28	0.63	4.81	0.41	4.15	0.80	มาก
5. แนวทางการประเมินผล	4.20	0.70	3.96	0.59	3.93	0.91	มาก
6. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.50	0.59	4.29	0.49	3.98	0.87	มาก
ภาพรวม	4.22	0.59	4.39	0.39	4.09	0.69	มาก

จากตารางที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรม โดยรวมแล้วอยู่ในระดับมากทั้งด้านความเหมาะสม ($\mu = 4.22, \sigma = 0.59$) ($\mu = 4.39, \sigma = 0.39$) ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.09, \sigma = 0.69$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ (N = 25)

	ผลการทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ	μ	σ	แปลผล	ลำดับ
1	รูปแบบฯ มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้จัด กิจกรรมการเรียนรู้	4.32	0.63	มาก	2
2	หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ พัฒนา รูปแบบฯ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน	4.43	0.19	มาก	1
3	จุดมุ่งหมายของรูปแบบฯ สอดคล้องกับขั้นตอนการ จัดการ เรียนรู้	4.01	0.88	มาก	7

	ผลการทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรมสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ	μ	σ	แปลผล	ลำดับ
4	เนื้อหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.22	0.42	มาก	4
5	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.07	0.70	มาก	6
6	การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	3.96	0.76	มาก	8
7	รูปแบบฯ มีส่วนช่วยให้กลุ่มเป้าหมายเกิด ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้	4.06	0.75	มาก	5
8	ท่านพึงพอใจภาพรวมของการทดลองรูปแบบในครั้งนี้	4.23	0.47	มาก	3
	รวม	4.17	0.60	มาก	

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีตามหลักพละธรรม สำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17$, $\sigma = 0.60$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยอมรับและความพึงพอใจในการใช้หลักพละธรรมในการบริหารจัดการ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษา พบว่า สภาพภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาารมีสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.75) ซึ่งหมายความว่าผู้นำในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีคุณลักษณะของผู้นำที่มีศรัทธาบาารมีในระดับที่ดี แต่มีกลุ่มที่ยังสามารถพัฒนาและเสริมสร้างให้ดียิ่งขึ้นได้ การมีศรัทธาบาารมีในผู้บริหารถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ แต่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต การพัฒนาผู้นำแบบศรัทธาบาารมีมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในคุณธรรมและการตัดสินใจที่ชาญฉลาดสามารถช่วยเสริมสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Northouse ที่กล่าวถึง transformational leadership ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างแรงบันดาลใจและความศรัทธาจากผู้ตาม การนำรูปแบบผู้นำแบบนี้มาปรับใช้ในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถช่วยพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Northouse, 2018) สอดคล้องกับ Bass & Riggio (2006) ที่ได้ศึกษาและระบุว่าการพัฒนาผู้นำที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่สามารถสร้างความศรัทธาจากผู้ตามในระยะยาวสามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ โดยการพัฒนาและฝึกฝนทักษะผู้นำที่ดีอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต สอดคล้องกับการศึกษาของ วัชรระ คงแสนคำ, ชยากานต์ เรืองสุวรรณ และจำเนียร พลหาญ. (2565) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาารมีประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ วิสัยทัศน์กว้างไกล ความกล้าเสี่ยง อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา

และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รูปแบบภาวะผู้นำนี้มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุด ผลการอบรมทำให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และความเข้าใจในรูปแบบนี้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการศึกษาของ ณรงค์วิทย์ ตรีพงษ์รัตนกุล และเสาวณี สิริสุขศิลป์ (2559) ที่ได้ศึกษาและพบว่า ผู้นำสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบรรพรมีในระดับที่สูง โดยภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ "มาก" ด้านที่ผู้นำแสดงออกได้ดีที่สุดคือการมีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการเป็นผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการมั่นใจในตัวผู้ใต้บังคับบัญชา การเป็นแรงบันดาลใจ และการมีความยุติธรรม ซึ่งอาจสะท้อนถึงจุดที่ยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าวอยู่ในระดับ "มาก" โดยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยที่สูง โดยเฉพาะในด้านความรับผิดชอบในงานที่ปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนถึงความตั้งใจและความมุ่งมั่นในการทำงานของครู แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือแรงจูงใจด้านผลตอบแทนเงินเดือน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาแรงจูงใจให้เพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบนี้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการวัตถุประสงค์ การดำเนินการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล ซึ่งทุกองค์ประกอบนี้ช่วยให้การพัฒนาผู้นำตามหลักพลธรรมสามารถบรรลุผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างผู้นำที่มีคุณธรรม แต่ยังช่วยให้การบริหารในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความราบรื่นและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ Kouzes และ Posner (2017) เกี่ยวกับ “The Leadership Challenge” ได้พบว่าการสร้างผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และการกระตุ้นให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง โดยการสร้างแรงบันดาลใจและการสร้างความเชื่อมั่นในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาผู้นำตามหลักพลธรรมในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เน้นการเสริมสร้างผู้นำที่มีความสามารถในการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจในองค์กรการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bass (1990) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้นำแบบทรานส์ฟอร์มเมชัน (Transformational Leadership) ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างผู้นำที่สามารถกระตุ้นให้ผู้ตามมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก การศึกษานี้สะท้อนถึงการพัฒนาผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งมั่นในการสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเชื่อมโยงกับการพัฒนาผู้นำตามหลักพลธรรมในบริบทของประเทศไทย และสอดคล้องกับ อนันต์ ฉิมยงค์, เรืองวิทย์ นิลโคตร และ วัยวุฒิ บุญลอย (2566) ได้ศึกษาและพบว่า ความสัมพันธ์ที่ ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับปานกลางกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 แสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างการมีผู้นำที่มีคุณสมบัติทางจิตวิญญาณและอุดมการณ์กับผลลัพธ์ที่ดีในด้านประสิทธิภาพการศึกษาและการบริหารองค์กรในสถานการณ์ที่ท้าทาย สถานศึกษาที่มีผู้นำที่มีค่านิยมที่ดีและมุ่งมั่นในภารกิจที่สูงกว่าผลลัพธ์ทางการศึกษาแบบทั่วไป มักจะสามารถประสบความสำเร็จในการปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษา

นี้ อภิปรายได้ว่า การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำศรัทธาบาบมีเป็นกุญแจสำคัญในการเสริมสร้างความสำเร็จและประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า การทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบมีตามหลักพละธรรม โดยรวมแล้วอยู่ในระดับมากทั้งด้านความเหมาะสม ($\mu = 4.22, \sigma = 0.59$) ความเป็นไปได้ ($\mu = 4.39, \sigma = 0.39$) และความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.09, \sigma = 0.69$) ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้บริหารที่นำรูปแบบนี้ไปใช้จริงได้รับผลตอบแทนในเชิงบวกและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพความสำเร็จในการทดลองใช้รูปแบบผู้นำนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมมาใช้ในการพัฒนาผู้นำในมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Bennis and Nanus (1985) ที่ได้ศึกษาและพบว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จต้องมีการใช้คุณธรรมและจริยธรรมในการตัดสินใจ ซึ่งสามารถสร้างความเชื่อมั่นและแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตามได้ โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่มีความท้าทายสูง การใช้หลักธรรมในผู้นำสามารถส่งเสริมความเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบและสามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ในระยะ เช่นเดียวกับกันผลการศึกษาของ Northouse (2018) ได้พบว่าการมีคุณธรรมและศรัทธาเป็นหนึ่งในคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังได้ระบุถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงคุณธรรมและการพัฒนาองค์กร ซึ่งเป็นการสนับสนุนรูปแบบผู้นำที่มีศรัทธาบาบมีตามหลักพละธรรมในการบริหารองค์กรที่มีความยั่งยืนและมีคุณภาพ และสอดคล้องกับ Greenleaf (1977) ได้แนะนำการเป็นผู้นำเชิงบริการ ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้อื่นและการให้บริการแก่ผู้ตาม ในการที่ผู้นำสามารถสร้างผลกระทบที่ดีและยั่งยืนในองค์กร แนวคิดนี้สอดคล้องกับการใช้ภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบมี ซึ่งเป็นการเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่มีคุณค่าระหว่างผู้นำและผู้ตามเพื่อพัฒนาผู้นำให้มีคุณธรรมและมีประสิทธิภาพ อภิปรายได้ว่า แนวคิดภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาบมีตามหลักพละธรรมสามารถเชื่อมโยงและสอดคล้องกับการใช้คุณธรรมและจริยธรรมในผู้นำเพื่อสร้างความสำเร็จและความยั่งยืนในองค์กร การนำแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้จะช่วยให้การบริหารองค์กรมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความท้าทายในปัจจุบันได้ดีขึ้น

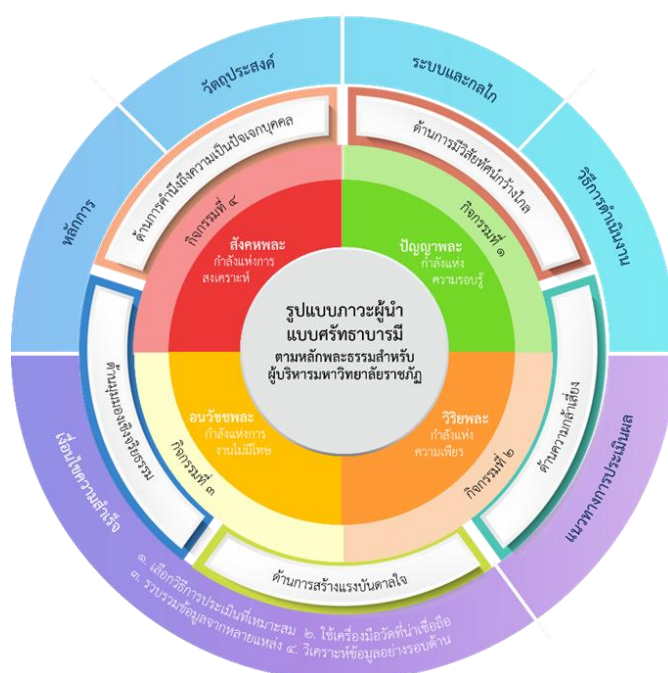
วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการศึกษา พบว่า ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบมีตามหลักพละธรรม สำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17, \sigma = 0.60$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึง การยอมรับและความพึงพอใจในการใช้หลักพละธรรมในการบริหารจัดการ การประเมินผลในระดับสูงนี้สะท้อนถึงการทำงานของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพและสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมในภาวะการทำงานจริงได้อย่างเหมาะสม ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ Kouzes และ Posner (2012) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้นำโดยเน้นในด้านการสร้างวิสัยทัศน์ที่มีความชัดเจนและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ติดตามได้ ด้วยการยึดมั่นในค่านิยมและจริยธรรมเพื่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการวิจัยในงานนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการประยุกต์ใช้หลักการการบริหารซึ่งเหมือนหลักธรรมในการบริหารองค์กร จึงสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของ Kouzes และ

Posner ที่เน้นการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมและสามารถกระตุ้นการทำงานร่วมกันในองค์กรได้อย่างมี และ Schein, E. H. (2010) ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของผู้นำในการสร้างและรักษาวัฒนธรรมองค์กร ผู้นำที่มีความรับผิดชอบและเข้าใจในค่านิยมขององค์กรสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในสภาพแวดล้อมขององค์กรได้ งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้หลักการบริหารที่ใกล้เคียงกับหลักพลธรรมในองค์กร ซึ่งสามารถสร้างประสิทธิภาพในการทำงานและเสริมสร้างผู้นำที่มีความยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับ สุกันต์ แสงโชติ, สัญญา เคนาภูมิ และยุภาพร ยุภาศ (2562) ได้ศึกษาและพบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีสมรรถนะทางการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านสมรรถนะการคิดเชิงยุทธศาสตร์และการบริหารการเปลี่ยนแปลงได้รับการประเมินสูงสุด ขณะที่ด้านการพัฒนาบุคลากรได้รับการประเมินต่ำสุด นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะทางการบริหารประกอบด้วยการจัดการความรู้, เจตคติ, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ทักษะการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และความฉลาดทางอารมณ์ โดยภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาบริมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลต่ำที่สุด การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 31.10 โดยมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การบริหารแบบมืออาชีพ และการจัดการความรู้ ซึ่งเน้นการพัฒนาโดยการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบรินั้น มีความกล้าเสี่ยงสูง แต่ไม่ใช่การเสี่ยงโดยขาดการวางแผน หากแต่เป็นการเสี่ยงอย่างมีแบบแผน ซึ่งนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการ ความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ มีการระบุบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ถือว่า ความรับผิดชอบในการบริหารความเสี่ยงนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในองค์กร ไม่ใช่เฉพาะผู้นำเพียงผู้เดียว อีกทั้งยังมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง ในด้านการบริหารงาน ผู้นำใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญ โดยเฉพาะหลักนิติธรรม ความโปร่งใส และความชอบธรรมในการดำเนินงาน มีการบริหารความเสี่ยงทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ระดับกลยุทธ์ และระดับปฏิบัติ ซึ่งครอบคลุมถึงงานด้านการเงิน การคลัง และงบประมาณ ทำให้การบริหารงานมีความรอบคอบและสามารถป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำยังมีอุดมการณ์ในการขับเคลื่อนองค์กรด้วยวิสัยทัศน์ระยะยาว โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ที่มีเป้าหมายชัดเจน ใช้ความคิดเชิงกลยุทธ์ในการปรับตัวตามสถานการณ์ และวางแผนบริหารงานเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน ทั้งยังเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและแสดงศักยภาพได้เต็มที่ นอกจากนี้ ยังมีการปรับรูปแบบการทำงานให้เป็นลักษณะเชิงบูรณาการ โดยสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน เพื่อพัฒนาศักยภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏให้สามารถแข่งขันและเติบโตได้ในระยะยาว แนวทางการบริหารดังกล่าวช่วยให้สถาบันมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สุดท้าย การพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรก็เป็นอีกหนึ่งองค์ความรู้สำคัญที่

เกิดขึ้นจากการวิจัย โดยผู้นำที่มีศรัทธาบาบริจะมีจะเน้นส่งเสริมให้บุคลากรมีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และความสามารถในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทสังคมยุคใหม่ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพขององค์กรในระยะยาว จากองค์ความรู้ทั้งหมดนี้ สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบริมีตามหลักพระธรรม เป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการพัฒนาองค์กรการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง และขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมีคุณธรรมและยั่งยืน สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบริสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมถึงการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำตามหลักพระธรรม การทดลองใช้รูปแบบผู้นำดังกล่าว และการประเมินผลการใช้รูปแบบดังกล่าวในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำแบบศรัทธาบาบริมีที่ใช่หลักพระธรรมมีระดับความสำคัญและประสิทธิภาพสูง โดยผลการทดลองใช้รูปแบบผู้นำดังกล่าวในภาพรวมได้รับคะแนนสูงทั้งในด้านการพัฒนาผู้นำและการประเมินผล

ในทางปฏิบัติ ทำให้สามารถยืนยันได้ว่าหลักพระธรรมมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างผู้นำที่มีคุณธรรมและสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ การพัฒนาผู้นำแบบศรัทธาธรรมมีตามหลักพระธรรมควรได้รับการนำไปใช้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยเฉพาะในระดับผู้บริหาร เพื่อเสริมสร้างการบริหารที่มีคุณธรรมและประสิทธิภาพ การนำหลักพระธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจะช่วยเสริมสร้างผู้นำที่มีคุณธรรม และสามารถแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการสถานการณ์ต่าง ๆ ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถนำไปสู่การพัฒนาและเติบโตในด้านการศึกษาและการบริหารองค์กรอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาผลกระทบของการใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบศรัทธาธรรมมีในระยะยาวเพื่อประเมินความยั่งยืนของผลการพัฒนา การศึกษา ควรขยายไปยังผู้บริหารจากมหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น และ ควรเพิ่มการวิจัยในด้านทฤษฎีและการฝึกอบรมผู้นำตามหลักพระธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะและความสามารถในการบริหารของผู้บริหารในมหาวิทยาลัย อีกทั้งการศึกษาครั้งต่อไปอาจจะรวมถึงการสำรวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับในองค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

เฉลิมชัย ศุขไพบุลย์. (2556). ยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏ.

วารสาร Veridian E-Journal, 6(2), 681-699.

ชาย โพธิ์สิตา. (2559). *ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). อมรินทร์พริ้นต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

ณรงค์วิทย์ ตรีพงษ์รัตนกุล และเสาวณี สิริสุขศิลป์. (2559). ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาธรรมมีที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(2), 34-40.

พระครูเหมเจติยาภิบาล (โสฬิทธิ์ อินทโสภิต/แช่ภู) และสุธาสินี แสงมุกดา. (2564). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาธรรมมีของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 6(2), 18-33.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2251). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์*. สถาบันบันลือธรรม.

- ภูเบศร์ ชื่นชม, เสาวณี สิริสุขศิลป์ และปารย์พิชชา ก้านจักร. (2567). ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหาร
สถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุดรธานี เขต 1. *วารสารวิชาการปัญญาปณิธาน*, 9(2), 155-168.
- วัชรระ คงแสนคำ, ชยาภานต์ เรืองสุวรรณ และจำเนียร พลหาญ. (2565). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง
ศรัทธาของผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดเล็ก. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม*, 9(3), 257-288.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 6). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2540). *นวโกวาท*. สำนักพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- สุกัญต์ แสงโชติ, สัณญา เคนาภูมิ และยุภาพร ยุภาศ. (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร
ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*,
13(1), 171-184.
- สุรীর ทุมทอง. (2559). *อินทรีย์ 5 พล 5*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- อนันต์ ฉิมรงค์, เรืองวิทย์ นิลโคตร และวิญญู บุญลอย. (2566). ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและอุดมการณ์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. *วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์*, 10(7), 53-63.
- อรินทรศักดิ์ รัตนวงษ์ และอัจฉรา วัฒนารงค์. (2566). การดำเนินงานยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในพื้นที่จังหวัดชัยนาท. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(3), 1113-
1124.
- Bass, B. M. (1990). *Bass & Stogdill's handbook of leadership: Theory, research, and
managerial applications*. Free Press.
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). *Transformational leadership* (2nded.). Lawrence Erlbaum
Associates.
- Bennis, W., & Nanus, B. (1985). *Leaders: Strategies for taking charge*. Harper & Row.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5thed.). Harper.
- Greenleaf, R. K. (1977). *Servant leadership: A journey into the nature of legitimate power
and greatness*. Paulist Press.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2012). *The leadership challenge: How to make extraordinary
things happen in organizations* (5thed.). Jossey-Bass.
- _____. (2017). *The leadership challenge: How to make extraordinary*

things happen in organizations (6thed.). Wiley.

Leithwood, K., & Jantzi, D. (2005). A review of transformational leadership research in education. *Leadership and Policy in Schools*, 4(3), 159–193.

<https://doi.org/10.1080/15700760500244769>

Northouse, P. G. (2018). *Leadership: Theory and practice* (8thed.). Sage Publications.

Schein, E. H. (2010). *Organizational culture and leadership* (4th ed.). Jossey-Bass.

การ

พัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

เชมจิรา จิตตะยโสธร^{1*}

ธัญนันท์ ทองบุญตา²

รับบทความ: 3 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ: 21 เมษายน 2568 ตอบรับบทความ: 23 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 2) ยืนยันระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาฯ และ 3) ประเมินการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ รวมจำนวน 60 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการยืนยันคุณภาพของระบบสารสนเทศฯ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบยืนยันระบบ และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) การวางแผน วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ควรมีการแจ้งเตือนต่าง ๆ ผ่านระบบ เช่นการแจ้งเตือนการประชุม การแจ้งเตือนวันเวลาดำเนินโครงการ การแจ้งเตือนการจัดเก็บเล่มรายงานโครงการในระบบ ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบไฟล์พีดีเอฟ เพื่อให้ครบขั้นตอนกระบวนการทำงานแบบ PDCA 2) การยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของระบบสารสนเทศ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ ด้านการทำงานได้ตามรูปแบบการทำงานของระบบ ด้านการใช้งานระบบ และด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล พบว่าภาพรวมผลการยืนยันระบบคิดเป็นร้อยละ 83.33 ขึ้นไปทุกข้อ และ 3) ความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ การบริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา

¹⁻² หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

* อีเมล: khemjiraj@kkumail.com

Development of Information Systems for the Administration of Vocational Education Institutions, A Case Study of Khok Samrong Technical College, Lopburi Province.

Khemjira Jittayasothon ^{1*}

Thunyanun Thongboonta ²

Abstract

This research aims to: 1) analyze, design, and develop an information system for the administration of vocational education institutions, with a case study of Khok Samrong Technical College, Lopburi Province; 2) validate the information system for educational institution administration; and 3) evaluate the usage of the information system for educational institution administration. The target group and informants in this research consisted of 60 people in total, with a key informant group of 6 people for confirming the quality of the information system. The research instruments included semi-structured interviews, system validation forms, and questionnaires. The statistics used were percentage, mean, and standard deviation. The research results revealed that: 1) The planning, analysis, design, and development of the information system for vocational education administration at Khok Samrong Technical College, Lopburi Province, should include various notifications through the system such as meeting notifications, project schedule notifications, and notifications for storing project report files in the system. Data should be stored in PDF format to complete the PDCA work process cycle. 2) The validation of accuracy, appropriateness, feasibility, and usefulness of the information system consisted of 4 aspects: user requirements compliance, functionality according to system design, system usability, and data security. The overall system validation results showed a percentage of 83.33% or higher for all items. 3) User satisfaction with the information system was at a good level overall.

Keywords: Information Systems, Educational Administration, Vocational Education

¹⁻² Master of Education Program in Educational Administration, Thepsatri Rajabhat University

* Email: khemjiraj@kkumail.com

บทนำ

สถานการณ์โลกที่มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจอย่างเข้มข้น และสังคมโลกที่เชื่อมโยงกันมากขึ้นในสภาพไร้พรมแดน ส่งผลให้การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด และไม่ได้เป็นเพียงเทคโนโลยีที่สนับสนุนการทำงานเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการรวมวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีสารสนเทศ และวิถีโครงสร้างรูปแบบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ การทำงานของรัฐ และกระบวนการทางสังคมให้เปลี่ยนไปจากเดิม และจากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศและการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก ทำให้สภาพแวดล้อมของการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 20 ปี เปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นทั้งเงื่อนไข ปัญหาและความท้าทาย ที่ประเทศไทยต้องหาแนวทางรองรับหรือแก้ไข ซึ่งเป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านการบริหารการศึกษา การปรับเปลี่ยนโครงสร้างกำลังคนทางด้านดิจิทัล เป็นงานต่อเนื่องระยะยาวที่จะเห็นผลในช่วง 10 - 20 ปี หากมีการเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสม ประเทศไทยจะสามารถสร้างงานที่มีคุณค่าสูง ด้วยการพัฒนาทักษะของกำลังคนทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในระดับสูง (advanced digital skill) เพื่อให้สามารถผลิตกำลังคนทางด้านดิจิทัลที่เพียงพอสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศซึ่งทักษะและวิชาชีพที่มุ่งตอบสนองการทำงานรูปแบบใหม่เป็นสิ่งที่ต้องการมากขึ้น โดยเฉพาะกำลังคนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายของการประยุกต์ใช้ระบบอัตโนมัติและอุปกรณ์อัจฉริยะ ประเทศไทยจะมีระบบนิเวศของการทำงานรูปแบบใหม่ที่อาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล (digital workplace ecology) เป็นแกนกลางสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการบริหารการศึกษา โดยไม่ยึดติดกับสถานที่และเวลา (mobility workplace) มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันในรูปแบบของระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งการแบ่งปัน (sharing economy) รวมถึงมีกำลังคนรุ่นใหม่ที่มีทักษะดิจิทัลระดับสูงและเป็นทักษะเฉพาะด้านที่ผสมผสานองค์ความรู้อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

จากนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 2561-2580 ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ทันต่อโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยปัจจุบันวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารับผิดชอบงานในส่วนต่าง ๆ ซึ่งภาระงานหลักของครู คือ การสอน พบว่า ด้วยภาระหน้าที่ของงานสอน งานหัวหน้าแผนกวิชา และหน้าที่พิเศษอื่น ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ลำช้า กระทั่งต่อการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยได้ศึกษา แนวคิดการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา (2552) ซึ่งแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย

ได้แก่ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา และฝ่ายวิชาการ รวมถึงได้ศึกษาบริบทของวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรงซึ่งเป็นสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยเปิดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากรายงานผลการประเมินตนเอง (self-assessment report: SAR) ปีการศึกษา 2566 ของวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง บทสรุปสำหรับผู้บริหาร กล่าวถึง ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง มีจุดเด่นดังต่อไปนี้ 1) วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง มีการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยศึกษาความต้องการของสถานประกอบการ 2) วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากสถานประกอบการหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการสนับสนุนทุนการศึกษาวัสดุ อุปกรณ์ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และ 3) วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง มีการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษาจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจุดที่ควรพัฒนาดังต่อไปนี้ 1) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศยังขาดความเสถียรภาพ 2) นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ที่จัดทำขึ้นมีการใช้ประโยชน์เฉพาะภายในสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อไป ควรมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความเสถียรภาพในการใช้งาน และควรมีการนำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ที่จัดทำขึ้นไปใช้ประโยชน์ภายนอกสถานศึกษา (วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง, 2567)

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการ ประกอบด้วย การวางแผน (planning) การดำเนินงาน (implementation) และการติดตามและประเมินผล (monitoring and evaluation) ซึ่งมีความสอดคล้องกับวงจรบริหารงานคุณภาพที่คิดค้นโดย วอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ต (Walter, 1939) ผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับวงการอุตสาหกรรม และต่อมาวงจรนี้เริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นเมื่อ เอ็ดวาร์ด เดมมิง (W. Edwards Deming) ปรมาจารย์ด้านการบริหารคุณภาพเผยแพร่ให้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการทำงานของพนักงานภายในโรงงานให้ดียิ่งขึ้น และช่วยค้นหาปัญหาอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนการผลิตโดยพนักงาน จนวงจรนี้เป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อว่า “วงจรเดมมิง” (เวริยาพัชร วรภัทร์สรกุล, 2567) รวมถึงผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากทฤษฎีระบบ (system theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีองค์ประกอบที่ครอบคลุมพฤติกรรมทุกส่วนขององค์การ ทำให้สามารถอธิบายพฤติกรรมองค์การได้ทุกระดับเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานของระบบสารสนเทศ ที่ประกอบไปด้วย การนำเข้าข้อมูล การประมวลผล การแสดงผล และการสะท้อนกลับ (ศิริวิฑูรย์ กาญจนชุม, 2565) และเพื่อให้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีประสิทธิภาพตามข้อเสนอแนะของรายงานผลการประเมินตนเองของวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง ประจำปีการศึกษา 2566 ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศโดยใช้วงจรการพัฒนาระบบ (system development life cycle: SDLC) มาใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ ออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2566) เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า ผู้บริหารของวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ ของวิทยาลัยที่มุ่งเน้นพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาชีพ ด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยี สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อการบริหารองค์กรหรือการบริหารสถานศึกษา และควรได้รับการสนับสนุนสอดคล้องกับจากผู้บริหารสถานศึกษา จึงจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (จารุวรรณ ลิ้มปีไพบูลย์, 2558) ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีระบบติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในส่วนกลาง แต่ระบบของส่วนกลางไม่ตรงตามความต้องการในการใช้งานเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง ผู้วิจัยและผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จึงเห็นความสำคัญตรงกันว่า ควรพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวางแผน วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ระบบสารสนเทศ

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2566) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร (executive information system: EIS) หมายถึง ระบบสารสนเทศที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อผู้บริหารระดับสูงโดยเฉพาะ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ รวมถึงบอร์ดบริหารในองค์กร โดยระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร หรือ EIS สามารถใช้เป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จขององค์กร (key factors) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร (2567) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร (executive information system) หรือ EIS หมายถึง การพัฒนาระบบสารสนเทศที่สนับสนุนผู้บริหารในงานระดับวางแผนนโยบายและกลยุทธ์ขององค์กร โดยที่ EIS ถูกนำมาให้คำแนะนำผู้บริหารในการตัดสินใจเมื่อประสบปัญหาแบบไม่มีโครงสร้างหรือกึ่งโครงสร้าง โดย EIS เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่พิเศษของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ เช่น สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งสถานะของคู่แข่งด้วย โดยที่ระบบต้องมีความละเอียด ถูกต้องตลอดจนง่ายต่อการใช้งานสำหรับผู้บริหารระดับสูง

Laudon & Laudon (2020) ได้ให้นิยามระบบ EIS ว่าเป็นระบบที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้บริหารสามารถติดตามการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างละเอียด และสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ได้อย่างทันด่วนที่ โดยข้อมูลที่นำเสนอจะเป็นข้อมูลสรุปที่เข้าใจง่าย

สรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร (executive information system: EIS) หมายถึง ระบบที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อให้สามารถนำเสนอข้อมูลสำคัญตามรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการ และความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร เพื่อนำสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน การกำหนดนโยบาย และการวางแผน เป็นต้น ประกอบด้วย ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ข้อมูล ขั้นตอนการทำงาน และบุคลากรที่นำมาใช้เพื่อช่วยสนับสนุนงานผู้บริหารระดับสูงขององค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้ 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง 2) รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง 3) หัวหน้างาน ผู้ช่วยงาน และเจ้าหน้าที่ ที่มีรายชื่อในคำสั่งแต่งตั้งของวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง ประจำปีการศึกษา 2567 รวมจำนวน 60 คน

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการยืนยันคุณภาพของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จำนวน 6 คน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านวิเคราะห์และออกแบบระบบ จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฐานข้อมูล จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบ จำนวน 2 ท่าน ซึ่งทุกท่านมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป และมีประสบการณ์การทำงานในด้านที่เกี่ยวข้อง 5 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

2) แบบยืนยันระบบ เป็นแบบสอบถามเพื่อยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของระบบสารสนเทศ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (item-objective congruence index: IOC) โดยมีเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องโดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (วรรณิ แกมเกตุ, 2551) ซึ่งแบบสอบถามเพื่อยืนยันระบบฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

3) แบบสอบถาม เพื่อประเมินความพึงพอใจของการใช้งานระบบสารสนเทศ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (item-objective congruence index: IOC) ซึ่งแบบสอบถามเพื่อยืนยันระบบฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายรวมจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการใช้ภาษา และประเด็นการตอบของข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.851

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำหนังสือจาก หลักสูตรเพื่อประสานขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลข้างต้น กำหนดรหัสแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตามผู้ให้ข้อมูล 5 ท่าน โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล และรวบรวมชุดแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบ เพื่อให้ได้ระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา

2) แบบยืนยันระบบ (system confirmation form) นำหนังสือจากหลักสูตร เพื่อประสานขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กำหนดรหัสแบบยืนยันระบบตามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านวิเคราะห์และออกแบบระบบ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฐานข้อมูล 2 ท่านและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบ 2 ท่าน โดยผู้วิจัยส่งแบบยืนยันระบบด้วยตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล และรวบรวมแบบยืนยันระบบ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลของการยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา

3) แบบสอบถาม (questionnaire) นำหนังสือจากหลักสูตร เพื่อขออนุญาตใช้สถานศึกษาเป็นพื้นที่ในการวิจัยและประสานขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากกลุ่มเป้าหมายข้างต้น กำหนดรหัสแบบสอบถามตามกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มเป้าหมายส่งคืนแบบสอบถาม โดยให้เวลาตอบแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ ในเดือนตุลาคม 2567 สำหรับการตอบแบบสอบถาม และการส่งคืนแบบสอบถาม ดำเนินการติดตามแบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล และรวบรวมชุดแบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interviews) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างที่ได้ มาแยกประเด็นของข้อมูลที่ต้องการเพื่อสร้างขอบเขตที่ชัดเจนและถูกต้อง โดยนำ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาถอดบทสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา

2) แบบยืนยันระบบ นำแบบสอบถามความคิดเห็นการยืนยันระบบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของระบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ปรับปรุงระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลจากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยพิจารณาจากความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปการวิเคราะห์การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

ข้อคำถาม	สรุปการสัมภาษณ์
1. ท่านต้องการให้ระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ควรมีการทำงานลักษณะเฉพาะอย่างไร	1. ควรมีการแจ้งเตือนการแจ้งเตือนการประชุม การแจ้งเตือนวันเวลาดำเนินโครงการ การแจ้งเตือนการจัดเก็บเล่มรายงานโครงการ 2. (pdf) เพื่อให้ครบขั้นตอนกระบวนการทำงานแบบ PDCA 3. ควรมีปฏิทินการดำเนินงานในระบบ เพื่อให้ง่ายต่อการวางแผนการดำเนินงานโครงการ 4. ควรมีปฏิทินการดำเนินงานในระบบ ต่างๆ ควรมีการแจ้งเตือนระยะเวลาที่โครงการควรแล้วเสร็จ การแจ้งเตือนการดำเนินโครงการตามระยะเวลา ทำสรุปเล่มรายงานจัดเก็บในระบบอย่างชัดเจน
2. ท่านวางแผนด้านทรัพยากรที่ต้องเกี่ยวข้องกับการใช้ระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาอย่างไร	1. มอบหมายให้หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลเป็นผู้ดูแลระบบ ด้วยงานศูนย์ข้อมูล มีหน้าที่ในการดูแลเว็บไซต์ และระบบเครือข่ายของวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง

ข้อคำถาม	สรุปการสัมภาษณ์
	2. วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง มีความพร้อมในด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ครบทุกงาน มีระบบเครือข่ายพร้อมสำหรับใช้งานระบบ
3. ท่านต้องการให้ผู้ใดสามารถเข้าถึงหรือสามารถเข้าใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้บ้าง	1. ให้บุคลากรทุกคนสามารถใช้งานระบบร่วมกัน แต่ให้จำกัดสิทธิ์การใช้งานของแต่ละไอดี โดยไอดีการใช้งานของผู้บริหารเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลทุกฝ่ายของระบบ ส่วนหัวหน้างาน ผู้ช่วยงาน และเจ้าหน้าที่ สามารถเข้าถึงข้อมูลในงานที่ตนเองได้รับคำสั่งแต่งตั้งเท่านั้น 2. การเข้าถึงข้อมูลของหัวหน้างาน ผู้ช่วยงาน และเจ้าหน้าที่ จะไม่สามารถลบข้อมูลที่ลงในระบบได้ จะสามารถทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้บริหารเท่านั้น
4. รูปแบบการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามแนวคิดของท่านเป็นอย่างไร	1. เน้นการใช้งานแบบเรียลไทม์ สามารถเข้าถึงระบบได้ทุกที่ตลอดเวลา มีการแจ้งเตือนผ่านระบบไลน์ 2. มีปฏิทินการดำเนินงาน ให้สามารถติดตามได้แบบเรียลไทม์ โดยแจ้งเตือนในแต่ละฝ่าย รวมถึงสามารถแจ้งเตือนบุคลากรทุกคนพร้อมกันได้ 3. ควรมีลิงค์ที่จำเป็นอยู่ในระบบ เพื่อง่ายต่อการใช้งานเช่น ลิงค์ของระบบอาชีวศึกษาส่วนกลางลิงค์งานการเงิน เป็นต้น 4. สามารถใช้งานทั้งในมือถือ และแล็ปท็อปได้ เพื่อให้สะดวกต่อการกำกับติดตาม
5. ท่านมีแนวคิดอย่างไรเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา	1. ควรมีการล็อกอินเข้าสู่ระบบด้วยชื่อผู้ใช้และรหัสผ่าน ที่มีการยืนยันตัวตน 2. ควรมีการล็อกอินไลน์ผ่านไลน์ได้ เพื่อรักษาความปลอดภัยของการเข้าถึงข้อมูลในระบบ 3. การแก้ไขข้อมูลในระบบ และการลบข้อมูลในระบบ ให้สิทธิ์สำหรับผู้บริหารเท่านั้น 4. ผู้ดูแลระบบ เป็นผู้กำหนดชื่อผู้ใช้งานและรหัสผ่านให้ในครั้งแรก และเมื่อล็อกอินเข้าสู่ระบบแล้ว ผู้ใช้งานสามารถเปลี่ยนแปลงชื่อผู้ใช้งานและรหัสผ่านเองได้ เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ

ข้อคำถาม	สรุปการสัมภาษณ์
6. ตามแนวคิดของท่าน ท่านต้องการให้ระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเชื่อมต่อกับระบบอื่นอย่างไร	1. ควรให้มีลิงค์เชื่อมต่อกับระบบ RMS แต่ต้องรอให้หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลจัดอบรมการใช้งานระบบ RMS ก่อน ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นปีการศึกษาหน้า 2. ควรเชื่อมต่อกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาของ สอศ. เพื่อให้สะดวกต่อการดูข้อมูล 3. ต้องการให้เชื่อมต่อกับระบบ ศธ. 02 เพื่อความรวดเร็วในการบันทึกข้อมูล และการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการ 4. ควรเชื่อมต่อกับระบบทุนการศึกษา กยศ. โครงการพิเศษ เพื่อให้การดำเนินงานของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาสะดวกยิ่งขึ้น
7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา	1. ควรทดลองใช้งานระบบ 1 เดือน เพื่อให้บุคลากรทุกคนเข้าใจการทำงานของระบบ 2. หลังจากทดลองใช้งานระบบเรียบร้อยแล้ว ควรมีการปรับปรุงระบบ เพื่อให้ตรงต่อความต้องการในการใช้งานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 3. การลงข้อมูลของโครงการแต่ละโครงการ ควรให้หัวหน้างานเป็นคนกดยืนยันในระบบ

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ (functional requirement test) ความถูกต้องเห็นด้วยร้อยละ 100 ความเหมาะสมเห็นด้วยร้อยละ 83.33 ข้อที่ 1.1 ความเป็นไปได้เห็นด้วยร้อยละ 83.33 ข้อที่ 1.3 และความเป็นประโยชน์เห็นด้วยร้อยละ 100 2) ด้านการทำงานได้ตามรูปแบบการทำงานของระบบ (function test) ความถูกต้องเห็นด้วยร้อยละ 100 ความเหมาะสมเห็นด้วยร้อยละ 83.33 ข้อที่ 2.1 และ 2.2 ความเป็นไปได้เห็นด้วยร้อยละ 83.33 ข้อที่ 2.1 และความเป็นประโยชน์เห็นด้วยร้อยละ 100 3) ด้านการใช้งานของระบบ (usability test) ความถูกต้องเห็นด้วยร้อยละ 83.33 ข้อที่ 3.4 ความเหมาะสมเห็นด้วยร้อยละ 83.33 ข้อที่ 3.4 ความเป็นไปได้เห็นด้วยร้อยละ 100 และความเป็นประโยชน์เห็นด้วยร้อยละ 100 4) ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (security test) ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100 ทุกข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 2 สรุปโดยภาพรวมการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งหมด 4 ด้าน

รายด้าน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ	4.47	0.47	มาก
2. ด้านการทำงานได้ตามรูปแบบการทำงานของระบบ	4.23	0.55	มาก
3. ด้านการใช้งานของระบบ	4.53	0.49	มากที่สุด
4. ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล	4.35	0.49	มาก
รวม	4.40	0.50	มาก

จากตาราง 2 การประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า ค่าเฉลี่ยการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งหมด 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.50) โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.47) 2) ด้านการทำงานได้ตามรูปแบบการทำงานของระบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.55) 3) ด้านการใช้งานของระบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.49) 4) ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.49)

อภิปรายผล

1. การวางแผน วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า ควรมีการแจ้งเตือนต่างๆ ผ่านระบบ เช่นการแจ้งเตือนการประชุม การแจ้งเตือนวันเวลาดำเนินโครงการ การแจ้งเตือนการจัดเก็บเล่มรายงานโครงการในระบบ ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบไฟล์พีดีเอฟ (.pdf) เพื่อให้ครบขั้นตอนกระบวนการทำงานแบบ PDCA สอดคล้องกับ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2558) ได้อธิบายว่า กระบวนการ PDCA เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการวางแผน เน้นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยวอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ต (Walter Shewhart) เป็นผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับงานอุตสาหกรรม และต่อมาวงจร PDCA เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เมื่อ เอ็ดเวิร์ด เดมมิง (Edwards Deming) ได้นำมาเผยแพร่ โดยใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการวงจรนี้จึงมีอีกชื่อหนึ่งว่า “Deming cycle” โดย

โครงสร้างของ PDCA ประกอบด้วย การวางแผน (plan) การปฏิบัติตามแผน (do) การตรวจสอบ (check) และการปรับปรุงการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (act) รวมถึงระบบควมมีการแจ้งเตือนการดำเนินงานด้านต่างๆ ตามแผนการปฏิบัติงานประจำปี และแจ้งเตือนในฝ่ายงานที่ได้รับผิดชอบ โดยเฉพาะงานทะเบียน เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ควมมีปฏิทินการดำเนินงานในระบบ เพื่อให้ง่ายต่อการวางแผนการดำเนินงานโครงการต่างๆ มีการแจ้งเตือนระยะเวลาที่โครงการควรแล้วเสร็จตามระยะเวลา แล้วทำสรุปเล่มรายงานจัดเก็บในระบบอย่างชัดเจน ระบบควมมีการแจ้งเตือนในการส่งเอกสาร เช่น แจ้งเตือนการส่งแผนการจัดการเรียนรู้ แจ้งเตือนการส่งโครงการสอน แจ้งเตือนการส่งบันทึกหลังการสอน และการส่งเอกสารต่างๆ สำหรับฝ่ายวิชาการ ควมมีการจัดเก็บเอกสารรายงานต่างๆ ในระบบ เช่น รายงานการเข้าร่วมกิจกรรม รายงานการส่งสมุดโฮมรูม รายงานสรุปการออกเยี่ยมบ้าน และควมมีการแจ้งเตือนก่อนถึงเวลาการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อให้หัวหน้างานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้เตรียมความพร้อม มอบหมายให้หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลเป็นผู้ดูแลระบบวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง มีเครื่องคอมพิวเตอร์ครบทุกงาน มีระบบเครือข่ายพร้อมสำหรับใช้งานระบบ และผู้ดูแลระบบควรเป็นหน้าที่ของงานศูนย์ข้อมูล ด้วยงานศูนย์ข้อมูล มีหน้าที่ในการดูแลเว็บไซต์และระบบเครือข่ายของวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง ดังนั้นให้เป็นหน้าที่ของงานศูนย์ข้อมูล เป็นผู้ดูแลระบบ และบุคลากรแผนกวิชาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล ในการดูแลระบบร่วมกัน ให้บุคลากรทุกคนสามารถใช้งานระบบร่วมกัน แต่ให้จำกัดสิทธิ์การใช้งานของแต่ละไอดี โดยไอดีการใช้งานของผู้บริหารเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลทุกฝ่ายของระบบส่วนหัวหน้างาน ผู้ช่วยงาน และเจ้าหน้าที่ สามารถเข้าถึงข้อมูลในงานที่ตนเองได้รับคำสั่งแต่งตั้งเท่านั้น บุคลากรทุกคนสามารถใช้งานระบบร่วมกัน แต่การเข้าถึงข้อมูลของหัวหน้างานผู้ช่วยงาน และเจ้าหน้าที่ จะไม่สามารถลบข้อมูลที่ลงในระบบได้ จะสามารถทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้บริหารเท่านั้น ควรให้บุคลากรทุกคนสามารถใช้งานระบบร่วมกันได้ ซึ่งต้องเป็นบุคลากรของวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรงเท่านั้น ควรให้บุคลากรทุกคนสามารถใช้งานระบบร่วมกันได้ และควรให้แอดมินของวิทยาลัยเป็นผู้บริหารจัดการระบบ โดยให้บุคลากรทุกคนสามารถใช้งานระบบร่วมกันได้ แต่มีการจำกัดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลบางข้อมูล หรืออาจให้เห็นเฉพาะข้อมูลในงานของตนเท่านั้น ระบบเน้นการใช้งานแบบเรียลไทม์ สามารถเข้าถึงระบบได้ทุกที่ทุกเวลา มีการแจ้งเตือนผ่านระบบไลน์ มีปฏิทินการดำเนินงานให้สามารถติดตามได้แบบเรียลไทม์ โดยแจ้งเตือนในแต่ละฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานของระบบสารสนเทศ ที่ประกอบไปด้วย การนำเข้าข้อมูล การประมวลผล การแสดงผล และการสะท้อนกลับ (ศิริวัช กาญจนชุม, 2565)

2. การยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบด้านการทำงานได้ตามรูปแบบการทำงานของระบบ ด้านการใช้งานระบบและด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล พบว่า ภาพรวมผลการยืนยันระบบคิดเป็นร้อยละ 83.33 ขึ้นไปทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยใช้วงจรการพัฒนาระบบ (system development life cycle: SDLC) มาใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ และ

ออกแบบระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผนระบบการวิเคราะห์ระบบ การออกแบบระบบ การนำไปใช้ และการบำรุงรักษาระบบ (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2566) และสอดคล้องกับ สกาวรัตน์ จงพัฒนกร (2550) กล่าวไว้ว่า ด้านที่ 4 หรือ ระยะที่ 4 เป็นการออกแบบทางกายภาพ ซึ่งเป็น ขั้นตอนที่แปลงจากความต้องการของผู้ใช้เป็นแบบจำลองระบบที่มีการระบุลักษณะการทำงานทางกายภาพ ของระบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ญัฐพันธ์ เจริญนันท์ (2551) กล่าวว่า ระยะที่ 4 การนำไปใช้ หมายถึง การเขียนโปรแกรมการทำการทดสอบ การจัดทำเอกสารและการนำระบบลงติดตั้งเพื่อใช้งานจริง การแนะนำ วิธีการใช้งานระบบ รวมถึงขั้นการประเมินผล เพื่อตัดสินระบบอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับ โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2566) กล่าวว่า ระยะที่ 4 การนำไปใช้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างระบบ การ ทดสอบระบบ และการติดตั้งระบบ โดยระบบนอกจากจะน่าเชื่อถือ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่าง สมบูรณ์นั้น ต้องสามารถมั่นใจได้ว่าผู้ใช้ทุกคนสามารถใช้งานระบบได้รวมถึงการทดสอบระบบสารสนเทศเพื่อ ตรวจสอบตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบตรวจสอบรูปแบบการทำงานของระบบตรวจสอบการใช้งานของ ระบบและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ

3. การประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยตรวจสอบว่าตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ ตรวจสอบรูปแบบการทำงานของระบบ ตรวจสอบการใช้งานของระบบ และมีการรักษาความปลอดภัยของ ระบบสารสนเทศ

3.1 ภาพรวมผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่าอยู่ในระดับดี ซึ่งสามารถ อภิปรายผลได้ดังนี้

3.1.1 ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบของการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการ บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า อยู่ในระดับดี เนื่องจากความสามารถของระบบในด้านการจัดการข้อมูลฝ่ายบริหารทรัพยากร ความสามารถของระบบใน ด้านการจัดการข้อมูลฝ่ายวิชาการ รวมถึงความสามารถของระบบในด้านการจัดการข้อมูลฝ่ายพัฒนากิจการ นักเรียนนักศึกษา นอกจากนี้ความสามารถของระบบโดยภาพรวมของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษา และความสามารถของระบบในด้านการจัดการข้อมูลฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ซึ่ง สอดคล้องกับ Hendriyati et al., (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศ และการจัดการข้อมูล แบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า การนำระบบสารสนเทศดังกล่าวมาใช้ในการจัดการข้อมูล และการจัดเก็บ ข้อมูลอย่างเนระบบ ส่งผลให้ทำให้การรับส่งข้อมูลถูกต้อง โปร่งใส รวดเร็วและข้อมูลเป็นปัจจุบัน โดยการพัฒนา ระบบดังกล่าวเป็นการประยุกต์ใช้โมเดล SDLC เพื่อวิเคราะห์ ออกแบบ และสร้างระบบแทนที่ระบบเดิม โดย ผ่านการออกแบบ และนำระบบสารสนเทศจัดการข้อมูลไปใช้ในการดำเนินการตามนโยบายสำหรับอาจารย์ และนักศึกษา ระบบสารสนเทศดังกล่าวช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.1.2 ด้านการทำงานได้ตามรูปแบบการทำงานของระบบ (function test) ของการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า อยู่ในระดับดี เนื่องจากความถูกต้องในการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ความถูกต้องในการออกรายงานสำหรับผู้ใช้แต่ละกลุ่มของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาความถูกต้องในการค้นหาข้อมูลของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา รวมถึงความถูกต้องในการจัดเก็บข้อมูลผู้ใช้งานระบบ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ฝ่ายบริหารทรัพยากรฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ และความถูกต้องในการแสดงผลข้อมูลของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Hendriyati et al., (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศและการจัดการข้อมูลแบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่าการนำระบบสารสนเทศดังกล่าวมาใช้ในการจัดการข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูลอย่างเนรระบบ ส่งผลให้การรับส่งข้อมูลถูกต้อง โปร่งใส รวดเร็วและข้อมูลเป็นปัจจุบัน โดยการพัฒนาระบบดังกล่าวเป็นการประยุกต์ใช้โมเดล SDLC เพื่อวิเคราะห์ ออกแบบ และสร้างระบบแทนที่ระบบเดิม โดยผ่านการออกแบบ และนำระบบสารสนเทศจัดการข้อมูลไปใช้ในการดำเนินการตามนโยบายสำหรับอาจารย์และนักศึกษา ระบบสารสนเทศดังกล่าวช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.1.3 ด้านการใช้งานระบบของการทำงานของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่าอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากความชัดเจนของข้อความที่แสดงบนจอภาพของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ความสะดวกในการใช้งานของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ความเหมาะสมของการใช้สีโดยภาพรวมของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา รวมถึงความเหมาะสมในการออกแบบหน้าจอโดยภาพรวมของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา และความเหมาะสมของการเลือกรูปแบบตัวอักษรของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Parulian and Sawitri (2023) ได้ทำการศึกษาาระบบสารสนเทศสำหรับสนับสนุนผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ระบบสารสนเทศสำหรับผู้หำร มีดังต่อไปนี้เป็นตัวแปรอิสระ 1) ความง่ายในการใช้งานระบบสารสนเทศ2) ความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบสารสนเทศ และ 3) ภาวะผู้นำ โดยระบบสารสนเทศสำหรับสนับสนุนผู้บริหารถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ของพนักงาน การศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความง่ายในการใช้งานระบบสารสนเทศ ความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบสารสนเทศ และภาวะผู้นำมีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงาน ของพนักงาน ดังนั้นควรพิจารณาปัจจัยทั้งหมดนี้ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร

3.1.4 ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลของการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า อยู่ในระดับดี เนื่องจากความเหมาะสมของการติดตั้งระบบของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา

ความเหมาะสมของการอบรวมการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา การตรวจสอบสิทธิ์ก่อนการใช้งานของผู้ใช้ระบบในระดับต่าง ๆ ของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา รวมถึงความเหมาะสมของเอกสารประกอบการใช้งานของระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการกำหนดรหัสผู้ใช้และรหัสผ่านในการตรวจสอบผู้เข้าใช้ระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Li, Liang and Zhou (2021) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตออฟธิงส์ (IoT) สำหรับงานพยาบาลทางคลินิก ผลการวิจัยพบว่า การทำงานของระบบการจัดการการให้ยาหยด ยาผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ ใช้เครือข่ายไร้สาย เทคโนโลยีบาร์โค้ด RFID การตรวจจับที่อินฟราเรด และเทคโนโลยีอื่นๆ และผสมผสานกับงานพยาบาลจริง ช่วยให้ตรวจสอบความปลอดภัยในการให้ยาหยด เสริมการดูแลพยาบาล ลดข้อผิดพลาด ปรับปรุงความพึงพอใจของผู้ป่วย และจะสร้างประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดีให้กับโรงพยาบาล และการแพทย์ฉุกเฉิน โดยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตออฟธิงส์ (IoT) ช่วยให้การดูแลพยาบาลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องและเต็มรูปแบบ และยังช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพและความปลอดภัยของการให้ยาหยดและยา ซึ่งการนำระบบนี้ไปใช้จะช่วยยกระดับการให้บริการด้านสุขภาพโดยรวม และสร้างประโยชน์ให้กับทั้งโรงพยาบาลและผู้ป่วยอย่างยิ่ง

สรุป

การพัฒนาระบบ ตามวงจร SDLC 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผนระบบ (systems planning) การจัดทำตารางเวลาโครงการ (grant chart) เพื่อให้เกิดการวางแผนที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 2) การวิเคราะห์ระบบ (systems Analysis) โดยมีการกำหนดขอบเขตของระบบ และใช้เครื่องมือวิเคราะห์ประกอบด้วย ผังงาน (flowchart) แผนภาพบริบท (context diagram) แผนภาพการไหลของข้อมูล (data flow diagram) และแผนภาพความสัมพันธ์ของเอนทิตี (ER-diagram) เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างการทำงานของระบบอย่างละเอียด 3) การออกแบบระบบ (systems design) โดยการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบ การออกแบบเอาต์พุต และอินเทอร์เฟซ การสร้างฐานข้อมูล และการทดสอบต้นแบบของโปรแกรมเพื่อประเมินการทำงาน 4) การนำไปใช้งาน (systems implementation) ระบบถูกทดสอบด้วยการประเมินตามการทำงานได้ตามรูปแบบการทำงานของระบบ (function test) การทำงานได้ตามรูปแบบการทำงานของระบบ (function test) การใช้งานระบบ (usability test) และการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (security test) และ 5) การบำรุงรักษาระบบ (systems maintenance) โดยหลังการใช้งานมีการปรับปรุงระบบตามข้อเสนอแนะของผู้ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบ มีความพึงพอใจการระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัย 1. ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ควรนำผลการวิจัยการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ไปใช้เป็นต้นแบบ สำหรับการพัฒนาสารสนเทศเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพของการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในสถาบันหรือสำนักงานต่างๆ สังกัด สอศ. ต่อไป 2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในอนาคต 3. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า ควรมีฟังก์ชันการตั้งเวลาในการส่งข้อความแจ้งเตือน 4. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า ควรเพิ่มการเช็คชื่อกิจกรรม และการเข้าเรียน แล้วแจ้งเตือนไปยังผู้ปกครองได้ 5. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า ควรเพิ่มการตั้งค่าแจ้งเตือนเวรหน้าเสาธง เวรหน้าประตู ล่วงหน้าอัตโนมัติ

บรรณานุกรม

- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา*. บุค พอยท์.
- จารุวรรณ ลิ้มปี่ไพบูลย์. (2558). อิทธิพลของการสนับสนุนจากผู้บริหารที่มีต่อคุณภาพระบบสารสนเทศ คุณภาพการให้บริการ และผลประโยชน์สุขขององค์กร. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 8(2), 195-121.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบสารสนเทศ*. ซีเอ็ด ยูเคชั่น.
- นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561 - 2580). (11 เมษายน 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอน 47 ก หน้า 1-74.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วริยาพัชร วรภัทร์สรกุล. (2567). รูปแบบการบริหารจัดการ "SAWANG MODEL" ด้วยวงจรคุณภาพ PDCA สู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: ถอดบทเรียนโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*, 11(3), 159-169.
- วิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง. (2567). รายงานผลการประเมินตนเอง (self-assessment report: SAR) ปีการศึกษา 2566. <https://sites.google.com/ksrtech.ac.th/sarksrtech/Templates>
- ศิวัช กาญจนชุม. (2559). *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ*. จิตรวัฒน์.
- ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร. (2567). *ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร*. ศูนย์. <https://wpc.mod.go.th/Fundamentals/Fundamentals/Pdfile/EIS.aspx>

- สการรัตน์ จงพัฒนานกร. (2550). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบสารสนเทศ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (27 มีนาคม 2558). *PDCA หัวใจสำคัญของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง*.
<https://www.ftpi.or.th/2015/2125>
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). *ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ.2552*. สำนักงาน.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2566). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบ* (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). ซีเอ็ด ยูเคชั่น.
- Hendriyati, P., Farida, A., Rahardja, U., & Ramadhan, T. (2022). Management of information systems on integrated student and lecturer data. *Aptisi Transactions on Management (ATM)*, 6(1), 1-9.
- Laudon, K. C., & Laudon, J. P. (2020). *Management information systems: Managing the digital firm* (16thed.). Pearson.
- Li, L., Liang, R., & Zhou, Y. (2021). Design and implementation of hospital automatic nursing management information system based on technology. *Computational and Mathematical Methods in Medicine*, 2021, 1-10.
- Parulian, R., Ali, H., & Sawitri, N. (2023). Executive support system for business and employee's performance: Analysis of the ease of use of information system, user satisfaction and transformational leadership. *Dinasti International Journal of Management Science*, 4(6), 1031-1041.
- Walter, S. A. (1939). *Statistical method from the viewpoint of quality control*. Dover.

การ

พัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม ของชุมชน ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อภิชัย คุณิพงษ์ ^{1*}

ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด ²

รับบทความ: 2 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ: 8 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 17 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ 2) พัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 74 คน และภาคีเครือข่าย จำนวน 54 คน รวม 128 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มติดบ้านติดเตียง ร้อยละ 5.20 ส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จำเป็นต้องมีผู้ดูแล และมีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน 2) รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย (1) การสร้างเครือข่าย (2) การพัฒนาศักยภาพเครือข่าย (3) การอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุ (4) การเยี่ยมบ้านกลุ่มติดบ้านติดเตียง (5) การสนับสนุนจากทีมพี่เลี้ยง (6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 3) ภายหลังการพัฒนา ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าก่อนการพัฒนาย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ 1) มีคณะกรรมการระดับตำบลที่เข้มแข็ง 2) มีการประสานความร่วมมือระหว่างทีมสหสาขาวิชาชีพและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี และ 3) ผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของชุมชน

¹⁻² คณะสาธารณสุขศาสตร์ สถาบันวิทยาการประกอบการแห่งอยุธยา

* อีเมล: apichai.iesa@gmail.com

Development of a Health Care Model for Elderly by Community Participation, Bang Pahan Subdistrict, Bang Pahan District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Apichai Khuneepong ^{1*}

Srisurang Eamsa-ard ²

Abstract

The purpose of this participatory action research article 1) study the situation and challenges in elderly healthcare 2) develop a community-based participatory elderly healthcare model, and 3) evaluate the effectiveness of the developed model. The study sample included 74 dependent elderly individuals and 54 stakeholders, totaling 128 participants selected through purposive sampling. Data were collected using questionnaires and focus group discussions, and analyzed using descriptive statistics, t-tests, and content analysis. The research results were found as follows; (1) 5.20% of the elderly were homebound, with most suffering from chronic non-communicable diseases, requiring caregivers, and being at risk of complications; (2) the community-based participatory elderly healthcare model comprised six key components: (1) network establishment, (2) capacity building for stakeholders, (3) caregiver training, (4) home visits for homebound and bedridden elderly, (5) support from mentor teams, and (6) knowledge exchange; and (3) after implementation, the elderly had significantly improved quality of life at a .05 significance level. Key success factors included: (1) a strong sub-district committee, (2) effective collaboration among multidisciplinary teams and relevant personnel, and (3) commitment and dedication of elderly caregivers.

Keywords: Health Care Model, Elderly, Community Participation

¹⁻² Faculty of Public Health, Institute of Entrepreneurial Science Ayothaya

* Email: apichai.iesa@gmail.com

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ถือเป็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญของโลก โดยเฉพาะการมีอายุยืนยาวขึ้นของประชากร จะเห็นว่าในหลายประเทศกำลังก้าวสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” กล่าวคือ มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปอย่างน้อยร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด และอีกหลายประเทศ กลายเป็น “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” กล่าวคือ มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป อย่างน้อยร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) สำหรับสถานการณ์และโครงสร้างทางประชากรของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนมีความแตกต่างกันไปโดยประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่มีโครงสร้างทางประชากร เป็นประชากรสูงวัยมีสัดส่วนของประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นโดยคิดเป็นอย่างน้อยร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564) เนื่องจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมโดยองค์การสหประชาชาติถือว่าประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์กล่าวคือ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็นร้อยละ 20.5 ในปี พ.ศ.2565 และร้อยละ 32.1 ในปี พ.ศ. 2583 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จากการศึกษาสถานการณ์ประชากรผู้สูงอายุจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ. 2565 มีประชากรทั้งหมดจำนวน 667,661 คน เป็นผู้สูงอายุ จำนวน 142,617 คน คิดเป็นร้อยละ 21.36 โดยอำเภอบางปะหัน เป็นอำเภอหนึ่งที่เป็นสังคมผู้สูงอายุระดับ 2 มีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 24.47 เป็นอำเภอที่มีผู้สูงอายุได้รับการประเมินคัดกรองความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (ADL) มากที่สุดของจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 91.81 จำแนกเป็นกลุ่มติดสังคม (12-20 คะแนน) จำนวน 7,004 คน ร้อยละ 96.71 กลุ่มติดบ้าน (5-11 คะแนน) จำนวน 181 คน ร้อยละ 2.60 และกลุ่มติดเตียง จำนวน 67 คน ร้อยละ 0.79 รวมกลุ่มผู้สูงอายุพึ่งพิง จำนวน 238 คน ร้อยละ 3.29 (ที่มา : ข้อมูลจาก HDC วันที่ 4 กรกฎาคม 2565) จากรายงานการตรวจคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า ผู้สูงอายุมีความจำเป็นต้องได้รับการดูแล ร้อยละ 2.8 มีภาวะเสี่ยงต่อการหกล้ม ร้อยละ 5.08 มีปัญหาด้านการเคี้ยวอาหาร ร้อยละ 4 สอดคล้องกับสถานการณ์ผู้สูงอายุในเขตตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1,423 คน มีผลการประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันเป็นผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงและติดบ้าน จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 5.20 จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากครอบครัว องค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุแบบครอบคลุมทุกด้าน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2565)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แนวคิดวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการของเคมมิสและแม็คแทกการ์ท (Kemmis & McTaggart, 1988) ร่วมกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริม สนับสนุนและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชน ตั้งแต่สมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุ อาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ นักบริหารผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล โรงพยาบาล และภาคเอกชน ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ได้รับการดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องตามความต้องการของผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการนำรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้มีพื้นฐานจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของชุมชน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะสูงอายุ โดยสามารถแบ่งออกเป็นหัวข้อสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในการประเมินความเป็นอยู่ของบุคคล โดยองค์การอนามัยโลก (WHO, 1999) ให้คำจำกัดความว่าเป็นแนวคิดหลายมิติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพร่างกาย จิตใจ ความเป็นอิสระ ความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อม และระบบค่านิยมของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Campbell (1976) ที่มองว่าคุณภาพชีวิตครอบคลุมมิติด้านกายภาพ จิตใจ อารมณ์ และสังคม นอกจากนี้ Dean (1985) ยังเน้นว่าคุณภาพชีวิตสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต สุขภาวะ และความสามารถในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อประเมินคุณภาพชีวิตของบุคคล WHO ได้พัฒนาเครื่องมือ WHOQOL-BREF ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม (WHOQOL Group, 1995) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหลากหลายบริบท

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะพึ่งพิง

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุถูกกำหนดโดย WHO (2010) ว่า หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศอาจกำหนดเกณฑ์อายุที่ 65 ปี ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุข (2564) ได้กำหนดแนวทางการจำแนกผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยใช้ดัชนี Barthel ADL เป็นเกณฑ์ประเมินความสามารถในการดำรงชีวิต

ประจำวัน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มติดสังคม (คะแนน 12 ขึ้นไป) ซึ่งสามารถช่วยเหลือตนเองและมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมได้ กลุ่มติดบ้าน (5-11 คะแนน) ที่ต้องการการดูแลบางส่วน และ กลุ่มติดเตียง (0-4 คะแนน) ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพ โดย Arnstein (1969) ได้เสนอ บันไดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Ladder of Citizen Participation) ซึ่งแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 8 ขั้น ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลไปจนถึงการมีอำนาจตัดสินใจในเชิงนโยบาย Pretty (1995) ได้พัฒนาแนวคิดเพิ่มเติม โดยแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 7 ระดับ ตั้งแต่การไม่มีส่วนร่วมเลยจนถึงการมีส่วนร่วมแบบพัฒนาและการร่วมมืออย่างแท้จริง แนวคิดเหล่านี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยชุมชนสามารถมีบทบาทในการสนับสนุนด้านสุขภาพและสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ดำเนินการศึกษาในพื้นที่ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ในระยะนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์สุขภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ รวมถึงการประเมินความสามารถในการดำเนินกิจวัตรประจำวัน โดยใช้ดัชนี Barthel ADL Index และการประเมินคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วย WHOQOL-BREF-THAI นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัคร และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเข้าใจปัญหา ความต้องการ และบริบทของชุมชนอย่างรอบด้าน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จากข้อมูลที่ได้ใน ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ โดยยึดแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบวงจรของ Kemmis & McTaggart (1988) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) **การวางแผน (Planning):** ร่วมกับภาคีในชุมชนในการกำหนดเป้าหมาย แนวทาง และกิจกรรมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ (2) **การปฏิบัติ (Action):** ดำเนินการตามแผนที่ได้ร่วมกันวางไว้ เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การเยี่ยมบ้านโดยทีมสหวิชาชีพ และการจัดระบบดูแลแบบบูรณาการ (3) **การสังเกต (Observation):** เก็บข้อมูลการมีส่วนร่วม ผลลัพธ์ และข้อเสนอแนะจากผู้สูงอายุและผู้ดูแล และ (4) **การสะท้อนกลับ (Reflection):** ประเมินและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานผ่านการประชุมสรุปร่วมกับชุมชน

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าวเมื่อถูกนำไปใช้จริง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ และทำการประเมินผลก่อนและหลังการดำเนินโครงการ โดยใช้

แบบสอบถามประเมินคุณภาพชีวิต WHOQOL-BREF-THAI และแบบประเมิน Barthel ADL Index เพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพกาย จิตใจ สังคม และการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ รวมถึงการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์เชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล รวมถึงเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตัวแทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./เทศบาล) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 15 คน กลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลบางปะหันทั้งหมด 1,423 คนเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 74 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์การประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน รวมถึงประเมินความสามารถในการดำเนินกิจวัตรประจำวันโดยใช้ ดัชนี Barthel ADL Index แบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มติดสังคม (คะแนน ≥ 12) กลุ่มติดบ้าน (คะแนน 5-11) และกลุ่มติดเตียง (คะแนน ≤ 4) ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข จำนวน 3 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.82 - 0.86 ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้ WHOQOL - BREF - THAI ซึ่งเป็นเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 26 ข้อ แบ่งการให้คะแนนออกเป็น 3 ระดับ คือ คุณภาพชีวิตต่ำ (26-60 คะแนน), ปานกลาง (61-95 คะแนน), และดี (96-130 คะแนน) และชุดที่ 3 แนวทางการสนทนากลุ่มศึกษาการพัฒนาารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการตามแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบวงจรของ Kemmis & McTaggart (1988) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) วางแผน (Planning) ร่วมกับชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการดูแลสุขภาพ (2) ลงมือปฏิบัติ (Action) โดยให้ผู้สูงอายุและเครือข่ายมีส่วนร่วม (3) สังเกตผล (Observation) รวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุและผู้ดูแล และ (4) สะท้อนกลับ (Reflection) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบดำเนินการระหว่าง เดือนกรกฎาคม 2566 - กุมภาพันธ์ 2567

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการทดสอบค่าทีก่อน-หลังแบบกลุ่มเดียว (Dependent t-test) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการทดลอง ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เอกสาร สนทนากลุ่ม และสังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (รหัสโครงการ 2/2567) ผู้วิจัยได้ชี้แจงข้อมูลให้ผู้เข้าร่วมวิจัย

ทราบถึงวัตถุประสงค์ สิทธิในการเข้าร่วม หรือปฏิเสธการเข้าร่วมโดยไม่มีผลต่อการรับบริการสุขภาพ ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยจะถูกเก็บเป็นความลับและนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์และสภาพปัญหาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีผู้สูงอายุทั้งหมด 1,423 คน เป็นผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงและติดบ้าน ร้อยละ 5.20 ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวคือ โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และไขมันในเส้นเลือด และมีความจำเป็นที่ต้องมีผู้ดูแลช่วยเหลือทั้งการทำกิจวัตรประจำวัน การจัดเตรียมยารับประทาน ยาฉีดประจำตัว รวมทั้งต้องดูแลพาไปตรวจรักษาพยาบาลตามนัด บางรายมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ข้อติด แผลกดทับ การพลัดตกหกล้ม และปัญหาด้านสุขภาพจิต เช่น รู้สึกเหงา มีจิตใจที่หดหู่ และมีความรู้สึกไร้ค่า

2. รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย

2.1 การสร้างเครือข่ายการดำเนินงานดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ดำเนินการดังนี้

2.1.1 การจัดทำแผนงานโครงการแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยการบูรณาการกระบวนการจัดทำแผนงานโครงการแก้ไขปัญหาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุร่วมกัน มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันของหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ พบว่า มีการสนับสนุนการดำเนินการเป็นอย่างดี โดยบูรณาการร่วมกับแผนงานและโครงการของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นตำบลบางปะหัน ศูนย์พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลบางปะหัน

2.1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุตำบลบางปะหัน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางปะหัน เป็นประธาน ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้แทนผู้สูงอายุ ผู้แทนผู้ดูแลผู้สูงอายุ และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางปะหัน เป็นกรรมการและเลขานุการ

2.1.3 การทบทวนบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลบางปะหันมีคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จากการสอบถามพบว่า คณะกรรมการยังขาดความมั่นใจในการดำเนินงานและไม่มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน จึงได้ทำการทบทวนบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเรื่องบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามที่กำหนด

2.2 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลบางปะหัน เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การจัดทำแผนงานโครงการ การควบคุมกำกับ และการติดตามประเมินผล

2.3 การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ เป็นการอบรมเพื่อฟื้นฟูความรู้ให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ มีผู้ดูแลผู้สูงอายุเข้าอบรมจำนวน 10 คน ได้รับงบประมาณในการจัดอบรมจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ

ท้องถิ่นตำบลบางปะหัน ได้รับการสนับสนุนวิทยากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางปะหัน พร้อมทั้งมีการฝึกปฏิบัติเขียนแผนการดูแลผู้ป่วย (care plan) และแนวทางการเยี่ยมผู้สูงอายุ

2.4 ผู้ดูแลผู้สูงอายุเป็นแกนร่วมในการดูแลและติดตามเยี่ยมผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านและติดเตียง โดยผู้ดูแลผู้สูงอายุเขียนแผนการเยี่ยมและติดตามเยี่ยมผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านและติดเตียง เมื่อได้มีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุแล้วผู้ดูแลผู้สูงอายุได้มีการคัดกรองผู้สูงอายุในเขตตำบลบางปะหัน จำนวน 1,423 คน มีคัดกรองผู้สูงอายุจากแบบประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (ADL) ที่มีคะแนนประเมินตั้งแต่ 4-11 คะแนนจำนวน 74 คน โดยมีแนวทางการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุได้แก่ ผู้จัดการระบบการดูแล คือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางปะหันร่วมประเมินคัดกรองผู้สูงอายุจากแบบประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน และวางแผนการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ผู้ดูแลผู้สูงอายุได้ร่วมกันวางแผนการดูแลผู้สูงอายุโดยเขียนเป็นแผนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุร่วมกับผู้จัดการระบบการดูแลติดตามเยี่ยมผู้สูงอายุตามแผนที่กำหนดไว้ตามความจำเป็นในแต่ละราย โดยเน้นการฟื้นฟูสภาพร่างกายเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน ดูแลการรับประทานอาหารและการพักผ่อนของผู้สูงอายุ ผู้จัดการระบบการดูแล ติดตามเยี่ยมและประเมินการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง รวมทั้งประชุมปรึกษาเพื่อปรับปรุงแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลบางปะหัน

2.5 ทีมพี่เลี้ยงนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ โดยทีมพี่เลี้ยงคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางปะหัน นิเทศติดตามการดำเนินการดูแลผู้สูงอายุตำบลบางปะหัน โดยติดตามการเยี่ยมผู้สูงอายุของผู้ดูแลผู้สูงอายุ และการประชุมของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

2.6 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถอดบทเรียนและคืนข้อมูล โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางปะหัน กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางปะหัน จำนวน 21 คน โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและร่วมกันสรุปผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งร่วมกันค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จและข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

3. ผลการประเมินคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลบางปะหัน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนและหลังการได้รับการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการพัฒนาแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบชุมชนมีส่วนร่วมตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		t	p-value
	Mean	SD.	Mean	SD.		
ด้านร่างกาย	2.79	0.61	3.19	0.71	40.49	<.001*
ด้านจิตใจ	2.86	0.56	3.32	0.70	45.31	<.001*
ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	2.76	0.54	2.98	0.58	46.27	<.001*
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.14	0.51	3.51	0.78	56.27	<.001*
คุณภาพชีวิตโดยรวม	2.89	0.56	3.25	0.69	47.09	<.001*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ภายหลังการพัฒนา ผู้สูงอายุมีคะแนนเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน พบว่า ภายหลังการพัฒนา ผู้สูงอายุมีคะแนนเฉลี่ยด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ผู้วิจัยร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทำการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

4.1 มีคณะกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระดับตำบลที่มีความเข้มแข็ง ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุได้ให้ความตระหนักและมีความรับผิดชอบในการดำเนินการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในพื้นที่อย่างเข้มแข็ง และต่อเนื่อง

4.2 การดำเนินงานดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในตำบลบางปะหันครั้งนี้ เกิดจากการประสานความร่วมมือดำเนินการระหว่างทีมสหสาขาวิชาชีพ อาสาสมัคร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

4.3 อาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุและ อสม. ให้ความสำคัญและให้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่อยู่ในความรับผิดชอบตามแผนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเป็นอย่างดี

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพหลายประการโดยเฉพาะในกลุ่มที่มีภาวะพึ่งพิง ซึ่งมีข้อจำกัดด้านความสามารถในการดำเนินกิจกรรมประจำวันและการเข้าถึงบริการสุขภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เต็นนภา ทองอินทร์ วรพจน์

พรหมสัทยพรต และเทอดศักดิ์ พรหมอารักษ์ (2563) ที่พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง รวมทั้งมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ข้อติด ปวดบวม แผลกดทับ การพลัดตกหกล้ม นอกจากนี้ การดูแลผู้สูงอายุยังต้องอาศัยการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม พบว่าการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนมีข้อจำกัดในด้านการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างการดูแลสุขภาพของชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การอนามัยโลก (WHO, 1999) ที่ระบุว่า การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุควรเป็นการบูรณาการระหว่างชุมชนและระบบสุขภาพ เพื่อให้เกิดการดูแลแบบองค์รวม นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Fillenbaum (1984) ยังระบุว่า ปัจจัยด้านสังคม เช่น การสนับสนุนจากชุมชนและครอบครัว มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีภาวะพึ่งพิง

2. ผลการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในครั้งนี้ ได้นำแนวทางการบูรณาการระหว่างทุกภาคส่วนมาใช้ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./เทศบาล) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งช่วยทำให้เกิดระบบการดูแลที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาแนวทางนี้ได้รับการสนับสนุนจากแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ซึ่งระบุว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่หลากหลายสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพประชากรกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ อนุชา ลาวงศ์ อนุชา ลาวงศ์, ชุตินา บุตรดีวงศ์, เสถียรพงษ์ ศิวินา, จุไรรัตน์ แก้วพิลา, และบุญชนะ ยี่สารพัฒน์ (2564) พบว่าการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับบริการสุขภาพที่เหมาะสมมากขึ้นช่วยลดปัญหาด้านภาวะพึ่งพิงของผู้สูงอายุในระยะยาว สอดคล้องกับผลการศึกษาของสังวาล จ่างโพธิ์ (2564) ที่พัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยชุมชนมีส่วนร่วมตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุปราณี บุญมี, ชัยวุฒิ บัวเนี้ยว และสุพิตรา เศลรัตนกุล (2562) ที่พบว่า รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านโนนเปือย อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) การวางแผนแบบมีส่วนร่วม (2) การดำเนินงานของภาคีเครือข่ายเข้มแข็งและ (3) การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าวเมื่อถูกนำไปใช้จริง จากการประเมินผลพบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลที่สม่ำเสมอ และมีกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพกายและใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา ทองหนูน้อย (2561) ที่พบว่า การพัฒนาโปรแกรม

สร้างสุขในชมรมผู้สูงอายุช่วยให้ผู้สูงอายุมีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ ศิริประภา หล้าสิงห์, สมัทนา กลางคาร และศิรินาถ ตงศิริ (2563) ยังพบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีภาวะสุขภาพที่ดีขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่แสดงให้เห็นว่าการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมสามารถช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในระยะยาว ดังนั้น จากผลการวิจัยทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาแบบแผนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลบางปะหัน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษพบว่า ผู้สูงอายุตำบลบางปะหันเผชิญปัญหาสุขภาพและขาดการดูแลที่เป็นระบบ จากการพัฒนาแบบแผนที่เหมาะสมพบว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อสม. และอาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเป็นปัจจัยสำคัญ โดยการดำเนินงานเน้นการวางแผนร่วมกันและติดตามผลอย่างต่อเนื่องสามารถทำให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่า รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นได้ เพื่อส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรสนับสนุนให้คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล อสม. และอาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ มีบทบาทอย่างต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และทักษะการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้แก่ชุมชนเป็นประจำ
2. ควรนำรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมไปปรับใช้ในชุมชนอื่นที่มีบริบทคล้ายกัน โดยประยุกต์ให้เหมาะสมกับทรัพยากรและความพร้อมของแต่ละพื้นที่
3. ควรประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินโครงการให้มีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาติดตามผลการดำเนินโครงการในระยะยาว เพื่อประเมินความยั่งยืนของรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนที่ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมและชุมชนที่ใช้แนวทางการดูแลแบบเดิม เพื่อวิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละรูปแบบ
3. ควรเน้นการศึกษาปัจจัยด้านจิตใจ เช่น ภาวะซึมเศร้า ความเครียด และการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลที่ครอบคลุมทุกมิติของสุขภาพผู้สูงอายุ

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *KPI กระทรวงสาธารณสุข ปี 2565*. <https://shorturl.asia/MJCA6>
- เด่นนภา ทองอินทร์, วรพจน์ พรหมสัตยพรต และเทอดศักดิ์ พรหมอารักษ์. (2563). การพัฒนาศักยภาพการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของคณะกรรมการกองทุนดูแลผู้สูงอายุระยะยาวขององค์การบริหารส่วนตำบลหันนางาม อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 6(1), 38–49.
- พิทยา ทองหนูน้อย. (2561). *กระบวนการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน*. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2564). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2560*. อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ศิริประภา หล้าสิงห์, สมัทนา กลางคาร และศิรินาถ ตงศิริ. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 6(2), 29–40.
- สุปราณี บุญมี, ชัยวุฒิ บัวเนี่ยว และสุพิตรา เศลวัตนะกุล. (2562). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านโนนเปือย อำเภอสมน จังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 5(4), 38–49.
- สังวาล จ่างโพธิ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา*, 7(2), 165–183.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)*. https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2018/08/file_32600e26a233b3fc9c88e48300c10334.pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *สรุปผลที่สำคัญการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560*.

สำนักสถิติพยากรณ์.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2565). *HDC – Dashboard*.

<https://aya.hdc.moph.go.th/hdc/main/index.php>

อนุชา ลาวงค์, ชุตติภา บุตรดีวงศ์, เสถียรพงษ์ ศิวินา, จุไรรัตน์ แก้วพิลา และบุญชนะ ยี่สารพัฒน์. (2564).

รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด. *Journal of Modern Learning Development*, 6(2), 268–277.

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>

Campbell, A. (1976). Subjective measures of well-being. *American Psychologist*, 31(2), 117–118. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.31.2.117>

Dean, R. S. (1985). *Perspectives on the future of neuropsychological assessment*. Plenum Press.

Fillenbaum, G. (1984). U.S. Social Security Administration Longitudinal Retirement History Survey: Data set report. *Review of Public Data Use*, 12(4), 325–347.

Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The action research planner* (3rded.). Deakin University.

Pretty, J. N. (1995). Participatory learning for sustainable agriculture. *World Development*, 23(8), 1247–1263. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(95\)00046-F](https://doi.org/10.1016/0305-750X(95)00046-F)

WHOQOL Group. (1995). *WHOQOL-BREF: Introduction, administration, scoring and generic version of assessment (field trial version)*. World Health Organization.

WHO. (1999). *WHOQOL: Measuring quality of life*. Geneva: WHO.

WHO. (2010). *Definition of an older or elderly person*.

<http://www.who.int/healthinfo/survey/ageingdefnolder/en/index.html>

การ

ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ตามความเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

ปาณิสรา แร่นาค^{1*}

ภูวดล จุลสุคนธ์²

เนติ เฉลยวาเรศ³

รับบทความ: 4 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ: 17 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 19 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูจำนวน 313 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดีของฟิชเชอร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา หลักธรรมาภิบาล ความคิดเห็น

¹⁻³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

* อีเมล: Paniss.tai@gmail.com

A Study of School Administration according to the Good Governance according to the Opinions of Administrators and Teachers under the Office of Phetchabun Primary Educational Service Area 2

Panisara Raenak ^{1*}

Phuwadon Chulasukhont ²

Neti Chaloeewares ³

Abstract

The purpose of this article 1) School Administration according to the Good Governance according to the Opinions of Administrators and Teachers under the Office of Phetchabun Primary Educational Service Area 2, and 2.) Compare the School Administration according to Good Governance according to the Opinions of Administrators and Teachers under the Office of Phetchabun Primary Educational Service Area 2, classified by position, educational, work experience, and school size. The sample group for this study consists of 313 administrators and teachers under the Office of Phetchabun Primary Educational Service Area 2 for the academic year 2024. A stratified random sampling method was used, with data collected via questionnaires. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance (ANOVA). The research results were found as follows; 1) The overall level of School Administration according to the Good Governance according to the Opinions of Administrators and Teachers under the Office of Phetchabun Primary Educational Service Area 2, across five dimensions, is at the highest level. and 2) In comparing the School Administration according to the Good Governance according to the Opinions of Administrators and Teachers under the Office of Phetchabun Primary Educational Service Area 2 when classified by position, work experience, and school size, there was a statistically significant difference at the .05 level. When classified by educational had not difference.

Keywords: School Administration, Good Governance, Opinions

¹⁻³ Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

* Email: Paniss.tai@gmail.com

บทนำ

การกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) เป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันนานาชาติว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานให้องค์กรประสบความสำเร็จ โดยมีการนำคำว่า Good Governance มาใช้ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1989 โดยปรากฏในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) และต่อจากนั้น ก็มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ Good Governance เป็นอย่างมาก และจากวิกฤตการณ์โรคติดต่อเชื้อโคโรนาไวรัส (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อมและด้านการศึกษา โดยสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากการบริหารจัดการทั้งในระดับชาติและระดับองค์กร ทั้งในภาครัฐและเอกชนที่มีความบกพร่องและขาดประสิทธิภาพ กระทำผิดทุจริตและขาดคุณธรรมจริยธรรม ส่งผลให้ประเทศไทยมีการบังคับใช้และแก้กฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนภายในประเทศ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลก มีแผนการผลิตและพัฒนาากำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความต้องการ ความจำเป็น และสอดคล้องกับแนวทางการบริหารของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งมีแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสนใจเรื่องหลักธรรมาภิบาลอย่างมากภายหลังประเทศเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ใน พ.ศ. 2540 เมื่อมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ยังมุ่งเน้นการพัฒนาให้สัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนตลอดถึงเรื่องการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยภาคประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยใน พ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 เพื่อนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และในพ.ศ. 2545 ก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 โดยเพิ่มมาตรา 3/1 ซึ่งมีหลักการเพื่อมุ่งเน้นให้ส่วนราชการใช้วิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดีมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ อีกทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ก็ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับเรื่องการบริหารบ้านเมืองที่ดีเอาไว้อีกด้วย รวมทั้งได้กำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนาสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี ให้มีประสิทธิภาพ ปราศจากการทุจริต บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ต่อมาใน พ.ศ. 2546 ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้น ซึ่งมีหลักการเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการและ

การสั่งการที่ส่วนราชการและข้าราชการจะต้องปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอันเป็นการครอบคลุมหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการใช้บังคับกฎหมาย จึงได้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2549 เห็นชอบวาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล และการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ ศรัทธาและไว้วางใจในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐและการใช้จ่ายเงินของแผ่นดินซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน คือ การสร้างผู้นำและองค์กรแห่งสุจริตธรรม ต้นแบบการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม ค่านิยมและการพัฒนาข้าราชการ การให้คำปรึกษาแนะนำ และการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคล ให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาระบบบริหารงานจัดการด้านคุณธรรมและจริยธรรม ธรรมาภิบาลการวัดผลและตรวจสอบด้านจริยธรรม และการวางระบบสนับสนุนและปัจจัยพื้นฐานด้านจริยธรรมและธรรมาภิบาล (อริย์รัช แก้วเกาะเสบัว, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ด้วยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรายการพื้นฐาน 5 รายการ ได้แก่ 1) ค่าจัดการเรียนการสอน 2) ค่าหนังสือเรียน 3) ค่าอุปกรณ์การเรียน 4) ค่าเครื่องแบบนักเรียน และ 5) ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งการสนับสนุนค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการการศึกษาสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับพื้นที่พิเศษ ได้แก่ โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนพื้นที่เกาะแก่ง และการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา โดยส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านเทคโนโลยีทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และเทคโนโลยีทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2, 2566) อาจกล่าวได้ว่าการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานของหน่วยงานและเป็นแบบอย่างให้กับผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและพยายามทำตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาของเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของการบริหารงานของผู้บริหารย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารงาน รวมทั้งประสบการณ์และทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร

ในการดำเนินงานของผู้บริหารนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการบริหารงานในองค์กร เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันตัดสินใจร่วมกัน

ปฏิบัติงาน ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน และเป็นสถานศึกษาของรัฐจึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า“ธรรมาภิบาล”มาบูรณาการในการบริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มีความถูกต้องเป็นธรรม สุจริต โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การวิจัยครั้งนี้เห็นว่าระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 หลักธรรมาภิบาลนั้น มีความเหมาะสมในสถานศึกษาซึ่งมีหลักการสำคัญ 6 ประการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักนิติธรรม หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยผู้บริหารมีหลักการบริหารสถานศึกษาที่ใช้ความยุติธรรม ความเสมอภาคและความเป็นธรรม โดยดำเนินการตามระเบียบหรือข้อตกลงที่เป็นบรรทัดฐานในการปกครองโดยได้มาซึ่งข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีการจัดระบบการบริหารสถานศึกษาทั้งทางด้านการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับหลักสูตรสาระแกนกลาง โดยมีการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนตามระเบียบที่กำหนด เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนอย่างชัดเจนและมีการบริหารงบประมาณที่ชัดเจนและเป็นไปตามระเบียบราชการ เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ และแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างถูกต้องตามระเบียบทางราชการ โดยมีการจัดและควบคุมระบบภายในโรงเรียน โดยมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ทุกประการ

2. การบริหารสถานศึกษาตามหลักคุณธรรม หมายถึง การบริหารสถานศึกษาที่ผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ อย่างหลากหลายและเท่าเทียมกันและมีการจัดโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม ให้กับบุคลากร และส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนางานวิชาการในการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันมีการควบคุมและจัดสรร ทุนการศึกษาให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม จัดสรรงบประมาณที่เป็นสัดส่วนอย่างทั่วถึงเป็นธรรม และเหมาะสม กับโครงการโดยควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือกิจกรรมและส่งเสริม ให้บุคลากรได้รับพัฒนาด้านความรู้และวิชาชีพอย่างเป็นธรรม มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อจัดสรรทรัพยากรในการสนับสนุนการศึกษาอย่างทั่วถึง

3. การบริหารสถานศึกษางานตามหลักความโปร่งใส หมายถึง การบริหารสถานศึกษาที่ผู้บริหารมี การสร้างความไว้วางใจ ความมั่นใจ ความโปร่งใสในการบริหารงาน มีการเปิดเผยข้อมูลให้แก่บุคลากรใน โรงเรียนและผู้ปกครองให้ทราบตามความเป็นจริงในด้านงบประมาณ การบริหารบุคคล การบริหารทั่วไป และ การบริหารงานวิชาการ มีหลักฐานเอกสารข้อมูลและเปิดเผยต่อสาธารณชน มีการปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ ด้านวิชาการให้มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน ตรงกับความเป็นจริงพร้อมเปิดเผยได้ โดยใช้งบประมาณเป็นไปตาม ขั้นตอนการวางแผนงานและหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณต่อคณะกรรมการ สถานศึกษาอีกทั้งการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานที่สำคัญให้บุคลากร ในแต่ละฝ่ายงานเพื่อลดความเสี่ยงจาก การผิดพลาดหรือทุจริต มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำแผนปฏิบัติงานตรวจสอบภายในโรงเรียน เพื่อ การดำเนินงานตามแผนและการติดตามผลการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและชัดเจน มีการรายงานผลการ ปฏิบัติงานของโรงเรียนต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกปีการศึกษา มีการจัดประชุมชี้แจงการ ดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างเปิดเผยโดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก และ มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

4. การบริหารสถานศึกษาตามหลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารสถานศึกษามีการเปิด โอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจร่วมกัน ตามความเหมาะสม ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและเปิด โอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนมี ส่วนร่วมเป็นกรรมการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนในการออกแบบและจัด กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและมีการแต่งตั้งบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณให้ถูกต้อง เป็นไปตามระเบียบทางราชการ มีการแต่งตั้งคณะทำงานและกำหนดแนวทางการปรับปรุงพัฒนางานของ โรงเรียนโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้บริหารมีการ สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาให้มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความผูกพันด้วยวัฒนธรรม องค์การแบบประชาธิปไตยและการทำงานเป็นทีม และการให้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการ

ประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการของโรงเรียนเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์และแบบแผนที่วางไว้

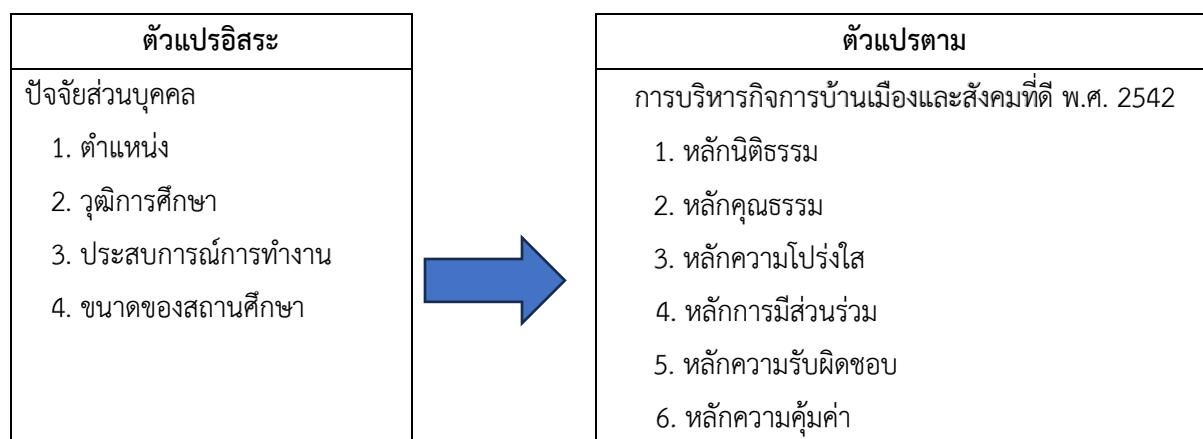
5. การบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบ หมายถึง การบริหารงานสถานศึกษาโดยการสร้างความตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถจนบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและปฏิบัติจริง เพื่อการพัฒนากระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรให้ตรงตามความสามารถและมีความชัดเจน และกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของโรงเรียนเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยการตรวจสอบติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณและควบคุมดูแลการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่มอบหมายให้บุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ โดยการควบคุมดูแลการให้ดำเนินงานเป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนทำงานเป็นทีมที่มีความรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการปัญหาและความบกพร่องของงานในหน้าที่และพร้อมที่จะร่วมมือกันปรับปรุงแก้ไขอย่างทันทั่วทั้ง

6. การบริหารสถานศึกษาตามหลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการใช้ทรัพยากรที่มีขีดจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการใช้งานและตรงตามความต้องการเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรจัดสรรการเรียนรู้ใหม่การบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการวางแผนในการจัดหางบประมาณและใช้งบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากร คือ คน วัสดุ อุปกรณ์อย่างประหยัดและคุ้มค่า และควบคุมกำกับให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานเต็มความรู้ เต็มความสามารถและเต็มเวลา โดยมอบหมายหน้าที่ให้กับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความสามารถและศักยภาพของบุคลากร ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมผู้เรียนอย่างหลากหลายตามความถนัด ความสนใจ และเกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้มีการปฏิบัติงานแบบมุ่งเน้นผลงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยการวางแผนการใช้อาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ในการควบคุม ดูแลบำรุงรักษา ตกแต่งและซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดตามระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยหลัก 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมี

ส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542) เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัยคือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 129 คน ครู จำนวน 1,304 คน รวมประชากรทั้งหมดจำนวน 1,433 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2, 2567) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำนวน 313 คน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง 30:70 โดยประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 93 คน และข้าราชการครู จำนวน 220 คน และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษาแล้วมาเปรียบเทียบบัญญัติไตรยางค์ แล้วนำมาสุ่มตัวอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงและดัดแปลงจากแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.99 รวบรวมข้อมูลโดยการประสานกับผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยดำเนินการนำส่งแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตนเองภายใน 30 วัน ระหว่างเดือน กันยายน ถึงเดือน ตุลาคม พ.ศ.2567 นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. หลักนิติธรรม	4.68	0.35	มากที่สุด	4
2. หลักคุณธรรม	4.66	0.32	มากที่สุด	6
3. หลักความโปร่งใส	4.69	0.34	มากที่สุด	3
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.70	0.35	มากที่สุด	2
5. หลักความรับผิดชอบ	4.67	0.33	มากที่สุด	5
6. หลักความคุ้มค่า	4.72	0.36	มากที่สุด	1
รวม	4.70	0.29	มากที่สุด	

จากตาราง 1 การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.29) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.36) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.35) หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 69$, S.D. = 0.34) หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.35) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.33) และหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.32)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา

ตัวแปร	ค่าสถิติ	ค่าp.	ผลการทดสอบ
ตำแหน่ง	4.313	.000*	แตกต่างกัน
วุฒិการศึกษา	-3.060	.105	ไม่แตกต่างกัน
ประสบการณ์ทำงาน	14.455	.000*	แตกต่างกัน
ขนาดของสถานศึกษา	8.514	.000*	แตกต่างกัน

*p≤ .05

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ด้าน หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักความมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการในการดำเนินการ และรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ และจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการโดยเคร่งครัด เป็นผลจากกฎหมายต่าง ๆ ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติทำให้เกิดการเรียนรู้และนำมาปรับใช้มากยิ่งขึ้นทำให้เกิดความเข้าใจและเกิดการนำมาสู่การพัฒนาในสถานศึกษา ผู้บริหารทุกคนจึงปฏิบัติงานของโรงเรียนโดยยึดกฎระเบียบข้อบังคับในการทำงาน เพื่อให้งานเสร็จตามกำหนดเวลาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยัญฐ์ ทังจันทร์แดง (2564) ได้ทำการพัฒนาและนำเสนอการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานโรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิจัย พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานโรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และหลักความ โปร่งใส และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา ยกพล (2563) ได้วิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิต มากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ตามลำดับ 2) ความพึงพอใจของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิต จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความมั่นคงในงาน นโยบายและการบริหาร ความก้าวหน้าในงาน ความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิต จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน ความสำเร็จของงาน ลักษณะของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ตามลำดับ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา บุญมาชาติ และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกับผู้บริหารที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานด้านการบริหารที่ต่างกันมีพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ พระมหาชินวัฒน์ ธรรมเสฏฐ (หาญกุล) (2558) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราณ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราณ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราณ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม โดยรวมไม่แตกต่างกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ และ ด้านหลักคุณธรรม ตามลำดับซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ด้านหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมพบว่า มีปัญหามาก จึงต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา
2. ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 พบว่า เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความโปร่งใสในการพิจารณาความดีความชอบของครูผู้บริหารควรมีความเป็นธรรม
3. ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับครู

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

1. ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด สถานศึกษาควรนำผลไปพัฒนาทักษะในการจัดทำมาตรฐาน ภาระงานสำหรับบุคลากรในสถานศึกษาเป็นไปตามสายงาน
2. ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด สถานศึกษาควรทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาการบริหารงาน 4 ฝ่าย ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
3. สถานศึกษาควรวางแผนด้านงบประมาณ จัดหาและใช้วัสดุครุภัณฑ์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่า
4. สถานศึกษาควรตระหนักในเรื่องของหลักคุณธรรมในการบริหารสถานศึกษา และควรศึกษาหลักคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2558. กระทรวง.
- ปริญญา ยกพล. (2563). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจของครูในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศิลปากร).
<http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3252/1/59252317.pdf>
- ปวีณา บุญมาชาติ และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์. (2561). การศึกษาพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. ใน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (บ.ก.), การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัย
ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9. (น. 911-923). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปิยณัฐ ทั้งจันทร์แดง. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานโรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(2), 301-314.
- พระมหาชินวัฒน์ ธมฺมเสฏฺฐ (หาญกุล). (2558). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมือง
สามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). <https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/2009>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.
2542. (10 สิงหาคม 2542). เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง หน้า 24-31.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2566. สำนักงาน.
- _____. (2567). ข้อมูลสารสนเทศ. เพชรบูรณ์: สำนักงาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2558 (IMD2015).
สำนักงาน.
- อริย์ธัช แก้วเกาะสบบ้า. (2560). หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร.

การ

ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

ศุภฤกษ์ งามแสง^{1*}

รับบทความ: 4 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ: 24 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 25 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 181 คน โดยใช้เกณฑ์การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง สูตรเครจซี่มอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราวัด 5 ระดับ เนื้อหาประกอบด้วย 1) ด้านผู้เรียน 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านครอบครัว และ 4) ด้านการจัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์ (Correlation) แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation) และสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยอื่นๆ ไม่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา 2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม สามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตามได้ แสดงว่ามีความสัมพันธ์เกิดขึ้นจริง 3) ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านครูผู้สอน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้

¹ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

* อีเมล: pun789066@gmail.com

The Factors Associated with Relationship Academic Achievement in Non-Formal Education Basic Curriculum of B.E. 2551 of District Learning Encouragement Center Si Samrong in Sukhothai Province

Suppharoek Ngamsaeng ^{1*}

Abstract

This research article aims to study the factors related to academic achievement under the Non-Formal Basic Education Curriculum B.E. 2551 at the District Learning Promotion Center, Si Samrong District, Sukhothai Province. It is qualitative research. The sample group consisted of 181 upper secondary education students, determined using the Krejcie and Morgan sample size table. The research instrument used for data collection was a 5-level Likert scale questionnaire, which included four key areas: (1) Learner factors, (2) Teacher factors, (3) Family factors, and (4) Educational management factors. Data analysis employed statistics such as percentage, mean, standard deviation, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient, and Multiple Regression Analysis to create a predictive equation for academic achievement.

The research findings revealed that:

1) The factors related to academic achievement were, overall, at a high level with a mean score of 4.08 and a standard deviation of 0.741. 2) There was a statistically significant high positive correlation at the .01 level between overall influencing factors and academic achievement, while other factors showed no significant relationship with the students' academic performance. 3) The correlation coefficient between the independent variable set and the dependent variable indicates an actual relationship, explaining the variance of the dependent variable. 4) The best predictors of academic achievement were learner-related factors and teacher-related factors, both of which had a statistically significant positive correlation at the .05 level.

Keywords: Information Systems, Educational Administration, Vocational Education

¹ Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

* Email: pun789066@gmail.com

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาจึงต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม รู้จักคิดวิเคราะห์ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียนแต่ละรายบุคคล สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ต้องเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามปรัชญา "คิดเป็น" เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศิลธรรมและวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ และในแต่ละสาระการเรียนรู้ประกอบด้วย รายวิชาบังคับและรายวิชาเลือกบังคับที่เน้นให้เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้เรียนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้มอบหมายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง ดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เป็นภาคเรียนแรก จัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลให้คำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อวัดความรู้ความสามารถทางการเรียนทั้งด้านเนื้อหา ด้านวิชาการ และด้านทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน (อัญชลี ธรรมะวิสิกุล, 2553)

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสุโขทัย กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทและภารกิจหลักในการจัดการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ รวมทั้งอาจจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน จึงถือได้ว่าเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญ และมีบทบาทต่อการพัฒนาประชากรของชาติ (สมพงษ์ จิตระดับ และสุวิธิดา จรุงเกียรติกุล,

2556) นอกจากนี้ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ได้ปรับรูปแบบของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เช่น ความคิดอ่าน ประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อมและศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการนำความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนพัฒนาความรู้ทางวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น ส่งเสริมความรู้ด้านอาชีพสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

จากรายงานผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ของนักศึกษาระดับ ประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้เข้าทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ใน รายวิชาบังคับและรายวิชาเลือกบังคับ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อเปรียบเทียบค่าชี้วัดจำกักลางของผู้เข้าสอบกับค่าชี้วัดจำกักลางระดับประเทศ จำแนกตาม รายวิชาของสาระการเรียนรู้ 5 สาระ คือ สาระทักษะการเรียนรู้ สาระความรู้พื้นฐาน สาระการประกอบอาชีพ สาระทักษะการดำเนินชีวิต และสาระการพัฒนาสังคม มีค่าคะแนนเท่ากับ 3.62 สามารถสรุปผลคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ 1) รายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง 12.47 คะแนน 2) รายวิชาสุขศึกษา พลศึกษา 17.07 คะแนน 3) รายวิชา ศิลปศึกษา 12.00 คะแนน 4) รายวิชาทักษะการเรียนรู้ 12.38 คะแนน 5) รายวิชาคณิตศาสตร์ 12.22 คะแนน 6) รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อชีวิตและสังคม 12.00 คะแนน 7) รายวิชาภาษาไทย 14.21 คะแนน 8) รายวิชา วิทยาศาสตร์ 14.98 คะแนน 9) รายวิชาสังคมศึกษา 13.86 คะแนน 10) รายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง 17.30 คะแนน 11) รายวิชาการพัฒนาตนเองชุมชน สังคม 16.45 คะแนน 12) รายวิชาช่องทางการพัฒนา อาชีพ 13.32 คะแนน 13) รายวิชาทักษะการพัฒนาอาชีพ 14.63 คะแนน 14) รายวิชาพัฒนาอาชีพให้มีความ มั่นคง 13.78 คะแนน จากผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 สะท้อนให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรี สำโรง มีค่าคะแนนระดับคุณภาพ คือ ต้องปรับปรุงเร่งด่วน ดังนั้น สรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักศึกษาต่ำนั้น มีปัจจัยที่เป็นสาเหตุ ดังนี้ 1) **ปัจจัยด้านศึกษา** ความรู้พื้นฐานของนักศึกษาเดิม กับ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้านของนักศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา 2) **ปัจจัยด้านครูผู้สอน** กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู เทคนิค และคุณภาพการสอนของครู และประสบการณ์ในการสอนของครูมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล สามารถนำประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้อย่างรวดเร็วและง่ายต่อการจดจำ 3) **ปัจจัยด้านการบริหาร จัดการ** การจัดบรรยากาศของสถานศึกษาและการจัดนิเทศภายในของผู้บริหารทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนดีขึ้น รวมทั้งการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา การจัดการด้านการเรียนการสอนและตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงานของครูจะทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ และอาจจะมีปัจจัยด้านอื่นๆ

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ในฐานะผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริม

การเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เพื่อนำผลไปพัฒนา ปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับอื่น ๆ และเป็นแนวทางในการบริหารงานการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการจัดการศึกษา มีความสัมพันธ์ที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการจัดการศึกษาของนักศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คุณภาพผู้เรียนจะดีขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ส่วน ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้เรียน ครูผู้สอน ครอบครัว การจัดการศึกษา หรือปัจจัยอื่นที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นนั้น ล้วนเกิดจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแต่ละบุคคลที่เป็นปัจจัยสำคัญ การที่ผู้เรียนแต่ละคนมีความตั้งใจเรียนไม่เหมือนกัน สาเหตุหนึ่งมาจากแรงจูงใจของผู้เรียนแตกต่างกัน ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงก็จะตั้งใจเรียนและประสบความสำเร็จในการเรียน ตรงข้ามกับผู้เรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำจะขาดความสนใจไม่ตั้งใจเรียนและประสบความล้มเหลว (Bruner, 1977) ทั้งนี้ ครูผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่มีเนื้อหาและวิธีสอนให้ตรงกับหลักสูตร เพื่อจะให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และเป็นแนวทางให้ผู้จัดการศึกษาพยายามจัดกิจกรรมและประสบการณ์แก่นักเรียน วิธีการสอนที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ คือ นักเรียนเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2550) และสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต ความรัก ความเข้าใจ การเอาใจใส่ในครอบครัว เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการ ถ้าคนในครอบครัวมีความพร้อมและให้การสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาสมาชิกในครอบครัวก็อาจเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (แพรวพรรณ ตีใหม่, 2558) ในการนี้ คุณภาพการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาจะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดีเพราะหลักสูตรสถานศึกษาจะมีการกำหนด

จุดหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระที่เรียน ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา (อารียา สตราตัน, 2556)

นอกจากนั้น สภาพแวดล้อมและการบริการก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคงและสะอาด มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ปลอดภัยมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จในการเรียนด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต้องพิจารณาถึงพฤติกรรมของการวัดที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ในด้านความรู้ความจำความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งการวัดผลที่มีประสิทธิภาพ ต้องวัดให้ตรงตามจุดประสงค์ครอบคลุมเนื้อหาที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้ว เครื่องมือที่ใช้วัดต้องมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องและยุติธรรมโดยผ่านการหาคุณภาพที่ได้ผลออกมาเป็นที่ยอมรับ สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้โดยการเปรียบเทียบผลการวัดก่อนเรียนและหลังเรียน (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2544)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

การสอนเป็นหนึ่งในกระบวนการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความหมายของการศึกษา คือ การส่งเสริมให้บุคคลเจริญเติบโตและมีความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาและพัฒนาขึ้นไปสู่ความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ซึ่งการจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้กรณีหรือเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องจริงหรือสมมติ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนข้อมูล วัดจุดประสงค์เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเผชิญหรือแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีต่างๆ อย่างหลากหลายแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีมุมมองกว้างขึ้น (ทิศนา แชนมณี, 2553)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจะเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งในด้านกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง โดยมีการสร้างแรงจูงใจ ความท้าทาย และความแปลกใหม่ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่ผู้เรียน (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553) การจัดการเรียนรู้มีความสำคัญ เพราะการจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา ทำให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียน

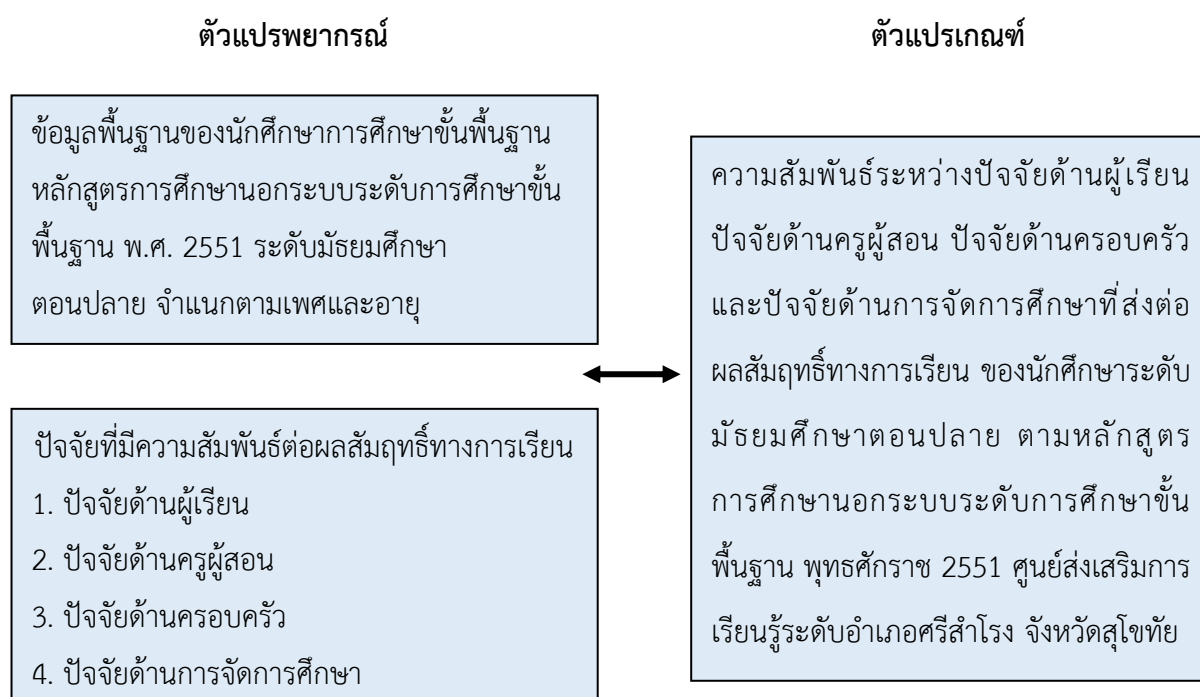
ช่วยลดความขัดแย้ง ทำให้เกิดความคล่องตัว โรงเรียนสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การจัดการเรียนรู้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” และยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ทั้งด้านวัย วุฒิภาวะ ความถนัด ความสนใจ วิธีการเรียนรู้ ตลอดจนมีการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพที่มีอยู่และเรียนรู้อย่างมีความสุข (อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ์, 2554)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกำหนดระเบียบวิจัยได้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรงจังหวัดสุโขทัย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 345 คน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 181 คน ใช้เกณฑ์การหากลุ่มตัวอย่างสูตรเครจซี่มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีเนื้อหา 4 ด้าน ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ 1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารตำราต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและโครงสร้างของเนื้อหาในการกำหนดข้อคำถามการสร้างแบบสอบถาม 2. กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามและสำนวนภาษาของข้อความ โดยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 4. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความครอบคลุมความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาของการศึกษา (IOC: Index of item objective congruence) 5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์ 6. นำแบบสอบถามไปทำแบบทดสอบออนไลน์เพื่อนำไปใช้ไปทดลองใช้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามในรายข้อ และทั้งฉบับ โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) 7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง จำนวน 181 ฉบับ และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาผลการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอความร่วมมือจาก ครู กศน.ตำบล ทุกตำบล ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งได้รับแบบสอบถามคืนครบ 181 ฉบับ คิดเป็น 100 % แล้ววิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาความถี่และร้อยละ มาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตาม

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้แจกแจงความถี่ และหาร้อยละ ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ตรวจสอบ Multicollinearity และสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.08$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.741) อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ด้าน	ประเด็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์	ค่าสถิติ (n = 162)			อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1	ด้านผู้เรียน	3.88	0.738	มาก	4
2	ด้านครูผู้สอน	4.21	0.752	มาก	1
3	ด้านครอบครัว	4.06	0.773	มาก	3
4	ด้านการจัดการศึกษา	4.18	0.702	มาก	2
	รวม	4.08	0.741	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย สรุปได้ดังนี้ ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.21$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.752) อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.18$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.702) อยู่ในระดับมาก ด้าน

ครอบครัว ($\bar{X} = 4.06$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.773) อยู่ในระดับมาก และด้านผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.88$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.738) อยู่ในระดับมาก

ประเด็นที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ตรวจสอบ Multicollinearity และสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ดังตารางที่ 2

ตัวแปร ความสัมพันธ์	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄
X ₁	1.00			
X ₂	.606**	1.00		
X ₃	.604**	.574**	1.00	
X ₄	.643**	.729**	.634**	1.00
Y	.905**	.737**	.683**	.907**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง ($r_{xy} = .905^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ R สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อธิบาย R² และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					
				R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	Durbin-Watson
.936 ^a	.876	.874	.37334	.876	626.196	2	178	.000	1.744

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม เท่ากับ 0.936 โดยชุดตัวแปรต้นสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตามได้ร้อยละ 0.874 และทดสอบพบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ามีความสัมพันธ์เกิดขึ้นจริง

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ของตัวแปรพยากรณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

Model		Coefficients ^a				Collinearity Statistics	
		Unstandardized Coefficients	Std. Error	Standardized Coefficients	t	Sig.	Tolerance VIF
1	(Constant)	.965	.204		4.725	.000	
	รวมด้านที่1	1.320	.061	.725	21.789	.000	.632 1.582
	รวมด้านที่2	.468	.052	.298	8.958	.000	.632 1.582

R = .936, R² = .876, SE^{est} = .000, F = 626.196

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 ปัจจัย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน รองลงมาเป็นปัจจัยด้านครูผู้สอน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้ $\hat{Y} = .965 + 1.320X_1 + .468X_2$

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยประเด็นที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยแสดงเป็นภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.08) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.741) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ สรุปได้ดังนี้ ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.21$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.752) อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.18$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.702) อยู่ในระดับมาก ด้านครอบครัว มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.06$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.773) อยู่ในระดับมาก และด้านผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.88$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.738) อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิชญ์ภักษ์กัญจน์ ปานเผือก, 2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านตัวนักเรียน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลจากการวิจัยประเด็นที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการจัดการศึกษาที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การทดสอบ (Pearson Product-Moment Correlation) ตรวจสอบ Multicollinearity และสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยอื่นๆ ไม่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิชญ์ภักษ์กัญจน์ ปานเผือก, 2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) ระหว่างปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัย ด้านตัวนักเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ R และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อธิบาย R^2 และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างชุดตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยชุดตัวแปรต้นสามารถอธิบายความแปรปรวนเท่ากับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ามีความสัมพันธ์เกิดขึ้นจริง ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พจניים มาสุข, 2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า 1) ปัจจัยทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ตัวแปรที่พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 45.9

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 ปัจจัย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน รองลงมาเป็น ปัจจัยด้านครูผู้สอน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระณัฐวุฒิ อคฺคทพฺโน (หนูเกื้อ), 2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-SQUARE) ของสมการโครงสร้างตัวแปรภายในแฝงของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ACH) สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ACH) ได้

สรุป

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกการพิจารณาแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้เรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านครูผู้สอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านครอบครัว พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจการวิจัยทั่วไป

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการศึกษาไปใช้

1. ปัจจัยด้านผู้เรียน นักศึกษาต้องให้ความสนใจ ตระหนักถึงการเข้าเรียนทุกครั้งที่มีการจัดการเรียนการสอน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซักถามครูผู้สอน หากไม่เข้าใจในเนื้อหาระหว่างการเรียนการสอน ติดตามผลของงานตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น ครูที่ปรึกษา จึงควรศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักศึกษาในทุกๆ ด้าน มีการสำรวจนักศึกษาเป็นรายบุคคล ก็จะทำให้ทราบข้อมูลที่แท้จริง และหาแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพของตัวนักศึกษาเอง

2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน ครูควรมีวิธีการสอน เทคนิคการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองต่อความต้องการ ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน

เพื่อผู้เรียนจะได้แสดงศักยภาพออกมาเต็มที่ และเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในวิธีการเรียนรู้ ตลอดจน
แจ้งผลการเรียน ติดตามปัญหา สนับสนุน และให้คำแนะนำ/ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3. ปัจจัยด้านครอบครัว สถานศึกษาและครู ควรลงพื้นที่ออกติดตาม ประสาน และพูดคุยกับผู้ปกครองของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพูดคุยถึงปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านผลการเรียน กิจกรรมที่จะต้องเข้าร่วมกับสถานศึกษา ของนักศึกษาในเชิงปรึกษาหารือและขอความร่วมมือ ออกเยี่ยมบ้าน ติดตามนักศึกษา เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ปกครองเอาใจใส่ ชักถามพูดคุยปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษาให้มากขึ้น รวมไปถึงการอธิบายและชี้แจงข้อดีของการสนับสนุนให้นักศึกษาได้เรียนรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่นักศึกษา ชอบและสนใจ สนับสนุนความสามารถพิเศษของนักศึกษาและสนับสนุนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในสิ่งตนเองชอบ สนใจ และความถนัด เพิ่มเติมในวิชาที่นักศึกษาไม่เข้าใจ เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจ และช่วยส่งเสริมสนับสนุนนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ด้วย

4. ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรมีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน-ภายนอกห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถสืบค้นคว้าหาความรู้ได้ตลอดเวลา เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และครูควรมีการใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันสมัย และนำสื่อการเรียนการสอนมาพัฒนารูปแบบการสอนและใช้ประกอบในการเรียนการสอน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสนใจใส่ใจในการเรียน รวมทั้งสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่อง งบประมาณในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เพื่อนำปัญหาและอุปสรรคมาปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

2. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้ที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

3. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ทิตินา แคมมณี. (2553). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- พจนีย์ มาสุข. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา. ศึกษาศาสตรสาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 5(3), 11- 25
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน 1. เดอะมาสเตอร์รูฟแมนเนจเม้นท์.
- พระณัฐวุฒิ อคควาตมโน (หนูเกื้อ). (2565). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (ดุชนิพนธ์ครุศาสตร์ดุชนิบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พิชญ์ภักย์กัญจน์ ปานเผือก. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:142345
- แพรวพรรณ ดีใหม่. (2558). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในโรงเรียนและบรรยากาศในครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2553). คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้. เทียนวัฒนา พรินท์ติ้ง.
- สมพงษ์ จิตระดับ และสุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2556). การประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ตามแนวพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. สำนักงาน กศน. กระทรวงศึกษาธิการ.

- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2550). *จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารียา สตาร์ตัน. (2556). *การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)*.
http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ed_Adm/Areeya_S.pdf
- อัญชลี ธรรมะวิสิฏ. (2553). *การจัดการศึกษานอกระบบตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตอนที่ 1: หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สำนักงาน กศน.
- _____. (2554). *การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตอนที่ 2: การจัดการเรียนรู้*. สำนักงาน กศน.
<https://panchalee.wordpress.com/2011/03/31/learning management>.
- Bruner, J. S. (1977). *The Process of Education international*. Harvard University Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การ

พัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกด ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ฐานันดร กันธวงศ์^{1*}เกสร กอทอง²

รับบทความ: 5 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ: 21 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 23 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านปางฮ่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 จำนวน 10 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านออกเสียง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบตามแนวคิด Active Learning การตรวจสอบประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะและแบบทดสอบได้ดำเนินการผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 โดยเน้นความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมถึงความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรม และวิธีการประเมินผลแบบฝึกทักษะได้ใช้สูตร E1/E2 เกณฑ์ 75/75 ซึ่งพบว่าแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 76.79/ 75.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและอยู่ในช่วงความแตกต่างที่ยอมรับได้ (± 2.50) ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราหลังการเรียนรู้มีการพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.82 ผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม แสดงให้เห็นว่าแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย ความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

¹⁻² สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

* อีเมล: t.kun.rank@gmail.com

Development of Thai Pronunciation Skills Exercises to Enhance the Ability to Read Words with Regular Final Consonants for First-Grade Elementary School Students

Thanundorn Kunthawong ^{1*}

Kasorn Kokong ²

Abstract

The objectives of this research are 1) to develop a Thai pronunciation skill practice for first-grade students with effectiveness based on the 75/75 criteria, and 2) to compare the ability to pronounce words with final consonants according to Thai spelling rules before and after learning activities using the Thai pronunciation skill practice. This is development-oriented research. The target group is 10 first-grade students from Ban Pang Hang School under the Chiang Mai Primary Education Service Area Office selected through purposive sampling. The research tools include a skill practice for pronouncing words with final consonants according to Thai spelling rules, a pronunciation ability test, and a learning plan designed based on the Active Learning approach. The effectiveness of the learning plan, skill practice, and test was evaluated by experts, and the Item-Objective Congruence (IOC) index was analyzed, yielding a value of no less than 0.50. This ensures alignment with the learning standards and objectives, as well as the appropriateness of the content, activities, and evaluation methods. The skill practice was evaluated using the E1/E2 formula, with the set criteria of 75/75. The results showed that the developed skill practice had an effectiveness of E1/E2 equal to 76.79/ 75.33, which exceeds the set criteria and falls within an acceptable difference range (± 2.50). The research was conducted in five steps: pre-test, learning activity, interim evaluation, post-test, and data analysis. The research results found that the ability to pronounce words with final consonants significantly improved after the learning process, with an average score increase of 13.82%. The evaluation results were excellent. The research findings indicate that the developed skill practice is highly effective and can be appropriately used to improve the pronunciation skills of first-grade students.

Keywords: Thai Pronunciation Skill Practice, Ability to Pronounce Words with Final Consonants Thai Spelling Rules, First-Grade Students

¹⁻² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, Mueang District, Phitsanulok

* Email: t.kun.rank@gmail.com

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม รวมถึงจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม และมีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก โดยเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ มีบทบาทในการสื่อสาร แสวงหาความรู้ และพัฒนาทักษะทางความคิด เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี อีกทั้งยังส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพและเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) โดยสำนักทดสอบทางการศึกษา (2565) ระบุว่า ความสามารถด้านการอ่านเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ทั้งในระดับวิชาการและชีวิตจริง การอ่านออกเสียงอย่างถูกต้องตามหลักอักขรวิธีจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2, 2565)

โรงเรียนบ้านปางฮ่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1–6 จากผลการประเมิน RT ปีการศึกษา 2565 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีปัญหาในการอ่านออกเสียง โดยเฉพาะคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงและอักษรต่ำคู่ รวมถึงการอ่านคำที่มีตัวสะกดอย่างไม่ถูกต้อง ส่งผลต่อความคล่องแคล่วและความเข้าใจในการอ่าน ปัจจัยสำคัญมาจากพื้นฐานด้านภาษาของนักเรียนที่จำกัด อันเนื่องมาจากภูมิหลังของครอบครัวที่ใช้ภาษาอื่น เช่น แรงงานต่างด้าวหรือเด็กชาติพันธุ์ที่ไม่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยของนักเรียน โดยมุ่งพัฒนาแบบฝึกทักษะที่เน้นการอ่านคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรฐานอย่างถูกต้อง ชัดเจน และคล่องแคล่ว เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการอ่าน และพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการสื่อสาร ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเรียนรู้รายวิชาอื่น ตลอดจนการดำรงชีวิต การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การอ่านออกเสียง

การอ่านออกเสียงเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาการสื่อสารและการใช้ภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นความชัดเจนและความถูกต้องตามอักขรวิธี การฝึกอ่านออกเสียงช่วยพัฒนาองค์ประกอบทางภาษา ซึ่งส่งผลให้การอ่านมีความถูกต้อง ชัดเจน และสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย ปรีชา ช่างขวัญยืน (2560) กล่าวว่า การฝึกอ่านออกเสียงคำเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานทางการออกเสียงอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักเกณฑ์ในการอ่านออกเสียงคำ ดังนี้

1. *ความชัดเจนในการอ่านออกเสียงคำ* คือ การอ่านออกเสียงอย่างชัดถ้อยชัดคำ โดยเปล่งเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะควบกล้ำได้อย่างถูกต้องครบถ้วน รวมถึงการออกเสียงพยัญชนะ ร และ ล อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ระดับเสียงต้องมีความเหมาะสม ไม่ดังหรือเบาจนเกินไป เพื่อให้สามารถถ่ายทอดเนื้อหาและความหมายของข้อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. *ความถูกต้องในการอ่านออกเสียงคำ* คือ การที่ผู้อ่านสามารถออกเสียงคำได้อย่างถูกต้องตามหลักอักขรวิธี และสอดคล้องกับรูปแบบการออกเสียงที่เป็นที่ยอมรับในสังคม ทั้งนี้ ผู้อ่านควรยึดถือหลักเกณฑ์การอ่านจากพจนานุกรม หรือเอกสารที่กำหนดโดยราชบัณฑิตยสถาน เพื่อให้การออกเสียงมีมาตรฐานและถูกต้องตามหลักภาษาไทย

การสอนให้อ่านและผันวรรณยุกต์คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา

ศิวกานต์ ปทุมสูติ (2563) กล่าวว่า บันไดทักษะ 4 ขั้นเป็นแนวทางฝึกทักษะการอ่านออกเสียงที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยรวมการแจกลูก สะกดคำ ผันเสียง การอ่านคำ กลุ่มคำ และข้อความ รวมทั้งการฝึกคัดลายมือและเขียนตามคำบอก บูรณาการกับทักษะการฟัง การพูด และกิจกรรมถาม-ตอบ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการใช้ภาษาไทย การฝึกอ่านเขียนคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราจะเริ่มจากคำที่มีตัวสะกดและสระคงรูป เช่น แม่กง แม่กน ก่อนพัฒนาไปสู่คำที่มีตัวสะกดคำตาย เช่น แม่กก แม่กต และแม่กบ การผันวรรณยุกต์ในคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราต้องใช้วิธีการแจกลูก เพื่อให้นักเรียนอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง

แนวทางและขั้นตอนการสอนที่สำคัญในการสอนให้อ่านออกเสียงคำในมาตรา ก กา การสอนให้ผันเสียงวรรณยุกต์คำในมาตรา ก กา และการสอนให้อ่านและผันวรรณยุกต์คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ได้แก่ รูปแบบการสอนบันไดทักษะ 4 ขั้น มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ครูนำเด็กเปล่งเสียงอ่านแจกลูก-สะกดคำ-ผันเสียง กระทำซ้ำ ๆ คำละประมาณ 2-3 ครั้ง หรือจนกว่าเด็กจะมีทักษะ

ขั้นที่ 2 ครูนำเด็กเปล่งเสียงอ่านคำ กลุ่มคำ และข้อความที่ผูกไว้เป็นเรื่องแต่ละตอน กระทำซ้ำ ๆ ประมาณ 2-3 ครั้ง หรือจนกว่าเด็กจะมีทักษะ

ขั้นที่ 3 ให้เด็กคัดลายมือจากคำ กลุ่มคำ และข้อความที่ผูกไว้เป็นเรื่อง (ตามที่สอนขั้นที่ 2)

ขั้นที่ 4 ทดสอบเขียนตามคำบอก โดยครูเลือกคำจากคำหรือกลุ่มคำ หรือข้อความที่ผูกไว้เป็นเรื่อง ซึ่งเด็กได้คัดลายมือแล้วนั้นมาทำเป็นคำทดสอบ

ความรู้เกี่ยวกับแบบฝึกทักษะ

จากการศึกษาความหมายของแบบฝึกทักษะ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ ดังนี้

พิชญ์ชลิตา วงศ์สิริวรกุล (2560) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะผ่านการฝึกปฏิบัติอย่างเป็นระบบจากง่ายไปยาก ผู้เรียนสามารถประเมินความเข้าใจและพัฒนาทักษะได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญในเนื้อหาอย่างยั่งยืน

ปิยฉัตร ศรีสุราช (2561) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อหรืออุปกรณ์การเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนและเสริมทักษะเฉพาะด้าน เป็นการทบทวนและตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนประเมินความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

ขวัญณา บุญนิธิ (2564) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะคือชุดกิจกรรมที่ครูออกแบบเพื่อให้นักเรียนทบทวนเนื้อหาที่เรียนและเสริมสร้างความเข้าใจ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะและกระบวนการคิด เพิ่มความชำนาญและความเชื่อมั่น ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจของนักเรียน และสามารถระบุจุดแข็งหรือปัญหาที่ต้องแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยพัฒนาความแตกต่างของผู้เรียนและเสริมสร้างความสนุกสนานในการเรียนรู้

สรุป แบบฝึกทักษะ เป็นเครื่องมือหรือสื่อประกอบการเรียนการสอนที่ครูสร้างขึ้น มีลักษณะหรือรูปแบบที่หลากหลาย อาจเป็นแบบฝึกหัดสำเร็จรูปทำียบทเรียนหรือแบบฝึกทักษะ โดยที่กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติในแบบฝึกนั้นจะครอบคลุมเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติช่วยพัฒนาทักษะและความรู้ต่าง ๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ให้มากขึ้นจนเกิดความชำนาญ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง และครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนได้ชัดเจน สามารถทราบข้อบกพร่องของนักเรียนและนำไปปรับปรุงได้ทันพ่วงที่

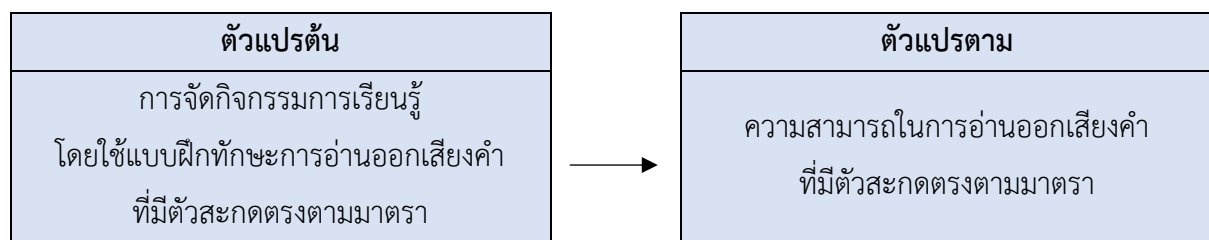
ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

วรรณภรณ์ พระเมเด (2562) และวรินทร์ โพนน้อย (2562) มีความคิดเห็นร่วมกันว่าลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีควรเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความชัดเจนทั้งคำสั่งและวิธีทำ เนื้อหาควรเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจ มีรูปแบบหลากหลาย ไม่ซับซ้อนจนเกินไป สามารถใช้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนทุกระดับสามารถเข้าถึงและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ควรมีความทันสมัย ใช้ได้นาน ปรับปรุงต่อเนื่องให้สอดคล้องกับหนังสือเรียน และสามารถประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ในด้านเนื้อหา ควรนำเสนอผ่านภาพประกอบที่สวยงามในลักษณะของหนังสือภาพ โดยมีเนื้อเรื่องที่มีโครงสร้างชัดเจน ประกอบด้วย ร้อยแก้วและร้อยกรอง พร้อมภาพการ์ตูนสีสันสดใส เนื้อหาจัดเรียงจากง่ายไปยาก มีความสนุก ส่งเสริมจินตนาการ และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้เรียน โดยมีตัวละครที่ใกล้เคียงกับวัยของผู้เรียน เนื้อหาควรสอดแทรกคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และความเป็นพลเมืองที่ดี

รวมถึงการฝึกอ่านคำศัพท์ การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ขนาดตัวอักษรและสีเส้นที่ช่วยเน้นความเข้าใจ รูปเล่มออกแบบอย่างประณีต แข็งแรง ขนาดเหมาะสมมือ และพกพาได้สะดวก สอดคล้องกับ ขวัญญา บุญนิธิ (2564) ที่กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีจะต้องสร้างขึ้นตามหลักจิตวิทยา มีการใช้ภาษาที่ชัดเจนถูกต้อง และง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน การบรรจุเนื้อหาในกิจกรรมต้องมีความเหมาะสมกับวัยและระดับความสามารถของผู้เรียน นอกจากนี้กิจกรรมการฝึกต้องสร้างความสนใจและท้าทายความรู้ความสามารถของผู้เรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มุ่งเน้นจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในปัจจุบัน นำไปสู่การจัดทำกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านปางอ่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 จำนวน 10 คน จาก 1 ห้องเรียน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำแบบฝึกที่ปรับปรุงแล้วไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมตามองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เนื้อหาและรูปแบบ โดยใช้เกณฑ์การประเมินจากลิเคิร์ต พร้อมคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องในการประเมิน จากนั้นได้คำนวณความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อตีความคะแนนเฉลี่ยและกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะอย่างเป็นระบบ ต่อมาผู้วิจัยได้ทำการทดสอบประสิทธิภาพการใช้แบบฝึกทักษะเบื้องต้น (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ ก่อนที่จะปรับปรุงแบบฝึกทักษะตามข้อเสนอแนะจากการทดสอบเบื้องต้น และทดสอบการสอนจริง (Trial Run) กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้นเสนอแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 3 คน 6 คน และ 15 คน ตามลำดับ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะตามเกณฑ์ 75/75 จากนั้นจึงปรับปรุงแบบทดสอบและนำไปใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพการสอนจริงกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมตามองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงตามคำแนะนำ จากนั้นได้จัดทำแบบประเมินความเหมาะสมสำหรับผู้เชี่ยวชาญเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วเสนอแผนดังกล่าวต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบคุณภาพ โดยวิเคราะห์ผลการประเมินด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแผนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบก่อนการเรียนรู้ (Pre-test)

ผู้วิจัยวัดความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราในนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ เพื่อประเมินระดับความสามารถพื้นฐานของ นักเรียนและเปรียบเทียบผลการพัฒนาหลังการใช้แบบฝึกทักษะ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเน้นการฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำ ที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งสิ้น 11 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เวลา เรียนรวม 40 ชั่วโมง และใช้แบบฝึกทักษะจำนวน 11 แบบฝึก เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลังจากการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลความก้าวหน้าของ นักเรียนโดยใช้แบบฝึกหัดที่พัฒนาขึ้นเฉพาะด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา การประเมิน นี้ใช้แบบฝึกหัดที่อยู่ในส่วนท้ายของแต่ละแบบฝึกเพื่อวิเคราะห์การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำใน ระหว่างการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบหลังการเรียนรู้ (Post-test)

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำ ที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายอีกครั้ง ด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกับที่ใช้ในการทดสอบ ก่อนการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลการทดสอบ

ผู้วิจัยนำผลการทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเพื่อ ประเมินความแตกต่างและการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งสถิติทดสอบประสิทธิภาพ ของแบบฝึกทักษะ (E1/E2) เพื่อยืนยันผลการวิจัยและความเหมาะสมของแบบฝึกที่พัฒนาขึ้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็นประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลการหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (E1/E2) มีรายละเอียดตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (E1/E2)

การทดสอบประสิทธิภาพ	E_1/E_2	ค่าร้อยละของความแตกต่างจากเกณฑ์ 75/75
แบบเดี่ยว (1:1)	61.52/63.33	-13.48/-11.67
แบบกลุ่ม (1:10)	72.12/71.67	-2.88/-3.33
ภาคสนาม (1:100)	76.79/75.33	+1.79/+0.33

จากตารางที่ 1 พบว่า การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1:1) แบบทดสอบมีค่าร้อยละของ E_1/E_2 เท่ากับ 61.52/63.33 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนด โดยมีค่าร้อยละของความแตกต่างจากเกณฑ์ เท่ากับ 13.48/11.67 ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแบบฝึกทักษะเพื่อเพิ่มความเหมาะสมและประสิทธิภาพ โดยข้อเสนอแนะจากผู้เรียนคือการปรับขนาดและรูปแบบตัวอักษรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงเพิ่มสีเส้นและการ ตกแต่งให้มีความน่าสนใจ สำหรับการทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1:10) ค่าร้อยละของ E_1/E_2 เท่ากับ 72.12/71.67 ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าร้อยละความแตกต่างจากเกณฑ์เท่ากับ 2.88/3.33 ข้อเสนอแนะ คือควรปรับปรุงตารางการผันเสียงวรรณยุกต์ให้ครอบคลุมครบทั้ง 5 เสียง และใช้เครื่องหมาย ยัติภังค์ (-) ในกรณีที่ไม่มีเสียงวรรณยุกต์ในคำ เพื่อเพิ่มความชัดเจนในการฝึกทักษะการอ่านผันเสียงวรรณยุกต์ ส่วนการทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม (1:100) พบว่าค่าร้อยละของ E_1/E_2 เท่ากับ 76.79/75.33 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าความแตกต่างจากเกณฑ์เท่ากับ 1.79/0.33 และยังอยู่ในช่วงที่ไม่เกินร้อยละ 2.50/2.50 ตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าแบบฝึกทักษะมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามที่คาดหวัง

2. วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยแบบฝึกหัดวัด ความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รายละเอียดตาม ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินแบบฝึกหัดวัดความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านที่	ผลการประเมิน			
	ร้อยละ	μ	σ	แปลผล
1. การเรียนรู้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ (แบบฝึกที่ 1)	93.00	9.30	0.78	ดีเยี่ยม
2. การเรียนรู้อ่านสะกดคำ แจกลูก และการผันวรรณยุกต์สระ คงรูป (แบบฝึกที่ 2 ถึงแบบฝึกที่ 3)	93.50	9.35	0.73	ดีเยี่ยม
3. การเรียนรู้อ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา (แบบฝึกที่ 4 ถึงแบบฝึกที่ 11)	90.50	9.05	0.80	ดีเยี่ยม
สรุป	91.27	9.13	0.80	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลแบบฝึกหัดวัดความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการประเมินในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ ด้านที่ 1 การเรียนรู้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ผลการประเมินโดยรวมของผู้เรียนมีค่าร้อยละเท่ากับ 93.00 มีค่า μ เท่ากับ 9.30 และมีค่า σ เท่ากับ 0.78 ด้านที่ 2 การเรียนรู้อ่านสะกดคำ แจกลูก และการผันวรรณยุกต์สระ คงรูป ผลการประเมินโดยรวมของผู้เรียนมีค่าร้อยละเท่ากับ 93.50 มีค่า μ เท่ากับ 9.35 และมีค่า σ เท่ากับ 0.73 และด้านที่ 3 การเรียนรู้อ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ผลการประเมินโดยรวมของผู้เรียนมีค่าร้อยละเท่ากับ 90.50 มีค่า μ เท่ากับ 9.05 และมีค่า σ เท่ากับ 0.80 โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยมทุกด้าน

สรุป ผลการประเมินแบบฝึกหัดวัดความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เรียนทั้งหมดมีค่าร้อยละเท่ากับ 91.27 มีค่า μ เท่ากับ 9.13 และมีค่า σ เท่ากับ 0.80 โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม

3. วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเปรียบเทียบสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปรผลการทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

แบบทดสอบ	ผลการประเมิน				ร้อยละของ
	μ	σ	ร้อยละ	แปรผล	คะแนนที่เพิ่มขึ้น
ก่อนเรียน	15.20	0.43	76.00	ดี	13.82
หลังเรียน	17.30	0.34	86.50	ดีเยี่ยม	

จากตารางที่ 3 พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา โดยรวมมีค่าร้อยละเท่ากับ 76.00 มีค่า μ เท่ากับ 15.20 และค่า σ เท่ากับ 0.43 โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราเพิ่มขึ้น โดยรวมมีค่าร้อยละเท่ากับ 86.50 มีค่า μ เท่ากับ 17.30 และค่า σ เท่ากับ 0.34 โดยมี

ผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการพัฒนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 13.82 เมื่อเทียบกับก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากข้อมูลสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การวิจัยนี้ได้กำหนดเกณฑ์ร้อยละของประสิทธิภาพที่ 75/75 เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพและ พัฒนาการของผู้เรียนในบริบทจริง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหาที่ต้องการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้น ได้ดำเนินการกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสบเปิงวิทยา จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง คัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ผลการทดลองในระดับต่าง ๆ ได้แก่ แบบเดี่ยว (1:1) และแบบกลุ่มย่อย (1:10) พบว่ามีค่าร้อยละของ E1/E2 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงแบบฝึกในหลายด้าน เช่น การปรับขนาดตัวอักษร และการปรับตารางการผันเสียงวรรณยุกต์เพื่อเพิ่มความชัดเจน หลังการปรับปรุงแบบฝึก ทดสอบภาคสนาม (1:100) พบว่ามีค่าร้อยละของ E1/E2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ (± 2.50) การวิจัยนี้สรุปได้ว่าแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากแบบฝึกได้รับการพัฒนาตามข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แบบฝึกนี้ถูกออกแบบให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน มีความชัดเจนในโครงสร้างและลำดับการเรียนรู้ รวมถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่เน้นการปฏิบัติจริงและการกระตุ้นความสนใจ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริณี แพทอง (2561) และวรรณภรณ์ พระเมเด (2562) ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมหรือชุดฝึกทักษะด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยที่มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การศึกษาหลักสูตร ออกแบบตามจุดประสงค์ ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ทดลองใช้และปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง ส่งผลให้สื่อการเรียนรู้มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา กระตุ้นความสนใจ พัฒนาทักษะด้านภาษาได้อย่างมีนัยสำคัญ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

2. การเปรียบเทียบความสามารถการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย มีดังนี้

2.1 การประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกหัดวัดความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา พบว่า ผลการประเมินในด้านต่าง ๆ มีค่าร้อยละที่สูงและอยู่ในระดับดี

เยี่ยม โดยในด้านที่ 1 การเรียนรู้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ผลการประเมินโดยรวมมีค่าร้อยละ 93.00 ค่า μ เท่ากับ 9.30 และค่า σ เท่ากับ 0.78 ในด้านที่ 2 การเรียนรู้อ่านสะกดคำ แจกถูก และการผันวรรณยุกต์สระ คงรูป มีค่าร้อยละ 93.50 ค่า μ เท่ากับ 9.35 และค่า σ เท่ากับ 0.73 และในด้านที่ 3 การเรียนรู้อ่านออกเสียง คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา มีค่าร้อยละ 90.50 ค่า μ เท่ากับ 9.05 และค่า σ เท่ากับ 0.80 เมื่อสรุปผลการ ประเมินโดยรวมของผู้เรียน พบว่า มีค่าร้อยละ 91.27 ค่า μ เท่ากับ 9.13 และค่า σ เท่ากับ 0.80 ซึ่งอยู่ใน ระดับดีเยี่ยมทุกด้าน ผลการประเมินนี้แสดงให้เห็นว่าแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตาม มาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมาย ในการเสริมสร้างทักษะการอ่านของนักเรียนให้สามารถอ่านคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และคล่องแคล่ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิชญชลิตา วงศ์สิริบริวารกุล (2560) และศิวกานต์ ปทุมสูติ (2563) ที่มีแนวคิดสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริง และมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ ภาษาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ความชำนาญ และการใช้ภาษาไทยได้ อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าแบบฝึกทักษะและกระบวนการเรียนรู้ที่ออกแบบอย่าง มีระบบจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาได้ทั้งในด้านความรู้และทักษะการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน

2.2 การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ก่อนและ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1

การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงคำโดยรวมมีค่า ร้อยละเท่ากับ 76.00 ค่า μ เท่ากับ 15.20 และค่า σ เท่ากับ 0.43 ซึ่งอยู่ในระดับดี ขณะที่หลังการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมารามาก ขึ้น โดยมีค่าร้อยละเท่ากับ 86.50 ค่า μ เท่ากับ 17.30 และค่า σ เท่ากับ 0.34 ซึ่งอยู่ในระดับดีเยี่ยม เมื่อ สรุปผลการทดสอบประสิทธิภาพการสอนจริง ความสามารถในการอ่านออกเสียงคำของนักเรียนหลังการจัด กิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าร้อยละของคะแนนที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 13.82 ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนา ทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกฝนจากง่ายไปยาก พร้อมการ ทบทวนและเสริมสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในการออกเสียงคำ นอกจากนี้ยังมีการสังเกตและประเมิน ความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ในแต่ละบุคคล กระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิชญชลิตา วงศ์สิริบริวารกุล (2560) และปิยฉัตร ศรีสุราช (2561) ซึ่งมิ ่ความคิดเห็นร่วมกันว่า แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือหรือสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะของ ผู้เรียนผ่านการฝึกฝนและการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้เดิม เพิ่ม ความเข้าใจ เสริมสร้างความชำนาญ และสามารถตรวจสอบหรือประเมินตนเองได้ แบบฝึกทักษะควรจัดเรียง

เนื้อหาจากง่ายไปยาก มีปริมาณเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด และการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ที่ระบุว่า ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง รวมทั้งผลการศึกษาของ ขวัญภา บุญนิธิ (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่า แบบฝึกเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนฝึกฝนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความชำนาญ ฝึกกระบวนการคิด และเสริมความมั่นใจให้นักเรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูประเมินความเข้าใจและพัฒนาการของนักเรียน รวมถึงระบุจุดเด่นและปัญหาที่ต้องปรับปรุง นักเรียนสามารถใช้แบบฝึกเพื่อทบทวนและพัฒนาตนเอง ทำให้เรียนรู้ได้อย่างสนุกสนานและเข้าใจบทเรียนมากขึ้น จึงสรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถเสริมทักษะการอ่านของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยมีข้อสรุปหลักดังนี้

1. การทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้น ในระยะแรกของการทดลองใช้แบบฝึกในระดับต่าง ๆ เช่น แบบเดี่ยว (1:1) และแบบกลุ่มย่อย (1:10) ผลการทดสอบยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยต้องปรับปรุงในด้านต่าง ๆ เช่น ขนาดตัวอักษรและตารางการผันเสียงวรรณยุกต์ เพื่อเพิ่มความชัดเจน อย่างไรก็ตาม หลังจากการปรับปรุงแบบฝึกแล้ว ผลการทดสอบภาคสนามในกลุ่มที่มีจำนวนมากขึ้น (1:100) พบว่าผลการทดสอบสูงกว่าค่าร้อยละที่กำหนดและอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้

2. การประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการประเมินการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การอ่านสะกดคำ และการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา พบว่าโดยรวมมีค่าร้อยละสูง และอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยเฉพาะในด้านการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และคล่องแคล่ว

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนการจัดกิจกรรม นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราในระดับดี ขณะที่หลังการจัดกิจกรรม นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงคำเพิ่มขึ้นใน

ระดับดีเยี่ยม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 76.00 เป็น 86.50 ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพ

4. ความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิจัยอื่น ๆ ที่เน้นความสำคัญของการฝึกทักษะการอ่านอย่างเป็นระบบ โดยการฝึกฝนจากง่ายไปยาก การทบทวน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัยนี้ การพัฒนาแบบฝึกทักษะที่มีการออกแบบอย่างเป็นระบบและปรับปรุงตามข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา กระตุ้นความสนใจ และพัฒนาทักษะด้านภาษาอย่างมีนัยสำคัญ แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความชำนาญในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเรียนและชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกฝนและการทบทวนความรู้ในลำดับที่เป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาแบบฝึกเพิ่มเติมในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น แบบฝึกการอ่านออกเสียงประโยคและข้อความที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาการทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทักษะการอ่าน การสะกดคำ และความเข้าใจภาษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงช่วยเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินความสามารถด้านการอ่าน อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อขยายผล เช่น แบบฝึกทักษะการอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ซึ่งเหมาะสำหรับนักเรียนที่ต้องการพัฒนาทักษะการอ่านคำที่มีโครงสร้างภาษาไทยซับซ้อน โดยนวัตกรรมนี้จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจโครงสร้างภาษาไทย และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนในระยะยาว

บรรณานุกรม

ขวัญภา บุญนิธิ. (2564). การพัฒนาทักษะด้านการอ่านสะกดคำนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบ

ฝึกวินิจัยเป็นรายบุคคล (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).

<http://www.edu.nu.ac.th/th/info/stdresearch.php?page=5>

ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2560) วิพากษ์การใช้ภาษาไทย: รวมบทความจากคอลัมน์ปากกาชนนง ลังเกตภาษา และจับตาภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์.

- ปิยฉัตร ศรีสุราช. (2561). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านเขาสมิง จังหวัดตราด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- พิชญชลิตา วงศ์สิริบรรณกุล. (2560). การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญจากสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษ โดยใช้แผนผังความคิดสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม). <http://etheses.psru.ac.th/lib-irpsru/node/446>
- วรรณภรณ์ พระเมตตา. (2562). การวิจัยและพัฒนาการพัฒนาศักยภาพทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย เพื่อแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม). <https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2562/M126988/Pramada%20Wannaporn.pdf>
- วรินทร์ โพนน้อย. (2562). การศึกษาลักษณะเนื้อหาในแบบเรียนวิชาภาษาไทยที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 20(1), 212-221. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/11856/9856>
- ศิริณี แพรทอง. (2561). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่าน และการเขียนคำในภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อ่านธรรมชาติ พาเขียนเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1986>
- ศิวกานต์ ปทุมสุตติ. (2563). เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้แก้ปัญหานิดเดียว (พิมพ์ครั้งที่ 17). เพ็ชร์ออฟเสท.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. (2565). คู่มือการดำเนินงานพัฒนาการอ่านการเขียน เด็ก สพป. พะเยา เขต 2 วิธีใหม่ อ่านออกเขียนได้ ลายมือสวย. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. <https://www.phayao2.go.th/?p=2537>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2565). คู่มือการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

รูปแบบ

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรม
ของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏณัฐกรรณ์ ปะพาน^{1*}

รับบทความ: 13 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ: 25 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 26 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3) ทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 4) ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ครูและผู้บริหาร จำนวน 335 คน โดยเทียบจากตารางเปรียบเทียบสำเร็จรูปของ เครซีและมอร์แกน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นตามดัชนี PNImodified และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และคู่มือการสนทนากลุ่ม สังเคราะห์เชิงเนื้อหา และตรวจด้วยเทคนิคสามเส้า ผลการศึกษาพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพพึงประสงค์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นตามดัชนี PNImodified เท่ากับ 0.186 2) ผลการพัฒนารูปแบบพบว่าองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไกรวมถึงกิจกรรมส่งเสริม วิธีการดำเนินงาน แนวทางการประเมินผลเงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) ผลประเมินรูปแบบ พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ หลักปาปนิกรรม ผู้บริหาร โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย พระนครศรีอยุธยา

* อีเมล: mongreongwit@gmail.com

A Model of Visionary Leadership Based on The Papaniktham principles of The Executives of The Demonstration School of Rajabhat University

Nattakorn Papan ^{1*}

Abstract

This research aims to: 1. study the necessary visionary leadership qualities of administrators at the Demonstration Schools of Rajabhat Universities, 2. develop a model of visionary leadership based on the principles of Papanik Dhamm for administrators at the Demonstration Schools of Rajabhat Universities, 3. test the model of visionary leadership based on Papanik Dhamm for administrators at the Demonstration Schools of Rajabhat Universities, and 4. evaluate the model of visionary leadership based on Papanik Dhamm for administrators at the Demonstration Schools of Rajabhat Universities. This study is a mixed-methods research combining both quantitative and qualitative approaches. The sample group consisted of 335 teachers and administrators, as determined using the sample size table of Krejcie and Morgan. The statistical methods used in the quantitative analysis were mean, standard deviation, while the qualitative methods involved 15 key informants and focus group discussions with 9 experts in the field. The research instruments included questionnaires, interview guides, and focus group discussion protocols. The content was synthesized and validated using the triangulation technique. The research findings are as follows: 1) The study of the necessary visionary leadership qualities revealed that the current situation had an average score of 3.83 (moderate level) with a standard deviation of 0.78, while the desired situation had an average score of 4.54 (very high level) with a standard deviation of 0.83. The need for visionary leadership, as measured by the PNI modified index, was 0.186. 2) The development of the model revealed the following components: principles, objectives, systems, mechanisms, supporting activities, methods of implementation, and evaluation criteria for success. The results of testing the model showed an overall average score of 4.17 (high level) with a standard deviation of 0.60. 4) The evaluation of the model revealed the following scores: Usefulness: Feasibility: Appropriateness.

Keywords: Visionary Leadership, Papanik Dhamm Principles, Administrators, Demonstration Schools, Rajabhat Universities

¹ Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Wang Noi, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

* Email: mongreongwit@gmail.com

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและสร้างสรรค์สังคมที่ยั่งยืน ซึ่งเกิดจากการพัฒนามาจากโรงเรียนฝึกหัดครูในส่วนกลางและภูมิภาคของประเทศ ก่อนที่จะเปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยครู และได้รับพระราชทานนามว่า "ราชภัฏ" โดยมีความหมายว่า "คนของพระราชา...ข้าของแผ่นดิน" ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทที่สำคัญของมหาวิทยาลัยในการเสริมสร้างพลังปัญญาและภูมิปัญญาของแผ่นดิน พร้อมทั้งสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป (พิทยาภรณ์ มานะจติ, 2557; เฉลิมชัย สุขไพบูลย์, 2556) จากบทบาทที่ได้รับมอบหมายในการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏไม่เพียงแต่มีภารกิจในการเสริมสร้างความรู้และภูมิปัญญาแก่ชุมชน แต่ยังต้องพึงพาภาวะผู้นำและการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง การบริหารที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยราชภัฏสู่การเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการพัฒนาสังคมในแต่ละพื้นที่ซึ่งต้องอาศัยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สามารถวางกลยุทธ์ ที่เหมาะสมและเชื่อมโยงทรัพยากรทั้งในด้านการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นได้อย่างลงตัว การพัฒนาอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลซึ่งไม่เพียงแต่นำมาซึ่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการศึกษา แต่ยังต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีความรับผิดชอบเพื่อสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชน (พิสิษฐ์ พจนจารวิทย์, 2560) ดังนั้นผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดีจึงต้องสามารถบริหารจัดการทั้งในระดับองค์กรและระดับท้องถิ่นโดยการประสานงานกับทุกภาคส่วนเพื่อให้การพัฒนาองค์กรและชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน (อนัญติยา ชาระวงศ์ และคณะ, 2561) มหาวิทยาลัยราชภัฏจึงไม่ได้เป็นเพียงสถาบันการศึกษาเท่านั้นแต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสรรค์ศิลปวิทยาและภูมิปัญญาของแผ่นดินซึ่งต้องการการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว และเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวสู่ความเจริญรุ่งเรืองที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานครมีทั้งหมด 38 แห่ง ซึ่งมีจุดแข็งในการบริหารจัดการที่มีอิสระสูงในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา และการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาในการเรียนการสอน รวมถึงการใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อการสืบค้นข้อมูลและการเรียนรู้ แต่ยังคงพบปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ควรได้รับการปรับปรุง เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ครูบางท่านสอนไม่ตรงตามวิชาเอกหรือความถนัดของตนเอง และการกำกับติดตามผลการศึกษาที่ไม่ทั่วถึง ทำให้มีความแตกต่างกันในคุณภาพการศึกษาของแต่ละโรงเรียน ผู้ปกครองบางรายจึงขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า บางท่านขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ รวมถึงขาดการใช้ระบบสารสนเทศในการพัฒนาโรงเรียนซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาองค์กร นอกจากนี้ยังมีปัญหาภาวะผู้นำที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้อำนาจผิดวิธีหรือการ

กระทำที่ไม่สุภาพ ซึ่งเป็นการลดทอนความเชื่อมั่นของบุคลากรและผู้ปกครองในองค์กร การบริหารโรงเรียนที่ดีควรมีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ที่สามารถมองเห็นอนาคตและสื่อสารวิสัยทัศน์นี้ให้บุคลากรเข้าใจและมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกัน ผู้นำที่ดีควรมีการสื่อสารที่ชัดเจน ใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม และสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในการพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น (มณีรัตน์ จันทรา และคณะ, 2566; นพรินทร์ สุบินรัตน์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม, 2561) การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร เช่น จักขุม (มองเห็นอนาคต) วิรุโ (เข้าใจระบบการทำงาน) และนิสสยสัมปโน (สร้างความสัมพันธ์ที่ดี) สามารถช่วยเสริมสร้างคุณธรรมในองค์กร ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน (ปัทสนุ ปานพรม และคณะ, 2566) การบริหารเช่นนี้จะช่วยพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและสร้างสังคมที่มีความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผู้วิจัยมีความมุ่งหวังที่จะเสนอแนวทางพัฒนาผู้นำที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและการบริหารจัดการในระดับโรงเรียนและยังช่วยในการเสริมสร้างความสามารถของผู้นำในการกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมในการพัฒนาองค์กรไปข้างหน้า โดยเฉพาะในการส่งเสริมการพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรม และสามารถใช้หลักปาปนิกรรมในการบริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน นอกจากนี้ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คาดหวังว่าจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมถึงการพัฒนาผู้นำในองค์กรและการนำหลักปาปนิกรรมมาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. ทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ
4. ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากปัจจัยภายนอก ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การแข่งขันในระดับโลก หรือความคาดหวังจากสังคมในเรื่องคุณภาพและคุณธรรมของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงไม่สามารถบริหารงานเชิงปฏิบัติเพียงอย่างเดียวได้ หากแต่ต้องมีวิสัยทัศน์ที่สามารถพาองค์กรก้าวข้ามข้อจำกัดและมุ่งสู่เป้าหมายใหม่อย่างสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างทิศทาง เป้าหมาย และแรงจูงใจให้แก่บุคลากรในองค์กรการศึกษา (มณีรัตน์ จันทรา และคณะ, 2566) การบริหารงานภายในโรงเรียนที่มีผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ จะเน้นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) การเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียน และการนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้แก้ไขปัญหาแทนการควบคุมแบบสั่งการ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านจาก “การจัดการ” (Management) ไปสู่ “การนำทาง” (Leadership) อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ยังเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับแนวคิดเรื่องการเป็น “ผู้นำที่รับใช้” (Servant Leadership) ซึ่งให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้ตาม การฟังอย่างตั้งใจ และการนำโดยจิตวิญญาณแห่งการรับใช้ (นพรินทร์ สุบินรัตน์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม, 2561) ผู้นำที่มีลักษณะเช่นนี้ย่อมได้รับความเคารพศรัทธาจากบุคลากร และสามารถขับเคลื่อนวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน (Organizational Learning) ภาวะผู้นำลักษณะนี้จึงมิใช่เพียงการวางแผนและควบคุมการทำงาน แต่คือการพัฒนา “ทุนมนุษย์” (Human Capital) ภายในโรงเรียน ให้สามารถแปลงศักยภาพอย่างเต็มที่ และเกิดแรงจูงใจจากภายใน ด้วยการนำเสนอวิสัยทัศน์ที่เชื่อมโยงกับคุณค่าและเป้าหมายชีวิตของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ เมื่อบุคลากรเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์และผู้นำแล้ว องค์กรก็สามารถปรับตัว เติบโต และพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

พระพุทธศาสนาไม่ได้เป็นเพียงศาสนาแห่งความศรัทธาเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทั้งตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยเฉพาะหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้นั้นมีพลังในการสร้างชุมชนให้เป็นระเบียบ มีความสามัคคี และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้นับถือน้อย ยั่งยืน และรวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Nilkote, et.al., 2025; Singsorn, et.al., 2023) การนำปณิธิธรรม 3 ไปใช้ในการพัฒนาองค์กรสามารถช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความเติบโตขององค์กรได้ในหลายด้าน ประกอบด้วย จักขมา ตาติ (รู้จักสินค้า ดูของเป็น) ในบริบทองค์กรปัจจุบัน ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินสิ่งต่าง ๆ อย่างแม่นยำคือหัวใจสำคัญในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกสินค้าหรือบริการใหม่ การคำนวณต้นทุนและกำไร หรือการปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับตลาด การมองหาโอกาสทางธุรกิจและการประเมินความเสี่ยงอย่างแม่นยำช่วยให้การตัดสินใจภายในองค์กรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน มิติวิธูโร จัดเจนธุรกิจ (รู้แหล่งซื้อแหล่งขาย รู้ตลาด) ในการพัฒนาองค์กร การเข้าใจตลาดและการพัฒนาความสัมพันธ์กับลูกค้าและพันธมิตรทางธุรกิจเป็นสิ่งที่จำเป็น พนักงานทุกระดับควรมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรที่สามารถนำมาพัฒนาองค์กร และการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรและทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ การเข้าใจความต้องการของลูกค้าและการปรับกลยุทธ์การตลาดให้

เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตลาดสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันขององค์กรได้ และมีตินิสัยสัมพันธ์ (มีเครดิตที่ดีและความเชื่อถือ) การสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาและขยายธุรกิจ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักลงทุน คู่ค้า หรือแม้กระทั่งพนักงาน เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน ความน่าเชื่อถือในด้านการบริหารและการเงินช่วยให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนใหม่ ๆ ได้อย่างง่ายดาย ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนางค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ปัทสนุพานพรม และคณะ, 2566) โดยรวมแล้ว การประยุกต์ใช้ ปาปนิกรรม 3 ในการพัฒนางค์กรจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการบริหาร การเงิน และการตลาด นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความมั่นใจให้กับพนักงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมมือและพัฒนางค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมและศึกษาเชิงเอกสาร เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ และการพัฒนารูปแบบ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสาร (Documentary Research) จากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) รวมถึงแนวคิดที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จากข้อมูลทุติภูมิ (Secondary Source) ในหนังสือวิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการและงานวิจัยอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้องค์ประกอบการวิจัยและได้กรอบแนวคิดการวิจัย ทั้งนี้เพื่อประยุกต์เป็นกรอบของการศึกษาครั้งนี้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือ นำองค์ประกอบและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อสร้างร่างเครื่องมือการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถามตามเนื้อหาารูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ และตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของ Lilert (1967) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และการวัดผลและการประเมินผลของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อตรวจสอบประเมินเพื่อหาคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence Index) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหามากกว่า 0.80 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) หากคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามลำดับ คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ได้จากขั้นตอนการศึกษาวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และ 2 มากำหนดเป็นเนื้อหาและแนวคำถาม จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบประเมิน เพื่อหาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้ คือ 1) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 2) เป็นผู้มีประสบการณ์ทางพุทธศาสนา และ 3) ดำรงตำแหน่งทางการบริหารอย่างน้อย 3 ปี ซึ่งได้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตลอดจนตรวจสอบเช็คความครอบคลุมของคำถาม และความชัดเจนของการใช้ภาษา การตรวจสอบพิจารณาตามแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตัดสินว่าประเด็นต่าง ๆ ที่พิจารณามีความเหมาะสม ไม่แน่ใจ หรือไม่เหมาะสม และใช้สูตรการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence Index : IOC) ตามวิธีการของ โรวินเนลลี (Rovinelli) และแฮมเบิลตัน (Humbledon) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหามากกว่า 0.80 ขึ้นไป ซึ่งผลการทดสอบเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 นำเครื่องมือที่ผ่านการ IOC หากคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยข้อคำถามที่จะนำไปใช้จะต้องมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้เท่ากับ 0.89 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์และนำแบบสอบถามมาทำสำเนาให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เตรียมเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำหนังสือขอความร่วมมือไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 ฉบับด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้
2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม แล้วส่งคืนผู้วิจัยในเวลากำหนด ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบสอบถามคืนจำนวน 335 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

พบว่ามีความสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วดำเนินการจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2 วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบน เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานค่า 5 และแปลผลเพื่อนำเสนอตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้

ขั้นตอนที่ 6 การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง การศึกษาเชิงคุณภาพเริ่มต้นด้วยการพัฒนาแบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured interview) เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีการปรึกษาผู้ทรงวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation technique) ซึ่งช่วยในการตรวจสอบความ น่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เพื่อยืนยันความถูกต้อง (ชาย โพธิ์สิตา, 2559) และเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา ที่เน้นการบรรยายและ ตีความข้อมูลตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

ผลรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปรากฏผลการศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ
ภาวะผู้นำแบบศรัทธาบรรมีสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวม และรายย่อย ดังนี้ (n=355)

ที่	ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของ ผู้บริหารโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI ^{modified}	ลำดับPNI ^{modified}
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1	ด้านการกำหนดทิศทาง	3.83	0.80	ปานกลาง	4.54	0.83	มากที่สุด	0.185	2
2	ด้านการจัดการระบบการทำงาน	3.78	0.78	ปานกลาง	4.53	0.92	มากที่สุด	0.198	1
3	ด้านการมอบอำนาจ	3.85	0.76	ปานกลาง	4.55	0.83	มากที่สุด	0.179	4
4	ด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำ	3.84	0.76	ปานกลาง	4.53	0.75	มากที่สุด	0.182	3
	รวม	3.83	0.78	ปานกลาง	4.54	0.83	มากที่สุด	0.186	

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับสภาพปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมอบอำนาจ รองลงมาคือ ด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำ ด้านการกำหนดทิศทาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดการระบบการทำงาน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมอบอำนาจ รองลงมาคือ ด้านการกำหนดทิศทาง ด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดการระบบการทำงาน ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไก รวมถึงกิจกรรมส่งเสริม วิธีการดำเนินงาน แนวทางการประเมินผลเงื่อนไขความสำเร็จ จากสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 หลักการ เป็นฐานสำคัญในการพัฒนาผู้นำ โดยผู้นำต้องยึดมั่นในหลักธรรมทางพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการบริหารที่มีความเมตตา ยุติธรรม และการตัดสินใจที่มีคุณธรรม โดยยึดมั่นในหลักปาปนิกรรมซึ่งช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการบริหาร ผู้นำที่มีหลักการดังกล่าวสามารถนำพาองค์กรให้เติบโตและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

2.2 วัตถุประสงค์ การพัฒนาผู้นำคือการสร้างผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในโลกการศึกษา การใช้หลักปาปนิกรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กรและการสร้างผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารจัดการจะช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ระบบและกลไก และกิจกรรมส่งเสริม การพัฒนาผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะต้องเป็นระบบที่มีการเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยสร้างกลไกที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาผู้นำ เช่น การอบรมพัฒนาผู้นำ การจัดตั้งเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างผู้นำจากโรงเรียนต่างๆ และการติดตามผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาผู้นำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกิจกรรมส่งเสริม เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา และการฝึกฝนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากกรณีศึกษาของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ การจัดกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้นำได้รับแนวทางในการปรับปรุงตนเองและพัฒนาทักษะการบริหารที่ยึดหลักปาปนิกรรม

2.4 วิธีการดำเนินงาน การพัฒนาผู้นำจะต้องดำเนินการในขั้นตอนที่ชัดเจน ตั้งแต่การประเมินความต้องการขององค์กร การออกแบบหลักสูตรพัฒนาผู้นำที่ใช้หลักปาปนิกรรม การฝึกอบรมและประเมินผลการเรียนรู้จนถึงการปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการดำเนินงานตามความเหมาะสมของสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยให้อำนาจสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่และมีความสามารถในการบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 แนวทางการประเมินผลเงื่อนไขความสำเร็จ จะเป็นการประเมินทั้งในด้านการใช้วิสัยทัศน์ของผู้นำในการพัฒนาโรงเรียน การใช้หลักธรรมในการตัดสินใจ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในองค์กร เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส และความพึงพอใจของนักเรียนและบุคลากร ซึ่งการประเมินผลจะช่วยให้ผู้นำและองค์กรสามารถปรับปรุงกระบวนการและยกระดับคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง และเงื่อนไขความสำเร็จ ในการพัฒนาผู้นำจะขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง ความร่วมมือจากบุคลากรในองค์กร ความมุ่งมั่นของผู้นำในการพัฒนาตนเอง และการมีระบบการประเมินผลที่ชัดเจนและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้การพัฒนาผู้นำตามหลักปาปนิกรรมเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความสำเร็จในระยะยาว

กล่าวได้ว่า การศึกษาการพัฒนาผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมนี้จึงไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้นำโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการบริหารจัดการโรงเรียน แต่ยังเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จและพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปรากฏผลการศึกษา ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ

รูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์		ระดับเฉลี่ยรวม
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	
1. หลักการ	3.73	0.96	3.75	0.96	3.76	0.96	มาก
2. วัตถุประสงค์	3.86	0.03	3.87	0.03	3.88	0.02	มาก
3. ระบบ กลไกและกิจกรรม	4.37	0.78	4.39	0.77	4.39	0.77	มาก
4. วิธีการดำเนินงาน	4.08	0.79	4.08	0.79	4.12	0.77	มาก
5. แนวทางการประเมินผล	4.14	0.71	4.14	0.71	4.15	0.70	มาก
6. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.10	0.83	4.10	0.83	4.12	0.80	มาก
ภาพรวม	4.08	0.82	4.09	4.10	4.10	0.81	มาก

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาผลการทดลองรูปแบบด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.82$) ด้านความเป็นไปได้ ($\mu = 4.09$, $\sigma = 0.10$) และด้านความเหมาะสม ($\mu = 4.10$, $\sigma = 0.81$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินประเมินรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ (N = 25)

	ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ	μ	σ	แปลผล	ลำดับ
1	รูปแบบฯ มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้จัด กิจกรรมการเรียนรู้	4.23	0.74	มาก	3
2	หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ พัฒนา รูปแบบฯ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน	4.25	0.73	มาก	2
3	จุดมุ่งหมายของรูปแบบฯ สอดคล้องกับขั้นตอนการ จัดการ เรียนรู้	4.11	0.86	มาก	7
4	เนื้อหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความ เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย	4.20	0.79	มาก	5
5	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.18	0.79	มาก	6
6	การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	4.06	0.75	มาก	8
7	รูปแบบฯ มีส่วนช่วยให้กลุ่มเป้าหมายเกิด ความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้	4.28	0.65	มาก	1
8	ท่านพึงพอใจภาพรวมของการทดลองรูปแบบในครั้งนี้	4.20	0.64	มาก	4
	รวม	4.19	0.74	มาก	

จากตาราง 3 ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.74$)

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์พบว่า สภาพปัจจุบัน ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยที่ 3.83 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้นำในปัจจุบันยังมีความสามารถในระดับที่พอใช้ แต่ยังไม่ถึงระดับสูงสุดที่องค์กรคาดหวัง ขณะที่ สภาพพึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยที่ 4.54 ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงถึงความคาดหวังที่สูงจากผู้เกี่ยวข้อง และดัชนี PNImodified ที่ 0.186 บ่งชี้ถึงความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาและปรับปรุงภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ Kouzes และ Posner (2012) ได้ศึกษาและพบว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถสื่อสารให้สมาชิกในองค์กรเข้าใจได้ จะช่วยสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้กับทีมงาน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่องค์กรต้องเผชิญกับความท้าทาย การมีวิสัยทัศน์จะช่วยให้ผู้นำสามารถแนะแนวทางและมองเห็นโอกาสใหม่ๆ สำหรับอนาคต การศึกษานี้ยืนยันถึง

ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรในทางที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Sashkin (2004) ได้ศึกษาและพบว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ไม่เพียงแต่สามารถกำหนดทิศทางขององค์กรได้เท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทีมงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงการที่ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงวิสัยทัศน์กับปฏิบัติการในชีวิตจริง เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าองค์กรต้องการผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สูงและสอดคล้องกับ Northouse (2018) ได้ศึกษาและพบว่า การวัดช่องว่างระหว่างความคาดหวัง (สภาพพึงประสงค์) กับความเป็นจริง (สภาพปัจจุบัน) เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการพัฒนาผู้นำ โดยการสร้างการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะช่วยปิดช่องว่างนี้และทำให้ผู้นำมีความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่ท้าทายได้ดียิ่งขึ้น การศึกษาเหล่านี้ยืนยันถึงความจำเป็นในการพัฒนาและปรับปรุงภาวะผู้นำให้มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถนำพาทีมงานไปสู่การบรรลุเป้าหมาย กล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีความจำเป็นต่อการพัฒนาองค์กรซึ่งสอดคล้องกับหลักปณิธานในพระพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้นำ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษา พบว่า ผลการพัฒนารูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๆ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไก กิจกรรมส่งเสริม วิธีการดำเนินงาน แนวทางการประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยการกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ช่วยให้มีทิศทางชัดเจน ส่วนระบบและกลไกช่วยให้การดำเนินงานเป็นระเบียบ กิจกรรมส่งเสริมเพิ่มทักษะ วิธีการดำเนินงานช่วยให้ตามแผน และการประเมินผลช่วยวัดความสำเร็จ ขณะที่เงื่อนไขความสำเร็จทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kotter (1996) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารองค์กร และได้ชี้ให้เห็นว่า การตั้ง วัตถุประสงค์ ที่ชัดเจนและการสร้าง ระบบและกลไก ที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ ในการเปลี่ยนแปลงองค์กร และยังเน้นถึงการมี กิจกรรมส่งเสริม เช่น การสื่อสารที่ดีและการฝึกอบรม เพื่อช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจทิศทางที่องค์กรต้องการไป และเพิ่มความสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วม สอดคล้องการศึกษาของ Kaplan และ Norton (1996) ได้เสนอแนวคิดในงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้ Balanced Scorecard ซึ่งช่วยให้การตั้ง เงื่อนไขความสำเร็จ ที่ชัดเจนมีบทบาทสำคัญในการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงาน โดยการใช้เครื่องมือประเมินผลเหล่านี้สามารถทำให้การพัฒนารูปแบบต่างๆ ในองค์กรมีความชัดเจนและบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ Burns (2003) ได้ศึกษาและพบว่าความสำคัญของ วิธีการดำเนินงาน ที่มีความชัดเจนและยืดหยุ่น ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานสามารถปรับตัวตามสถานการณ์และทำให้การบรรลุ หลักการ และ วัตถุประสงค์ เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีวิธีการที่เหมาะสมยังช่วยเสริมสร้างการร่วมมือจากทุกฝ่ายในองค์กร ทำให้การดำเนินงานเกิดขึ้นอย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ กล่าวได้ว่า การพัฒนารูปแบบที่มีองค์ประกอบดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยให้การดำเนินงาน

มีความชัดเจนและเป็นระเบียบ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย และช่วยประเมินผลลัพธ์ให้สามารถปรับปรุงต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 3 จากผลการศึกษาได้พบว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมพบว่า รูปแบบนี้มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความเป็นไปได้และความเหมาะสม ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถของผู้นำในการนำวิสัยทัศน์มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้วิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาผู้นำในองค์กรการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันและสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Leithwood และ Jantzi (2006) ซึ่งให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีผลบวกต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยผู้นำที่สามารถกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและมีวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมจะช่วยให้ทีมงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ Bass และ Avolio (1994) ได้ศึกษาและกล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงมีผลในการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมจากสมาชิกในทีม ซึ่งตรงกับผลการศึกษาที่พบว่า ผู้นำเชิงวิสัยทัศน์สามารถสร้างความร่วมมือในทีมงานได้อย่างดี และสอดคล้องกับการศึกษาของ Fullan (2001) ได้ศึกษาและให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรได้อย่างยั่งยืน การศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงแสดงให้เห็นว่า การใช้วิสัยทัศน์ที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้จริง จะช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ทั้งในด้านการศึกษาและการบริหารงาน อภิปรายได้ว่าการใช้วิสัยทัศน์เชิงผู้นำสามารถช่วยเสริมสร้างการทำงานร่วมกันและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการศึกษา พบว่า ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า รูปแบบนี้ได้รับการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.74$) ซึ่งสะท้อนถึงการยอมรับและการนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผลการประเมินนี้ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักปาปนิกรรมสามารถพัฒนาผู้นำในสภาพแวดล้อมการศึกษาได้ดี และสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ การศึกษาของ Leithwood และ Jantzi (2006) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีผลบวกต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนสามารถกำหนดทิศทางและสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงานได้ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้นำในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏได้แสดงออกมาในรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ Bass และ Avolio (1994) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง ซึ่งพบว่า การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสามารถกระตุ้นให้สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันได้ดี การศึกษานี้สนับสนุนผลการประเมินที่พบว่า รูปแบบนี้สามารถสร้างความร่วมมือในทีมได้อย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ Fullan

(2001) เน้นย้ำถึงความสำคัญของวิสัยทัศน์ในการพัฒนางานองค์กรอย่างยั่งยืน โดยผู้นำที่สามารถนำวิสัยทัศน์มาปรับใช้ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การศึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏแสดงให้เห็นว่าผู้นำเชิงวิสัยทัศน์สามารถช่วยเสริมสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ (Fullan, 2001) และสอดคล้องกับ Kotter (1996) ได้ศึกษาและพบว่า การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถสื่อสารได้ดีเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงองค์กรประสบความสำเร็จ การประเมินผลในรูปแบบนี้สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Kotter (1996) ที่เห็นว่าผู้นำที่สามารถสร้างวิสัยทัศน์ได้ชัดเจนจะมีผลในการนำทีมไปสู่ความสำเร็จได้ สามารถอภิปรายผลได้ว่าภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักป้าปณิกรรมเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนางานองค์กรการศึกษา และมีความสามารถในการสร้างความร่วมมือและกระตุ้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนในองค์กร

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักป้าปณิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น พัฒนารูปแบบ ทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบดังกล่าว ผลการศึกษพบว่า ความต้องการภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูง โดยเฉพาะในด้านความเป็นไปได้และความเหมาะสม รูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักป้าปณิกรรมมีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผลการทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวแสดงถึงความสำเร็จในการนำไปใช้ โดยมีการประเมินในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสมในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยเห็นว่าการนำรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ไปใช้ในองค์กรการศึกษาควรได้รับการสนับสนุนจากครูและผู้บริหารในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรขยายการศึกษาไปยังโรงเรียนและองค์กรอื่นๆ เพื่อทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบในบริบทที่แตกต่างกัน รวมถึงศึกษาผลกระทบระยะยาวของการใช้รูปแบบนี้ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

บรรณานุกรม

- เฉลิมชัย สุขไพบูลย์. (2556). ยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสาร Veridian E-Journal*, 6(2), 681-699.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2559). *ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). อมรินทร์พริ้นต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- นพินทร์ สุบินรัตน์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารอินทนิลทักษิณสาร*, 13(3), 67-82.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ปภัสร์ ปานพรม, วรกฤต เลื่อนช้าง และทะนง ทศไกร. (2566). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(6), 255-266.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 14 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก. หน้า 1-24.
- พิทยาภรณ์ มานะจุติ. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 15(1), 85-95.
- พิสิษฐ์ พจนजारุวิทย์. (2560). การสร้างแบรนด์องค์กรของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 7(2), 136-148.
- มณีนรัตน์ จันทรา, เรืองวิทย์ นิโคตร และวิญญู บุญลอย. (2566). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*, 10(12), 120-129.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 6). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนัญติยา ชาระวงศ์, รชฏ สุวรรณบุญ และทัศนาศรี ประสานตรี. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 15(71), 153-163.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Sage Publications.
- Burns, J. M. (2003). *Transforming leadership: A new pursuit of happiness*. Grove Press.
- Fullan, M. (2001). *The new meaning of educational change* (3rded.). Teachers College Press.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Harvard Business Press.

- Kotter, J. P. (1996). *Leading change*. Harvard Business Press.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2012). *The leadership challenge: How to make extraordinary things happen in organizations* (5thed.). Jossey-Bass.
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (2006). Transformational leadership: Its impact on school conditions and student learning. *Educational Administration Quarterly*, 42(2), 241-276.
- Likert, R. (1967). *The method of constructing and attitude scale, in attitude theory and measurement*. Wiley & Son.
- Nilkote, R., Watana, S., Suyajai, P., & Raksat, S. (2025). An integration of the buddha's teaching with volunteer network's community welfare of wat bang chang nuea, sampran district, nakhon pathom province, thailand. *Journal of Buddhist Anthropology*, 10(1), 59–68.
- Northouse, P. G. (2018). *Leadership: Theory and practice* (8thed.). Sage Publications.
- Sashkin, M. (2004). Transformational leadership approaches: A review and synthesis. In *The Nature of Leadership* (pp. 171-197). Sage Publications.
- Singsorn, N. ., Sukpom , T., Nilkote, R., Rueangsri , W., & Papan, N. (2023). Community-based lifelong learning according to the buddhist way: A case study of wat pa lelaik worawihan, mueang district, suphanburi province. *Journal of Buddhist Anthropology*, 8(4), 315–325.

รูปแบบ

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการเติบโตของผู้ประกอบการตลาดออนไลน์ ในประเทศไทย

กิตติ โฉมฉาย^{1*}

สุชาติ ปรัชยานนท์²

บุรพร กำบุญ³

ทิพย์ลาวัลย์ แก้วนิล⁴

รับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ: 20 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 30 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการเพื่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ 2) วิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเติบโตของผู้ประกอบการตลาดออนไลน์ในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 540 ราย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยโปรแกรมลิซเรล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออิทธิพลต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย ได้แก่ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารการตลาด การบริหารงานบริการ และการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้า 2) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารการตลาด การบริหารงานบริการ และการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของโมเดล ผลการวิเคราะห์มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit)

คำสำคัญ: การเติบโตของธุรกิจ ผลการดำเนินงาน ธุรกิจออนไลน์

¹⁻⁴ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

* อีเมล: kittichomchai@hotmail.com

Causal Relationship Model of Factors Influencing the Growth of an E-Commerce Entrepreneur in Thailand

Kitti chomchai ^{1*}

Suchart Prakthayanon ²

Buraporn Kumboon ³

Tiplawan Kaewnin ⁴

Abstract

This study aimed 1) to examine of key management factors influencing the growth of e-commerce entrepreneur. 2) to analyze variables influencing the growth of online market players in Thailand. This research methodology was quantitative. The sample size was 540 Data collection tools were questionnaires. The statistics used in this study were average percentage. Standard deviation and structural equation model analysis by Lisrel program

The research findings were found that: 1) factors influencing the growth of online businesses in Thailand include human resource management, marketing management, service management and customer loyalty management 2) human resource management, marketing management, service management and customer loyalty management. Indirect influence. And the overall influence on the growth of online business in Thailand. The model consistency index consists of empirical data (Model Fit). The test values are Chi-square (χ^2) = 927.36, df = 201, p-value = 0.0000, χ^2 =/df = 4.61, RMSEA = 0.055, RMIR = 0.946, 0.965, 0.946, 0.95= 0.96 df, 0.996, 0.96 df, 0.96 df, and CRMI, and CRMI, 0.094, 0.094, 0.075, CRMRI, 0.045, and 0.95, 3.9046, df, 0.09 03

Keywords: Business Growth, Business Performance, E-Commerce Business

¹⁻⁴ Bangkok Thonburi University

* Email: kittichomchai@hotmail.com

บทนำ

ปัจจุบันการใช้งานอินเทอร์เน็ตมีบทบาทและอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ได้ถูกพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ประโยชน์ด้านการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็วแล้ว การสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ยังมีบทบาทสำคัญในด้านธุรกิจเป็นอย่างยิ่ง ในรูปแบบเป็นสื่อทางการตลาดไปสู่ผู้บริโภค ซึ่งช่วยตอบโจทย์พฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

การประกอบธุรกิจออนไลน์ มีวัตถุประสงค์ในการมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะแรกเพื่อพัฒนาต่อยอดให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์เดิมของประเทศไทยให้มีศักยภาพ คือ 1) ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ ด้านยานยนต์สมัยใหม่ 2) ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ด้านอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ 3) ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ ด้านการท่องเที่ยว เป็นกลุ่มรายได้ดีและลักษณะการท่องเที่ยวจะออกมาในรูปแบบเชิงสุขภาพ 4) ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ด้านการเกษตร และ 5) เทคโนโลยี ด้านชีวภาพ และสุดท้ายคือ ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ ด้านการแปรรูปอาหาร (กลุ่มงานวิเคราะห์แผนและงบประมาณ, 2019)

ความเป็นมาของผู้ประกอบการตลาดออนไลน์ในประเทศไทย ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การตลาดออนไลน์ได้กลายเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาธุรกิจในประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงจากระบบการค้าที่เน้นการค้าขายแบบดั้งเดิมไปสู่การใช้เทคโนโลยีในโลกดิจิทัลทำให้ผู้ประกอบการมีโอกาสที่หลากหลายและสามารถเข้าถึงตลาดที่กว้างขึ้น การเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ตและการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดียและอีคอมเมิร์ซ ได้สร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้กับธุรกิจทุกขนาด การตลาดออนไลน์ช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าถึงลูกค้าได้ทั่วประเทศและทั่วโลก เพิ่มโอกาสในการขยายธุรกิจโดยไม่จำกัดเฉพาะพื้นที่ ปัญหาหลักประกอบด้วยการขาดความรู้ด้านการตลาดดิจิทัล และการแข่งขันที่สูงในตลาดออนไลน์ การตลาดออนไลน์ช่วยลดต้นทุนและขยายช่องทางการขาย ช่วยให้ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางมีความสามารถแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ เทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ ระบบอีคอมเมิร์ซ, ปัญญาประดิษฐ์ (AI), และการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ภาครัฐมีการสนับสนุนด้วยนโยบายการส่งเสริมธุรกิจออนไลน์และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจในยุคดิจิทัล

การตลาดออนไลน์ในประเทศไทยจะเติบโตต่อไปอย่างรวดเร็ว โดยมีการใช้เทคโนโลยีที่ล้ำสมัยมากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำธุรกิจ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการธุรกิจในอนาคตของกลุ่มธุรกิจออนไลน์โดยเฉพาะ เพื่อต้องการทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของธุรกิจ และสามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้รับจากศึกษามาพัฒนาแบบการบริหารจัดการธุรกิจออนไลน์ต่อไป และเพื่อนำไปสู่การเติบโตของธุรกิจกลุ่มธุรกิจออนไลน์ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับการเตรียมความพร้อมปรับตัวและพัฒนาให้ผู้ประกอบการมีความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่การเจริญเติบโตของธุรกิจของตนเองให้เป็นที่รู้จักของลูกค้าและตลาดแบบกระจายวงกว้างแบบไม่สิ้นสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการ เพื่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบจำลองการบริหารจัดการ เพื่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย
2. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารงานบริการของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย
3. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางตรงต่อการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้าของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย
4. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ผ่านการบริหารงานบริการของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย
5. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ผ่านการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้าของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย
6. การบริหารการตลาด มีอิทธิพลทางตรงต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย
7. การบริหารการตลาด มีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารงานบริการของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย
8. การบริหารการตลาด มีอิทธิพลทางตรงต่อการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้าของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย
9. การบริหารการตลาด มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ผ่านการบริหารงานบริการของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย
10. การบริหารการตลาด มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ผ่านการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้า

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการตลาดออนไลน์

World Trade Organization (1998) ให้ความหมายว่า การตลาดออนไลน์ (Electronic Commerce: E-Commerce) หมายถึง การผลิต การจัดจำหน่าย การตลาด การกระจายหรือการขนส่งผลิตภัณฑ์บริการโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ได้ให้ความหมายของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ว่า เป็นธุรกรรมที่กระทำขึ้นโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ตัวอย่างเช่น นายสมชายเปิดร้านขายสินค้าโอท็อปผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ลูกค้าที่อยู่ต่างประเทศ สามารถเข้ามาดู

ตัวอย่าง สินค้าและติดต่อซื้อขายกันได้โดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศที่รุดหน้าทั้งระบบโทรคมนาคม ระบบคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ทำให้การสื่อสารกันเป็นไปได้โดยง่าย และสามารถเข้าถึงผู้ให้บริการได้หลาย ระดับ อีกทั้งยังสามารถโต้ตอบกันได้ทันที ทำให้สามารถเสนอธุรกรรมที่หลากหลาย เช่น การซื้อขาย การบริการ หลังการขาย การโอนเงินชำระค่าบริการสินค้า การขนส่ง เป็นต้น โดยมีกฎหมายธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และกฎหมายลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาคุ้มครองเรื่องความปลอดภัยและยังมีกฎหมายการโอนเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์ที่เข้ามาให้ความคุ้มครองด้วยในเรื่องของการเงิน

จีราภรณ์ สุธรรมสภา (2555) การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง กระบวนการทำธุรกรรมทุกชนิด ซื้อ ขาย ประมูล แลกเปลี่ยน หรือถ่ายโอนสินค้าและบริการ ตลอดจนเนื้อหาที่เป็นดิจิทัล ระหว่างองค์การธุรกิจกับองค์การธุรกิจด้วยกัน หรือองค์การธุรกิจกับผู้บริโภคผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยธุรกรรมทางการค้านั้น เป็นการแลกเปลี่ยนที่ก่อให้เกิดมูลค่ากับคู่ค้าทั้งสองฝ่าย

กล่าวโดยสรุป การตลาดออนไลน์ หมายถึง กระบวนการวางแผนและดำเนินกิจกรรมทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย และการกระจายสินค้าหรือบริการ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเครือข่ายดิจิทัล โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เช่น อินเทอร์เน็ต ระบบคอมพิวเตอร์ และโทรคมนาคม เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Transactions) ระหว่างองค์กรกับองค์กร (B2B) องค์กรกับผู้บริโภค (B2C) หรือผู้บริโภคร่วมกับผู้บริโภค (C2C) รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interactive Communication) ที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

การบริหารการตลาดออนไลน์

การบริหารการตลาดออนไลน์ (E-Commerce Management) หมายถึง กระบวนการวางแผน จัดการ และควบคุมกิจกรรมทางการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สร้างโอกาสทางการตลาด และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรางค์รัตน์ แสงศรี, 2560, น. 150)

องค์ประกอบหลักของการบริหารการตลาดออนไลน์

1. การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ (Online Customer Relationship Management: Online CRM) หมายถึง กระบวนการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง โดยการเรียนรู้ความต้องการและพฤติกรรมของลูกค้าจากการปฏิสัมพันธ์ผ่านช่องทางดิจิทัล เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงสินค้า บริการ และกลยุทธ์ทางการตลาด

2. เทคโนโลยีการสื่อสารทางการตลาด (Technology Marketing Communication) หมายถึง การใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ทันสมัย เพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสร้างการรับรู้ในวงกว้าง

3. กระบวนการบริหารจัดการ (Management Process) หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก รวมถึงการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ

4. กลยุทธ์และกิจกรรมทางการตลาดออนไลน์ (Online Marketing Strategies and Marketing Activities) หมายถึง การใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด เช่น การวิจัยตลาด การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การโฆษณา และการสื่อสารธุรกิจ เพื่อสร้างโอกาสทางการค้าและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

กล่าวโดยสรุป การบริหารการตลาดออนไลน์คือกระบวนการจัดการธุรกิจดิจิทัลแบบบูรณาการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 1) การสร้างสัมพันธ์ลูกค้าผ่านช่องทางออนไลน์ 2) การใช้เทคโนโลยีสื่อสารทางการตลาด 3) การบริหารกระบวนการให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลง และ 4) การวางกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล โดยมีมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพธุรกิจ สร้างโอกาสทางการตลาด และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในยุคดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทยที่ขึ้นทะเบียนการค้าจำนวนทั้งสิ้น 42,958 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ของ แฮร์และคณะ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 540 แห่ง (Hair, et al. 2010) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามภูมิภาคของผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ ประกอบด้วย 6 ภาค และใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัดสูงสุดภาคละ 3 จังหวัด ดังนี้ ภาคเหนือ ได้แก่ ลำพูน เชียงใหม่ เชียงราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา ขอนแก่น เลย ภาคตะวันตก ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ตาก ภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร พระนครศรีอยุธยา สมุทรสาคร ภาคตะวันออก ได้แก่ ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ภาคใต้ ได้แก่ ภูเก็ต ชุมพร พังงา และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ภาคละ 90 กลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็นการศึกษาตัวแปรการบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารการตลาด การบริหารงานบริการ การจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้า และการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยเทคนิคการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ค่าที่ IOC ที่ได้คือ 0.96 และการหา

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยเทคนิคการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.89

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน GFI (Goodness of Fit Index) และความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ RMSEA

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการดำเนินงานเพื่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ในประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 70.74 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี มีจำนวน 411 คน คิดเป็นร้อยละ 76.11 นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีจำนวน 478 คน คิดเป็นร้อยละ 88.52 และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 504 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 สำหรับจำนวนพนักงานในองค์กร กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในองค์กรที่มีพนักงานน้อยกว่า 10 คน มีจำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 45.37

ผลการศึกษาระดับของตัวแปรในแบบจำลองสมการโครงสร้างที่ทำการวัดจากแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ ได้แก่ ตัวแปรการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ในประเทศไทย การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารงานตลาด การบริหารงานบริการ และการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้า ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าการเติบโตของธุรกิจออนไลน์อยู่ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 การบริหารการตลาด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 การบริหารงานบริการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 การจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาในแบบจำลองพบว่า คู่ของตัวแปรสังเกตที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันเท่ากับ 0.684 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่ทำการศึกษานั้นไม่มีคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไปจากการศึกษาครั้งนี้พบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตไม่มีค่าใดเกิน 0.85 ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุเกิดขึ้นในตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พัฒนารูปแบบจำลองการบริหารจัดการเพื่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ในประเทศไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุของการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ที่ดำเนินการปรับแก้ (Adjust Model) มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งพิจารณาแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุของการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ (Growth) ที่ดำเนินการปรับแก้ (Adjust Model) มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ใน ระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งพิจารณาจากดัชนีความกลมกลืน (Fit Index) ดังนี้ $\chi^2 = 927.36$, $df = 201$, $p\text{-value} = 0.0000$, $\chi^2/df = 4.61$, $RMSEA = 0.055$, $RMR = 0.055$, $SRMR = 0.046$, $CFI = 0.98$, $GFI = 0.94$, $AGFI = 0.92$, $CN = 344.03$ โดยพบการประมาณค่าในแบบจำลองสมการโครงสร้าง การวิเคราะห์แบบจำลองการบริหารจัดการเพื่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ในประเทศไทย ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model, SEM) ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงทิศทาง (Direct) และขนาดของอิทธิพลตัวแปร (Effect) เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองที่ได้ดำเนินการปรับแก้แล้วนั้นแตกต่างไปจากแบบจำลองตามสมมุติฐาน (Hypothesis Model) ความแตกต่างดังต่อไปนี้ ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองที่ได้ดำเนินการปรับแก้แล้วนั้นแบบจำลองตามสมมุติฐาน (Hypothesis Model) ดังต่อไปนี้ จากโมเดลที่ปรับแล้วจะเห็นได้ว่ามีค่า Chi-square และ RMSEA (และค่าอื่น) มีการเปลี่ยนค่าไป Chi-square ลดลงจาก 2326.25 เป็น 927.36 RMSEA ลดลงจาก 0.179 จนมีค่า 0.055 ซึ่งเข้าใกล้ 0.05 มากขึ้น และมีการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้ตามที่ MI แนะนำอย่างรักก็ตาม เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางตรง (ค่าอิทธิพล 0.08) ต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย 2) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางตรง (ค่าอิทธิพล 0.41) ต่อการบริหารงานบริการของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางตรง (ค่าอิทธิพล 0.67) ต่อการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้าของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย 4) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อม (ค่าอิทธิพล 0.12) ต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ผ่านการบริหารงานบริการของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย 5) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อม (ค่าอิทธิพล 0.17) ต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ผ่านการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้าของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย 6) การบริหารการตลาด มีอิทธิพลทางตรง (ค่าอิทธิพล 0.22) ต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย 7) การบริหารการตลาด มีอิทธิพลทางตรง (ค่าอิทธิพล 0.21) ต่อการบริหารงานบริการของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย 8) การบริหารการตลาด มีอิทธิพลทางตรง (ค่าอิทธิพล 0.13) ต่อการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้าของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย 9) การบริหารการตลาด มีอิทธิพลทางอ้อม (ค่าอิทธิพล 0.24) ต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ผ่านการบริหารงานบริการของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทย 10) การบริหารการตลาด มี

อิทธิพลทางอ้อม (ค่าอิทธิพล 0.24) ต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ผ่านการจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้าตามลำดับ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ในประเทศไทย แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทยยังขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบอย่างชัดเจน ปัญหานี้อาจเกิดจากลักษณะของธุรกิจออนไลน์ที่ไม่ได้มุ่งเน้นการให้บริการเป็นหลัก จึงทำให้ธุรกิจเหล่านี้ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการวางระบบการบริหารจัดการที่เป็นทางการและชัดเจน ทั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อัญญา ดิษฐานนท์ และอรพรรณ คงมาลัย (2565) ที่ระบุว่ากระบวนการบริหารของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทยมักเป็นลักษณะของการบริหารงานแบบอิสระ โดยส่วนใหญ่เจ้าของธุรกิจเป็นผู้บริหารเอง ซึ่งในบางกรณีอาจมีลักษณะการบริหารแบบครอบครัวที่ไม่เน้นการจัดการที่เป็นระบบชัดเจน อย่างไรก็ตาม ธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทยยังคงต้องการความคล่องตัวสูงในการปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แม้ว่าการขาดความเป็นระบบในการบริหารจัดการอาจทำให้เกิดปัญหาในบางด้าน แต่ลักษณะของธุรกิจที่ต้องการความยืดหยุ่นนี้ก็เป็ข้อได้เปรียบเช่นกัน เพราะช่วยให้ธุรกิจออนไลน์สามารถปรับตัวตามแนวโน้มและความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น การมีระบบบริหารจัดการที่ดีควบคู่กับความคล่องตัวในธุรกิจออนไลน์จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการเติบโตและการแข่งขันในตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานบริการ มีผลโดยตรงต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าลูกค้าที่เข้ามาซื้อสินค้าหรือบริการให้ความสำคัญกับการให้บริการอย่างมาก แม้ว่าลูกค้าจะไม่เน้นการบริการแบบเต็มรูปแบบ แต่การให้บริการที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าได้รับบริการที่เหนือความคาดหมาย สอดคล้องกับแนวคิดการบริการลูกค้าของ ธีรนันท์ วรเศรษฐพงษ์ และคณะ (2565) ที่กล่าวว่าในธุรกิจบริการ สิ่งสำคัญที่สุดคือการให้บริการที่เกินความคาดหวังของลูกค้า เพราะเมื่อได้รับบริการเช่นนี้ ลูกค้าจะรู้สึกว่าคุณค่ากับเงินที่จ่ายและจะสร้างความจงรักภักดีต่อธุรกิจได้ในระยะยาว ในขณะเดียวกัน กลยุทธ์การตลาดออนไลน์เพื่อความสามารถในการแข่งขัน (พุฒิพงศ์ เอี่ยมสินธร วิฑิตมาศ จันทราภิรมย์ สุตาพร ทิมฤกษ์, 2561) ได้อธิบายว่ากลยุทธ์สำคัญในการสร้างโอกาสเติบโตของธุรกิจออนไลน์คือการบริหารจัดการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ เพราะการบริการที่ดีนั้นไม่เพียงแต่จะสร้างความคุ้มค่าให้กับลูกค้า แต่ยังทำให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้ในตลาดออนไลน์ที่มีการแข่งขันสูง ผลการวิจัยของ โคขุนจู และคนอื่น ๆ (Kerdngern, et al., 2014) ยืนยันว่า การบริหารงานบริการมีผลกระทบต่อการรับรู้และความรู้สึกของลูกค้า โดยสามารถสร้างความประทับใจที่ดีและส่งผลให้ลูกค้าเป็น

ผู้กระจายข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประสบการณ์ในการใช้บริการไปยังผู้อื่นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างหรือทำลายชื่อเสียงของธุรกิจ ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ ธนพล หรือนันต์ และจรรย์ญา ปานเจริญ (2567) ระบุว่าคุณภาพในการให้บริการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ เนื่องจากลูกค้าคาดหวังการบริการที่มีคุณภาพสูงเสมอเมื่อตัดสินใจซื้อสินค้า และ ศักดิ์ชาย จันทร์เรือง และพิมพ์ชนก จินวุฒิ (2566) พบว่าการให้บริการที่มีคุณภาพจะสร้างความภักดีให้กับลูกค้าได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายกิจการของธุรกิจออนไลน์ในอนาคต

การจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้ามีผลกระทบโดยตรงต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ แสดงให้เห็นว่า การสร้างความผูกพันและความรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกันระหว่างธุรกิจกับลูกค้าสามารถนำไปสู่การเติบโตของธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลูกค้าที่เข้ามาซื้อสินค้าออนไลน์มักจะให้ความสำคัญกับการตัดสินใจเลือกสินค้าทั้งในด้านคุณภาพและราคาที่ประหยัด ดังนั้น การจัดการเพื่อสร้างความภักดีที่ดีสามารถช่วยให้ลูกค้ารู้สึกว่าคุณค่ากับการใช้บริการและสินค้าจากธุรกิจนั้น ๆ การสร้างความภักดีไม่เพียงแต่จะทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ แต่ยังส่งผลให้เกิดการบอกต่อแบบปากต่อปาก โดยลูกค้าที่พึงพอใจจะกระจายข่าวให้กับคนใกล้ชิดและแนะนำธุรกิจต่อไป ซึ่งส่งผลดีต่อการประหยัดงบประมาณในการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งยังทำให้ธุรกิจได้ลูกค้าคุณภาพมากขึ้น โดยจากผลการวิจัยของ นันทิยา พฤกษาอารักษ์ (2564) ระบุว่า ความภักดีของลูกค้าต่อธุรกิจออนไลน์ถือเป็นทรัพย์สินที่มีค่ามาก เพราะเป็นต้นทุนทางการแข่งขันที่สำคัญ เมื่อธุรกิจมีฐานลูกค้าที่จงรักภักดี จำนวนลูกค้าก็จะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจากการใช้บริการซ้ำ และการแนะนำต่อจากลูกค้าที่มีความพึงพอใจต่อสินค้าและบริการ นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ พสชนันท์ บุญช่วย และ ประสพชัย พสุนนท์ (2566) ยังสอดคล้องกัน โดยพบว่ากลยุทธ์ในการเสริมสร้างความภักดีให้กับลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญ ลูกค้าที่ภักดีจะเลือกกลับมาใช้บริการอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะมีข้อเสนอใหม่ ๆ จากธุรกิจคู่แข่งก็ตาม

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า บริบทของธุรกิจออนไลน์ในประเทศไทยไม่ได้มีระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการบริหารการตลาดที่ชัดเจนมากนัก ธุรกิจออนไลน์จำนวนมากมักดำเนินการในลักษณะธุรกิจครอบครัวหรือเครือญาติ ซึ่งยังขาดความเป็นระบบ ทำให้ปัจจัยทั้งสองไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ปัจจัยที่สำคัญของการบริหารจัดการเพื่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ในประเทศไทย ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารการตลาด การบริหารงานบริการ

การจัดการเพื่อสร้างความภักดีของลูกค้า และการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการเติบโตของการบริหารจัดการ

2. การศึกษาครั้งนี้ สามารถใช้เป็นต้นแบบในการแก้ปัญหาและพัฒนาความรู้ในการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ ในประเทศไทย ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจในอนาคตได้

3. เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิผล ดังนั้นการบริหารจัดการของธุรกิจออนไลน์ ในประเทศไทย ผู้ประกอบการควรปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการให้มีความเหมาะสม และสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านการสร้างความภักดีที่เกิดขึ้นกับลูกค้าของธุรกิจออนไลน์ โดยเน้นการวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาว่า ธุรกิจออนไลน์ที่มีกิจกรรมการสร้างความภักดีให้กับลูกค้า มีลักษณะการจัดกิจกรรมเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำไปใช้ในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ต่อไป

2. ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรด้านนโยบายส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจออนไลน์จากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสนับสนุนให้การเติบโตของธุรกิจออนไลน์เป็นไปอย่างยั่งยืน

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเพื่อเสริมสร้างการเติบโตของธุรกิจออนไลน์ที่ตั้งอยู่ในแต่ละภาคของประเทศไทยและการจัดการด้านขนส่งสินค้าออนไลน์ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อการพัฒนาการจัดการธุรกิจออนไลน์ทั้งประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

กลุ่มงานวิเคราะห์แผนและงบประมาณ กองแผนงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

(27 มิถุนายน 2562). มาทำความเข้าใจกับ "S-CURVE 10 อุตสาหกรรมแห่งอนาคต.

<https://www.planning.kmutnb.ac.th/news/view?id=27>

จิราภรณ์ สุธัมมสภา. (2555). โมดูลที่ 8 พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce).

<http://stouonline.stou.ac.th/courseware/courses/Management/content/modules/market%20module8.pdf>

ชนพล หรือนันต์ และจรัญญา ปานเจริญ (2567). การสื่อสารการตลาดดิจิทัล และคุณภาพการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลโมเดิร์นเทรดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. วารสารสหวิทยาการศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 38(1), 47-64.

https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPU_Suthiparithat_Journal/article/view/272241/183743

- ธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์, ณ์จณรียา อัครวัฒน์, วชิรินทร์ วรินทักษะ, สัมพันธ์ จันทร์ดี และปวีณา ชัยวนารมย์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันซื้อขายหลักทรัพย์. *วารสารนวัตกรรมธุรกิจ การจัดการ และสังคมศาสตร์*. 3(1): 64-74. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jibim/article/view/259899/173274>
- นันทยา พุกษาอารักษ์ (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีในการใช้บริการธุรกรรมออนไลน์ ผ่าน MY EXIM ของลูกค้าธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล). <https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/4942>
- พุดพิงค์ เอี่ยมสินธร จูติมาศ จันทราภิรมย์ และ สุดาพร ทิมฤกษ์ (2561). กลยุทธ์การตลาดออนไลน์เพื่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจชุมชนประเภทร้านอาหารในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารพิกุล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 21(1), 95-112
- พสนันท์ บุญช่วย และ ประสพชัย พสุนนท์. (2566). กลยุทธ์การสร้างความภักดีต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ชาวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และนวัตกรรม*, 7(8), 279-293.
- สุรางค์รัตน์ แสงศรี. (2560). การใช้การตลาดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการรายย่อย. *วารสารราชชนก*, 32(14), 145-151.
- ศักดิ์ชาย จันทร์เรือง และพิมพ์ชนก จินวุฒิ (2566). ปัจจัยคุณภาพการให้บริการ และส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า ที่ซื้อแกลบ ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ* 9(1): 156-169.
- อัญญา ดิษฐานนท์ และอรพรรณ คงมาลัย. (2565). โมเดลการพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ตลาดออนไลน์อย่างประสบความสำเร็จ. *วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์*, 16(25), 1-24.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Prentice-Hall.
- Kerdngern, N., Kamthornphiphatthanakul, S., & Somthong, N. (2021). Effects of innovation adoption factors on purchase intention in online food delivery in Thailand. *Journal of Business Administration Maejo University*, 3(2), 1-19. <https://doi.org/10.14456/mjba.2021.6>.
- World Trade Organization (1998). *Declaration on global economic commerce*. <https://www.wto.org/english/tratop>

กลุ่ม

เคลื่อนไหวทางการเมืองในบริบทของการพัฒนา กระบวนการและสถาบันประชาธิปไตย กรณีศึกษากลุ่มปาตานี บารู

ยามารุดดิน ทรงศิริ^{1*}

รับบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ: 17 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 20 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) อธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนรูปแบบของการเคลื่อนไหวจาก ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสู่กลุ่มการเมืองเชิงสถาบัน และ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพรรค การเมืองกับกลุ่มการเมืองที่สมาชิกมีแนวคิดเรื่องการแสวงหาเอกราชของปาตานี การศึกษานี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์ โดยเลือก กลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม “ปาตานี บารู” ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงเชิง โครงสร้างทางการเมืองระดับประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2560 มีแนวโน้มเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ทว่าโครงสร้าง ทางการเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี อำเภอจะนะ และอำเภอเทพา) หรือที่ชาวมลายูในพื้นที่เรียกว่าปาตานี ยังคงมีลักษณะแข็งตัว เหล่านี้ปัจจัย สำคัญที่นำไปสู่การปรับยุทธศาสตร์และการรวมตัวของกลุ่ม “ปาตานี บารู” และการตัดสินใจมีปฏิสัมพันธ์หรือ ทำงานร่วมกับพรรคการเมืองใดของกลุ่มปาตานี บารู ขึ้นอยู่กับการยอมรับต่อกลุ่มปาตานี บารู ของพรรค การเมืองในการบริหารจัดการการเมืองในพื้นที่ในระดับพื้นที่ปาตานี นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการยอมรับ กลุ่มปาตานี บารูของพรรคการเมืองมีความแตกต่างกันตามเงื่อนไขและปัจจัยทางการเมืองที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปาตานี การเมืองเชิงสถาบัน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* อีเมล: yamaruddin.song@gmail.com

The Political Movement Group in Democratic and Institution Development: Patani Baru

Yamaruddin Songsiri ^{1*}

Abstract

This research aims to 1) explain the phenomenon of transformation from social movements to institutional political groups, and 2) analyze the relationship between political parties and political groups whose members advocate for Patani independence. This study employs qualitative research methods, using semi-structured interviews, focus group discussions, and observation. Target participants were selected through purposive sampling, specifically members of the Patani Baru group. The findings reveal that structural political changes at the national level in 2017, which trended toward greater democratization, contrasted with the still rigid political structures in the three southern border provinces and four districts of Songkhla (Sabayoi, Nathawi, Chana, and Thepha)—areas referred to as Patani by the local Malay population. These factors were crucial in leading to the strategic adaptation and consolidation of the "Patani Baru" group. The decision of the Patani Baru group to interact or collaborate with any political party depends on the extent to which that party recognizes and accepts Patani Baru's role in managing political affairs at the local Patani level. Furthermore, the study finds that different political parties demonstrate varying levels of acceptance toward Patani Baru, influenced by different political conditions and factors.

Keywords: Patani, Institutional Politics, Social Movements

¹ Master of Arts Program in Government, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

* Email: yamaruddin.song@gmail.com

บทนำ

สถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา เป็นปัญหาความรุนแรงที่ดำรงอยู่มาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่ปี 2004 จากการบันทึกอย่างไม่เป็นทางการปรากฏว่ามีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นไม่น้อยกว่า 21,485 ครั้ง ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตไม่น้อยกว่า 7,344 คน และบาดเจ็บไม่น้อยกว่า 13,641 คน อย่างไรก็ตามรากฐานของความขัดแย้งนั้นมีมายาวนานกว่าศตวรรษ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการที่รัฐสยามพยายามผนวกปาตานีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสยามภายใต้สนธิสัญญาแองโกล-สยาม ปี 1909 ได้นำไปสู่การต่อต้านและขบวนการเรียกร้องเอกราชปาตานีขึ้นในเวลาต่อมา

ภายใต้ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งที่ยาวนาน ขบวนการติดอาวุธเรียกร้องเอกราชปาตานีเริ่มปรากฏตัวให้เห็นในแต่ปี 1957 และคงดำรงอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน โดยมีขบวนการติดอาวุธที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายซึ่งเป็นกลุ่มองค์กรที่มีบทบาทมากในช่วง 20 ปีให้หลัง เช่น BRN, PULO, MARA PATANI และ BERSATU ซึ่งดูเหมือนว่าการใช้อาวุธจะเป็นแนวทางหลักสำหรับการต่อสู้ของชุดอุดมการณ์นี้ อย่างไรก็ตามยังมีประชาชนทั่วไปจำนวนไม่น้อยที่ต้องการเอกราชปาตานี แต่เลือกที่จะไม่ใช้ความรุนแรง โดยเลือกเคลื่อนไหวผ่านช่องทางการเมืองและวิธีการอื่น ๆ

การก่อตั้งกลุ่มปาตานี บารู ในปี 2019 ถือเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ เนื่องจากกลุ่มนี้ประกอบด้วยอดีตนักกิจกรรมทางการเมืองที่เคยเคลื่อนไหวนอกระบบการเมืองที่เป็นทางการ (Informal politics) แต่กลับตัดสินใจเข้าสู่เวทีการเมืองในระบบที่เป็นทางการ (Formal politics) อีกทั้งสมาชิกยังมีแนวคิดเรื่องการแสวงหาเอกราชปาตานี หนึ่งในข้อเสนอสำคัญของกลุ่มที่ปรากฏผ่านนโยบายทางการเมืองของพวกเขาคือการผลักดันให้มีการทำประชามติว่าด้วยเอกราชปาตานี

ด้วยเหตุนี้การศึกษาปรากฏการณ์การก่อตั้งกลุ่ม ปาตานี บารูของกลุ่มอดีตนักกิจกรรมทางการเมืองและผู้ที่มีความปรารถนาถึงเอกราชปาตานีจึงเป็นการศึกษาที่น่าสนใจด้วยเหตุผล 2 ประการด้วยกัน ประการแรก เป็นปรากฏการณ์ที่กลุ่มอดีตนักกิจกรรมทางการเมืองที่เคลื่อนไหวอยู่นอกระบบการเมืองที่เป็นทางการรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มการเมืองโดยมีเป้าหมายเพื่อเข้าสู่การเมืองในระบบ ที่เป็นทางการ ประการที่สอง เป็นปรากฏการณ์ที่ผู้ที่มีความปรารถนาถึงเอกราชปาตานี เลือกที่จะยอมรับกรอบกติกาทางการเมืองภายใต้กฎหมายไทย ซึ่งเป็นแนวทางที่ต่างจากผู้ที่มีความปรารถนาถึงเอกราช ปาตานีที่เข้าร่วมกับขบวนการติดอาวุธ

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงตั้งใจที่จะศึกษาปรากฏการณ์การเกิดขึ้นของกลุ่ม ปาตานี บารู โดยศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ นักกิจกรรมทางการเมืองกลุ่มนี้ที่อดีตเคยเคลื่อนไหวอยู่นอกระบบการเมือง ตัดสินใจเปลี่ยนบทบาทเข้ามาสู่สนามการเมืองในระบบที่เป็นทางการ อีกทั้งเป็นกลุ่มคนที่มีความปรารถนาถึงเอกราชปาตานีที่ยอมรับและเข้ามาเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้กรอบกติกาทางการเมืองของประเทศไทย รวมไปถึงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม ปาตานี บารู กับพรรคการเมืองต่าง ๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาของกลุ่ม ปาตานี บารูจะเป็นการศึกษาตัวแสดงทางการเมืองภายใต้ความขัดแย้งที่ดำรงอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลาในฐานะกลุ่มการเมือง (Political group)

ที่ไม่ได้มีสถานะเป็นทั้ง “พรรคการเมือง” (Political party) “กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” (Social movement) และ “ขบวนการติดอาวุธ” (Armed movement) จะให้แง่มุมที่น่าสนใจ ก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการต่อการศึกษาปัญหาความขัดแย้งชายแดนใต้ และนำไปสู่ข้อเสนอแนวทางการสร้างสันติภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. อธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสู่กลุ่มการเมืองเชิงสถาบัน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับกลุ่มการเมืองที่สมาชิกมีแนวคิดเรื่องการแสวงหาเอกราชของปาตานี

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีโครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political opportunity)

Sidney Tarrow ใน Power in Movement Social Movements and Contentious Politics ได้กล่าวถึงโอกาสและความเป็นภัยต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ว่ามี 4 องค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาโอกาสทางการเมือง ดังนี้ 1) ระดับการเปิดหรือปิดของระบบการเมือง (Institutional access opens) 2) การจัดระเบียบทางการเมือง (Political realignment) 3) การมีพันธมิตรทางการเมือง (Allies and supporter) และ 4) ความแตกแยกในหมู่ชนชั้นนำ (Splits among elite) (Tilly & Tarrow, 2011)

Charles D. Brockett ใน The structure of political opportunities and peasant mobilization in central America ได้ศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวของชาวนาในอเมริกากลาง โดยแบ่งองค์ประกอบในการพิจารณาโอกาสในการเคลื่อนไหวทางการเมืองออกเป็น 5 ข้อดังนี้ 1) การเข้าถึงระบบการเมือง (Meaningful access of point) 2) การมีพันธมิตร (Presence of allies) 3) การแตกแยกของชนชั้นนำ (Elite fragmentation) 4) ระดับของการปราบปราม (Level of repression) และ 5) ระยะเวลาของการประท้วง (location of protest cycle) (Brockett, 1991)

Jack A. Goldstone ใน Bridging institutionalized and noninstitutionalized ได้เขียนถึงความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม รัฐ และพรรคการเมือง โดยชี้ให้เห็นว่าไม่สามารถมองความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงเหล่านี้แยกออกจากกันอย่างสมบูรณ์ในลักษณะของตัวแสดงที่อยู่นอกระบบและในระบบการเมือง ทว่าตัวแสดงเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อทิศทางของกันและกัน โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ 7 รูปแบบดังนี้ 1) การปราบปรามที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงเชิงสถาบัน (Repression with institutional change) 2) การปราบปรามโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงสถาบัน (Repression with no institutional change) 3) การยอมรับและการสนับสนุน (Toleration or encouragement) 4) การสร้างผลกระทบโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงสถาบัน (Influence with no institutional change) 5) การสร้าง

ผลกระทบโดยมีการเปลี่ยนแปลงเชิงสถาบัน (Influence with institutional change) 6) การมีอิทธิพลผ่านการสร้างเครือข่ายพันธมิตร (Influence through on-going alliance) และ 7) การแยกตัวออกจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไปสู่การตั้งพรรคการเมือง (Influence through movement spin-off of political party) (Goldstone, 2003)

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างโอกาสทางการเมือง และทบทวนศึกษางานตัวอย่างบางส่วน สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทิศทาง รูปแบบ และโอกาสในการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านบวกหรือด้านลบออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้ 1) โครงสร้างของระบบการเมือง (Political structure) กล่าวคือ หากระบบการเมืองเปิด ให้กับผู้คนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โอกาสที่จะเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและโอกาสในการที่บรรลุปเป้าหมายก็จะอยู่ในระดับที่สูงกว่าในระบบปิด ในระบบการเมืองที่มีลักษณะปิด รัฐมีแนวโน้มที่จะปราบปรามขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ทำให้การเกิดขึ้นและโอกาสในการบรรลุปเป้าหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงเป็นไปได้ยากมากขึ้น 2) ปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่โครงสร้างทางการเมือง (Another factor) จากการทบทวนจะเห็นได้ว่า นักวิชาการพยายามจะระบุปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อทิศทางและโอกาสในการบรรลุปเป้าหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยมีปัจจัยที่มักเห็นร่วมกันหลัก ๆ ดังนี้ การมีพันธมิตรในการเคลื่อนไหว การแตกแยกของชนชั้นนำ กล่าวคือ ยิ่งมีพันธมิตรมาก ยิ่งชนชั้นนำมีความแตกแยกกันมากก็จะส่งผลดีต่อขบวนการเคลื่อนไหว ในทางตรงกันข้าม หากมีพันธมิตรน้อยและชนชั้นนำมีความสามัคคีกันก็จะส่งผลเสียต่อขบวนการเคลื่อนไหว

2. แนวคิดกลุ่มผลประโยชน์

David Truman ใน The governmental process ชี้ให้เห็นว่าความสลับซับซ้อนที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม เป็นพื้นฐานของการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ โดยเฉพาะเมื่อความสลับซับซ้อนดังกล่าวได้นำไปสู่ความขัดแย้งกันทางผลประโยชน์ของผู้คนในสังคม ซึ่งเป้าหมายของการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์คือการที่กลุ่มต้องการที่จะไปอยู่ในจุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล และใช้กลุ่มในฐานะเครื่องมือในการปกป้องและบรรลุซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่ม (Samson, 1978; ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์, 2557; ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552)

Castles นิยามกลุ่มผลักดันว่าเป็นกลุ่มใด ๆ ก็ตามที่มีเป้าหมายต่อการนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นต้องผ่านการกระทำหรือไม่ใช่การกระทำของรัฐบาลก็ตาม และกลุ่มผลักดันก็จะไม่ได้อยู่ในสถานะของพรรคการเมือง โดยได้แบ่งกลุ่มผลักดันออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มผลประโยชน์ (Interest' group) โดยกลุ่มผลประโยชน์จะถูกก่อตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะปกป้องผลประโยชน์ร่วมของแต่ละภาคส่วน 2) กลุ่มทัศนคติ (Attitude' group) โดยกลุ่มทัศนคติจะถูกก่อตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะบางอย่าง โดยสิ่งนั้นจะไม่ใช่ผลประโยชน์ร่วมของสมาชิกกลุ่ม (Castles, 1967)

Oliver Garceau ใน Interest Group Theory in Political Research ได้อธิบายกลุ่มผลประโยชน์ที่สัมพันธ์กับระบบการเมืองไว้ว่า กลุ่มผลประโยชน์เป็นกลุ่มทางสังคมที่มีเป้าหมายเพื่อมีอิทธิพลหรือมีส่วนร่วมต่อกระบวนการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ กลุ่มผลประโยชน์ แต่ละกลุ่มจะมีเป้าหมายเฉพาะที่แตกต่างกัน (Garceau, 1958)

จากการทบทวนแนวคิดเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ ทำให้สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญ ๆ ต่อการทำความเข้าใจแนวคิดนี้ได้ออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การเกิดขึ้นของกลุ่มผลประโยชน์ เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีซับซ้อนมากขึ้น เกิดเป็นภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม โดยภาคส่วนที่เกิดขึ้นเหล่านั้นจะตามมาพร้อมกับผลประโยชน์เฉพาะ ส่วนหรือการเสียผลประโยชน์ของบางส่วน จึงนำไปสู่การรวมตัวกันของผู้คนในภาคส่วนนั้น ๆ เพื่อปกป้องหรือเรียกร้องผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเอง 2) ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์ กล่าวคือกลุ่มผลประโยชน์ไม่ได้มีเพียงกลุ่มผลประโยชน์ที่อิงกับประเด็นทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ทว่ายังประกอบไปด้วยกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นกลุ่มทัศนคติ รวมตัวกันด้วยการอิงอุดมการณ์บางประการที่นอกเหนือไปจากการรวมตัวอันเกิดจากผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจเท่านั้น 3) การทำงานของกลุ่มผลประโยชน์ กล่าวคือกลุ่มผลประโยชน์จะมีการผลักดัน กดดัน ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองภายใต้การเมืองในระบบ โดยมีเป้าหมาย ในการกดดันรัฐบาลหรือพรรคการเมืองในประเด็นเฉพาะต่างจากขบวนการทางสังคมที่เน้น การเปลี่ยนแปลงเชิงอุดมการณ์หรือโครงสร้างของสังคม

3. งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

3.1 ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสู่การเมืองในระบบ จันจิรา สมบัติพูนศิริ ได้กล่าวถึงการข้ามพรมแดนจากนักกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคมสู่การเป็นนักการเมืองอาจแบ่งได้ออกเป็นสามกลุ่มหลักดังนี้ 1) กลุ่มที่หนึ่ง เป็นในลักษณะที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งขบวนการเปลี่ยนสู่การเป็นพรรคการเมืองภายใต้อุดมการณ์เดิม 2) กลุ่มที่สอง กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ไม่สามารถจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ได้ โดยส่วนมากแล้วจะเป็นเหตุผลทางโครงสร้างระบบการเมืองและรูปแบบการเลือกตั้งของประเทศไทยนั้น ๆ กลุ่มนี้จะกลายเป็นมุ้งการเมืองในพรรคการเมือง 3) กลุ่มที่สาม นักกิจกรรมทางการเมืองปัจเจกบุคคลกลายเป็นนักการเมืองในพรรคการเมืองมักปรากฏขึ้นในประเทศที่การจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่เป็นเรื่องยากหรือมีต้นทุนสูง (จันจิรา สมบัติพูนศิริ, 2563)

ในงานศึกษาของ ณพนธ์ นรงค์ิยา จากนักกิจกรรมนักศึกษาสู่ทางการเมือง: การเมืองของการก่อตัวของการตอบโต้ในสาธารณะ พ.ศ. 2556-2562 ได้ศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้นักกิจกรรมทางการเมืองได้เปลี่ยนไปสู่การเป็นนักการเมืองในระบบรัฐสภา โดยพบว่ามีปัจจัยสำคัญ ๆ ดังนี้ 1) โครงสร้างทางการเมืองที่เปิดรับสิ่งใหม่ ๆ การเมืองใหม่ พรรคการเมืองใหม่ คนรุ่นใหม่ 2) การจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ตอบสนองความต้องการการสร้างการเมืองแบบใหม่และเป็นพรรคที่พร้อมจะสนับสนุนกิจกรรมของนักศึกษา 3) พรรคการเมืองมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับนักกิจกรรมนักศึกษา รวมถึงความโดดเด่นของนักกิจกรรมที่ส่งผลให้เป็นที่ต้องการของพรรคการเมือง และ 4) นักกิจกรรมเห็นโอกาสและความเป็นไปได้ในการผลักดันประเด็นผ่าน

พรรคการเมืองที่จะไปทำงานต่อในระบบรัฐสภา (ณพันธ์ นรจิตยา, 2561) โดยงานศึกษาของ ณพันธ์ ถือเป็นการศึกษานักกิจกรรมทางการเมืองในช่วงคาบเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของกลุ่มปาตานี บารู

งานศึกษาของ Karlo Kralj (2022) เรื่อง How do social movements take the “electoral turn” in unfavorable contexts? ได้ศึกษากรณีของขบวนการเคลื่อนไหวฝ่ายซ้าย "Do Not Let Belgrade D(r)own" (Ne da(vi)mo Beograd - NDB) ในเซอร์เบีย ซึ่งเริ่มต้นจากการต่อต้านโครงการพัฒนาที่พิกหฺรในกรุงเบลเกรดตั้งแต่ปี 2014 และนำไปสู่ตัดสินใจเข้าสู่สนามการเมืองท้องถิ่นด้วยการลงเลือกตั้งในปี 2018 โดยมีปัจจัยสำคัญ 2 ประการที่ผลักดันให้ NDB หันมาใช้ในการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือ 1) พลังการสนับสนุนจากประชาชน: การชุมนุมประท้วงของ NDB ในช่วงปี 2016-2017 มีผู้สนับสนุนและเข้าร่วมจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของขบวนการฝ่ายซ้าย 2) การรวมตัวของพันธมิตรฝ่ายซ้าย: การชุมนุมปี 2017 ที่เปิดโปงการโกงเลือกตั้งของประธานาธิบดี Aleksandar Vučić ส่งผลให้เกิดแคมเปญ Against dictatorship และทำให้นักกิจกรรมฝ่ายซ้ายจากกลุ่มต่าง ๆ มารวมตัวกัน สร้างความสัมพันธ์และพันธมิตรที่แข็งแกร่งขึ้น โดยที่แม้ว่ากฎหมายการเลือกตั้งและบริบททางการเมืองของเซอร์เบียจะไม่เอื้อต่อการเข้าสู่สนามการเมือง แต่ NDB ได้ปรับยุทธศาสตร์จากการประท้วงสู่การเลือกตั้ง โดยใช้พลังสนับสนุนจากประชาชนและพันธมิตรที่เพิ่มขึ้นเป็นฐานสำคัญ การตัดสินใจนี้สะท้อนการปรับตัวของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อหาช่องทางใหม่ในการผลักดันเป้าหมายในสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ท้าทาย (Kralj, 2022)

งานของ Ferdinand Müller-Rommel ชื่อ "New Politics in Western Europe: The Rise and Success of Green Parties and Alternative Lists" เป็นการศึกษาที่สำคัญเกี่ยวกับการเกิดขึ้นและความสำเร็จของพรรคกรีน และกลุ่มการเมืองทางเลือกในยุโรปตะวันตกในช่วงทศวรรษ 1980 โดย Müller-Rommel ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในยุโรป โดยเฉพาะการเปิดกว้างของระบบการเมืองและการปฏิรูประบบเลือกตั้ง มีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสให้พรรคการเมืองใหม่ เช่น พรรคกรีน สามารถแข่งขันและเติบโตได้ (Müller-Rommel, 1989)

3.2 โครงสร้างการเมืองกับความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา/ปาตานี

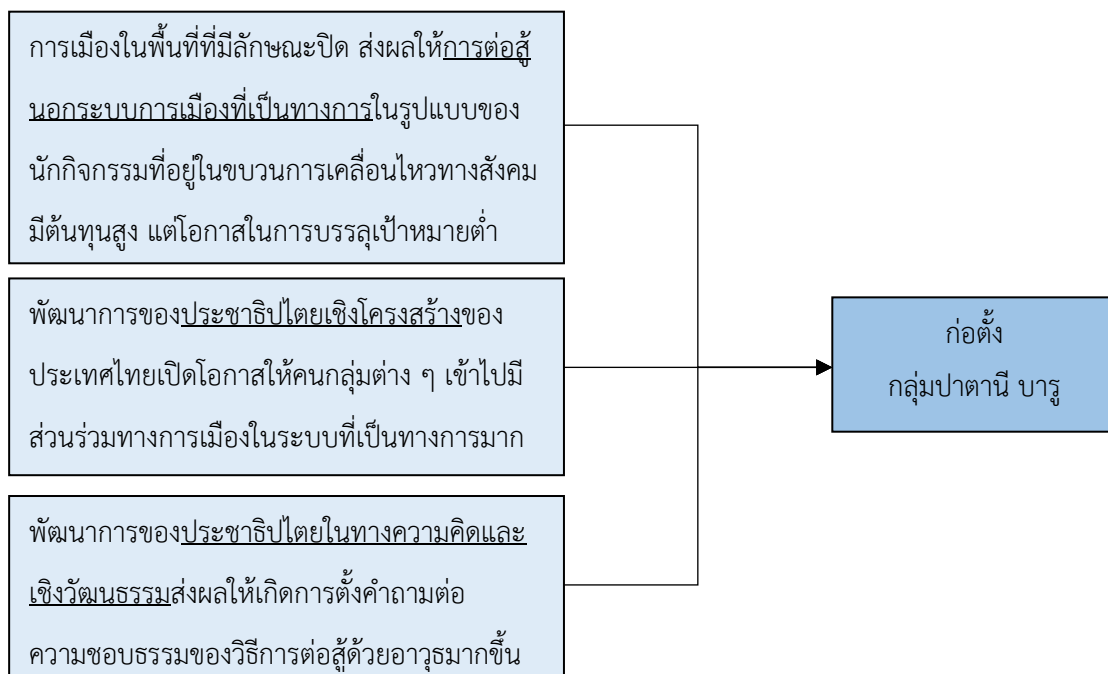
อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์ เรื่องการแปรเปลี่ยนจากการใช้ความรุนแรงสู่วิถีทางการเมืองของอดีตกองกำลังแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานีกับความท้าทายของการต่อสู้ในระบบประชาธิปไตยของประเทศไทย พบว่าปัจจัยที่นำไปสู่การลดลงของการใช้อาวุธประกอบไปด้วยปัจจัย 3 ประการ 1) ปัจจัยด้านปัจเจก การรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ความเชื่อ ทศณคติที่มีต่อกลุ่มขบวนการที่ไม่ดีจากประสบการณ์ส่วนตัว รวมไปถึงความต้องการที่จะใช้ชีวิตสงบสุขปราศจากความหวาดระแวงของปัจเจกบุคคล 2) ปัจจัยทางวัฒนธรรม การเปิดพื้นที่และการยอมรับในวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของคนมุสลิมมลายูได้มีพื้นที่แสดงออกทางสังคมในขณะเดียวกันพัฒนาการของประชาธิปไตยในภาพกว้างของประเทศก็ส่งผลให้ผู้คนเริ่มตั้งคำถามกับแนวทางการต่อสู้แบบเดิม ๆ 3) ปัจจัยเชิงโครงสร้าง ระบบกฎหมายและกลไกของรัฐจะต้องเอื้อต่อการเปิด

พื้นที่ทางการเมือง ซึ่งเป็นอีกเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่การลดลงของการใช้อาวุธ (อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร์, 2566, 221)

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จะนำแนวคิดประชาธิปไตยมาปรับใช้ผ่านการตั้งข้อสังเกตว่าพัฒนาการประชาธิปไตยของไทยที่เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ภายหลังจากอยู่ภายใต้คณะเผด็จการทหาร คสช.มาอย่างยาวนาน ส่งผลให้ผู้คนมีความเชื่อมั่นในระบอบการเมืองมากขึ้น และมองว่ากลไกประชาธิปไตยในระบบการเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะสามารถเป็นเครื่องมือในการต่อรองและผลักดันประเด็นข้อเรียกร้องของที่มีประสิทธิภาพและทำให้ข้อเรียกร้องเป็นไปได้อย่างจริงมากกว่า ส่งผลให้นักกิจกรรมกลุ่มหนึ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสี่อำเภอของสงขลา นำมาซึ่งการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ปาตานี บารู เพื่อเข้าสู่การเมืองในระบบเพื่อผลักดันประเด็นภูมิภาคนิยม การกระจายอำนาจ ท้องถิ่นจัดการตัวเองรวมถึงผลักดันข้อเรียกร้องการทำประชาคมติกำหนดชะตากรรมตนเองของคนปาตานีเพื่อเป็นบันไดไปสู่การผลักดันข้อเรียกร้องการเป็นเอกราชจากรัฐไทยของปาตานีต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามทฤษฎีโครงสร้างโอกาสทางการเมือง และแนวคิดกลุ่มผลประโยชน์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ กลุ่มปาตานี บารู กลุ่มเป้าหมายหลัก ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกผู้ก่อตั้งกลุ่มปาตานี บารู คณะบริหารกลุ่มปาตานี บารู สมาชิกกลุ่ม ปาตานี บารู จำนวนทั้งสิ้น 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผ่านแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ 2) การสนทนากลุ่ม เป็นการอภิปรายกลุ่มเล็ก ๆ ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มที่มีความสนใจร่วมกัน และ 3) สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการเข้ามีส่วนร่วมกับกลุ่มปาตานี บารู เพื่อเข้าใจมุมมองและประสบการณ์ของกลุ่มจากภายใน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นเป็นระยะเวลา 6 เดือน เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการเก็บข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการลงพื้นที่ภาคสนาม และมีส่วนน้อยที่จะเป็นการเก็บข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ นำข้อมูลที่รับทำการวิเคราะห์หรืออธิบายเชิงพรรณนาเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างโอกาสทางการเมือง เป็นหลัก โดยนำแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ มาร่วมอธิบายปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา เช่น ประกอบด้วยแนวคิดเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ปรากฏการณ์การเปลี่ยนรูปแบบของการเคลื่อนไหวจากขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองสู่กลุ่มการเมืองเชิงสถาบัน จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ นักกิจกรรมทางการเมืองของปาตานีที่เคยขับเคลื่อนนอกระบบการเมืองและมีแนวคิดเรื่องการแสวงหาเอกราชของปาตานีตัดสินใจรวมตัวเป็นกลุ่มปาตานี บารู เพื่อเข้าสู่ระบบการเมือง สามารถแบ่งออกเป็น 3 เหตุผลสำคัญดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยที่ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ของปาตานีอยากมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทย 2 ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มปาตานี บารู ได้แก่ 1) การขยายตัวของแนวคิดประชาธิปไตย ภายใต้การขยายตัวของแนวคิดประชาธิปไตยภายหลังการรัฐประหาร ปี 2557 นักกิจกรรมปาตานีกลุ่มนี้มองว่าประชาธิปไตยจะเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่จะช่วยสร้างอำนาจต่อรองและเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น การยกเลิกกฎหมายพิเศษ การแก้ปัญหาคาความรุนแรง ผลักดันนโยบายปกครองตนเอง หรือแม้แต่จะใช้เป็นกลไกที่จะเปิดพื้นที่ให้มีการถกเถียงเรื่องแนวคิดเอกราชปาตานี 2) อิทธิพลและแรงขับเคลื่อนจากพรรคอนาคตใหม่ การเกิดขึ้นของพรรคอนาคตใหม่ในปี 2561 และได้รับเลือกตั้งเป็นพรรคลำดับที่ 3 ในปี 2562 มี ส.ส. จำนวน 81 คน แสดงให้เห็นถึงพลังทางการเมืองของแนวคิดก้าวหน้า สิ่งนี้เป็นแรงบรรดาลใจและกระตุ้นให้นักกิจกรรมกลุ่มนี้ตระหนักว่าปาตานีควรมีสถาบันทางการเมืองที่ก้าวหน้าของตนเอง เพื่อเข้าไปมีบทบาทในเวทีการเมืองระดับประเทศ เนื่องจากพวกเขามองว่าสถาบันทางการเมืองเดิมไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาของพื้นที่ได้

2. อุปสรรคของการเคลื่อนไหวและการต่อสู้ในรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในพื้นที่ปาตานี อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวในรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้หรือปาตานี พบว่ามีข้อจำกัดและอุปสรรคออกเป็น 2 ประการที่สำคัญ ได้แก่ 1) อุปสรรคที่เกี่ยวกับข้อกฎหมายและการถูกคุกคามจากเจ้าหน้าที่รัฐ กล่าวคือการเคลื่อนไหวที่อยู่ในรูปแบบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในพื้นที่ปาตานีมักจะมีข้อกั่วงวลในของเรื่องการถูกฟ้องร้องทางกฎหมายและการถูกคุกคามจากเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงที่มีอำนาจตามกฎหมายพิเศษและกฎหมายความมั่นคงที่ประกาศใช้อยู่ในพื้นที่ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. 2457 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 ส่งผลให้นักกิจกรรมทางการเมืองรู้สึกไม่ปลอดภัย จึงต้องแสวงหาช่องทางในการเคลื่อนไหวที่ปลอดภัยกว่า 2) โอกาสที่ข้อเรียกร้องจะประสบความสำเร็จอยู่ในระดับที่ต่ำ การเคลื่อนไหวในรูปแบบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นการต่อสู้ที่อยู่นอกระบบการเมือง ซึ่งไม่มีอำนาจชอบธรรมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย จึงทำให้ประเด็นที่ขับเคลื่อนไม่ถูกนำไปต่อยอดและปฏิบัติเชิงนโยบายอย่างจริงจัง

3. โอกาสที่มองเห็นในการเข้ามาเคลื่อนไหวและต่อสู้ในระบบการเมืองที่เป็นทางการ การเห็นโอกาสในการต่อสู้ในระบบการเมืองที่เป็นทางการทำให้เกิดนำไปสู่การรวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมืองเชิงสถาบัน โดยโอกาสแบ่งออกเป็น 3 ข้อ ได้แก่ 1) การเมืองในระบบเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้ในการต่อสู้ทางการเมือง กล่าวคือการตื่นตัวทางประชาธิปไตยในสังคมไทยหลังการเลือกตั้งปี พ.ศ.2562 ได้เปิดพื้นที่ทางการเมืองมากขึ้น ทำให้เห็นโอกาสในการใช้กลไกในระบบการเมืองในการผลักดันประเด็นต่าง ๆ ของปาตานี อีกทั้งยังมองว่ากลไกการเมืองในระบบจะทำให้ประเด็นของปาตานีมีความเข้มแข็งขึ้นในสังคมไทย 2) การต่อสู้ในระบบการเมืองมีโอกาที่จะมีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนในระดับที่สูงกว่า กล่าวคือการเข้าสู่พื้นที่ของการเมืองในระบบนั้นเป็นการต่อสู้บนพื้นฐานของการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจรัฐซึ่งเป็นอำนาจอันชอบธรรมและเป็นการต่อสู้ที่เห็นผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม และโอกาสที่ข้อเสนอของปาตานีจะถูกนำไปปฏิบัติจึงสูงกว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมที่อยู่นอกระบบการเมือง 3) การต่อสู้ในระบบการเมืองมีความปลอดภัยมากกว่า เพราะช่วยลดความเสี่ยงจากการถูกดำเนินคดีหรือคุกคามจากเจ้าหน้าที่รัฐ เมื่อเทียบกับการเป็นนักกิจกรรมทางการเมืองในบริบทสังคมปาตานี

วัตถุประสงค์ที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับกลุ่มการเมืองที่สมาชิกมีแนวคิดเรื่องการแสวงหาเอกราชของปาตานี โดยพิจารณาจาก 2 ประการ ดังนี้

1. ปาตานี บารู ตัดสินใจเข้าร่วมกับพรรคการเมืองหนึ่ง ๆ ด้วยเหตุใด จากการสนทนากลุ่มกับผู้ก่อตั้งและคณะบริหารของปาตานี บารู พบว่าเหตุผลที่จะเป็นตัวกำหนดในการตัดสินใจดำเนินงานทางการเมืองร่วมกับพรรคการเมืองใดของปาตานี บารู สามารถแบ่งออกเป็นเหตุผล 4 ประการสำคัญ ได้แก่ 1) พรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งระดับความเป็นประชาธิปไตยของพรรคการเมืองเป็นเหตุผลสำคัญที่เห็นร่วมกันมากที่สุด โดยให้เหตุผลว่าประชาธิปไตยเท่านั้นที่เป็นกระบวนการที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้กับคน

ปาตานี และเป็นกระบวนการที่ทำให้พวกเขาสามารถจินตนาการถึงความเป็นไปได้ในการที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเมืองต่าง ๆ ของปาตานีได้ 2) ระดับของความยินยอมของพรรคที่ให้อำนาจแก่กลุ่มปาตานี บารู ออกนโยบายเกี่ยวกับปาตานี เพื่อให้กลุ่มของตนสามารถกำหนดแนวทางและเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในปาตานี ทั้งนี้ยังมองว่านโยบายที่ถูกนำเสนอโดยพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องมือในการขยายชุดอุดมการณ์ของกลุ่มต่อสังคมได้อีกด้วย 3) ระดับของความยินยอมของพรรคที่ให้อำนาจแก่กลุ่มปาตานี บารู ในการบริหารงานการเมืองในพื้นที่ เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจว่าการบริหารงานในพื้นที่นั้นจะสอดคล้องกับแนวทางและอุดมการณ์ของกลุ่ม และไม่อยู่ในลักษณะของการถูกสั่งการหรือบังคับบัญชาจากพรรคการเมืองส่วนกลางเพียงอย่างเดียว และ 4) การสนับสนุนทรัพยากรในการหาเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ไม่ได้มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และไม่ได้มีการสนับสนุนงบประมาณในการทำงานการเมืองจากกลุ่มทุนใด ๆ ดังนั้นการพิจารณาการสนับสนุนงบประมาณจากพรรคการเมืองจึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญ

2. พรรคการเมืองต่าง ๆ ที่เคยร่วมงานให้บทบาทและการยอมรับคนกลุ่มปาตานี บารู มากน้อยเพียงใด จากการศึกษาข้อมูลพบว่า แม้การติดต่อกันของกลุ่ม ปาตานี บารู กับพรรคการเมืองต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปรากฏว่ามีเพียง 2 พรรคเท่านั้นที่กลุ่มปาตานี บารู ได้ร่วมทำงานการเมืองด้วยกันอย่างเป็นทางการ คือ “พรรคไทยสร้างไทย” และ “พรรคเป็นธรรม” ความร่วมมือดังกล่าวสามารถพิจารณาได้จาก 3 ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ 1) การได้รับบทบาทในตำแหน่งต่าง ๆ ในพรรคการเมืองของ ปาตานี บารู 2) ความสัมพันธ์ในการกำหนดผู้สมัครรับเลือกตั้งของกลุ่มปาตานี บารู กับพรรคการเมือง และ 3) การมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบายพรรคการเมืองของกลุ่มปาตานี บารู

จากข้อมูลที่ได้รับพบว่า “พรรคเป็นธรรม” ให้การยอมรับและบทบาทแก่กลุ่มปาตานี บารู มากกว่าในทุกตัวชี้วัด โดยสามารถเปรียบเทียบได้ดังนี้ 1) พรรคเป็นธรรมให้สมาชิกกลุ่มปาตานี บารู ดำรงตำแหน่งสำคัญ ได้แก่ รองเลขาธิการพรรค กรรมการบริหารพรรค และรองโฆษกพรรค ในขณะที่พรรคไทยสร้างไทยให้บทบาทเพียง หัวหน้าสาขาพรรคระดับจังหวัด 2) การกำหนดผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคเป็นธรรมมอบอำนาจกลุ่มปาตานี บารู เป็นผู้คัดสรรและรับรองผู้สมัคร ส.ส. ในเขตเลือกตั้งพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้และสี่อำเภอของสงขลา ในขณะที่พรรคไทยสร้างไทยไม่ได้ให้บทบาทสำคัญ แม้ว่าจะมีสมาชิกปาตานี บารู ได้รับเลือกเป็นผู้สมัคร ส.ส. แต่ก็เป็นกรณีการตัดสินใจของพรรคส่วนกลาง และ 3) ในส่วนของการกำหนดนโยบาย พรรคเป็นธรรมให้กลุ่มปาตานี บารู มีส่วนร่วมอย่างมากในการออกแบบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนใต้ครอบคลุมทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สวัสดิการ และสิ่งแวดล้อม ในขณะที่พรรคไทยสร้างไทยไม่เปิดโอกาสให้กลุ่มปาตานี บารู มีบทบาทในการกำหนดนโยบายมากนัก

จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตของต่อกรณีการได้รับการยอมรับและให้บทบาทในระดับที่แตกต่างกันของทั้ง 2 พรรคการเมืองต่อกลุ่มปาตานี บารู โดยเห็นว่ามีข้อสังเกต 2 ประการดังนี้ 1) ขนาดของพรรคการเมือง กล่าวคือขนาดของพรรคการเมืองมีผลต่อการยอมรับและให้บทบาทในการทำงานร่วมกับกลุ่ม ปาตานี บารู กล่าวคือ พรรคไทยสร้างไทยซึ่งเป็นพรรคขนาดใหญ่กว่า

เมื่อเปรียบเทียบกับพรรคเป็นธรรมในช่วงเวลาที่มีการร่วมมือกับกลุ่มปตานี บารู หนึ่งในตัวชี้วัดคือสมาชิกของพรรค ในช่วงเริ่มต้นความร่วมมือกับปตานี บารู พรรคไทยสร้างมีสมาชิกจำนวน 15,656 คน และช่วงถดถอยความร่วมมือมีสมาชิกจำนวน 27,814 คน ในขณะที่พรรคเป็นธรรมในช่วงเริ่มต้นความร่วมมือมีสมาชิกจำนวน 5,417 คน และช่วงถดถอยความร่วมมือมีสมาชิกจำนวน 9,362 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2565) ขนาดที่ใหญ่กว่าของพรรคไทยสร้างไทยทำให้มีตัวแสดงภายในพรรคจำนวนมาก ทำให้กลุ่มปตานี บารู มีบทบาทและอำนาจการต่อรองที่จำกัด ในขณะที่พรรคเป็นธรรมเป็นพรรคขนาดเล็กกว่ามีตัวแสดงภายในพรรคน้อยกว่า ทำให้กลุ่มปตานี บารู มีบทบาทและอำนาจการต่อรองที่สูงกว่า 2) การสร้างอัตลักษณ์ของพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้ง กล่าวคือการสร้างอัตลักษณ์ของพรรคไทยสร้างไทยและพรรคเป็นธรรมมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยพรรคไทยสร้างไทยเน้นความเป็นพรรคการเมืองของคนไทยโดยรวม ในขณะที่พรรคเป็นธรรมพยายามสร้างอัตลักษณ์เป็นพรรคที่ขับเคลื่อนประเด็นปตานี ความแตกต่างนี้ส่งผลให้กลุ่มปตานี บารู มีบทบาทและอำนาจการต่อรองที่แตกต่างกันในทั้งสองพรรค ด้วยเหตุนี้ทำให้กลุ่มปตานี บารู มีบทบาทสำคัญและอำนาจการต่อรองสูงกว่าในพรรคเป็นธรรม เนื่องจากพรรคให้ความสำคัญกับประเด็นปตานีและใช้กลุ่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์และดึงดูดการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าการรวมตัวกันของนักกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ปตานีที่มีอุดมการณ์แสวงหาเอกราช เป็นกลุ่มปตานี บารู เป็นการปรับยุทธศาสตร์ใหม่ของขบวนการที่ต้องมีการเปลี่ยนรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวยุทธศาสตร์ใหม่ของกลุ่มการเมืองเชิงสถาบัน เกิดการข้ามพรมแดนจากการเคลื่อนไหวยุทธศาสตร์สู่ภายในระบบการเมือง การปรับยุทธศาสตร์ใหม่นี้ก็เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางการเมืองใหม่ภายหลังการประกาศรัฐธรรมนูญปี 2560 ที่โครงสร้างการเมืองในภาพกว้างเปิดโอกาสให้เกิดการแข่งขันกันเข้าสู่อำนาจรัฐได้ แต่ในระดับพื้นที่ปตานีการเคลื่อนไหวยุทธศาสตร์ยังถูกควบคุมอย่างเข้มงวดภายใต้กฎหมายความมั่นคง อีกทั้งยังได้แรงบันดาลใจจากการประสบความสำเร็จของพรรคอนาคตใหม่ในการเลือกตั้งปี 2562 ซึ่งเป็นภาพตัวแทนการประสบความสำเร็จทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในระดับประเทศ อีกทั้งการเปลี่ยนรูปแบบขบวนการและการข้ามพรมแดนสู่การเมืองในระบบนั้น เป็นการปรับเพื่อให้ขบวนการสามารถแสวงหาอำนาจการต่อรองที่มีความชอบธรรมมากขึ้นและปลอดภัยจากการคุกคามที่เกิดขึ้นในพื้นที่นอกระบบการเมืองโดยที่ยังคงยึดมั่นอุดมการณ์การแสวงหาเอกราชปตานีเช่นเดิม และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มปตานี บารู กับพรรคการเมืองไทย จะเห็นได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีลักษณะพันธะผูกพันที่ตายตัว อยู่ในรูปแบบเครือข่ายของผลประโยชน์เชิงยุทธศาสตร์และมุ่งการเมือง ที่สามารถเปลี่ยนความร่วมมือในการทำงานได้ขึ้นอยู่กับบริบทของสนามการเมือง

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การเปลี่ยนรูปแบบจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสู่กลุ่มการเมืองเชิงสถาบันของกลุ่มปาตานี บารู เกิดจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยที่เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะการขยายตัวของแนวคิดประชาธิปไตยและอิทธิพลของพรรคอนาคตใหม่ อุปสรรคของการเคลื่อนไหวแบบเดิมที่เผชิญกับข้อจำกัดทางกฎหมายและการคุกคามจากเจ้าหน้าที่รัฐ และโอกาสที่มองเห็นในการต่อสู้ผ่านระบบการเมืองที่เป็นทางการซึ่งมีความปลอดภัยและมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่า และความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับกลุ่มปาตานี บารู พบว่ากลุ่มให้ความสำคัญกับการเลือกพรรคที่มีความเป็นประชาธิปไตยให้อำนาจในการกำหนดนโยบายและบริหารงานในพื้นที่ รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรในการหาเสียง โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างพรรคไทยสร้างไทยและพรรคเป็นธรรม พบว่าพรรคเป็นธรรมซึ่งเป็นพรรคขนาดเล็กและมุ่งเน้นอัตลักษณ์ปาตานีให้การยอมรับและบทบาทแก่กลุ่มมากกว่าทั้งในด้านตำแหน่งบริหารพรรค การคัดเลือกผู้สมัคร และการกำหนดนโยบาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรปรับโครงสร้างทางการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ เพื่อเปิดโอกาสให้แนวคิดและอุดมการณ์ที่หลากหลายและรวมถึงผู้ที่มีแนวคิดแสวงหาเอกราชปาตานี สามารถมีส่วนร่วมในระบบการเมืองที่เป็นทางการได้ เพื่อส่งเสริมแนวทางการแสดงออกผ่านกลไกประชาธิปไตยและลดความจำเป็นในการใช้ความรุนแรง

1.2 ควรหาช่องทางส่งเสริมและสนับสนุนภาคการเมืองของกลุ่มที่มีอุดมการณ์หลากหลาย รวมถึงกลุ่มที่มีข้อเรียกร้องเกี่ยวกับปาตานีในประเด็นต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่อเปิดทางให้การเคลื่อนไหวเป็นไปในแนวทางสันติวิธีผ่านกระบวนการทางการเมือง จะนำไปสู่ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเชิงลึกเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มขบวนการติดอาวุธที่เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชปาตานี ทั้งในระดับแกนนำและระดับปฏิบัติการ เกี่ยวกับโอกาสและความเป็นไปได้ในการใช้ระบบการเมืองที่เป็นทางการเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนอุดมการณ์ของพวกเขา โดยการศึกษาควรมุ่งเน้นไปที่เงื่อนไขและปัจจัยที่อาจเอื้อให้กลุ่มขบวนการลดการใช้ความรุนแรง หากมีหลักฐานว่าสามารถแสดงความคิดเห็นและเรียกร้องทางการเมืองได้อย่างเสรี ปราศจากการคุกคาม ทั้งนี้ เพื่อประเมินศักยภาพของระบอบประชาธิปไตยในการเป็นเวทีสำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งผ่านกระบวนการทางการเมือง แทนการใช้กำลังอาวุธ

บรรณานุกรม

- จันจิรา สมบัติพูนศิริ. (2563, 31 มกราคม). เทรนด์การเมืองใหม่ เมื่อนักเคลื่อนไหวกลายเป็นนักการเมือง.
The 101 World. <https://www.the101.world/activists-turned-politicians>
- ณพันธ์ นรังกิยา. (2561). จากนักกิจกรรมนักศึกษาสู่นักการเมือง: การเมืองของการก่อตัวของการตอบโต้ใน
สาธารณะ พ.ศ. 2556-2562 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ณพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์. (2557). กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มกดดัน และกระบวนการนโยบายสาธารณะ.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 8(1), 61-76.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2552). กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม. มูนิธิไฮนริค
เบลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2565). ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 21 ตุลาคม
2565. สำนักงาน.
- อิมรอน ซาเหาะ และ ยาสมิน ชัตตาร์. (2566). การแปรเปลี่ยนจากการใช้ความรุนแรงสู่วิถีทางการเมืองของ
อดีตกองกำลังแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานีกับความท้าทายของการต่อสู้ในระบบ
ประชาธิปไตยของประเทศไทย. ใน ถวิลวดี บุรีกุล (บ.ก.), *สรุปการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า
ครั้งที่ 24 ประจำปี 2566*, (น. 221-245). สถาบันพระปกเกล้า.
- Brockett, C. D. (1991). The structure of political opportunities and peasant mobilization in
Central America. *Comparative Politics*, 23(3), 253-274.
<https://doi.org/10.2307/422086>
- Castles, F. G. (1967). Pressure groups and its problem. In *Pressure groups and political
culture: A comparative study* (pp. 1-11).
- Garceau, O. (1958). Interest group theory in political research. *The Annals of the American
Academy of Political and Social Science*, 319(1), 104-112.
- Goldstone, J. A. (2003). Bridging institutionalized and non-institutionalized politics. Jack A.
Goldstone (Eds.), *States, parties and social movement* (pp. 1-26).
[https://www.cambridge.org/core/books/states-parties-and-social-
movements/9A20076E0D8F4B282C0F7752321015AC#](https://www.cambridge.org/core/books/states-parties-and-social-movements/9A20076E0D8F4B282C0F7752321015AC#)
- Kralj, K. (2022). How do social movements take the "electoral turn" in unfavorable contexts?
The case of "Do Not Let Belgrade D(r)own." East European Politics, 39(1):1-21.
<https://doi.org/10.1080/21599165.2022.2128338>

Müller-Rommel, F. (1989). *New politics in Western Europe: The rise and success of Green Parties and Alternative Lists*. Westview Press.

Samson, S. A. (1978). *David Truman's The governmental process: Political interests and public opinion study guide*. https://digitalcommons.liberty.edu/gov_fac_pubs

Tilly, C., & Tarrow, S. (2011). *Contentious politics. In Power in Movement Social movements and contentious* (2nd ed.). Oxford University Press.

ภาวะ

ผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21ทัชชัย ผ่องสวัสดิ์^{1*}คมกริช อันทรง²

รับบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ: 19 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 20 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

ยุคปัจจุบันที่การศึกษาเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความคาดหวังจากสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์และเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ในการจัดการและบริหารสถานศึกษา หนึ่งในคุณสมบัติที่สำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีในศตวรรษที่ 21 คือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ซึ่งหมายถึงการบริหารที่ยึดหลักจริยธรรมเป็นแกนกลางในการตัดสินใจและการดำเนินการต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสามารถส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข เพิ่มความไว้วางใจในองค์กร และช่วยลดปัญหาความขัดแย้งภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการบริหาร เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การสร้างแผนพัฒนาที่เน้นความพอประมาณและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมถึงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในกิจกรรมของโรงเรียน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกื้อหนุนและยั่งยืน ในบริบทของประเทศไทย ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมยังสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นการดำรงชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งในระดับบุคคลและองค์กร ผู้บริหารที่ยึดหลักจริยธรรมสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จในระยะยาว โดยคำนึงถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาผู้นำที่มีจริยธรรมในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถรับมือกับความท้าทายในยุคปัจจุบันได้ การมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไม่เพียงแต่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในด้านการเรียนการสอน ยังสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับองค์กรและสังคมในที่สุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ศตวรรษที่ 21

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด

* อีเมล: tatchaip09@gmail.com

² ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

The Ethical Leadership of School Administrators in the 21st Century

Tatchai Phongsawat ^{1*}

Komkit Unsong ²

Abstract

In the modern era, education is facing rapid changes driven by continuous technological advancements, cultural diversity, and increasing societal expectations. As a result, school administrators must adapt quickly to evolving circumstances and confront a variety of challenges in educational management and leadership. One of the key qualities essential for school leaders in the 21st century is ethical leadership, which refers to leadership grounded in ethical principles that guide decision-making and actions. School administrators who demonstrate ethical leadership can foster a collaborative and happy working environment, enhance trust within the organization, and effectively reduce internal conflicts. Schools that have embraced and integrated the Philosophy of Sufficiency Economy into their administration—such as using resources wisely, developing strategic plans based on moderation and participation, and promoting moral and ethical values in school activities—have cultivated supportive and sustainable learning environments. In the context of Thailand, ethical leadership is closely aligned with the Philosophy of Sufficiency Economy, which emphasizes a balanced and sustainable way of living at both individual and organizational levels. Administrators who uphold ethical values are capable of leading their organizations toward long-term success by focusing on human resource development, creating positive learning environments, and using resources efficiently. Developing ethical leaders within educational institutions is therefore a vital strategy for schools to effectively cope with contemporary challenges. Ethical leadership not only drives success in teaching and learning but also fosters sustainable development at both the organizational and societal levels.

Keywords: Ethical Leadership, School Administrators, 21st Century

¹ Director of Mattayom Wat Khao Sukim School, under the Chanthaburi-Trat Secondary Educational Service Area Office.

* Email: tatchaip09@gmail.com

² Director of Ban Kaew School, Under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office.

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การปฏิรูปการศึกษาเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ สถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย ตั้งแต่การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ การสร้างความเท่าเทียมในองค์กร ไปจนถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถรอบด้านและมีคุณธรรมในยุคที่การแข่งขันสูง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความท้าทายเหล่านี้ โดยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) ถือเป็นหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในระยะยาว ในบริบทสากล ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความยั่งยืนในองค์กร การปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม ช่วยสร้างความไว้วางใจและลดความขัดแย้งในองค์กร (Brown & Treviño, 2006) นอกจากนี้ การแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและการสร้างแรงบันดาลใจในพนักงานยังส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว (Yukl, 2010) ในประเทศไทย แนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างสมดุลและมีเหตุผล ปรัชญานี้ถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษาผ่านแนวคิด “คุณธรรมนำการบริหาร” ซึ่งเน้นการผสมผสานระหว่างจริยธรรมและความสามารถทางวิชาชีพของผู้บริหาร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) อีกทั้งยังสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กับการมีความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การเป็นผู้นำที่ยึดถือหลักจริยธรรมช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส ส่งเสริมความร่วมมือในองค์กร และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงไม่เพียงแค่บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนและสังคมโดยรวม

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ความหมายของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำเป็นแนวคิดที่สำคัญในบริบทของการจัดการองค์กรและการพัฒนาคน โดยคำจำกัดความของภาวะผู้นำจากนักวิชาการต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างมุมมองที่หลากหลายและลึกซึ้งในเรื่องนี้ Maxwell (1993) เน้นที่การมีอิทธิพลต่อผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา ในขณะที่ Northouse (2022) ยกย่องภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคลเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งเน้นความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมเพื่อความสำเร็จขององค์กร จากมุมมองของ สมชาย วงศ์วิเศษ (2558) ภาวะผู้นำยังต้องอาศัยคุณธรรมและจริยธรรมในการชี้นำผู้ตามไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ โดยการใช้แรงบันดาลใจและคุณค่าที่

เป็นทางบวก ในขณะที่ วิลเลียม คอปแลนด์ (2560) ย้ำถึงความสำคัญของการสร้างความไว้วางใจและความโปร่งใสในกระบวนการทำงานเพื่อให้ผู้ตามร่วมมือในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำไม่เพียงแต่เน้นการมีอิทธิพลหรือความสามารถในการตัดสินใจ แต่ยังต้องมีกระบวนการที่ส่งเสริมความร่วมมือ การใช้คุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงาน และการสร้างความโปร่งใสและไว้วางใจระหว่างผู้นำและผู้ตามเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ

ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบลักษณะเฉพาะ (Trait Theory)

ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นว่าผู้นำมีคุณลักษณะเฉพาะ เช่น ความมั่นใจ ความฉลาด และความเด็ดเดี่ยว ซึ่งช่วยให้บุคคลโดดเด่นในบทบาทผู้นำ งานของ Stogdill (1974) ชี้ว่าคุณลักษณะเหล่านี้มีบทบาทสำคัญ แต่บริบทและสถานการณ์ก็มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้นำด้วย

ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม (Behavioral Theory)

แนวคิดนี้ศึกษาว่าพฤติกรรมใดนำไปสู่การเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ โดยแบ่งออกเป็น ภาวะผู้นำเชิงงาน (Task-oriented Leadership): เน้นการจัดการและเป้าหมาย เช่น การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและการติดตามผลการทำงาน ภาวะผู้นำเชิงคน (People-oriented Leadership): เน้นความสัมพันธ์และการดูแลผู้ตาม จากการศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio State University) พบว่าผู้นำที่สมดุลระหว่างสองแนวทางนี้มีประสิทธิภาพสูงสุดในองค์กร เนื่องจากสามารถตอบสนองทั้งเป้าหมายและความต้องการของทีมงานได้ (Hemphill & Coons, 1957)

ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ (Situational Leadership Theory)

เป็นทฤษฎีที่พัฒนาโดย Hersey และ Blanchard (1969) ซึ่งเน้นว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องปรับเปลี่ยนสไตล์การนำให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความพร้อมของผู้ตาม โดยมี 4 รูปแบบ คือ บอก ขยาย ร่วมมือ และมอบหมาย ซึ่งช่วยให้ผู้นำสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายได้

ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนผ่าน (Transformational Leadership Theory)

Burns (1978) ชี้ว่าผู้นำที่ดีต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจและช่วยให้ผู้ตามเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก โดยเน้นการสร้างความไว้วางใจและการยกระดับคุณภาพของทีม ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรในยุคปัจจุบัน (Bass, 1985)

ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม (Ethical Leadership Theory)

ในบริบทไทย ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของคุณธรรม เช่น การใช้พรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา) ในการบริหารองค์กร งานของ ชลิต ทองชีว (2555) ชี้ว่า การบริหารด้วยคุณธรรมช่วยสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ในองค์กร

ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงการรับใช้ (Servant Leadership Theory)

Greenleaf (1977) เน้นว่าผู้นำควรมุ่งพัฒนาผู้ตามก่อนผ่านการรับใช้และช่วยเหลือ ซึ่งเหมาะกับองค์กรที่เน้นวัฒนธรรมความร่วมมือ เช่น การศึกษาหรือองค์กรไม่แสวงหากำไร

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารจัดการองค์กรและการพัฒนาความสามารถของบุคคล ผู้นำที่ดีต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมและสามารถปรับใช้ทฤษฎีต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ หรือ ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนผ่าน รวมถึงการประยุกต์ใช้คุณธรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทั้งในระดับบุคคลและองค์กร

ความหมายของจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

หลักคุณธรรมและความประพฤติที่เหมาะสมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความเป็นธรรม และการพัฒนาผู้เรียน บุคลากร และชุมชนโดยรอบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2555) จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาครอบคลุม 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ การครองตน ครองคน และครองงาน ดังนี้

1. จริยธรรมสำหรับการครองตน

การครองตน หมายถึง การปฏิบัติตนให้มีความเหมาะสมในฐานะผู้นำองค์กรการศึกษา มีลักษณะสำคัญดังนี้ ความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในความถูกต้อง ปฏิบัติตามกฎหมายและศีลธรรม (Starratt, 2004) ความมีวินัย มีระเบียบในชีวิตและการทำงาน ควบคุมตนเองให้เป็นตัวอย่างที่ดี (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ความพอเพียง ปฏิบัติตนอย่างพอเหมาะและไม่แสวงหาความหรูหราเกินฐานะ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2563)

2. จริยธรรมสำหรับการครองคน

การครองคน หมายถึง การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา มีลักษณะสำคัญดังนี้ ความยุติธรรม ปฏิบัติต่อบุคลากรและผู้เรียนอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ (บุญชม ศรีสะอาด, 2555) การเคารพผู้อื่น ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเคารพ (Starratt, 2004) การสร้างแรงจูงใจ สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรและนักเรียนพัฒนาตนเอง (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. จริยธรรมสำหรับการครองงาน

การครองงาน หมายถึง การบริหารจัดการงานในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส มีลักษณะสำคัญดังนี้ ความรับผิดชอบ ตัดสินใจอย่างรอบคอบและรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2563) ความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลการบริหารงานและสร้างความไว้วางใจจากผู้เกี่ยวข้อง (บุญชม ศรีสะอาด, 2555) การมุ่งมั่นผลสำเร็จ ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและพยายามทำให้สำเร็จตามแผน (Starratt, 2004)

กล่าวโดยสรุป จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ การครองตน ซึ่งมุ่งเน้นความซื่อสัตย์ วินัย และความพอเพียง การครองคน ที่เน้นความยุติธรรม การเคารพ และสร้างแรงจูงใจ

และ การครองงาน ซึ่งมุ่งเน้นการรับผิดชอบ โปร่งใส และตั้งเป้าหมายเพื่อผลสำเร็จ ทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้าง การพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน และสร้างความไว้วางใจในองค์กร

ความหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง การนำองค์กรด้วยหลักคุณธรรมและค่านิยมทางจริยธรรม โดยผู้นำ จะมุ่งมั่นแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในเรื่องความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความโปร่งใส พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศการทำงานที่คำนึงถึงความเคารพและความรับผิดชอบต่อบุคคลและสังคม (Brown & Treviño, 2006) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมยังเกี่ยวข้องกับการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการ ตัดสินใจ การจัดการองค์การอย่างมีความยุติธรรม และการส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความ รับผิดชอบต่อสังคมในวงกว้าง (Northouse, 2022) ในบริบทของประเทศไทย ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมถูก นำมาใช้เพื่อส่งเสริมการบริหารงานในสถาบันการศึกษาหรือองค์กรต่าง ๆ ให้เกิดความเป็นธรรมและโปร่งใสใน กระบวนการทำงาน โดยมีการส่งเสริมการตัดสินใจที่ยึดมั่นในหลักจริยธรรมและการมีความรับผิดชอบต่อสังคม และการสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกในองค์กร (บุญชม ศรีสะอาด, 2555) นอกจากนี้ ผู้นำ ยังต้องมียุทธศาสตร์ในการถ่ายทอดค่านิยมทางจริยธรรมให้แก่บุคลากรและนักศึกษาในสถาบันการศึกษา เพื่อ สร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในองค์กร (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2563)

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม คือ ความสามารถของผู้นำในการใช้คุณธรรมและหลักจริยธรรม ในการตัดสินใจและบริหารจัดการองค์การอย่างมีความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และโปร่งใส ผู้นำเชิงจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างวัฒนธรรมที่เคารพสิทธิและผลประโยชน์ของผู้อื่น โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกับ บุคลากรและสังคมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความสำเร็จในระยะยาว ในบริบทของประเทศไทย ภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้มีความเป็นธรรมและสร้างความไว้วางใจ ซึ่งมีผลกระทบใน เชิงบวกต่อการพัฒนาองค์กรและการศึกษาของนักเรียนหรือบุคลากร

ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เป็นแนวทางการบริหารจัดการที่เน้นความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และการคำนึงถึง ผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม ผู้นำที่ยึดมั่นในจริยธรรมไม่ได้มีผลกระทบแค่เพียงภายในองค์กร แต่ยังส่งเสริม ความยั่งยืนของเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม สำหรับประเทศไทย ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีบทบาทสำคัญใน องค์กรทุกประเภท ทั้งในภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและพัฒนาองค์กรให้ สามารถตอบสนองต่อความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลสำคัญต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ โปร่งใสและมีคุณธรรม การที่ผู้นำแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมจะช่วยปลูกฝังค่านิยมร่วมที่ดี ในหมู่พนักงาน งานวิจัยของ Brown และ Treviño (2006) ชี้ให้เห็นว่า เมื่อผู้นำยึดมั่นในหลักจริยธรรม องค์กร จะเกิดบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน สิ่งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของ

ประเทศไทยที่องค์กรหลายแห่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความแตกต่างในด้านค่านิยม ผู้นำเชิงจริยธรรมจึงเป็นศูนย์กลางที่ช่วยให้ทุกคนในองค์กรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกบทบาทสำคัญของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมคือการลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจที่ผิดจริยธรรม โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่องค์กรต้องเผชิญกับแรงกดดันจากการแข่งขันหรือข้อจำกัดทางทรัพยากร การมีผู้นำที่มีจริยธรรมช่วยป้องกันไม่ให้องค์กรเบี่ยงเบนไปจากแนวทางที่ถูกต้อง เช่น ในกรณีของประเทศไทย โครงการแนวร่วมปฏิบัติภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (CAC) เป็นตัวอย่างของการส่งเสริมผู้นำเชิงจริยธรรมในภาคธุรกิจ เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตที่อาจส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและความเชื่อมั่นในองค์กร นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจและความผูกพันในทีมงาน การที่ผู้นำแสดงออกถึงความซื่อสัตย์และความยุติธรรมทำให้พนักงานเกิดความไว้วางใจและเคารพในตัวผู้นำ ซึ่งส่งผลให้พนักงานรู้สึกว่าการทำงานที่มีคุณค่าและมีความหมาย งานวิจัยของ Walumbwa Hartnell & Misati (2011) ระบุว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ในบริบทของประเทศไทย งานศึกษาของชุดิมา องค์ศิริพงษ์ (2561) ยังชี้ให้เห็นว่าผู้นำเชิงจริยธรรมในองค์กรภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ช่วยสร้างแรงจูงใจให้พนักงานมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและเพิ่มคุณภาพการบริการสาธารณะ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนในระดับองค์กรและสังคม โดยเฉพาะในยุคที่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) กลายเป็นกรอบแนวทางสำหรับทุกภาคส่วน ผู้นำที่มีจริยธรรมสามารถบูรณาการค่านิยมด้านจริยธรรมเข้าสู่กลยุทธ์องค์กรเพื่อสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์และการดูแลสังคม ตัวอย่างในประเทศไทย เช่น กลุ่มบริษัท ปตท. ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจ ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลดีต่อองค์กร แต่ยังช่วยสร้างประโยชน์ต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืน การยึดมั่นในจริยธรรมช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ลดความเสี่ยงทางจริยธรรม เสริมสร้างแรงจูงใจในทีมงาน และสนับสนุนความยั่งยืนในระดับสังคม สำหรับประเทศไทย การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมควรได้รับความสำคัญทั้งในภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างความไว้วางใจและผลกระทบเชิงบวกต่อทุกภาคส่วน

ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและท้าทาย จากเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และวิกฤตการณ์ที่ไม่คาดคิดเช่น การระบาดของโรคโควิด-19 สิ่งเหล่านี้ทำให้บทบาทของผู้นำในยุคปัจจุบันมีความซับซ้อนและต้องการทักษะใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ผู้นำในศตวรรษที่ 21 จึงต้องไม่เพียงแต่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน แต่ยังต้องมีความยืดหยุ่น ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารและการทำงานกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในยุคปัจจุบัน

การพัฒนาเทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำยิ่งขึ้น (Brynjolfsson & McAfee, 2014) ในองค์กรต่าง ๆ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Google Workspace หรือ Microsoft Teams ช่วยให้ทีมงานสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้จะอยู่ห่างไกลจากกัน นอกจากนี้ยังมีการใช้แอปพลิเคชันและระบบดิจิทัลในการปรับปรุงกระบวนการศึกษา เช่น การเรียนออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19 (Schmidt & Rosenberg, 2014) ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความยืดหยุ่นในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นในโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจและการแพร่ระบาดของโรค ผู้นำต้องสามารถปรับกลยุทธ์ขององค์กรให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ โดยไม่สูญเสียวิสัยทัศน์ในระยะยาว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการปรับตัวของผู้นำในองค์กรต่าง ๆ เช่น Arne Sorenson ซีอีโอของ Marriott International ที่มีการปรับกลยุทธ์การดำเนินงานและการสื่อสารที่โปร่งใสเพื่อลดผลกระทบจากวิกฤตการณ์โควิด-19 หรือการปรับตัวของธุรกิจในประเทศไทย เช่น เครือซีพี ที่ขยายการลงทุนในธุรกิจเทคโนโลยีและสุขภาพ (ประชาชาติธุรกิจ, 2564) ผู้นำที่ดีในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงานและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การสื่อสารที่ชัดเจนและการสร้างความไว้วางใจเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างผู้นำและสมาชิกในองค์กร (Collins, 2001) การทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการบรรลุเป้าหมายร่วมกันจะช่วยให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้นำที่ดีต้องเป็นตัวอย่างในการให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันและการพัฒนาบุคลากร ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถมองเห็นภาพรวมของโลกในอนาคตและพร้อมที่จะเตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตทั้งในด้านเทคโนโลยีและการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์กร (Sinek, 2011) การเตรียมตัวเหล่านี้รวมถึงการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยืดหยุ่นและมุ่งเน้นการเรียนรู้ การสร้างสรรค์นวัตกรรม และการปรับตัวอย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องมาพร้อมกับทักษะที่หลากหลาย ซึ่งรวมถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และทักษะในการสร้างแรงบันดาลใจและความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร ผู้นำต้องสามารถใช้ความสามารถเหล่านี้เพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จท่ามกลางความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการปรับตัวอย่างเหมาะสมจะช่วยให้องค์กรสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันและเติบโตในอนาคต

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 การศึกษากำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การเชื่อมโยงทางโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้ทันกับความท้าทายเหล่านี้ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาและการสร้างแรงบันดาลใจ

ให้กับครูและนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถเติบโตไปพร้อมกับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมในโลกยุคใหม่ หนึ่งในคุณสมบัติสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาคือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอน เทคโนโลยีในปัจจุบันช่วยให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ (e-learning) หรือการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสื่อสารและประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเร็ว โดยเฉพาะในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถทำในรูปแบบดั้งเดิมได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการวางแผนและจัดการให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพในโลกดิจิทัล เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้หรือการใช้งานระบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่หลากหลาย นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรใหม่ หรือการตอบสนองต่อข้อเสนอแนะจากผู้ปกครองและชุมชน โดยการเรียนรู้ความยืดหยุ่นนี้ ผู้บริหารสามารถจัดการกับความท้าทายที่เกิดขึ้นและพัฒนานโยบายหรือกลยุทธ์ใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน หรือการสร้างโครงการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองได้กับความต้องการเฉพาะของนักเรียน อีกหนึ่งคุณสมบัติที่สำคัญ คือการสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูและนักเรียน ผู้บริหารที่ดีควรจะเป็นตัวอย่างในการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ครูและนักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการสร้างแรงบันดาลใจนี้สามารถทำได้ผ่านการให้โอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา ทั้งการฝึกอบรมให้กับครู หรือการให้การสนับสนุนในด้านการศึกษาต่อและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะของนักเรียน ในระดับโลก การศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีและการปรับตัวในวิธีการสอนอย่างต่อเนื่องได้รับการยกย่อง โดยเช่นผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งในสหรัฐอเมริกามีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ Google Classroom และแพลตฟอร์มอื่น ๆ ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Schmidt & Rosenberg, 2014) ในประเทศไทยก็ได้มีการปรับใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเรียนการสอนหลังจากการระบาดของโควิด-19 ตัวอย่างเช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้สนับสนุนการใช้โปรแกรมเรียนออนไลน์เพื่อสนับสนุนการศึกษาที่เข้าถึงได้ง่ายขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาองค์การการศึกษาและการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถจัดการและสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูและนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อสถานการณ์และความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกยุคดิจิทัล เพื่อให้การศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

การเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมาพร้อมกับทักษะที่หลากหลายและความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนในยุคปัจจุบัน การบริหารจัดการที่ผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับความยืดหยุ่นในการทำงาน ต้องดำเนินควบคู่ไปกับการยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส ซื่อสัตย์ และยุติธรรม การตัดสินใจในทุกสถานการณ์ของผู้นำควรคำนึงถึงผลกระทบทั้งในระดับองค์กรและสังคมในระยะยาว ในบริบทของประเทศไทย การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในสถานศึกษาไม่เพียงช่วยให้ผู้นำสามารถรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกในระดับชุมชนและสังคมได้อีกด้วย การบริหารจัดการสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมยังช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อให้การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ การจัดอบรมและพัฒนาผู้นำทางการศึกษาที่เน้นจริยธรรมอย่างเป็นระบบ โดยออกแบบหลักสูตรที่บูรณาการหลักคุณธรรม จริยธรรม และแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำสมัยใหม่เข้าด้วยกัน การสร้างกรอบแนวทางหรือเครื่องมือในการประเมินภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในสถานศึกษา เพื่อใช้ในการติดตาม พัฒนา และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกหรือพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)*. โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- _____. (2564). *การพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ในประเทศไทย*. กระทรวง.
- ชลิต ทองชีว. (2555). *ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมในสังคมไทย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชุดิมา องค์ศิริพงษ์. (2561). บทบาทภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในองค์กรภาครัฐ. *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 24(2), 25-40.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2555). *จริยธรรมในองค์กรทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2560). จริยธรรมสำหรับผู้นำการศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 18(1), 12-25.
- ประชาชาติธุรกิจ. (4 มกราคม 2564). ธุรกิจ NewGame เปิดแนวรบใหม่ก้าวข้ามโควิด. *ประชาชาติธุรกิจออนไลน์*.
- วิไล คุปต์แก้ว. (2560). *การบริหารจัดการองค์กร*. บริษัทจัดพิมพ์ภูมิรินทร์.

- สมชาย วงศ์วิเศษ. (2558). *ภาวะผู้นำในองค์กรไทย*. การพิมพ์อักษรไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *การพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. สำนักงาน.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2563). *จริยธรรมและการบริหารการศึกษา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. Free Press.
- Brown, M. E., & Treviño, L. K. (2006). Ethical leadership: A review and future directions. *The Leadership Quarterly*, 17(6), 595–616.
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. W.W. Norton & Company.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. Harper & Row.
- Collins, J. (2001). *Good to great: Why some companies make the leap... and others don't*. Harper Business.
- Greenleaf, R. K. (1977). *Servant leadership: A journey into the nature of legitimate power and greatness*. Paulist Press.
- Hemphill, J. K., & Coons, A. E. (1957). Development of the leader behavior description questionnaire. In R. M. Stogdill & Coons, A. E. (Eds.), *Leader behavior: Its description and measurement* (pp. 6–38). Bureau of Business Research, Ohio State University.
- Hersey, P., & Blanchard, K. H. (1969). Life cycle theory of leadership. *Training and Development Journal*, 23(5), 26–34.
- Maxwell, J. C. (1993). *Developing the leader within you*. Thomas Nelson.
- Northouse, P. G. (2022). *Leadership: Theory and practice* (9thed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Schmidt, E., & Rosenberg, J. (2014). *How Google works*. Grand Central Publishing.
- Sinek, S. (2011). *Start with why: How great leaders inspire everyone to take action*. Penguin Books.
- Starratt, R. J. (2004). *Ethical leadership*. Jossey-Bass.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. Free Press.

Walumbwa, F. O., Hartnell, C. A., & Misati, E. (2011). Does ethical leadership enhance employee job performance? The mediating role of organizational identification and work engagement. *Journal of Organizational Behavior*, 32(5), 595–617.

Yukl, G. (2010). *Leadership in Organizations* (7thed.). Pearson Education.

กระบวนการ

นิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน

ศรัณย์ ขนอม^{1*}ศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย²

รับบทความ: 11 กุมภาพันธ์ 2568 แก้ไขบทความ: 11 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 17 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการนิเทศที่ส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างยั่งยืน ท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งมักเรียกว่าโลกยุค VUCA (Volatile, Uncertain, Complex, Ambiguous) การศึกษามีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง โดยมีองค์ความรู้ ทฤษฎี และนวัตกรรมเกิดขึ้นอยู่เสมอ ครูจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป กระบวนการนิเทศจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและยกระดับสมรรถนะของครู ตลอดจนส่งเสริมการเติบโตทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหารการนิเทศกับครูให้ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว บทความนี้จะนำเสนอรูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ ซึ่งผสมผสานแนวคิด “กัลยาณมิตร” เข้ากับ “หน้าต่างโจฮารี” เพื่อสร้างกระบวนการนิเทศที่เกื้อกูลและส่งเสริมการสะท้อนคิด โดยได้พัฒนารอบแนวคิดที่เรียกว่า โมเดล BGFSF ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ การแนะนำแนวทางการเรียนรู้ร่วมกัน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โมเดลนี้จึงเป็นแนวทางปฏิบัติที่ครูนิเทศสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครูได้อย่างยั่งยืนในบริบทการศึกษา

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศ การพัฒนาครู ความยั่งยืน BGFSF Model

¹ อาจารย์ สถาบันโคเซ็นแห่งสถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

* อีเมล: sarun.ka@kmitl.ac.th

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Supervision Process for Sustainable Teacher Development

Sarun Kanorm ^{1*}

Siriwan Vanichwatanavorachai ²

Abstract

This academic article aims to study and develop a supervision process for sustainable teacher development. In today's rapidly changing world often described as a VUCA environment education is evolving with new knowledge, theories, and innovations. Teachers must adapt their instructional practices to align with students' diverse needs and changing contexts. Supervision plays a vital role in guiding and enhancing teachers' competencies and professional growth. However, successful collaboration between supervisors and teachers requires mutual understanding and empathy.

This article proposes an integrated model that combines the Kalyanamitra (spiritual friendship) approach with the Johari Window Model to foster a supportive and reflective supervision process. The result is the BGSF Model, designed to promote sustainable teacher development. This model encourages trust, guidance, shared learning, and continuous evaluation, offering a practical framework that supervisors can apply in educational settings

Keywords: Supervision Process, Teacher Development, Sustainable, BGSF Model

¹ Lecturer at KOSEN Institute, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

* Email: sarun.k@kmitl.ac.th

² Associate Professor Dr., Faculty of Education, Silpakorn University

บทนำ

ในยุคที่โลกเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การศึกษามีความเจริญก้าวหน้าไปมาก ทั้งในด้านหลักสูตร องค์ความรู้ รวมไปถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจัดให้นักเรียน ดังนั้น ครูในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2566) กล่าวถึง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัล (Digital Disruption) ว่าเป็น การเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมดิจิทัล ซึ่งส่งผลต่อการศึกษาระดับพื้นฐานและมีแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะ เปลี่ยนไป โดยการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา ทำให้สถานศึกษาต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อ สร้างความสัมพันธ์กับสังคมและองค์กรภายนอก รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสามารถตอบสนองต่อ ความต้องการของนักเรียนรายบุคคล โดยการนำเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียน การสอน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน

ด้าน วัชรรา เล่าเรียนดี (2555) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นวิธีการสำคัญอย่าง หนึ่งในการบริหารการศึกษาในระดับสถานศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้น เนื่องจากเป็น กิจกรรมที่ช่วยให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานในขอบเขตที่ตนรับผิดชอบ เพื่อให้ประสบ ความสำเร็จ เป็นไปตามมาตรฐาน และสอดคล้องกับระเบียบวิธีการดำเนินงานที่กำหนดไว้ การนิเทศภายใน สถานศึกษา จึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้นิเทศหรือ ศึกษาานิเทศก์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการชี้แนะ ช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำครูผู้สอนให้เกิดความรู้ ความ เข้าใจ และพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้นตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

แต่ยุคปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษา กำลังประสบปัญหาหลายประการ ทั้งด้านผู้นิเทศซึ่งขาด ความรู้ในเนื้อหาสาระ และความชำนาญในศาสตร์ของการนิเทศ รวมถึงการขาดความต่อเนื่อง และไม่มีระบบ เท่าที่ควร รวมถึงดำเนินการอย่างไม่จริงจัง ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพได้ แต่เหลือสิ่งอื่นใดปัญหาที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น เป็นปัญหาที่สามารถปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขให้ดีขึ้นได้ ซึ่ง ตรงกันข้ามกับปัญหาใหญ่ที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนนั้น คือ ครูผู้รับการนิเทศมีทัศนคติในทางลบต่อ การนิเทศ ดังที่ เกจกนก เอื้อวงศ์ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดทำประกันคุณภาพของ สถานศึกษาโดยพบว่า ครูจำนวนมากมีทัศนคติในทางลบต่อการนิเทศ กล่าวคือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งยัง ขาดการเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีทัศนคติในเชิงลบต่อการนิเทศใน ลักษณะของการจับผิด ตรวจจับข้อบกพร่อง ซึ่งทัศนคตินั้นมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ผู้นิเทศขาดทักษะ ในการนิเทศ สัมพันธภาพระหว่างผู้นิเทศกับครู ขาดความเป็นกัลยาณมิตร หรือครูขาดความพร้อมในการรับ การนิเทศ เนื่องจากภาระงานมาก ครูจึงมีบุคลิกภาพที่ปกป้องตนเองไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้อง กับ พุทธชาติ แสนอุบล (2561) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียน มัธยมศึกษา พบว่า ปัญหาสำคัญของการดำเนินการการนิเทศภายใน ด้านการกำกับตรวจสอบ การปฏิบัติการ

เกี่ยวข้องกับการดำเนินการนิเทศไม่เป็นไปตามปฏิทินการปฏิบัติงาน และครูขาดการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการนิเทศ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาวิชาชีพ แต่ในทางตรงกันข้าม เมื่อผู้รับการนิเทศ คือ ครู มีทัศนคติในเชิงลบต่อกระบวนการนิเทศที่เกิดขึ้นแล้วนั้น ย่อมทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นจากการนิเทศ อาจให้ผลในเชิงลบและไม่สามารถพัฒนาและยกระดับวิชาชีพได้ตามที่ผู้นิเทศและสถานศึกษาคาดหวังไว้

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการศึกษาและพัฒนากระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน โดยนำกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวคิด The Johari Window Model มาปรับใช้ในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาและยกระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเชิงบวกและส่งผลดีต่อทั้งครูและผู้นิเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

นักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรไว้ ดังนี้

Heller (1989) ให้คำอธิบายว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นกระบวนการที่บุคคลในองค์กรเดียวกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุผลประโยชน์เดียวกัน โดยไม่ใช้วิธีการประเมินผลหรือ ตรวจสอบ แต่เป็นการสนับสนุนเกื้อกูล ด้าน Man (1996) กล่าวว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตร คือการใช้บุคลากรที่อยู่ในระดับเดียวกันทำหน้าที่เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือและแนะนำบุคคลร่วมวิชาชีพ ทั้งนี้ สุมน อมรวิวัฒน์ (2547) กล่าวว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นกระบวนการที่แนะนำช่วยเหลือต่อการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มเพื่อนครูด้วยกันในลักษณะการสร้างศรัทธา สาธิตรูปแบบวิธีการ ร่วมงาน ร่วมปฏิบัติและติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการ ส่วน กรมวิชาการ (2543) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นการนิเทศที่มุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนนักศึกษา ฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครูด้วยกัน เพื่อให้บุคลากรทั้งสองฝ่ายได้รับอนุญาตของการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครูและร่วมกันแก้ปัญหาด้วยความจริงใจ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และนำหลักธรรมอริยสัจ 4 มาเป็นหลักปฏิบัติในการนิเทศ

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตร กระบวนการที่บุคคลในองค์กรเดียวกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุผลประโยชน์เดียวกัน ในลักษณะของการสร้างแรงบันดาลใจ สาธิตรูปแบบวิธีการ ร่วมงานร่วมปฏิบัติและติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการ โดยบุคลากรที่อยู่ในระดับเดียวกันทำหน้าที่เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือและแนะนำบุคคลร่วมวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

กรอบแนวคิดพื้นฐานของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

กรอบแนวคิดพื้นฐานของกัลยาณมิตร คือ หลักธรรมความเป็นมิตร ในที่นี้ได้นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องประยุกต์ใช้กระบวนการนิเทศการเรียนการสอนของครูเพื่อพัฒนาวิชาชีพ

ทศนา แคมมณี (2550) ได้กล่าวว่า กรอบแนวคิดพื้นฐานของกัลยาณมิตร คือ หลักไตรสิกขาซึ่งหมายถึง ข้อปฏิบัติที่เน้นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจและปัญญา เพื่อยังไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) อธิศีลสิกขา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง 2) อธิจิตสิกขา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิ อย่างสูง 3) อธิปัญญาสิกขา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง

หลักการสอนตามหลักไตรสิกขา

การจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงนั้น ครูจะต้องมีจัดการศึกษาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านทฤษฎีศึกษา การลงมือปฏิบัติ และการได้รับผลของการปฏิบัติ ดังที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2546) ได้นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการเรียนการสอน โดยการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ใน 3 ขั้นตอน ขั้นตอน คือ

1. ขั้นสติ หมายถึง ขั้นที่นักเรียนมีจิตมุ่งตรงมองตนเองให้อยู่ในระบบขวัญตึงง่าย และ วาจา ให้อยู่ในทัศนคติที่จะเป็นปกติ ร่วมงานพร้อมจะรับการเรียนรู้
2. ขั้นสมาธิ หมายถึง ขั้นที่นักเรียนใช้จิตที่ตั้งมั่น ตั้งใจศึกษาให้แน่นแนบในจุดประสงค์เดียว จนเป็นการเรียนรู้ให้ความรู้
3. ขั้นปัญญา เป็นขั้นที่นักเรียนใช้สมาธิในการทำความเข้าใจสังเคราะห์เรียนรู้เนื้อหาที่มีความสำคัญต่อไปยังจุดความสำเร็จ

ซึ่งสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (2550) ที่ได้นำหลักไตรสิกขาไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งท่านกล่าวว่า มนุษย์ที่มีจิตจะพัฒนาตน พึงมีคุณสมบัติที่เป็นต้นทุน 7 ประการ ประกอบด้วย 1) กัลยาณมิตร มีเพื่อน ที่ช่วยกันแสวงหาความรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดี 2) สีสัมปทา ทำศีลให้ถึงพร้อม มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต 3) ฉันทสัมปทา ทำฉันทะให้ถึงพร้อม มีจิตใจใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสร้างสรรค์ 4) อุตตสัมปทา ทำคนให้ถึงพร้อม มุ่งมั่นฝึกตนจนเต็มสุดภาวะที่ความเป็นคนจะให้ถึงได้ 5) ทิฐีสัมปทา ทำทิวะให้ถึงพร้อม ถือหลักเหตุปัจจัย มองสิ่งต่าง ๆ บนโลกด้วยเหตุและผล 6) อปฺปมาทสัมปทา ทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท 7) โยนิโสมนสิการสัมปทา ทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม ฉลาดคิดแยกแยะให้ได้ประโยชน์และความจริง

สรุปได้ว่า กรอบแนวคิดพื้นฐานของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีพื้นฐานที่สำคัญมาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ข้อหนึ่งคือ หลักไตรสิกขา ดังนั้นในการนำกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรไปใช้ผู้นิเทศต้องมีความเข้าใจหลักการดังกล่าว คือ อธิศีลสิกขา ซึ่งเป็น ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติ

อย่างสูง อธิจิตศึกษา ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง และยังต้องมีความเข้าใจ อธิปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง นอกจากนี้ยังต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา เพื่อนำไปใช้เป็นแนวคิดสำคัญในกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรอย่างเข้าใจ

รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อการเรียนรู้โดย สุมณ อมรวิวัฒน์ (2545) ได้กล่าวว่า รูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ คือ หลักธรรม ความเป็นกัลยาณมิตรของพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย ได้แก่ ความมีน้ำใจ การร่วมทุกข์ร่วมสุข การช่วยเหลือเกื้อกูล แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ด้วยการยอมรับนับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน หลักการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่ได้ผลนั้น เริ่มต้นจากศรัทธาที่ครูมีความตั้งใจที่จะไปปรับปรุงวิธีการสอนของตนเอง ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์เป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมแนะแนววิธีการต่าง ๆ ด้านการเรียนการสอน ทั้งนี้หากได้แรงหนุนอีกด้านหนึ่งคือ การแนะนำช่วยเหลือ ให้แบบอย่างจากเพื่อนครูด้วยกันในรูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ ก็จะช่วยให้เป็นพลังผลักดันให้ครูได้ตระหนักและมองเห็น ขั้นตอนการสอนที่เป็นจริง ชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนของตนได้ดีขึ้น

รูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ เป็นการชี้แนะและช่วยเหลือด้านการเรียนการสอนในกลุ่มเพื่อนครูด้วยกัน มีหลักการนิเทศที่เน้นประเด็นสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การสร้างศรัทธา ผู้นิเทศจะต้องสร้างศรัทธา เพื่อให้เพื่อนครูยอมรับและเกิดความสนใจที่จะใฝ่รู้ ใฝ่ปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียน
2. การสาธิตรูปแบบการสอน ผู้นิเทศจะต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์ชัดว่าการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นสามารถปฏิบัติและทำได้จริง ๆ และเพื่อนครูสามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ในชั้นเรียนได้
3. การร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จะต้องมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ มีการร่วมคิดแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
4. การติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการ ผู้นิเทศจะต้องบันทึกการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ สังเกตและรับฟังข้อมูลป้อนกลับจากเพื่อนครูผู้รับการนิเทศ ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นใหม่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสืบไป

กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรตามแนวคิดของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2546) มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การให้ใจ คือ การปฐมนิเทศเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขั้นนี้ ประกอบด้วยขั้นตอน คือ 1) การปฐมนิเทศ เพื่อสร้างความศรัทธาและความสัมพันธ์ 2) การประชุมเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการนิเทศ 3) การจัดเวลาและการกำหนดแผนงาน

2. ร่วมใจ หมายถึง การร่วมคิดร่วมทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงาน เป็นทีมเพื่อให้เกิดพลังระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขั้นนี้ ประกอบด้วยขั้นตอน คือ 1) การแนะนำ สานิต แสดงความคิดเห็น 2) การร่วมคิดร่วมทำเพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานที่มีคุณภาพ

3. ตั้งใจ หมายถึง การดำเนินการร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้นิเทศในการร่วมมือปฏิบัติงานจริง เพื่อสร้างสรรค์คุณภาพในการทำงาน มุ่งมั่นสู่เป้าหมายร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหา โดยการปรึกษาหารือ ติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขั้นนี้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ตั้งเป้าหมายร่วมกัน 2) เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ 3) การปรึกษาหารือ 4) เยี่ยมเยียนชั้นเรียน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหา 5) ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

4. เปิดใจ หมายถึง กระบวนการวัดและประเมินตนเองประเมินผลงานและประเมินพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเที่ยงตรงปราศจากอคติ โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขั้นนี้ ประกอบด้วยขั้นตอน คือ 1) การประเมินตนเอง 2) การประเมินผลงาน 3) การประเมินโดยกัลยาณมิตร 4) การสังเกตการณ์สอน 5) ประเมินพัฒนาการเรียนการสอน

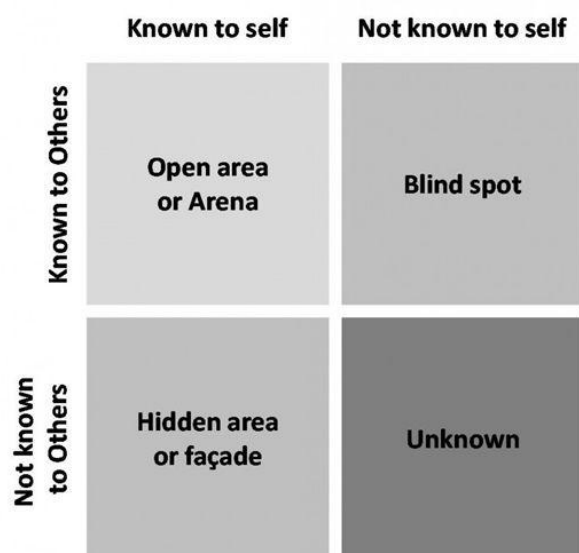
สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ การให้ใจร่วมใจ ตั้งใจ เปิดใจ ซึ่งหากผู้นิเทศนำกระบวนการนิเทศทั้ง 4 นี้ไปปรับใช้ในกระบวนการนิเทศของตนเอง สิ่งที่จะเกิดขึ้น การร่วมทุกข์ร่วมสุข การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เน้นแนวทางที่ถูกต้อง ยอมรับนับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ส่งผลให้การนิเทศในครั้งนั้นประสบความสำเร็จ และความสำเร็จดังกล่าวจะส่งผลต่อทั้ง นักเรียน ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา จึงนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน แต่การนำกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรไปปรับใช้ให้ประสบความสำเร็จดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในตัวผู้รับการนิเทศเป็นอย่างดี ซึ่งการเข้าใจตัวตนของผู้อื่นนั้น ถือเป็นเรื่องที่ยาก หากแต่ผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด The Johari Window Model ของ Joseph Luft and Harry Ingham อาจช่วยให้ผู้นิเทศเกิดความเข้าใจตัวตนที่แท้จริงของผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น และสามารถช่วยให้กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีหน้าต่างโจฮารี The Johari Window Model

ทฤษฎีหน้าต่างโจฮารี

Luft and Ingham (1955) ผู้คิดค้นทฤษฎีหน้าต่างโจฮารีขึ้นและนำเสนอครั้งแรกในปี ค.ศ 1955 โดยนำเอาชื่อต้นของทั้งสองมารวมกันเป็นชื่อทฤษฎีว่า The Johari Window เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงบุคลิก ลักษณะ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคลในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

ทฤษฎีหน้าต่างโจฮารี ประกอบด้วย หน้าต่างทางจิตวิทยา 4 บาน ซึ่งได้รับความสนใจและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ต่อมา มีการปรับปรุงแบบจำลองของทฤษฎีให้สมบูรณ์มากขึ้นเป็นลำดับ ดังแผนภาพต่อไปนี้

The Johari Window Model

ภาพที่ 1 แบบจำลองของทฤษฎี The Johari Window Model

ที่มา: <https://www.communicationtheory.org/the-johari-window-model/>

จากแผนภาพข้างต้นสามารถอธิบายแนวคิด ของ โจเซฟ ลูฟ และ แฮร์รี อิงแฮม ได้ดังนี้

1. บริเวณเปิดเผย (open area) เป็นบริเวณพฤติกรรมภายนอกที่ได้แสดงออกอย่างเปิดเผย เจตนาที่แสดงว่ารู้ตนเอง มีพฤติกรรมอะไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไรให้บุคคลอื่นรับรู้พฤติกรรมและเจตนาของตน ในขณะที่เดียวกันตนก็รับรู้พฤติกรรมและเจตนาของผู้อื่นเช่นกัน
2. บริเวณจุดบอด (blind area) เป็นบริเวณพฤติกรรมที่ตนแสดงออกโดยไม่รู้ตัว ไม่มีจุดมุ่งหมาย และไม่มีเจตนาที่จะแสดงออกไป แต่บุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นและรับรู้ได้
3. บริเวณซ่อนเร้น (hidden area) เป็นบริเวณที่ปิดบังพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดภายในบางอย่างของตนเองที่เก็บซ่อนไว้ในใจไม่เปิดเผยให้ผู้อื่นรู้ มีเพียงตนเองเท่านั้นที่รู้ เช่น ความรู้สึกไม่ติดต่อกับผู้อื่น พฤติกรรมในส่วนนี้มักจะเป็นพฤติกรรมภายใน
4. บริเวณที่ไม่รู้ (unknown area) เป็นบริเวณที่พฤติกรรมหรือความรู้สึกบางอย่างที่แสดงออกโดยไม่รู้ตัวเอง ไม่เคยรู้ไม่เคยเข้าใจมาก่อน และบุคคลอื่นไม่เคยรู้ไม่เคยสังเกตมาก่อนเช่นกัน ทั้งยังเป็นตัวตนที่รอการค้นพบโดยไม่รู้ว่าจะเจอหรือไม่ แต่จะรู้ได้ก็ต่อเมื่อพบเจอประสบการณ์ใหม่ที่คาดไม่ถึง

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีหน้าต่างโจฮารี ในบริบทการนิเทศ มีแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ดังนี้

1. บริเวณเปิดเผย (Open Area) ผู้นิเทศสร้างพื้นที่ปลอดภัยและโปร่งใสในการนิเทศ โดยกระตุ้นให้ครูผู้รับการนิเทศแสดงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนอย่างเปิดเผย ส่งเสริมการสื่อสารสองทางอย่างตรงไปตรงมา โดยใช้คำถามกระตุ้นให้ครูสะท้อนตนเอง เช่น “อะไรคือสิ่งที่คุณรู้สึกว่าคุณทำได้ดีในการสอนครั้งนี้” นอกจากนี้ผู้นิเทศควรแบ่งปันข้อมูลและความคาดหวังอย่างชัดเจน เพื่อสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจและการยอมรับ

2. บริเวณจุดบอด (Blind Area) ผู้นิเทศใช้การสะท้อนกลับอย่างสร้างสรรค์เพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ โดยให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) อย่างสุภาพและชัดเจน เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือจุดอ่อนที่ครูอาจไม่ตระหนักใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน หรือวิดีโอบันทึกการสอน แล้วสะท้อนสิ่งที่เห็นร่วมกัน เน้น การเรียนรู้จากภายนอก เพื่อช่วยให้ครูรู้จักตัวเองมากขึ้น เช่น “คุณทราบไหมว่าคุณมีนิสัยรับสรูปความคิดเห็นของนักเรียนก่อนที่จะเขาจะพูดจบ”

3. บริเวณซ่อนเร้น (Hidden Area) ผู้นิเทศต้องเคารพพื้นที่ส่วนตัว พร้อมสร้างความไว้วางใจเพื่อการเปิดเผยที่ปลอดภัย โดยใช้ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) เพื่อให้ครูรู้สึกว่าได้รับการยอมรับสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและปลอดภัยทางจิตใจ เช่น การใช้เวลาพูดคุยนอกห้องเรียน เพื่อเปิดใจกระตุ้นให้ครูค่อย ๆ เปิดเผยความรู้สึก ความท้าทาย หรือความกังวลในงานสอน เช่น “มีสิ่งใดบ้างที่คุณยังรู้สึกไม่มั่นใจในการสอน ที่คุณอยากปรึกษาหรือแลกเปลี่ยน”

4. บริเวณที่ไม่รู้ (Unknown Area) ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์และการสะท้อนคิดร่วมกัน โดยออกแบบกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพที่เปิดโอกาสให้ครูได้ลองสิ่งใหม่ เช่น การสอนแบบ PBL หรือเทคนิค AI ในห้องเรียนส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนครู เช่น วงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) ใช้กระบวนการสะท้อนคิด (Reflective Practice) อย่างต่อเนื่อง เพื่อค้นพบศักยภาพที่ซ่อนอยู่

สรุปได้ว่า หน้าต่างทั้ง 4 บานนั้น สามารถช่วยให้ผู้นิเทศเข้าใจและเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดผู้รับการนิเทศได้ ทั้งในบริเวณเปิดเผย บริเวณจุดบอด บริเวณซ่อนเร้น หรือแม้กระทั่งบริเวณที่ซ่อนเร้น ซึ่งในกระบวนการนิเทศหากผู้นิเทศมีความรู้และความเข้าใจในทฤษฎีดังกล่าว ย่อมทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและเข้าถึงความรู้สึกของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น โดยบุคคลนั้น ก็คือ ผู้รับการนิเทศ

แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน

การนิเทศเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ช่วยในการยกระดับและพัฒนาวิชาชีพครู แต่ในปัจจุบันกลับพบว่า กระบวนการนิเทศกำลังประสบปัญหา ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการพัฒนาแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน เพื่อให้ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยอาศัยแนวคิด

กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรร่วมกับแนวคิดเพื่อความเข้าใจผู้อื่น คือ The Johari Window มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน เป็นการชี้แนะและช่วยเหลือด้านการเรียนการสอนในกลุ่มเพื่อนครูด้วยกัน มีหลักการนิเทศที่เน้นประเด็นสำคัญ 4 ประการ คือ

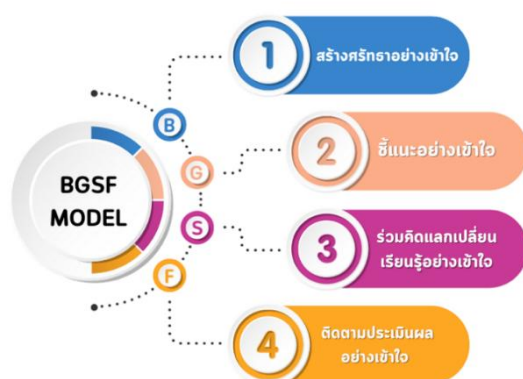
1. การสร้างศรัทธาอย่างเข้าใจ (Build faith with understanding) โดยในขั้นนี้ ผู้นิเทศจะต้องสร้างศรัทธาด้วยความเข้าใจผู้รับการนิเทศ นั่นคือ ครู เพื่อให้เพื่อนครูเปิดใจ ยอมรับ และเกิดความสนใจที่จะใฝ่รู้ พร้อมปรับปรุงการจัดการกระบวนการเรียนของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การชี้แนะอย่างเข้าใจ (Guidance with understanding) โดยในขั้นนี้ ผู้นิเทศจะต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์ชัดว่า การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นสามารถปฏิบัติและทำได้จริงๆ และเพื่อนครูสามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ในชั้นเรียนได้ รวมไปถึงการชี้แนะเพื่อให้ครูดึงศักยภาพของตนเองออกมาใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเข้าใจ (Sharing ideas with understanding) ในขั้นนี้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จะต้องมีการพบปะกัน พูดคุยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ร่วมคิดแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้นิเทศแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งในส่วนที่ผู้รับการนิเทศรู้หรือไม่รู้ หรืออาจเป็นสิ่งที่ผู้รับการนิเทศรู้แต่ไม่เปิดเผยสิ่งเหล่านั้นให้ผู้อื่นได้รับรู้ จึงจะทำให้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การติดตามประเมินผลอย่างเข้าใจ (Follow-up and evaluation with understanding) ผู้นิเทศจะต้องบันทึกการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ สังเกตและรับฟังข้อมูลป้อนกลับจากเพื่อนครูผู้รับการนิเทศ ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งในส่วนที่ผู้รับการนิเทศรู้ หรือไม่รู้ หรืออาจเป็นสิ่งที่ผู้รับการนิเทศรู้แต่ไม่เปิดเผยสิ่งเหล่านั้นออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นใหม่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสืบไป

จากที่ได้กล่าวข้างต้น สรุปรูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืนได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน BGSF MODEL

แนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน BGSF MODEL

การพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการนิเทศที่ไม่เพียงแต่ชี้แนะเท่านั้น แต่ต้องเข้าไปเข้าใจทั้งบริบท ความรู้สึก และศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในตัวครูแต่ละคน กระบวนการนิเทศที่เน้นความสัมพันธ์บนฐานของความเข้าใจจึงเป็นแนวทางที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืน

ในบทความนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน BGSF MODEL ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ดังที่ได้กล่าวในข้างต้น โดยรูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน BGSF MODEL นี้เน้นการนิเทศในเชิงพัฒนามากกว่าตรวจสอบ เพื่อส่งเสริมให้ครูเติบโตทางวิชาชีพด้วยแรงบันดาลใจจากภายใน และสามารถต่อยอดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงขอแนะนำ ตัวอย่างแผนการนิเทศครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ในบทเรียนเรื่อง “ประโยคเพื่อการสื่อสาร” โดยประยุกต์ใช้ BGSF MODEL อย่างเป็นรูปธรรม

แผนการนิเทศครูผู้สอนวิชาภาษาไทย หัวข้อการสอนเรื่อง “ประโยคเพื่อการสื่อสาร” โดยใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน BGSF MODEL			
ขั้นตอนการนิเทศ	กิจกรรม/แนวทางการดำเนินงาน	เครื่องมือ/หลักฐานประกอบ	ช่วงเวลา
1. การสร้างศรัทธาอย่างเข้าใจ (Build faith with understanding)	ผู้นิเทศดำเนินกิจกรรมที่มุ่ง “สร้างศรัทธา” โดยผู้นิเทศจะเยี่ยมชั้นเรียนแบบไม่เป็นทางการสนทนาเชิงลึกเพื่อเข้าใจครูสร้างแรงบันดาลใจและเน้นคุณค่าในบทบาทของครู	- บันทึกบทสนทนา - แบบสำรวจความพร้อม/ความคาดหวังของครู	สัปดาห์ที่ 1
2. การชี้แนะอย่างเข้าใจ (Guidance with understanding)	ผู้นิเทศดำเนินกิจกรรมที่เน้น “การชี้แนะ” โดยผู้นิเทศจะวิเคราะห์แผนการสอนร่วมกับครู พร้อมแนะนำรูปแบบการสอนที่หลากหลาย รวมถึงยกตัวอย่างกิจกรรมที่ทำได้จริงในชั้นเรียน	- แผนการจัดการเรียนรู้ - Checklist การออกแบบกิจกรรม	สัปดาห์ที่ 2
3. การร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเข้าใจ (Sharing ideas with understanding)	ผู้นิเทศจัดกิจกรรมส่งเสริม “การร่วมคิด” โดยจัดวง PLC กับครูภาษาไทย เพื่อสะท้อนผลการสอน โดยผู้นิเทศให้ข้อเสนอแนะโดยเข้าใจบริบทของครู	- บันทึก PLC - สรุปแนวทางแก้ปัญหา	สัปดาห์ที่ 3

แผนการนิเทศครูผู้สอนวิชาภาษาไทย หัวข้อการสอนเรื่อง “ประโยคเพื่อการสื่อสาร” โดยใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน BGSF MODEL			
ขั้นตอนการนิเทศ	กิจกรรม/แนวทางการดำเนินงาน	เครื่องมือ/หลักฐานประกอบ	ช่วงเวลา
4. การติดตามประเมินผลอย่างเข้าใจ (Follow-up and evaluation with understanding)	ผู้นิเทศติดตามแลประเมินผลอย่างเข้าใจ โดยสังเกตชั้นเรียนจริง เพื่อประเมินผลผู้เรียนจากกิจกรรมสื่อสาร รวมถึงรับฟังการให้ข้อมูลย้อนกลับจากครู	- แบบสังเกตชั้นเรียน - แบบประเมินตนเองของครู - รายงานสะท้อนผลการสอน	สัปดาห์ที่ 4

สรุป

กระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยยกระดับคุณภาพของการศึกษาซึ่งกระบวนการนี้มีประโยชน์หลายประการ ทั้งในการการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจาก กระบวนการนิเทศช่วยให้ข้อมูลแก่ครู ทั้งด้านการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเอง นอกจากนี้ช่วยให้ครูพัฒนาความรู้ความสามารถในการสอน และช่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพการสอนของครู นอกจากนี้ กระบวนการนิเทศยังเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถใช้พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เนื่องจาก กระบวนการนิเทศทำให้สถานศึกษาทราบถึงข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข ทำให้สถานศึกษาสามารถนำข้อบกพร่องดังกล่าวไปใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อคุณภาพของนักเรียนและเพื่อเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียน ทั้งนี้กระบวนการนิเทศยังช่วยสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน และกระบวนการนิเทศยังสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน แต่ในการใช้กระบวนการนิเทศให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรนั้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ควรเกิดขึ้น เนื่องจากหากขาดสิ่งนี้ อาจทำให้ตลอดกระบวนการของอาจไม่เป็นไปตามที่ผู้นิเทศ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้วางไว้ ดังนั้น ผู้นิเทศจึงต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นขึ้นในกระบวนการของการนิเทศ

การนำแนวคิดกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรร่วมกับแนวคิดเพื่อความเข้าใจผู้อื่น คือ The Johari Window มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน จึงเป็นอีกแนวทางสำคัญหากผู้นิเทศจะนำไปปรับใช้ในกระบวนการนิเทศ เนื่องรูปแบบดังกล่าว สามารถช่วยให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน อันเนื่องมาจากหลักการของแนวคิดคือทั้งสองนั้นล้วนส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ กล่าวคือ กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีแนวคิดสำคัญ คือ การร่วมทุกข์ร่วมสุข การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เน้นแนวทางที่ถูกต้อง ยอมรับนับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ นอกจากนี้ The Johari Window ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ ช่วยให้ผู้ศึกษา

เข้าใจและเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดผู้อื่นได้ ทั้งในบริเวณเปิดเผย บริเวณจุดบอด บริเวณซ่อนเร้น หรือแม้กระทั่ง บริเวณที่ซ่อนเร้นของผู้อื่น เมื่อนำแนวคิดทั้งมาผสมผสานกันจึงเกิดเป็นรูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่าง ยั่งยืน ซึ่งสามารถช่วยให้การนิเทศประสบความสำเร็จ ทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จึงนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2543). *แนวทางการนิเทศและการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้*
แบบต่อเนื่อง. กรมวิชาการและคณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566)*. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- เก็จจกน ก่อวงศ์. (2546). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานตามระบบ
การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย)* <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/6448>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). *ทบทวนธรรมภูมิ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. สำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ.
- พุทธชาติ แสนอุปบล. (2561). *สภาพ ปัญหา และแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20*. วารสารบัณฑิตศึกษา, 15(70), 171-181.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2545). *การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง: รูปแบบที่คัดสรร.*
ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอสพีเค เปเปอร์ แอนด์ ฟอรัม.
- _____. (2546). *กัลยาณมิตรนิเทศ*. สำนักงานมาตรฐานการเรียนรู้.
- _____. (2547). *เทคนิคการนิเทศแบบกัลยาณมิตร*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทิศนา แคมมณี. (2550). *รูปแบบการสอนทางเลือกต่าง ๆ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรวิภา เล่าเรียนดี. (2555). *การศึกษาปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร.*
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- Heller, D. (1989). *Peer supervision: A way of professionalizing teaching*. Phi Delta Kappa
Educational Foundation.
- Luft, J. & Ingham, H. (1955). *The Johari window, a graphic model of interpersonal awareness
proceedings of the western training laboratory in group development*. University of
California.

Man, E. (1996). *Reflections of a new teacher - peer supervision in teacher development*.
New Horizons in Education, 37.

มโนทัศน์

และการรักษาพระวินัย อาบัติ

กับบริบทแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

วรเชษฐ์ โทอิน^{1*}พระมหาวิรุธ วิโรจน์ (นิลเพ็ชร)²อรรถชัย สุตบดิน³

รับบทความ: 10 เมษายน 2568 แก้ไขบทความ: 25 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 26 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับพระวินัยและอาบัติในพระพุทธศาสนา รวมถึงกระบวนการแสดงอาบัติของพระภิกษุ พร้อมทั้งพิจารณาการแสดงออกและการจัดการกับโทษจากการประพฤติผิดในบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็วและสาธารณชนมีบทบาทในการตรวจสอบมากขึ้น การศึกษาอาศัยการวิเคราะห์เชิงเอกสารควบคู่กับการประมวลแนวคิดทางทฤษฎีเพื่อเชื่อมโยงหลักพระวินัยกับแนวคิดสมัยใหม่ในการลงโทษและการฟื้นฟู ผลการศึกษาพบว่า อาบัติในพระวินัยมีบทบาทสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของพระภิกษุ และเน้นการพัฒนา “จิตสำนึกแห่งสมณธรรม” มากกว่าการลงโทษทางกายภาพ กระบวนการออกจากอาบัติ ไม่ได้เป็นเพียงการล้างโทษ แต่ยังเป็นกระบวนการแห่งการฟื้นฟูจิตใจและยืนยันสถานะของสมณะให้ดำรงมั่นในพระธรรมวินัย ท่ามกลางสังคมยุคใหม่ พระภิกษุต้องเผชิญกับแรงกดดันจากสื่อและปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลที่ส่งผลต่อการรับรู้ของสาธารณะเกี่ยวกับความผิดและโทษของสงฆ์ ข้อเสนอแนะทางวิชาการคือ ควรพัฒนาแนวทางการเผยแพร่ความรู้ด้านพระวินัยในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้ผ่านสื่อดิจิทัล ส่งเสริมการศึกษาพระวินัยเชิงป้องกันในระดับปฐม โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาสงฆ์ พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการฟื้นฟูพระภิกษุผู้ประพฤติผิดให้กลับคืนสู่ความมั่นคงทางจิตวิญญาณ ทั้งนี้เพื่อธำรงไว้ซึ่งศรัทธาของสาธารณชน และรักษาความสงบเรียบร้อยของคณะสงฆ์ในยุคเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางสังคม มโนทัศน์และการรักษาพระวินัย อาบัติ

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ยโสธร

* อีเมล: worachet.th@mbu.ac.th

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ยโสธร

Conceptualizing Monastic Discipline and Transgression (Apatti) in the Context of Social Transformation

Worachet Tho-un ^{1*}

Phamah Wiruth Wirojano (Nilpech) ²

Attachai Sudbonid ³

Abstract

This article aims to examine the concepts of Vinaya (monastic discipline) and Apatti (transgression) in Buddhism, including the process by which monks express and acknowledge their transgressions. It also explores how disciplinary practices are expressed and managed in the context of a rapidly changing society, particularly within the digital era, where information spreads quickly and the public plays an increasingly active role in monitoring monastic behavior. The study employs document analysis alongside penal theory to link the principles of Vinaya with modern concepts of punishment and rehabilitation. The findings reveal that Apatti in the Vinaya plays a crucial role in regulating the behavior of Buddhist monks, emphasizing the cultivation of a “conscience of monastic discipline” rather than physical punishment. The process of resolving Apatti is not merely about erasing guilt, but rather a transformative journey toward spiritual restoration and the reaffirmation of one’s monastic status within the Dhamma-Vinaya framework. In contemporary society, monks are increasingly pressured by media exposure and digital interactions, which shape public perceptions of monastic misconduct and its consequences. Academic recommendations include the development of accessible and comprehensible digital resources to disseminate knowledge about the Vinaya, the promotion of preventive education in monastic institutions, especially at the foundational level, and the establishment of effective processes for the spiritual rehabilitation of monks who have transgressed. These efforts aim to preserve public faith in the monastic community and maintain social order within the Sangha amidst the digital transformation of society.

Keywords: Social Change, Concepts and Preservation of the Monastic Discipline, Transgression

¹ Course Instructor, Ph.D.Program in Political Science, Mahamakut University Yasothon Buddhist Collage

* Email: worachet.th@mbu.ac.th

² Course Instructor, Ph.D.Program in Political Science, Mahamakut University Isan Campus

³ Course Instructor, Education Science, Mahamakut University Yasothon Buddhist Collage

บทนำ

อาบัติในพระพุทศาสนา หมายถึง การกระทำผิดวินัยสงฆ์ซึ่งพระพุทเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่สงฆ์ และเสริมสร้างศรัทธาแก่ศุทธ การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์อาบัติผ่านกรอบแนวคิดของ “ทัณฑวิทยา” (penology) โดยเน้นให้เห็นถึงสองมิติที่สำคัญ ได้แก่ มิติแห่งการข่มขู่ยับยั้ง และมิติแห่งการแก้ไขฟื้นฟู ในด้านแรก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมุ่งหมายเพื่อสร้างความหวาดเกรงและยับยั้งไม่ให้พระภิกษุกระทำความผิดซ้ำ โดยผ่านการกำหนดบทบัญญัติที่ชัดเจน เช่น การตำหนิต่อหน้าสงฆ์ การแสดงตนสละภิกษุภาพ และการปฏิบัติตามกระบวนการแห่งพระวินัยอย่างเคร่งครัด ส่วนในมิติที่สอง การแก้ไขฟื้นฟูมุ่งเน้นที่การพัฒนาพฤติกรรมของพระภิกษุผู้กระทำผิด ด้วยการอบรมธรรมะ การให้ความรู้ในพระวินัย ตลอดจนการส่งเสริมการเจริญสติ สมาธิ และปัญญา เพื่อแก้ไขปัจจัยภายในที่นำไปสู่ความผิดพลาด จากการวิเคราะห์ พบว่าปัจจัยที่นำไปสู่การละเมิดวินัยสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 3 ประการ ได้แก่ 1) การขาดความละอายต่ออาป (อตัปปะ) 2) การขาดความรู้ความเข้าใจในพระวินัย และ 3) การขาดสติ สมาธิ และปัญญาอันมั่นคง แนวทางในการป้องกันที่มีประสิทธิภาพจึงควรเน้นที่การจัดการศึกษา การฝึกฝน และการอบรมภิกษุสามเณรให้ตระหนักรู้ในพระวินัยอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในกลุ่มภิกษุผู้ยังเป็นปุณชนที่ยังมิได้บรรลุนิธรรม ในขณะที่พระอเสขะหรือพระอรหันต์ ผู้สิ้นกิเลสแล้ว ไม่มีแนวโน้มที่จะละเมิดพระวินัยอีก ทั้งนี้การจัดการกับอาบัติตามพระวินัยมิได้มีลักษณะของการลงโทษเชิงบังคับหรือรุนแรง หากแต่เป็นกระบวนการที่เน้น “การดำหนิอย่างสร้างสรรค์” และ “การฟื้นฟูจิตใจ” เพื่อให้พระภิกษุสามารถพัฒนาตนเองและกลับคืนสู่ความบริสุทธิ์ในเพศสมณะได้อีกครั้ง การวิเคราะห์อาบัติผ่านกรอบทัณฑวิทยานี้ จึงแสดงให้เห็นถึงสมดุลระหว่างการป้องปรามและการฟื้นฟูอย่างมีเมตตา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของพระพุทศาสนา และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทสังคัมร่วมสมัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (พระอธิการจาลึก สดณฺโตะ และพระครูชินวิโรจนิคิต (เอก ชินวิโร), 2568)

อาบัติในพระวินัยทางพระพุทศาสนา

การล่วงอาบัติของพระสงฆ์ในบริบทสังคัมปัจจุบัน (violation of the precepts of the monks) การวิเคราะห์เชิงพระวินัยและสังคัมวิทยาพุทศาสนาในพระพุทศาสนา "อาบัติ" หมายถึง การกระทำที่ละเมิดพระวินัยซึ่งพระพุทเจ้าทรงบัญญัติไว้สำหรับพระภิกษุและสามเณร อาบัติถือเป็นกลไกสำคัญในการรักษาความบริสุทธิ์ของสงฆ์ และสร้างศรัทธาแก่พุทบริษัท อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสังคัมปัจจุบัน ปรากฏการณ์การล่วงอาบัติของพระสงฆ์กลับกลายเป็นปัญหาที่ถูกวิพากษ์อย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับสังคัม ศาสนา และรัฐบาลบริบทดังนี้

1. รูปแบบการล่วงอาบัติในปัจจุบัน การล่วงอาบัติในปัจจุบันมิได้จำกัดเพียงการฝ่าฝืนข้อวัตรเล็กน้อย หากแต่ครอบคลุมถึงการละเมิดพระวินัยร้ายแรง (สังฆาติเสส และปาราชิก) เช่น การเสพสุรา การล่วงละเมิดทางเพศ การครอบครองเงินทอง และการแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมในพื้นที่สาธารณะ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด

เช่น กรณีพระภิกษุในสื่อสังคมออนไลน์ที่เผยแพร่ภาพลักษณ์หยาบช้า หรือแม้แต่กระทำการผิดกรรมไม่เหมาะสมกับเพศตรงข้าม ซึ่งขัดต่อหลักความสำรวมในพระธรรมวินัย

2. สาเหตุของการล่วงอาบัติ ปัจจัยที่ส่งผลให้พระสงฆ์ล่วงอาบัติในปัจจุบันมีหลายประการ ได้แก่ 1) การขาดการศึกษาในพระวินัย พระภิกษุจำนวนมากมิได้รับการฝึกฝนด้านวินัยสงฆ์อย่างจริงจัง ทำให้ขาดความเข้าใจในเจตนารมณ์ของพระธรรมวินัย (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2559) 2) แรงกดดันจากสังคมบริโภคนิยม พระสงฆ์ในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับค่านิยมทางวัตถุและความคาดหวังทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้บางรูปยอมรับเงินทอง หรือแสดงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่ขัดต่อพระธรรมวินัย และ 3) การขาดสติและความยับยั้งชั่งใจ โดยเฉพาะในหมู่พระภิกษุที่ยังมิได้บรรลุธรรม อวิชาและกิเลสยังคั่งมีอยู่ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่การล่วงอาบัติ

3. ตัวอย่างเชิงรูปธรรม กรณีตัวอย่างที่น่าสนใจ ได้แก่ การจับกุมพระภิกษุในคดีล่วงละเมิดทางเพศ หรือการยกยอกทรัพย์ของวัด เช่น คดีของพระรูปหนึ่งในจังหวัดภาคกลางที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาฉ้อโกงเงินทอดกฐินจำนวนมาก ซึ่งเข้าข่ายปาราชิก และสะท้อนถึงการล่มสลายของระบบควบคุมภายในคณะสงฆ์ในบางพื้นที่

4. แนวทางการป้องกันและฟื้นฟู การแก้ปัญหาการล่วงอาบัติควรเน้นที่การศึกษาเชิงลึกในพระธรรมวินัย การฝึกสติและจริยธรรมในระดับสถาบันสงฆ์ และการมีระบบติดตาม ตรวจสอบ และให้คำแนะนำจากคณะสงฆ์ที่มีคุณธรรมสูง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2554) ในระยะยาว การสร้างระบบ “ธรรมาภิบาลสงฆ์” ที่โปร่งใส มีธรรมาภิบาล และเปิดรับการตรวจสอบจากสังคม จะเป็นแนวทางที่ยั่งยืนในการป้องกันการล่วงอาบัติและฟื้นฟูภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนาให้กลับคืนสู่ความศรัทธาของสาธุชน

อาบัติและการออกจากอาบัติในพระวินัย

1. ความหมายของอาบัติในทางพุทธศาสนา

คำว่า อาบัติ หรือ “อาปตติ” เป็นทั้งภาษาบาลีและสันสกฤต มาจาก อา+ปทฺ อา อุปสรรค แปลว่า ถึง ปทฺ ธาตุ แปลว่า ไป จึงแปลว่า การต้อง การถึง หรือธรรมชาติที่ พระภิกษุพึงต้อง พึงถึง (พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2545) ว่าโดยความหมาย อาบัติ หมายถึง โทษทางวินัยของพระสงฆ์ ความผิดพลาด การละเมิด การกระทำความผิดการกระทำผิดกฎเกณฑ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543) ความถึงวิตีกมโทษ คือการล่วงละเมิดสิกขาบท ธรรมชาติที่ภิกษุพึงต้อง พึงถึงด้วยการประพฤตินอกพระบัญญัติ (สมเด็จพระวันรัต (จุนท์ พุทธิมคฺโต), 2548) กิริยาที่ล่วงละเมิดพระบัญญัติและมีโทษเหนือตน และโทษจากการละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม (พระวินัยธรรมสุมาย ธรรมปาโล, 2562) ฉะนั้น คำว่า อาบัติ ในบริบทพระวินัย หมายถึง “ความถึง” หรือ “ความต้อง” ซึ่งมีนัยว่าพระภิกษุได้กระทำการบางอย่างที่เข้าไปสัมผัสหรือเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต้องห้ามตามที่พระวินัยบัญญัติไว้ หากเปรียบเทียบกฎเกณฑ์ของพระธรรม

วินัยกับ “รั้ว” ที่ล้อมพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของภิกษุผู้ถือพรต การที่ภิกษุก้าวข้ามรั้วดังกล่าว และแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมย่อมถือได้ว่า “ล่วงอาบัติ” กล่าวคือ เมื่อมีการกำหนดพฤติกรรมบางประการว่าเป็นความผิด พระภิกษุที่กระทำพฤติกรรมเช่นนั้นย่อมถือว่าต้องอาบัติ และจะมีความผิดติดตัวอยู่ตราบเท่าที่ยังมิได้กระทำการแก้ไข หรือละล้างความผิดนั้นตามกระบวนการของพระวินัยที่เรียกว่า “การออกอาบัติ” ดังนั้น การล่วงอาบัติจึงไม่เพียงเป็นการละเมิดข้อบัญญัติทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเปรียบเสมือนการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมสงฆ์ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการชำระและลงโทษตามควร (พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ, 2564)

พระภิกษุที่ละเมิดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ สำหรับพระสงฆ์ และสำหรับสงฆ์จะต้องอาบัติ อาบัติ หมายถึง โทษหรือมาตรการต่าง ๆ ที่ทำให้พระภิกษุต้องปฏิบัติตาม หรือฝึกฝนมากขึ้น เพื่อป้องกันการละเมิดกฎเกณฑ์ครั้งแรกและการละเมิดกฎเกณฑ์ซ้ำ และโทษหรือมาตรการนั้น ไม่ใช่การลงทัณฑ์ด้วยศาสตราวุธใด ๆ ที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังที่พระเจ้าปเสนทิโกศลตรัสรับรองไว้ว่า “ข้าพระองค์ฝึคนเพราะอาศัยอาชญาและศาสตราวุธ แต่น่าอัศจรรย์พระองค์ (พระพุทธเจ้า) ฝึกคนโดยไม่ใช้อาชญาและไม่ใช้ศาสตราวุธเลย” สะท้อนให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงฝึกคนให้พัฒนาตนเอง โดยไม่ใช้คำสั่งบังคับ และการลงโทษด้วยความรุนแรง (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, 2520)

คัมภีร์ปริวาร ซึ่งเป็นคัมภีร์สุดท้ายของพระวินัยปิฎก แต่งขึ้นในลังกาหลังพุทธกาลราวประมาณ 200 ปี ได้แสดงเหตุของอาบัติ 6 ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2541) ได้แก่

1) เพราะไม่ละอาย “อลัชชิตา” หมายถึง พระภิกษุรู้ว่าพฤติกรรมนั้นเป็นความผิดเพราะพระพุทธเจ้าได้กำหนดกฎเกณฑ์ห้ามไว้แล้ว ตั้งใจล่วงละเมิด โดยไม่ละอายต่อความเป็นพระภิกษุของตนเอง ไม่เกรงกลัวการลงโทษและบาปกรรมทั้งหลาย เป็นผู้เก้อหยาก

2) เพราะไม่รู้ “อญญาณตา” หมายถึง พระภิกษุไม่รู้ว่าพระพุทธเจ้าได้บัญญัติเป็นกฎเกณฑ์ไว้แล้ว จึงละเมิด ซึ่งอาจเป็นกฎเกณฑ์นอกพระปาติโมกข์ ที่ไม่ได้เน้นย้ำด้วยการสวดทุกกึ่งเดือน

3) เพราะสงสัย “กุกกุจจปคตตา อกปิเย กปิยสญญิตา” หมายถึง พระภิกษุสงสัยในพฤติกรรมบางอย่างว่า ได้มีพระพุทธบัญญัติเป็นกฎเกณฑ์ไว้หรือไม่ และยังไม่ทันถามท่านผู้รู้ให้สิ้นความสงสัย และกระทำลงไป หากมีบัญญัติไว้ก็ปรับอาบัติตามความผิดหากไม่มีบัญญัติไว้ก็ปรับอาบัติ เพราะความสะเพร่าเพราะฝันกระทำโดยไม่ถามท่านผู้รู้ให้สิ้นความสงสัย

4) เพราะสำคัญในของที่ไม่สมควรว่าสมควร “อกปิเย กปิยสญญิตา” หมายถึง ได้กระทำเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติห้ามไว้ ด้วยความเข้าใจผิดว่ากระทำได้

5) เพราะสำคัญในของที่ไม่สมควรว่าไม่สมควร “อกปิเย กปิยสญญิตา” หมายถึง ได้กระทำเรื่องที่พระพุทธเจ้ามิได้บัญญัติห้ามไว้ ด้วยความเข้าใจผิดว่ากระทำไม่ได้

6) เพราะลืมสติ “สติสมโมสา” หมายถึง หลงลืม ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่มีพระบัญญัติให้กระทำ เช่น พระภิกษุได้ผ้าซึ่งนอกเหนือจากไตรจีวร ต้องทำวิกัปให้ผู้อื่นครอบครองร่วมกันภายใน 10 วัน หากจำไม่ได้เก็บ

ไว้เกิน 10 วันไป จะต้องอาบัติ เพราะลัสมสติ “สติสมโมสา” หมายถึง หลงลืม ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่มีพระบัญญัติให้กระทำ เช่น พระภิกษุได้ผ้าซึ่งนอกเหนือจากไตรจีวร ต้องทำวิกัปให้ผู้อื่นครอบครองร่วมกันภายใน 10 วัน หากจำไม่ได้เก็บไว้เกิน 10 วันไป จะต้องอาบัติ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, 2520)

2. ประเภทของอาบัติในพุทธศาสนา

อาบัติ ที่หมายถึง ความผิดและโทษ ว่าโดยชื่อมี 7 ประเภท ได้แก่ ปาราชิก สังฆาทิเสส อนุลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนีย์ ทุกกฏ และพุทฺธภาษิต แต่ละประเภทมีความหมาย ดังนี้

1) ปาราชิก แปลว่า ความพ่ายแพ้ กล่าวคือ การเคลื่อน ความผิดพลาด ความห่างไกลจากพระสัทธรรม เป็นบทคุณศัพท์ของบุคคล แปลว่า เป็นผู้พ่ายแพ้ เป็นบทคุณศัพท์ของอาบัติ แปลว่า ทำบุคคลให้พ่ายแพ้ คือ ทำให้ขาดจากความเป็นพระภิกษุ เป็นบทคุณศัพท์ของสิกขาบท แปลว่า ปรับอาบัติปาราชิก (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2563)

2) สังฆาทิเสส แปลว่า การละเมิดที่ต้องอาศัยสงฆ์ในการกระทำความผิดในเบื้องต้น และกรรมที่เหลือ ที่ชื่อว่า สังฆาทิเสส เพราะอรรถว่า สงฆ์เท่านั้นยอมให้ปริวาสสำหรับอาบัตินั้น ลากกลับมาที่เดิม ให้มานัด เรียกกลับเข้าหมู่ ภิกษุมารูปกระทำไม่ได้ บุคคลเดียวกระทำไม่ได้ เพราะฉะนั้น จึงเรียกว่า สังฆาทิเสส เป็นอาบัติที่มีความหนักนกรองจากอาบัติปาราชิก แต่ยังสามารถแก้ไขได้ มีวิธีการซับซ้อน และต้องใช้เวลาในการแก้ไขอาบัติ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543)

3) อนุลัจจัย แปลว่า อาบัติหนา อาบัติหยาบ ในบรรดากลุ่มอาบัติที่เป็นเทศนาคามินี คือ อาบัติที่พ้นได้ด้วยการแสดง กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบกับอาบัติ 4 กองที่เหลือ ได้แก่ อาบัติปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนีย์ ทุกกฏ พุทฺธภาษิตแล้ว อาบัติอนุลัจจัยหนักที่สุด และเป็นบาปฐานของอาบัติปาราชิกด้วย อาบัติตั้งแต่อนุลัจจัยลงมา เป็นอาบัติจากการละเมิดกฎเกณฑ์โดยตรง และเป็นอาบัติจากความผิดที่ไม่ครบองค์ประกอบ (สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร), 2537)

4) ปาจิตตีย์ แปลว่า อาบัติที่ยังกุศลให้ตกไป ทำอริยมรรคให้เสียไป ทำจิตให้ลุ่มหลง โดยแยกเป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์ คือ อาบัติที่ต้องสลัดสิ่งของที่ทำให้ต้องอาบัติแล้วจึงแสดงอาบัติ และสุทธิกปาจิตตีย์ คือ อาบัติที่แสดงอย่างเดียบบ้าง หรือต้องรื้อทุบทำลายก่อนแล้วจึงแสดงอาบัติบ้าง (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2535)

5) ปาฏิเทสนีย์ แปลว่า จะพึงแสดงคืน อาบัติที่จะพึงแสดงคืน ความผิดที่พึงแสดงคืนด้วยการกล่าวขอโทษ เพราะต้องธรรมนำดีเตือน เป็นลหุอาบัติ คือ เป็นอาบัติเบารองลงมาจากอาบัติปาจิตตีย์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543)

6) ทุกกฏ แปลว่า การทำไม่ดี การทำพลาด อีกอย่างหนึ่ง ทุกกฏ ที่ชื่อว่า ผิดเพราะละเมิดพระบัญญัติ ที่ชื่อว่า แย้ง เพราะแย้งกุศล ที่ชื่อว่า พลาด เพราะอย่างขึ้นสู่อริยมรรคไม่ได้ อาบัติทุกกฏ ปรากฏในสิกขาบทในพระปาติโมกข์และนอกพระปาติโมกข์ซึ่งอย่างหลังมีจำนวนนับไม่ถ้วน มีโอกาสที่พระภิกษุทั่วไปจะพลาดพลั้ง และสร้างความเสียหายได้มาก (พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ วันจันทร์), 2528)

7) ทุพภาสิต แปลว่า พุดคำชั่ว พุดไม่ดี พุดเสียหาย เป็นอาบัติเบาที่สุดที่เกี่ยวกับคำพุด เป็นความผิดเกี่ยวกับวจีกรรม ในระดับใกล้เคียงกับทุกกฎ เช่น พระภิกษุว่ากล่าวพระภิกษุอื่นเพื่อให้ได้รับความอภัยต้องอาบัติทุพภาสิต (อมร ราชธรรมนิเทศ, 2549) เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ในพระพุทธศาสนา “อาบัติ” เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งและเกี่ยวข้องกับ การรักษาความบริสุทธิ์ของเพศสมณะ หมายถึง ความผิดและโทษที่พระภิกษุกระทำแล้วก่อให้เกิดผลเสียทั้งในทางธรรมวินัยและภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนา อาบัติจึงเปรียบเสมือนขอบเขตหรือรั้วของการประพฤติปฏิบัติ หากพระภิกษุใดก้าวล่วงพ้นรั้วนี้ด้วยพฤติกรรมอันไม่เหมาะสม ย่อมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น อาบัติในพระธรรมวินัยแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ตามลำดับความรุนแรงของโทษ ตั้งแต่ร้ายแรงที่สุดไปจนถึงเบาที่สุด ได้แก่ ปาราชิก สังฆาทิเสส ฤทธัจจย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนีย ทุกกฎ และทุพภาสิต ประเภทที่หนักที่สุดคือ ปาราชิก ซึ่งหมายถึง “ความพ่ายแพ้” หรือการสิ้นสุดความเป็นพระภิกษุโดยสิ้นเชิง ตัวอย่างของอาบัติปาราชิก เช่น การลักทรัพย์ การมีเพศสัมพันธ์ หรือการฆ่าคน ซึ่งเป็นการละเมิดหลักศีลธรรมขั้นรุนแรง ถัดมาคือ สังฆาทิเสส ซึ่งเป็นอาบัติที่ยังไม่ถึงขั้นขาดจากเพศบรรพชิต แต่ต้องอาศัยสงฆ์ร่วมกันทำการแก้ไข เช่น การล่วงละเมิดทางเพศโดยไม่มีการร่วมประเวณีโดยตรง เป็นต้น อาบัตินี้มีกรรมวิธีในการสำนึกผิดและเข้าสู่กระบวนการชำระอาบัติที่ซับซ้อน ต้องอาศัยระยะเวลาและความร่วมมือจากคณะสงฆ์ ฤทธัจจยเป็นอาบัติระดับกลาง ที่แม้ไม่ขาดจากสมณเพศ แต่ถือว่าหยาบและเป็นพฤติกรรมที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง เช่น การแสดงท่าทางหยาบคาย ซึ่งอาจเป็นรากฐานที่นำไปสู่อาบัติหนักได้ ต่อมาเป็นอาบัติ ปาจิตตีย์ และปาฏิเทสนีย ซึ่งจัดว่าเป็นอาบัติเบาระดับที่พระภิกษุสามารถแสดงความผิดและกลับเข้าสู่สภาวะบริสุทธิ์ได้ เช่น การพุดเท็จ การรับอาหารไม่เหมาะสม เป็นต้น อาบัตินี้ที่เบาที่สุดคือ ทุกกฎ และ ทุพภาสิต ซึ่งเป็นความผิดทางพฤติกรรมและคำพุด เช่น การพุดหยาบคาย หรือการทำพลาดโดยไม่ตั้งใจ แต่ก็ยังถือว่าเป็นอาบัติที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสงฆ์โดยรวมแล้ว อาบัติทั้ง 7 ประเภทนี้มีบทบาทสำคัญในการกำกับความประพฤติของพระภิกษุในพระธรรมวินัย เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของคณะสงฆ์ และสร้างความเชื่อมั่นในหมู่ประชาชนต่อพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน อาบัติจึงไม่ใช่เพียงการลงโทษ แต่เป็นกระบวนการฟื้นฟู สำนึกผิด และกลับคืนสู่หลักธรรมอันบริสุทธิ์

3. การแสดงออกและการแก้ไขโทษที่เกิดจากประพฤติดีอาบัติของสงฆ์

พระภิกษุที่รู้ว่าต้องอาบัติ จะต้องออกจากอาบิต่างรวดเร็ว การออกจากอาบัติซึ่งมิได้สะท้อนถึงการลงโทษที่นิยมใช้ในบ้านเมืองมาอย่างยาวนาน หรือการแก้ไขฟื้นฟูที่นิยมใช้ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นแนวคิดสมัยใหม่แต่เป็นกระบวนการที่ผู้ต้องอาบัติต้องดำเนินการด้วยตนเองโดยอาศัยปัจเจกชนและคณะสงฆ์ เพื่อปลดปล่อยตนออกจากอาบัติและกลับมาบริสุทธิ์อีกครั้ง สามารถจำแนกได้ 3 ดังนี้

1. การพ้นจากสภาพความเป็นพระภิกษุ ภิกษุผู้ต้องอาบัติปาราชิก ถือว่าได้พ้นจากความเป็นภิกษุโดยสมบูรณ์ทันทีนับแต่ขณะต้องอาบัตินั้น และไม่สามารถกลับเข้าสู่สมณเพศได้อีกตลอดชีวิต ตามพระวินัยบัญญัติ การต้องอาบัติปาราชิกเป็นการขาดจากสิกขาบทโดยสิ้นเชิง ภิกษุนั้นจึงหมดสิทธิ์ในการศึกษาสิกขาในฐานะ

พระภิกษุ และไม่อาจเข้าร่วมสังฆกรรมในกิจของสงฆ์ได้อีกต่อไป ในพระไตรปิฎกได้เปรียบเทียบสภาพของบุคคลผู้ต้องอาบัติปาราชิกไว้ว่า เปรียบประหนึ่งใบไม้แก่ที่หลุดจากขั้ว ก้อนหินที่แตกละเอียด หรือยอดของต้นตาลที่ขาดไป ซึ่งล้วนไม่สามารถฟื้นคืนสภาพเดิมได้ อุปมาดังกล่าวสะท้อนถึงภาวะที่ไม่อาจย้อนกลับมาสู่ฐานะเดิมได้อีก พระภิกษุที่รู้ตนว่าต้องอาบัติปาราชิกควรมีจิตสำนึกถึงสถานภาพที่เปลี่ยนไป และควรเข้าไปหาพระภิกษุอื่นเพื่อแจ้งการลาสิกขาให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย หลังจากนั้น บุคคลผู้นั้นจะดำรงชีวิตในฐานะสามเณร (โดยสมათานศีล 10 ประการ) หรือเป็นคฤหัสถ์ทั่วไปก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของตนเอง ด้วยเหตุที่ผู้ต้องอาบัติปาราชิกไม่อาจศึกษาในพระสิกขาบทร่วมกับสงฆ์ และไม่อาจเข้าร่วมในกิจกรรมสงฆ์ได้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้อย่างชัดเจนว่า “ผู้ต้องอาบัติปาราชิก ย่อมไม่อาจกระทำสังฆกรรมได้” ซึ่งแสดงถึงหลักวินัยอันเคร่งครัดในการรักษาความบริสุทธิ์แห่งหมู่สงฆ์

2. การประพตฺวิภูฐานวิธี เป็นวิธีการออกจากอาบัติสังฆาติเสสที่มีความซับซ้อนมาก ประกอบด้วยเนื้อหาในหลายชั้นระกาะ ได้แก่ ปาวิวาสกชั้นระกาะ สมุจจยชั้นระกาะ มี 4 อย่าง คือ ปริวาส มานัต อัพภาน และมุลาเยปฏิกัสสนา มานัตและอัพภานเป็นวิธีปฏิบัติที่ผู้ต้องอาบัติจะต้องผ่านทุกรูป ส่วนปริวาสและปฏิกัสสนาอาจมีขึ้นหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของผู้ต้องอาบัติทั้งก่อนและในระหว่างประพตฺวิภูฐานวิธี การประพตฺวิภูฐานวิธี มีขั้นตอนและรายละเอียดที่ต้องปฏิบัติจำนวนมาก ผู้ต้องอาบัติจะต้องดำเนินการเข้าไปหาสงฆ์ เพื่อขอวิธีปฏิบัติตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย หากมีการปกปิดอาบัติและต้องอาบัติซ้ำในระหว่างปฏิบัติ ปริวาส จะเป็นวิธีปฏิบัติเบื้องต้น มานัตและปฏิกัสสนา เป็นวิธีปฏิบัติอยู่ในลำดับถัดไป อัพภาน เป็นลำดับสุดท้าย หากไม่มีการปกปิดอาบัติและไม่มีการต้องอาบัติซ้ำ มานัต จะเป็นวิธีปฏิบัติเบื้องต้น ส่วนอัพภาน เป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งการขอปริวาสมานัตและปฏิกัสสนา ผู้ต้องอาบัติสามารถดำเนินการกับสงฆ์ 4 รูป ขึ้นไป ส่วนการอัพภาน ผู้ต้องอาบัติจะต้องดำเนินการขอกับสงฆ์ 20 รูป ขึ้นไป เท่านั้น

3. การแสดงอาบัติ หมายถึง การยอมรับโดยเปิดเผยว่าตนต้องอาบัติ กระทำโดยพระภิกษุ 2 ฝ่าย คือ พระภิกษุผู้แสดงอาบัติ และพระภิกษุผู้รับอาบัติ จะเป็นพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง พระภิกษุเป็นคณะหรือสงฆ์ก็ได้ และห้ามต้องอาบัติอย่างเดียวกัน หากแสดงทำให้ต้องอาบัติทุกกฎเพิ่มเติม การแสดงอาบัติให้ออกจากอาบัติถูกล้างจ้ยจนถึงอาบัติพหุภาสิตโดยมีวิธีปฏิบัติ 2 อย่าง คือ ถ้าพระภิกษุต้องอาบัติถูกล้างจ้ย ปาจิตติย์ ปาฏิเทสนีย์ ทุกกฎ และพหุภาสิต พึงเข้าไปหาเพื่อนสหธรรมิกหรือคณะหรือสงฆ์ แล้วจึงแสดงอาบัติ ถ้าพระภิกษุต้องอาบัติปาจิตติย์ เพราะได้วัตถุสิ่งของไม่ถูกต้องตามวินัย หรือมีขนาดเกินที่กำหนดไว้ จะต้องทำลาย ตัด หรือรื้อถอนก่อน จึงแสดงอาบัติได้ ส่วนพระภิกษุผู้ต้องอาบัตินิสัคคียปาจิตติย์ จะต้องสละจีวร บาตร เป็นต้นแก่เพื่อนสหธรรมิก คณะหรือสงฆ์ก่อนจึงแสดงอาบัติ กรณีพระภิกษุต้องอาบัติที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของ ต้องบอกเรื่องการต้องอาบัติก่อนจึง สละสิ่งของให้แก่พระภิกษุรูปหนึ่ง หรือแก่พระภิกษุหลายรูป เป็นคณะหรือแก่สงฆ์จึงแสดงอาบัติ กรณีต้องอาบัติอย่างเดียวกัน พึงแสดงอาบัติอย่างเดียวกัน กรณีต้องอาบัติเพราะได้หรือครอบครองวัตถุสิ่งของบางอย่าง พึงทุบ ทำลาย รื้อ ตัด วัตถุสิ่งของนั้นก่อน จึงแสดงอาบัติ หากต้องอาบัติปาฏิเทสนีย์ พึงแสดงอาบัติที่แตกต่างกับการแสดงอาบัติข้างต้นโดยเปล่งวาจาขอโทษกับพระภิกษุอื่น

ดั่งนั้น พระวินัย ค่ำว่า “การออกจากอาบัติ” มิได้หมายถึงการลงโทษในลักษณะที่สร้างความทุกข์ทางร่างกายหรือการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล หากแต่เป็นเพียงการแสดงออกถึงกระบวนการหรือกิริยาที่นำไปสู่การพ้นจากสภาวะแห่งความผิดหรือโทษเท่านั้น พระพุทธศาสนาไมใช้คำว่า ทัณฑ (การลงโทษ) ในบริบทของการละเมิดพระวินัยแต่อย่างใด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ที่ไม่เน้นบทลงโทษในเชิงบังคับหรือใช้ความรุนแรงในการควบคุมพฤติกรรมของภิกษุ อย่างไรก็ดีตาม แม้การออกจากอาบัติจะมีใช้ “การลงโทษ” ตามนิยามในระบบกฎหมายหรือรัฐศาสตร์ตะวันตก แต่ก็มีลักษณะของการดำเนินพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหลักสมณธรรม และเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมสงฆ์และสังคมโดยรวม โดยกระบวนการนี้จะถูกนำมาใช้ทุกครั้งที่มีการละเมิดพระวินัย โดยไม่เลือกสถานะของภิกษุว่าจะเป็นพระใหม่ พระเถระ หรือแม้แต่มะรียบุคคล ทั้งนี้ ภิกษุผู้ประพฤติดปกติและไม่ละเมิดพระวินัยย่อมไม่มีการ “ออกจากอาบัติ” ใด ๆ เมื่อตรวจสอบในเชิงเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่าการออกจากอาบัติมีลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับแนวคิดในทางทัณฑวิทยา (penology) ของตะวันตก ซึ่งมองการลงโทษในมิติต่าง ๆ อาทิ การลงโทษเพื่อยับยั้งพฤติกรรม (Deterrence) มีเป้าหมายเพื่อป้องปรามไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อระบบ การลงโทษเพื่อการฟื้นฟูและแก้ไข (Rehabilitation) มุ่งหวังให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกและกลับตัวเป็นผู้ปฏิบัติดีในสังคมอีกครั้ง (สมเด็จพระมหาธีรราช (พิมพ์ ธรรมธโร), 2537) จากกรอบแนวคิดข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า การออกจากอาบัติในพระพุทธศาสนาแม้มิใช่การลงโทษตามความเข้าใจของตะวันตก แต่สามารถนำแนวคิดทางทัณฑวิทยามาช่วยในการวิเคราะห์เพิ่มเติม เพื่อเปิดมุมมองใหม่ที่เชื่อมโยงระหว่างพระวินัยกับศาสตร์ทางสังคมและกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาบทบาทของพระวินัยในฐานะกลไกในการควบคุมและเยียวยาพฤติกรรมในสังคมสงฆ์

จากการศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่อง อาบัติ ในพระพุทธศาสนานั้น หมายถึง การละเมิดพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น เพื่อควบคุมพฤติกรรมของพระภิกษุให้ดำรงอยู่ในกรอบแห่งสมณธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อธำรงความเรียบร้อยของหมู่สงฆ์ และรักษาศรัทธาของศฤห์สฤห์ต่อสถาบันสงฆ์อย่างมั่นคง อาบัติถูกจำแนกออกเป็นหลายระดับ ตั้งแต่อาบัติขั้นร้ายแรง เช่น ปาราชิก ซึ่งมีผลให้พระภิกษุพ้นจากสมณเพศโดยทันที ไปจนถึงอาบัติขั้นเบา เช่น ทุพภาสิต ซึ่งเป็นเพียงการกล่าววาจาที่ไม่เหมาะสม แม้จะมีได้มีผลกระทบตอสถานภาพของภิกษุในเชิงรูปธรรม แต่ก็ยังสะท้อนถึงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักวินัย ในกระบวนการบริหารจัดการอาบัติ การ “ออกจากอาบัติ” (ปะฏิสารณียกรรม หรือการแสดงตนรับผิดและขอขมาโทษ) จึงนับเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยฟื้นฟูภาวะทางสมณะของภิกษุผู้ละเมิดกฎเกณฑ์ ทั้งยังมีบทบาทในการป้องกันมิให้เกิดการละเมิดซ้ำ โดยเน้นความรับผิดชอบของภิกษุผู้กระทำผิดเป็นหลัก มิใช่เพียงการลงโทษในเชิงบังคับหรือสร้างความหวาดกลัว เมื่อพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดทางทัณฑวิทยา จะเห็นได้ว่า “อาบัติ” สามารถวิเคราะห์ได้ผ่านสองแนวทางหลัก ได้แก่ 1) การลงโทษเพื่อยับยั้ง (deterrence) โดยมีมุ่งหมายให้ภิกษุและสังคมสงฆ์เกิดความเกรงกลัวต่อผลของการกระทำผิด ผ่านกระบวนการดำเนินหรือเปิดเผยความผิดในที่สาธารณะ ซึ่งทำหน้าที่ป้องกันไม่ให้ความผิดเกิดขึ้นซ้ำ และ 2) การลงโทษเพื่อฟื้นฟูและแก้ไข

(Rehabilitation) มุ่งเน้นการบ่มเพาะจิตสำนึกและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของภิกษุผู้กระทำความผิด โดยอาศัยการอบรมในพระวินัย การเจริญสมาธิภาวนา และการเสริมสร้างปัญญา เพื่อจัดเงื่อนไขภายในที่นำไปสู่การละเมิดวินัย ลักษณะเฉพาะของการจัดการอาบัติในพระพุทธศาสนา คือ การไม่ใช้ความรุนแรงทางกายภาพหรือจิตวิทยาในการควบคุม แต่เน้น “กระบวนการภายใน” ที่อาศัยความสำนึกผิดของผู้กระทำความผิด และความเมตตาจากหมู่สงฆ์ในฐานะผู้ร่วมอุดมการณ์แห่งสมณธรรม ซึ่งกล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์อาบัติผ่านมุมมองเชิงทฤษฎีวิทยา ช่วยเปิดมิติใหม่ในการเข้าใจบทบาทของพระวินัยในฐานะเครื่องมือทั้งในการ “ป้องกันความผิด” และ “ฟื้นฟูภิกษุผู้พลาดพลั้ง” อันสะท้อนถึงความสมดุลระหว่าง “การข่มขู่เพื่อยับยั้ง” กับ “การฟื้นฟูเพื่อรักษา” ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ค้ำจุนสถานภาพของสมณะเพศให้ดำรงมั่นในพระธรรมวินัยได้อย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

มโนทัศน์และการรักษาพระวินัย อาบัติ กับบริบทแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมยุคดิจิทัล พระวินัยในพระพุทธศาสนาเป็นระบบแห่งการควบคุมพฤติกรรมของพระภิกษุสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้นเพื่อธำรงความเรียบร้อยของหมู่สงฆ์ และรักษาความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน องค์ประกอบสำคัญของพระวินัยคือ “อาบัติ” ซึ่งหมายถึง การละเมิดวินัยสงฆ์ในรูปแบบต่าง ๆ อันมีระดับความรุนแรงแตกต่างกัน ตั้งแต่อาบัติร้ายแรงประเภท ปาราชิก จนถึงอาบัติเล็กน้อย เช่น ปาจิตตีย์ หรือทุพภาสิต การออกจากอาบัติ ถือเป็นกลไกสำคัญในเชิงระบบของพระวินัย โดยมีได้เน้นการลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสูญเสียศักดิ์ศรี แต่เน้นที่การยอมรับผิด สำนึกผิด และกระบวนการฟื้นฟูตนเองผ่านการสารภาพ การแสดงตน และการรับฟังคำตักเตือนจากหมู่สงฆ์ ทั้งนี้ การลงโทษในบริบทพระวินัยจึงมิใช่การลงทัณฑ์ในเชิงอำนาจหรืออาญา หากแต่เป็นการพัฒนาจิตใจผ่านกระบวนการภายในของพระภิกษุผู้กระทำความผิด ในบริบทของ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมยุคดิจิทัล การรักษาพระวินัยและการจัดการกับอาบัติของสงฆ์ต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่หลายประการ ได้แก่ 1) การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดของสงฆ์ในโลกออนไลน์ที่รวดเร็วและไม่สามารถควบคุมได้ 2) การรับรู้ของสาธารณะต่อพฤติกรรมของพระภิกษุที่อาจถูกตีความผิดพลาดจากการนำเสนอของสื่อดิจิทัล และ 3) ความคลุมเครือของการประยุกต์ใช้พระวินัยในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ซึ่งไม่ปรากฏในบริบทดั้งเดิมของพระวินัย ดังนั้น มโนทัศน์เรื่องอาบัติในพระวินัยมิใช่เพียงกรอบควบคุมพฤติกรรม หากยังเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูและพัฒนาสภาวะภายในของภิกษุผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สมณธรรม การจัดการอาบัติในบริบทของสังคมยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยมีหลุดจากหลักธรรมวินัย ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันสงฆ์และธำรงความศรัทธาของพุทธบริษัทไว้ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. การตีความพระวินัยในบริบทสมัยใหม่ ควรส่งเสริมการตีความพระวินัยโดยอาศัยกรอบแห่ง “เจตนา” และ “หลักการแห่งวินัย” มากกว่าการยึดติดในเชิงถ้อยคำหรือบทบัญญัติแบบแนบแน่น เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้กับบริบทยุคดิจิทัลที่มีความซับซ้อน
2. การจัดทำแนวปฏิบัติร่วม (Guidelines) สำหรับสงฆ์ในยุคดิจิทัลควรมีการกำหนดแนวทางพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของพระวินัยและธรรมวินัย เพื่อเป็นกรอบจริยธรรมสำหรับพระภิกษุในยุคปัจจุบัน
3. พัฒนาแนวคิดเชิงทันตวิทยาพุทธ (Buddhist Penology) ส่งเสริมการวิจัยและสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับระบบการจัดการอาชญากรรมในแนวทางที่ไม่เน้นการลงโทษเชิงรุนแรง แต่เน้นการฟื้นฟูพฤติกรรมผ่านกระบวนการทางจิตวิญญาณ เช่น การเจริญสติ สมาธิ และการศึกษาพระธรรมวินัย
4. ส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์ในการให้ความรู้ด้านพระวินัยแก่สาธารณชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องต่อกรณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผิดวินัยของพระภิกษุในโลกออนไลน์ ลดความเข้าใจผิดและความรุนแรงของกระแสสังคมที่อาจส่งผลเสียต่อสถาบันสงฆ์โดยรวม

บรรณานุกรม

- โกวิท วงศ์สุววัฒน์. (2559). *พระวินัยกับการปรับตัวของพระสงฆ์ในยุคสมัยใหม่*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ วันจันทร์). (2528). *อรรถกถาพระวินัย*. สำนักพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *พระไตรปิฎกฉบับธรรมโฆษณ์: ภาคอธิบายวินัย*. โรงพิมพ์มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2541). *พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2554). *พระพุทธศาสนาในโลกยุคเปลี่ยนผ่าน*. สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช). (2545). *อรรถกถาพระวินัยปิฎก เล่ม 5: สมณตปาสาทิกา ภาค 5* (พิมพ์ครั้งที่ 2), โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ. (2564). *การตีความพระบัญญัติและการออกอาบัติในพระวินัยปิฎก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ธรรมสภา.
- พระอธิการจาลึก สยญโต และพระครูชินวีร์บัณฑิต (เอก ชินวิโส). (2568). อาบัติ วินัยเรื่องของพระในทัศนะการลงโทษทางอาญา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 6(1), 316-329.

พระวินัยธรรมสหาย ฉัมมปาโล. (2562). การวิเคราะห์การละเมิดพระบัญญัติในพระวินัยปิฎก.

มูลนิธิส่งเสริมพระวินัยศึกษา.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส. (2520). พระวินัยปิฎกแปลและอรรถาธิบาย

(พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระวันรัต (จุนท์ พุทธิมคฺโต). (2548). สารานุกรมพระไตรปิฎกธรรมบท (พิมพ์ครั้งที่ 3).

โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์.

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร). (2537). พระวินัยปิฎก เล่มที่ 1 อาทิพรหมจริยกัณฑ์.

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2563). คู่มือพระธรรมวินัยสำหรับพระสงฆ์. สำนักงาน.

เสถียร โพธิ์นันทะ. (2535). พระวินัยในพระพุทธศาสนา. ธรรมสภา.

อมร ราชธรรมนิเทศ. (2549). ธรรมะวินัยในชีวิตประจำวัน. สำนักพิมพ์อมรินทร์.

แนวคิด

ธรรมาภิบาลและผลกระทบต่อการท่องเที่ยว

พงศธร แก้วมณี^{1*}

รับบทความ: 12 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ: 8 เมษายน 2568 ตอรับบทความ: 13 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่องธรรมาภิบาลและผลกระทบต่อการท่องเที่ยวใน 6 ประเทศเศรษฐกิจหลักของอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์และการแข่งขันด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 2) อิทธิพลของแนวคิดธรรมาภิบาลที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดธรรมาภิบาลกับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของแนวคิดความต้องการด้านการท่องเที่ยว ธรรมาภิบาล และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดในการวัดอุปสงค์ด้านการท่องเที่ยว คือ รายได้ ต้นทุนการขนส่ง และราคา โดยธรรมาภิบาลซึ่งรวมถึงการบริหารสาธารณะ เป็นการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ธรรมาภิบาลยังมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งรูปแบบการบริโภค การผลิตที่ยั่งยืน การเข้าถึงทรัพยากรอย่างยุติธรรม และการมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวนับเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

¹ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

* อีเมล: pongsatonk@go.buu.ac.th

Concept of Governance and Its Impacts on Tourism

Pongsathon Kaewmanee ^{1*}

Abstract

This academic article is a literature review as part of a research project on the topic of governance and its impact on tourism in six major ASEAN economies. The objectives of the study are: (1) to examine the factors affecting demand and competition in the tourism industry, (2) to investigate the influence of governance concepts related to factors in the international tourism industry, and (3) to explore the relationship between governance concepts and the development of the tourism industry in alignment with the Sustainable Development Goals.

The study of the relationship between the concepts of tourism demand, governance and Sustainable Development Goals found that the most significant factors influencing tourism demand are income, transportation costs, and prices. Governance and public administration are about properly managing resources to ensure that citizens have equal access to public services. Furthermore, governance plays a crucial role in promoting and developing sustainable tourism, including sustainable consumption patterns, sustainable production, fair access to resources, and social responsibility. The results of this study are considered basic elements for analysis in related research.

Keywords: Good Governance, Tourism Industry, Sustainable Development Goals

¹ Faculty of Political Science and Law, Burapha University

* Email: pongsathonk@go.buu.ac.th

Introduction

In an era where the tourism industry has become one of the key factors that play a role in the global economy, many tourist destinations must compete to attract tourists, resulting in experiential marketing becoming an important strategy to create differentiation and increase tourist satisfaction. This makes the tourism industry a key driver of economic and social development and has become a significant economic influence factor in the 6 major economies of ASEAN, namely Indonesia, Malaysia, Philippines, Thailand, Singapore and Vietnam. While the tourism industry in these countries is growing and developing significantly overall, the previous studies on the effectiveness of governance in relation to the success and development of tourism destinations lack clear conclusions.

In addition, governance or policies that are considered important factors in determining tourism success have not been systematically studied on the impact of governance on the tourism industry in the 6 major economies of ASEAN. The objectives of this article: 1) to explore tourism needs, 2) to study the concept of governance, 3) to examine the relationship between governance and development, and 4) to develop knowledge related to the study of governance and tourism.

Tourism Demand

Tourism is one of the world's largest industries and considered competitive and sensitive to different factors. There are several factors that affect tourism demand. These can be grouped as economic and non-economic determinants. According to Lim (1997), the most used factors in measuring tourism demand were income (Crouch, 1995), transport costs, and prices (Morley, 1998). His study reviewed an expansive meta-analysis on tourism demand modelling. However, in most empirical studies, it has been proven that tourism is highly sensitive to non-economic factors such as quality of governance (Balli et al., 2016); political stability, corruption, rule of law (Saha & Yap, 2014; Tang, 2018; Fourie et al., 2020); visa restriction, geographical indicators i. e. sharing a common border between countries (Neumayer, 2010); quality of transport and road infrastructure (Adeola & Evans, 2020) or tourism competitiveness.

Governance

The Role of Governance Quality in Tourism Development in Six ASEAN Countries. It is a highlight of the study. Governance is defined as “the process of decision-making and the process of implementing (or not implementing) decisions” (Sheng, 2009). Governance can be implemented in various contexts such as corporate governance, state governance, international or local governance. According to Duran (2013), governance is a contemporary process to guide or govern a society. It can be defined as a tool to give direction to society. It reflects the ability of the government to manage the economy and society. It is about shared objectives and priorities as well as responsibilities. Another definition by the United Nations (2012) is *“the exercise of political and administrative rights at all levels to govern the affairs of a country. It consists of mechanisms, processes and institutions of citizens and groups to exercise their legal rights, fulfil their obligations and resolve differences.”*

On the other hand, good governance is a concept that has a variety of meanings and has been widely used by various sectors to improve the quality of management. As one of the most practical concepts of all governance, it is also the most ideological since it is not an easy task to implement, where achieving good governance is a matter of both science and art (Ungsuchaval, 2021). Good governance has typically major characteristics such as consensus-oriented, accountable, transparent, participatory, equitable, inclusive and abides with the rule of law, where corruption is minimized and responsive to the future needs of society (Sheng, 2009). Good governance encompasses important aspects in our quality of life, public services, political environment or to society’s well-being, that yield short-term and long-term consequences in each country (Kaufmann, et al., 2011). As a result, Kaufmann, et al. conducted an extensive review of the methodology of World Governance Indicators (WGI). WGI explains the performance of government in a country over time in three areas including: (a) the procedure by which country is selected, monitored, and replaced; (b) the capability of the government to implement and formulate effectual policies; and (c) the respect of citizens for the institutions, indicating the social and economic interactions between government and society (Kaufmann et al., 2011). According to United Nations (2012), good governance is defined by desired outcome that varies from one situation to another and can be determined by two issues. The first one is the institutions of governance that include public administration, sound management of resources, equitable access and delivery of public services,

responsiveness to the views of the citizens and their participation in decisions. Transparency, accountability, integrity, equity, efficiency and responsiveness are all targeted government functions. The second broad governance is concerned with concepts of democracy and the rule of law, including with rights-based claims to equality before the law, judicial independence, participation in the conduct of public affairs, electoral integrity, political plurality, freedom of expression and media independence. An informed and empowered citizenry engaged in transparent and accountable governance processes is critical for its implementation.

Governance and development

Some empirical studies also highlight governance's positive effects on human development. Good governance is also a key factor that can achieve high economic growth and human development (Pradhan & Sanyal, 2011) as well as overall development (Uddin & Joya, 2007). It focuses on effective management of resources and implies execution of power through the political, economic and social institutions of a country (World Bank, 2006). Furthermore, it 'is a continuous process of resolving diverse, conflicting interests and implementing cooperative actions' (Chien & Nguyen, 2022). In the context of governance and human development (Ahmad & Saleem, 2014), it has been found out that government effectiveness, control of corruption and political stability are three variables that significantly affect Human Development Index (HDI). The study used Multi-Layer Perceptron (MLP) and Multiple Regression (Stepwise) methods, where MLP has been found as the most reliable model in predicting HDI. The study also concludes that good governance has a positive effect on economic performance, infant mortality and adult literacy. Indicators used are similar to the study developed by Kaufmann et. al (2011), with reference to six indicators, Political Stability (PS), Voice and Accountability (VA), Regulatory Quality (RQ), Government Effectiveness (GE), Rule of Law (RL), and Control of Corruption (CC).

Relevant studies about Governance and tourism

When it comes to relationship of governance on tourism, it has a positive effect such as the study of Steyn & Vuuren (2016) for 158 countries covering a period from 2007 – 2014 which investigated governance indicators and tourist arrivals, where tourists are attracted to

visit countries with high levels of good governance. Four governance indicators: government effectiveness, political stability and the absence of violence/terrorism, rule of law and control of corruption influence international tourist arrivals. Governance is also highly relevant to promote and develop sustainable tourism, such as the case of Malaysia (Tang, 2018). In a similar context, a study by Kim, Saha, Vertinsky and Park (2018) on the impact of quality of national governance institutions on international tourism inflows for a panel of 108 countries from 1996 to 2011 showcased that regulatory quality and rule of law are the governance indicators that have the most impact on international tourism flows. Moreover, the quality of governance is positively associated with tourism competitiveness based on a cross-country analysis, using quality of governance and democracy to travel and tourism competitiveness variables (Lee, 2015).

Detotto, et al. (2020) have analyzed the six WGI indicators on inbound tourism expenditure for 100 countries between 2002 and 2012 using a dynamic panel data approach. Accordingly, their results highlight that an improvement in governance quality in the destination leads to an increase in the inbound tourism receipts in the country. Similarly, higher government performance in formulating and implementing effective policies has a positive impact on tourism revenues (Tang, 2018). A government with weak political stability has a strong negative impact on the tourism industry (Saha & Yap, 2015). Similarly, Fourie, et al. (2020) argue that tourists from a politically stable country would prefer to travel to a safe and low-political risk destination while tourists from moderate or high-political risk countries are less concerned about insecurity at the destination. Supporting the impact of terrorism to tourism, Enders, Sandler & Parise's (1992) studies about the impact of terrorism in Spain's tourism and other Western countries based on time-series analyses, suggest that tourist arrivals decrease drastically after terrorist attacks or events of violence. The qualitative analysis study by Pizam and Smith (2000) also highlighted that demand for tourism drops due to terrorist events. On the other hand, there is a negative effect of crime on tourist arrivals based on a quantitative study by Levantis and Gani (2000). This can be explained to the sensitivity of the tourist destination's image.

Through aggressive advertising campaigns as safe destinations (Sönmez, Apostolopoulos & Tarlow, 1999), the aim is to eradicate the negative image from tourists' minds. Therefore, the aim of developed and developing countries is to establish safe travel.

Apart from this, many countries intensively improve their entry visa regime as a way to establish a safe travel (Neumayer, 2010). However, Neumayer (2010) argue that entry visa restrictions can significantly decline the number of international tourist arrivals in both developed or developing countries.

Furthermore, good governance impacts investments in tourism. According to García-Alonso & García-Sánchez (2016), improvements in regulatory quality and absolute corruption levels are significant factors in encouraging tourism investments. The study was based on a modelling technique (statistical and machine learning) characterized by a relatively small number of samples (30 countries) and with a relatively large number of numerical descriptors (228) that are not statistically independent. Corruption is regarded as another form of safety threat in the tourism industry (Fourie. et al., 2020). Depending upon the level of corruption, it can cause a positive or negative effect on the number of tourist arrivals. Using panel data techniques, Saha & Yap (2015) find a positive relationship between corruption and tourism demand which implies that corruption can only encourage tourism at the destination when the scale of corruption is low. A similar finding by Poprawe (2015) shows that countries where corruption is regarded as common to society discourages tourism development as compared to those countries with low levels of corruption. It negatively affects tourism competitiveness since it is linked to socio-cultural image (Das & Dirienzo, 2010). The study by Demir and Gozgor (2017) also highlights the negative relationship of corruption to tourist flows, such as the case of Turkey through panel data estimation techniques of 70 countries for the period 1996 – 2014. Corruption is a form of political risk which can impact a destination's overall development.

In addition, this is also relative to the quality of public services in a country that are highly accountable in upgrading transport and road infrastructure. Adeola & Evans (2020) evaluate the linear and non-linear effect of transport infrastructure on tourism development in Africa. The estimation includes transport modes (roads, rails, airports) as a proxy for transport infrastructure. As a result, the transport infrastructures have a strong positive force on tourism development in Africa. Better transport services can only be achieved if there is a low level of corruption.

On the other hand, the research by Ibragimov, Perles-Ribes & Ramón-Rodríguez (2021) shows that political instability has a mixed effect on tourist flows based on gravity model

approach using three estimations: pooled ordinary least squares (POLS), fixed effects (FE), and random effects (RE) estimates. Their study highlights that income and travel costs are significant determinants of tourism. Political instability and terrorism both have negative impacts to tourism demand based on a study by Yap & Saha (2013) for a panel of 139 countries covering a period from 1999 to 2009. In general, any politically motivated violent events negatively impact tourism (Neumayer, 2010). This is also supported by another study of Ibragimov, Perles Ribes & Rodriguez (2021) using gravity model that estimated Asian tourism demand from a panel of 46 Asian countries of destination and 197 countries of origin for the period 1995-2016, where results suggest that politically unstable Asian destinations are more likely to lose tourist arrivals from Europe. The study highlights that governance related indicators such as moderate levels of corruption and good quality institutions can boost international tourist arrivals to Asia. Voice and accountability in the destination and origin are statistically significant for Asia and the Pacific regions while corruption in the origin (World) has a significant, negative influence on tourist arrivals. In addition, a shared common language, religion and border impact tourist arrivals to Asia.

There is no doubt that good governance has a significant and positive effect on tourism performance at the national level. Based on generalized method of moments (GMM) that analyzed the impact of Worldwide Governance Indicators (WGI) to tourism industry, results suggest that higher levels of legal system quality and better protection of property rights promote inbound tourism. The effect is consistent across different types of countries and is stronger for sub-indicators "Voice and accountability" and "Rule of law" (Detotto, Giannoni & Goavec, 2020).

Good governance develops better economic growth and creates more opportunities that include tourism investments, products and activities (De Vita & Kyaw, 2017). A destination with a high quality of governance and institutions creates an environment of high level of security and stability (Tang, 2018). In addition, countries with good institutions positively affect the development of efficient public services (Detotto & Mccanon, 2017). It is assumed that good governance impacts the country's reputation, situations and even the tourism performance (Detotto, Giannoni & Goavec, 2020).

The level of governance affects the decision to travel because in addition to the economic impact, it also affects tourists' confidence in safety. Countries with good

governance tend to have other factors that are good as well, such as service quality, basic infrastructure, and a good tourism environment. The results of many previous studies in related literature have consistently explained that governance inevitably affects the economy and the tourism industry.

Governance and Sustainable Development Goals

Good governance is essential to achieve the national goals and the UNSDGs. The research is linked in identifying governance indicators that impact tourism development in six major ASEAN economies. The research supports key targets of UNSDGs 12 and 16. SDG 12 is to ensure sustainable consumption and production patterns based on tools to monitor sustainable development impacts while SDG 16 refers to the promotion of peaceful and inclusive societies for sustainable development, provision of access to justice for all and building effective, accountable and inclusive institutions at all levels (United Nations, 2022). Tourism is an important sector for several countries and national policies must be aligned to UNSDGs. Through this research, understanding governance indicators and its impact to tourism would bring new ideas and perspectives on improving governance processes, which has an overall impact to planning and policy development towards inclusive growth and development, where governments must adopt up-to-date policies and create innovative programs.

The United Nations has set its sights on various development directions to drive the world towards sustainable development, including the development of the tourism industry. To drive such expectations to success, it is necessary to implement good governance policies of each country, which are important as a framework for driving in the right direction.

Conclusion and Suggestion

Tourism is a large and highly competitive global industry, resulting in competition in terms of income generation, cost advantages in transportation, and price competition. This has led central and local governments in various countries to pay attention to the factors that influence the competitiveness of the tourism industry. This is because tourists have become interested in the context of related governance, such as appropriate resource management, equal access to public services for the public, transparency, equality, and

responsiveness to public needs. These are all goals that governments in many countries are currently focusing on. From the review of many academic literatures, it is unanimously stated that governance affects the number of tourists traveling to tourist attractions in various countries because countries with good quality public services tend to be responsible for developing good infrastructure for the public. In addition, countries that develop good public services in accordance with the principles of good governance are considered to have developed countries that are in line with sustainable development goals. From this study, it is interesting to study the concept of governance as a factor that influences tourism at the international level. An interesting developing country group is the ASEAN countries. In this group of countries, there are many countries with good potential for competitiveness in the tourism industry. If they are studied in various dimensions of governance, it should be beneficial both in terms of academics and the development of tourism industry policies for the country or group of countries sustainably and efficiently.

References

- Adeola, O., & Evans, O. (2020). ICT, infrastructure, and tourism development in Africa. *Tourism Economics*, 26(1), 97–114.
- Ahmad, Z. & Saleem, A. (2014). Impact of governance on human development. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 8(3), 612-628.
- Balli, F., Balli, H. & Louis, R. J. (2016). The impacts of immigrants and institutions on bilateral tourism flows. *Tourism Management* 52, 221–29.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.06.021>.
- Chien, N. B. & Nguyen, N. T. (2022). The impact of good governance on the people's satisfaction with public administrative services in Vietnam. *Administrative Sciences*, 12(35), 1 -12. <https://doi.org/10.3390/admsci12010035>
- Crouch, G. I. (1995). A meta-analysis of tourism demand. *Annals of Tourism Research*, 22 (1): 103–18. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(94\)00054-V](https://doi.org/10.1016/0160-7383(94)00054-V).
- Das, J. & Dirienzo, C. E. (2010). Tourism competitiveness and corruption: A cross-country analysis. *Tourism Economics*, 16(3), 477-492.
- Demir, E. & Gozgor, G. (2017). What about relative corruption? The impact of the relative

- corruption on the inbound tourism to Turkey. *International Journal of Tourism Research*, 19(3), 358-366. <https://doi.org/10.1002/jtr.2118>
- Detotto, C., Giannoni, S. & Goavec, C. (2020). Does good governance attract tourists? *Tourism Management*, 82, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104155>
- Detotto, C., & Mccanon, B. C. (2017). Economic freedom and public, non-market institutions: evidence from criminal prosecution. *Economics of Governance*, 18(2), 107–128.
- De Vita, G., & Kyaw, K. S. (2017). Tourism specialization, absorptive capacity, and economic growth. *Journal of Travel Research*, 56(4), 423–435.
- Duran, C. (2013), Governance for the tourism sector and its measurement. UNWTO Statistics and TSA Issue Paper Series STSA/IP/2013/01
<http://statistics.unwto.org/en/content/papers>.
- Enders, W., Sandler, T. & Parise, G. (1992). An econometric analysis of the impact of terrorism on tourism. *Kyklos*, 45, 531-54.
- Fourie, J., Rosselló-Nadal, J. & Santana-Gallego, M. (2020). Fatal attraction: How security threats hurt tourism. *Journal of Travel Research*, 59(2), 209–19.
<https://doi.org/10.1177/0047287519826208>.
- García-Alonso, C. R., & García-Sánchez, I. M. (2016). Modelling investment in tourism industry using the World Bank's governance indicators. *Journal of Modelling in Management*, 11(1), 7-23. <https://doi.org/10.1108/JM2-06-2014-0036>
- Ibragimov, K., Perles Ribes, J. & Rodriguez, A. R. (2021). Measuring tourism Flows: The asian case. *Turizam*, 25(4), 178–200. <https://doi.org/10.5937/turizam26-29008>
- Kaufmann, D., Kraay, A. & Mastruzzi, M. (2011). The worldwide governance indicators: Methodology and analytical issues. *Hague Journal on the Rule of Law*, 3(2), 220–46.
<https://doi.org/10.1017/S1876404511200046>.
- Kim, Y. R., Saha, S., Vertinsky, I. & Park, C. (2018). The impact of national institutional quality on international tourism inflows: A cross-country evidence. *Tourism Analysis*, 23(4), 533-551. <https://doi.org/10.3727/108354218x15391984820503>.
- Lee, S. (2015). Quality of government and tourism destination competitiveness. *Tourism Economics*, 21(4), 881–888. <https://doi.org/10.5367/te.2014.0377>

- Levantis, T. & Gani, A. (2000). Tourism demand and the nuisance of crime. *International Journal of Social Economics*, 27, 959-967.
- Lim, C. (1997). Review of international tourism demand models. *Annals of Tourism Research* 24(4), 835-49. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(97\)00049-2](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(97)00049-2).
- Morley, C. (1998). A dynamic international demand model. *Annals of Tourism Research*, 25 (1), 70-84. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(97\)00067-4](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(97)00067-4).
- Neumayer, E. (2010). Visa restrictions and bilateral travel. *The Professional Geographer*, 62 (2), 171-81. <https://doi.org/10.1080/00330121003600835>.
- Pizam, A. & Smith, G. (2000). Tourism and terrorism: A quantitative analysis of major terrorist acts and their impact on tourism destinations. *Tourism Economics*, 6, 123-138.
- Poprawe, M. (2015). A panel data analysis of the effect of corruption on tourism. *Applied Economics*, 47(23), 2399-2412. <https://doi.org/10.1080/00036846.2015.1005874>.
- Pradhan, R.P. & Sanyal, G.S. (2011). Good governance and human development: Evidence from Indian states. *Journal of Social and Development Science*, 1(2), 1-8.
- Saha, S. & Yap, G. (2014). The moderation effects of political instability and terrorism on tourism development: A Cross-Country Panel Analysis. *Journal of Travel Research*, 53(4), 509-21. <https://doi.org/10.1177/0047287513496472>.
- Saha, S., & Yap, G. (2015). Corruption and tourism: An empirical investigation in a non-linear framework. *International Journal of Tourism Research*, 17(3), 272-81. <https://doi.org/10.1002/jtr.1985>.
- Sheng, Y. K. (2009). *What is good governance? United Nations economic and social commission for Asia and the Pacific*. <https://www.unescap.org/pdd>
- Sönmez, S., Apostolopoulos, Y. & Tarlow, P. (1999). Tourism in crisis: Managing the effects of terrorism. *Journal of Travel Research*, 38, 13-18.
- Steyn, R. & Vuuren, O. J. (2016). Relationship between quality of governance and foreign tourist numbers. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 5(4), 1-10.
- Tang, C. F. (2018). The impacts of governance and institutions on Inbound tourism demand: evidence from a dynamic panel data study. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 23(10), 1000-1007. <https://doi.org/10.1080/10941665.2018.1513052>.

- Uddin, M.J. & Joya, L.A. (2007). Development through good governance: Lessons for developing countries. *Asian Affairs*, 29(3), 1-28.
- Ungsuchaval, T. (2021). *Governance 101: Governance 101: Meanings and Variations*. Thammasat University Publications.
- United Nations. (2012). *UN System Task Team on the Post 2015 UN Development Agenda*. United Nations.
- _____. (2022). *United Nations Sustainable Development Goals*.
<https://sdgs.un.org/goals>
- World Bank. (2006). *Making PRSP Inclusive*. <http://documents.worldbank.org/curated/en/591511520425305241/Making-PRSP-inclusive>
- Yap, G. & Saha, S. (2013). Do political instability, terrorism, and corruption have deterring effects on tourism development even in the presence of UNESCO heritage? A cross-country panel estimate. *Tourism Analysis*, 18(5), 587-599.
<https://doi.org/10.3727/108354213x13782245307911>.